IOANNIS MEVRSI EXERCITATIONVM CRITICARVM

Pars Secunda.

In quâ

Animadverſionum Miſcellarum
Libri Quatuor, quibus Scriptores varii
caſtigantur illuſtranturque, maximè
Arnobius & Feſtus.

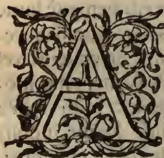
LVGDVNI BATAVORVM,
Ex officinâ Ludovici Elzevirii.
ANNO cIↃ. IↃ. XCIX.

Prudentissimis, Spectatissimisque Viris,

D. THEODORO LEEWIO, Canonico S. Salvatoris.

D. PETRO LEEWIO in Curiâ ultrajectinâ Consilario, & supremo capitalium rerum Quæstori.

IOANNES MEVRSIVS S. D.

Nimadversiones Miscellas cum edere apud animũ statuissem, Viri Prudentissimi, vestri nominis auspiciis id mihi facere visum. Caussæ non diu erant quærendæ, quippe in promptu & multæ satis, & magnæ. Certè, si verum fateri velim, cũ multùm quæsiuissem, nõ reperîssem quibus magis essem obnoxius. Tanta enim vestra in parentes meos & meipsum beneficia, non à vobis duntaxat, verùm etiam parentibus olim vestris, jam à pluri-mis annis exstant, ut nullo unquam tempore paria facere queamus. Postquam autem beneficiorum acceptorum memoriam non amittere, verbisque gratias agere, est quodam-

modo solvere; quid aliud facio, quàm quod callidi captatores solent, qui cùm non solvant tamen, id student ut soluisse videri possint. Verùm enimverò in hoc ab illis differo, quod posteà debere se quicquam negent, ego autem ad exitam usque ætatem debitum meum vel ultrò profitebor. Hoc temporis itaque, quando aliud in me non est, habete ingenioli mei qualemcunque fœtum, observantiæ erga vos animique debitum agnoscētis testimonium. Vestrum erit benignè hunc excipere, & adversus malignos quosdam veteratores authoritate vestrâ defendere: vel potius, ne, qui gratificari studeam, onus molestissimum imponam, ipsemet mihi vindex ero, omnes istos æstimando (ut ille inquit) unius assis. Ita nullus vobis labor incumbet, & mihi munusculi hujus, quod offero, gratia constabit. Valete Viri Prudentissimi Spectatissimique, & me, quod facitis, amare pergite. IX. KL. April. cIↃ. IↃ. XCIX.

IOANNIS MEVRSI ANIMADVERSIONVM MISCELLARVM LIBER I.

Cap. I.

Mos in vetere Ecclesiâ adnotatus. *Lector. Pronuntiator. Sacri apices.* Κεάχλαι. *Pulpitum. Manuale. Lectionarius. Lectrum.* Ἀναλόγιον. Ætas ei muneri apta; itē electio solēnis. Castitas profitenda, aut uxor ducenda, eáque virgo. Contra facienti quæ pœna. Etiā secundę nuptiæ licitæ, non tertiæ.

ENSORES imitabor, & ut illi in condendo lustro à bono nomine ordiebantur, ita ego in Animadversionum his libris à more vetere, qui in Ecclesiâ servatus, nobisque à majoribus in manus traditus, scribendi initium faciam, QVOD BENE VERTAT. Hodiè ante concionem videmus Auditorum animos prælectione capitum quorundam è sacris Bibliis ad attentionem præparari, qui mos ut laudatissimus, ita peruetustus. Animadverto apud Cyprianum lib. II. epist. V. *Merebatur talis clericæ ordinationis ulteriores gradus, & incrementa majora, non de annis suis, sed de meritis æstimandus, sed interim placuit ut de officio lectionis incipiat, quia & nihil magis congruit voci, quæ dominum gloriosâ prædicatione confessa est, quàm celebrādis divinis lectionibus*

personare post verba sublimia, quæ Christi martyrium prolacuta sunt. Et quorum id munus, *Lectores* aut etiam *Pronuntiatores* dicti. Isidorus Orig. lib. VII. cap. XII. *Generaliter autem Clerici nuncupantur omnes qui in Ecclesiâ Christi deserviunt: quorum gradus & nomina sunt hæc. Ostiarius, Psalmista, Lector, Exorcista, Acolythus, Subdiaconus, Diaconus, Presbyter, Episcopus.* Postea. *Lectores à legendo, Psalmistæ à psalmis canendis vocati sunt. illi enim prædicant populis voluntatem Dei, & quid sequantur: isti canunt, ut excitent ad compunctionem animos audientiũ: licet & quidam lectores ita miserabiliter pronuntient, ut quosdam ad luctum lamentationesq; compellant. Iidem etiam Pronuntiatores vocantur, quia populo annuntiant. Tanta enim & tam clara erit eorũ vox, ut quamvis longè positorum aures adimpleat.* Hieronymus etiam in epistola quâdam ad Sabinianum Diaconum meminit hujus lectionis, cum ait. *Oriebatur tibi, ut posteà didici, sol inuito; exanguis, marcidus, pallidus, ut suspicione omni careres. Euangelium Christi quasi Diaconus lectitabas.* Ex quo loco videri alicui possit ad Diaconos pertinuisse, cùm tamen *Lector* & *Diaconus* diversi planè fuerint, ut patet ex Isidoro, & Tertulliano, qui libro Adversus Hereticos cap. XLI. disertè distinguit. *Nusquã faciliùs proficitur, quã in castris rebellium, ubi ipsum esse illic promereri est. Itaque alius hodie Episcopus, cras alius: hodie Diaconus, qui cras Lector: hodie Presbyter, qui cras Laicus. Nam & Laicis sacerdotalia munera injungũt.* unde acutus lector colligat, digniores fuisse Diaconos, quod & satis suggerit Codex Iustinianeus lib. I. Tit. III. & Theodosianus lib. XVI. Tit. II. item

Novell.

Novell. Constitt. VI. XVI. CXXIII. Canones etiam Apostolici, ubi in enumeratione pręponũtur. Nam quod Isidorus postponit, nihil turbat, invertit enim omnem sacrorũ munerum ordinem, & à minimo orditur. Multa autem Lectorum mentio apud sacros Scriptores, item in veteri lapide.

ATTIO. PROCVLO
LECTORI
FILIO. DVLCISSIMO
QVI. VIXIT. ANN. XVIII
M. VIII. D. VII
FABIA. SECVNDA
CONTRA. VOTVM. MENSAM
POSVIT. B. M.

Codex Theodosianus loco citato *Lectores divinorum apicum* nominat. *Divinos apices*, (quod facile cujuis videre) intelligit divinam scripturã: sed monendum obiter est, ne quis eos confundat cum Sidonii *sacris apicibus*, quibus ille Imperatorias literas designat, lib. I. in epistolâ quádam ad Heronium. *Egresso mihi Rhodanusiæ nostræ mœnibus publicus cursus usui fuit, utpote sacris apicibus accito.* & alibi non semel. Erant verò plures, & munus per vices certis quisque diebus obibant. Clarè colligas ex Sulpitio, lib. de vitâ D. Martini. *Nam cum fortuitò Lector, cui legendi eo die officium erat, interclusus à populo defuisset, turbatis ministris, dũ expectatur qui non aderat, unus è cirumstantibus sumpto psalterio, quem primum versum invenit, arripuit.* Vocabantur porrò etiam hi Lectores Κράκται, sed tantum in Imperatoris coronatione. Codinus lib. de Offic. Constant. Καὶ οἱ ἀναγνῶσαι, ὡς ἐξ ἔθους παλαιοῦ κράκτας

 ἐν ταῖς

ἐν ταῖς τοιαύταις ὀνομάζουσι πανηγύρεσι καὶ τελεταῖς. Liber quẽ egebant, *Lectionarius* dicebatur. Iuo Carnotenſis lib. I I I. de Conſecrat. Epiſc. & Cler. *Quæ ipſis ſacerdotibus neceſſaria ſunt ad diſcendum, id eſt, ſacramentorũ liber, lectionarius, antiphonarius, baptiſterium, computus, canones pœnitentiales, pſalterium, homiliæ per circulum anni in dominicis diebus, & ſingulis feſtivitatibus apta.* Pluteus in quo lectionarius ponebatur *Lectrum, Pulpitum, Manuale*, in Grçcis Eccleſiis ἀναλόγιον nuncupabatur. Iſidorus in Gloſſis. *Lectrum, analogium, ſuper quo legitur.* Item alibi. *Pulpitum, analogium, lectrum.* Gloſſæ H. Stephani. *Manuale*, ἀναλόγιον. Codinus loco citato. ἔμπροσθεν δὲ τούτου ἀναλόγιον, ἐφ' οὗ ἐπίκειται ἅγιον εὐαγγέλιον. Iterum. Οὗτος τῆς παραστάσεως ἱσταμένης εἰς τὴν τῆς θύρας εἴσοδον, καὶ τοῦ σταυροῦ ἐπὶ ἀναλογίου τεθέντος, ἀσπάζεται τοῦτον ὁ βασιλεύς. Vel etiam Ἀναλογεῖον. Suidas. Ἀναλογεῖον, ἐν ᾧ τίθενται τὰ βιβλία.

Mos autẽ in eccleſiâ Conſtãtinopolitanâ ut feſto Nativitatis Domini, corã Imperatore ſtarent in medio triclinio cum palliis, & ſuparis induſiati. Codinus loco citato. Οἱ δ' ἀναγνῶσται μέσου τοῦ τρικλινίου κατὰ πρόσωπον τοῦ βασιλέως μετὰ τῶν ἱματίων καὶ ἐπιρριπταρίων αὐτῶν, φοροῦντες καὶ καμίσια ἐπάνω τῶν ἱματίων. Dixi de munere ipſo: ut de ætate jam dicam ei aptâ ordo poſtulat. Illa erat plena pubertas; itaque in Novellis invenio. *Nemo lectoribus connumeretur, qui minor* X V I I I. *annis fuerit.* Ergo Attius Proculus, cujus paullò antè in Inſcript. Vet. mentio, recenter tum ad id lectus fuit. Solennis verò ordinatio quæ extiterit, egregiè intelligitur ex his verbis Cõcilii Carthaginenſis quarti, cap. V I I I. *Lector cum ordi-*

ordinatur, faciat de illo verbum Episcopus ad plebem, indicans ejusdem fidem, ac vitam, atque ingenium: post hac spectante plebe tradat ei codicem, in quo lecturus est, dicens. ACCIPE. ET. ESTO. RELATOR. VERBI. DEI. HABITVRVS. SI. FIDELITER. ET. VTILITER. IMPLEVERIS. OFFICIVM. TVVM. PARTEM. CVM. EIS. QVI. VERBVM. DEI. MINISTRAVERVNT. Itaque ad id munus adscito aut castitas profitenda, aut ducenda uxor. In Concilio Carthaginensi III. cap. XIX. *Lectores cum ad annos pubertatis veniunt, cogantur aut uxores ducere, aut continentiam profiteri.* Et quidem virgo; nam si viduam duxisset, aut repudiatam, ad majorem in Ecclesiâ gradum provehi vetabatur. Patet ex Novellarum Constit. CXXIII. *Si lector secundam uxorem duxerit, aut primam quidem, sed viduam, aut divortio separatam à viro, aut legibus, aut sacris interdictam canonibus: non amplius ad alium ecclesiasticum gradum procedito. Et si quocunque modo ad majorem gradum provehatur, dejiciatur ab eo, & priori restituatur.* Quæ eadem etiam Constit. VI. leguntur. Item apud Iuonem Carnotẽsem lib. III. de Continentiâ clericorum. *Uxorem ducere virginẽ cum benedictione sacerdotali permittuntur: nõ autem viduam, aut repudiatam, quia propter hoc deinceps nec ad subdiaconatum provehi poterit.* Licebat etiam secundas nuptias cõtrahere, ut liquet ex verbis citatis Constit. CXXIII. item VI. cum hac tamen pœnâ, ne altiorem gradum sperare auderet. Tertiæ verò omninò illicitæ. Constit. VI. *Sed non & ad tertias veniat nuptias, satis est enim, si ad nuptias veniat.* Hæc de Lectoribus Ecclesiasticis mihi observata, quæ non omnibus ingrata fore spero.

A 5 Cap.

Cap. II.

Sanguis pro damno & pecuniâ. *Castellamenta Lucanica.* Pultes lucanicis circundari solitæ. *Labes* imbris, pluviæ. Arnobius emẽdatus, & illustratus.

LOcus est apud Arnobium corruptus lib. II. pag.74. *Exercerent avidum atque injustissimum fœnus, & miserorum è sanguine supputandi se angerent insaniâ: millibus possessionum semper producerent fines.* In Romano exemplari erat. *supputandis augeret insomnia.* Puto rectè emẽdari posse. *supputandis angeret insomnia millibus: possessionũ s.p.f.* Sensus est. Idcirco animas misit ut exercerent injustissimum fœnus, & supputandis è miserorũ sanguine millibus angeret (seas) insomnia? Id est, noctes atque dies id cogitarent, quopacto millia multa nummũ per fas per nefas coacervare possent. Porrò hoc levi brachio non transmittẽdum, quod *sanguis* hic pro damno ponitur, recõditâ notione. Donatus ad Phorm. Act. I. Sc. I. *Damnum, & sumptũ, sanguinem nostrum dicimus.* Sub damno autem cõprehenduntur opes & pecuniæ, itaque huc pertinent illa Artemidori ὀνειροκριτικῶν lib. I. cap. XXXV. *Αἷμα ἐμεῖν πολύ τε καὶ εὔχρουν καὶ μὴ διεφθορὸς, ἀγαθὸν πένητι. προσκτῆσιν γὰρ σημαίνει καὶ περιουσίαν χρημάτων. ὅτι τὸν ἴσον λόγον ἔχει τῷ αἵματι τὰ ἀργύρια.* Apomasar quoque ἀποτελεσμάτων cap. CII. sanguinem aurum & facultates significare dicit. Idem Arnobius pag.75. *Ut spirulas & botulos facerent, isicia, castellamenta Lucanica.* Vocat *Lucanica castellamẽta,* quia pultes iis circundabantur, & quasi muniebantur.

tur. Licet id colligere & ex Martiale.

Filia Picenæ venio Lucanica porcæ,

Pultibus hinc niveis grata corona datur.

Ergo Lucanica, tanquã urbem murus castelláque, pultem circundabant, coronabantque. Et hæc ipsa sine dubio intellexit Plutarchus in Sympos. Quæstion. cum inquit. Διαπλάσαι μελίπηκτον εἰς σχῆμα πόλεως. Rursum in Afro nostro lib. v. pag. 180. *Jupiter (inquit) in taurum versus, concubitum matris suæ appetivit: ut expositum suprà est, nominibus his tellus & labens pluvia nuncupatur.* Validè vereor ut scripserit, *& labes pluviæ n.* Scioli isti librarii non intelligẽtes φθάσιν, tam bellè nobis, ut videbatur, correxerunt. Infrequens verò hæc ejus vocis notio, pro casu & lapsu; sic paullò post. *Cum deorum criminibus labem imbris è cœlo, & telluris significare madorẽ.* Ac nescio an à veterum aliquo habeat, an potius à sui ævi soloecismo. Fortasse ex isto Ennii VIII. Annal. apud Diomedem lib. I

Certare abnueo, metuo legionibus labem.

Nam *Cadere* dicuntur in bello qui inferiores fiunt: etsi non eam inficias ìò *labem* in isto Ennii etiam pro ignominiâ & dedecore, quod illos manebat si victi essent, accipi posse. Sed hæc satis.

Cap. III.

Prægustatorum duo ordines. *Prægustator.* E'δέατρος. Cujus id munus. *A potione. Cocistro.* Prægustatorũ procurator. Festus emaculatus.

PRægustatores apud veteres fuisse docuit jã olim ad Tacitum Lipsius, quibus ego alia adstruam ipsi

ipsi non observata. Plinius lib. XXI. cap. III. *Namq; apparatu belli Actiaci gratificationem ipsius reginæ Antonio timente, nec nisi prægustatos cibos sumente*, &c. Hieronymus in epist. quâdam ad matrē viduam. *Erit tibi inter viros matronasque convivium, spectabis aliena oscula, prægustatos cibos.* Iustinus lib. XII. *Philippus ac Iollas prægustare ac temperare potum regis soliti, in aquâ frigidâ venenū habuerunt, quàm prægustatæ potioni jam supermiserunt.* Quem locum indicavit mihi amicus meus Eitzo Tiarda. Fuerunt autem prægustatorum duo ordines; ille superior, hic inferior. Superioris erant, qui in mensâ; inferioris, qui in coquinâ. Et superioris iterum duo ordines; nam hi cibum, illi potum explorabant an non veneno essent infecti. Qui cibum, κατ' ἐξοχὴν *Prægustatores* dicebantur. Glossę. Προγεύστης, *Prægustator.*. Item *Prægustat*, προγεύεται. Lapis vetus.

TI. CLAVDIO. TI. AVG. LIB. ARRIO.
CLAVDIANIANO. SCRIB. LIBEL
TI. CLAVDIVS. FLAMMA. CLAVSVS. TI
AVG. PRÆGVSTATOR. FRATRI. PIISS.
ET. FIDELISSIMO. FEC.

Græcis Ἐδέατροι nuncupabantur. Suidas. Ἐδέατρος, τὸ μὲν ὄνομα ἑλληνικὸν. ἡ δὲ χρεία περσική. ἦν δὲ προγεύστης ἤτοι πρῶτον, καὶ προήσθιεν τοῦ βασιλέως εἰς ἀσφάλειαν. Quæ totidem verbis habes apud Etymologicographum. At qui potum explorabant, *A potione* vocabantur. Lapis vetus.

M. VLPIO. AVG. LIB.
PHAEDIMO. DIVI. TRAIANI. AVG.
A. POTIONE

Item alius.

TI, CLAVD, AVG, LIB
GRATIO, LIVIAE
AVG, SER, A POTIO
NE, S' T' T' L'

Et in aliis duobus idem invenire est. Delecti ad id munus spadones. Colligo ex isto Taciti loco Annali XII. sub finem. *Ejus mulieris ingenio paratum virus, cujus minister e spadonibus fuit Halotus, inferre epulas & explorare gustu solitus.* Confirmant conjecturam meam, quod etiam aliàs spadonum ministeria in conviviis frequentia. Iam ut de inferiori ordine dicam restat. Ejus erat in coquinâ an esculenta bene essent condita ex gustu judicare. Exemplum apud Arnobium lib. IV. *Per humani generis coquinas currit, inspiciens & explorans quibusnam lignorum generibus suis ardor in foculis excitetur: habitudinem fictilibus contribuit vasculis, ne flammarũ dissiliant vi victa: curat ut ad sensum palati suis cum jucunditatibus veniant rerum incorruptarum sapores, & an ritè pulmenta condita sint experitur, atque prægustatoris fungitur officio.* Ita enim postrema illa corrigenda ostendi in Critico Arnob. lib. IV. cap. I. Atque ex hâc re etiam Martialis capiendus lib. XIV. Lemm. CCXX.

Non satis est ars sola coco, servire palato.
Namque cocus domini debet habere gulam.

Et hi *Cocistrones* nominabantur. Observo ex Isidori Glossario, in quo ista lego. *Cocistro, prægustator cocinæ.* ubi *cocinæ* scriptum est pro *coquinæ.* utrique porrò huic ordini constituti *Procuratores.*. Clarè ostendit Lapis vetus.

DIS MANIBVS
TI. CLAVDI. AVG. LIB
ZOSIMI. PROCVRAT
PRAEGVSTATORVM
CLAVDIA. ENTOLE. CONIVNX
VIRO. BENEMERENTI
ET. CLAVDIA. EVSTACHIS
PATRI. PIENTISSIMO

Quibus verò id munus incubuerit dicere non possum certò, sed conjectura est ad τὺς ἐδεάτρυς pertinuisse, nã illi posteà etiam toti rei coquinariæ præfecti fuerunt. Suidas loco citato. Ὕστερον δὲ ἐνομίσθη ἐδέατρον καλεῖν τὸν ἐπιστάτην τῆς ὅλης διακονίας καὶ παρασκευῆς. Etymologici auctor. ἐδέατρος, ὁ τῶν διδύμων (rectè ἐδωδίμων Sylburgius emendat) καὶ τῆς τοιαύτης παρασκευῆς ἐπίσκοπος. Eustathius ad Odyss. α, & ξ'. ἐδέατρος προγεύστης βασιλέως, ἐπιμελητὴς δείπνυ. Eadem Hesychius in suo Lexico. Festus. *Edeatre, qui præsunt regiis epulis, dicti* ἀπὸ τῶν ἐδεσμάτων. Scribo. *Edeatri.*

Cap. IV.

Arnobio phrasis asserta, lux data. *Frumen, Fruma*, pro *Forma*. *Frui*, pro *Edere*, ἀρχαϊκῶς. Saliorum carminũ obscuritas. *Tharsomenos. Precula. Crepa. Alumeton. Forba. Febra. Fibra.* Festus correctus.

Arnobio adseram phrasin peculiarem, quam olim ei ereptum iri injuriâ. Locus est lib. VII. *Quia generis certi hostias certis jus est consecrare numini-*

minibus, certaq; & supplicamēta præstari. Volui ejicere τὸ *et*, sed perperàm: ter ita loquitur Afer noster uno hoc libro. Statim enim subnectit. *Et quæ iterū causa est, ut generis certi hostias certis jus sit consecrare numinibus, certáque & supplicamēta præstari?* Deinde infrà. *Deque vestro numine vestrâque & religione tractetur,* &c. Sic in vetere Inscriptione.

M. AVRELIVS. ALEXANDER
AVG. LIB. AB. EPISTVLIS
GRÆCIS. SE. VIVVS. FECIT
SIBI. ET. SVISQVE
LIBERTIS. LIBERTABVS
POSTERISQVE. EORVM

Et in plurimis aliis, quas videre est in præclaro illo Inscriptionum Antiquarum Thesauro, ante decennium apud nos excuso beneficio Amplissimorum Academiæ hujus Curatorum. Est alter locus ejusdem Arnobii eodem libro. *Quid sit illa, quid frumē, africia, quid gratilla, catumeum, conspolium, cubula?* Lego. *Q. fritilla.* De qua voce magnus Scaliger ad Varronem. Sed potestne τὸ *frumē* rectum esse? nam sequitur, *ex quibus duo, quæ prima, sunt pultium nomina.* Iā *Frumen* dicitur summa gulæ pars, à *Fruor,* quod veteribus illis non ἀπολαύειν sed ἐσθίειν significabat. Donatus ad Terentii Eunuchum Act. IV. Sc. VII. *Frui autem est vesci, à frumine quæ est summa pars gulæ; à quâ re etiam his quæ nec cibo nec poculo sunt, frui dicimur καταχρηστικῶς. Ut pote rebus venereis, & delectatione odoris, visus, auditus, & cæteris.* Vide eundem Adelph. Act. V. Sc. VIII. & Phorm. Act. II. Sc. II. Iuvenalis ita loquitur.

Exul ab octavâ Marius bibit, & fruitur, dîs Iratis. ———

Et sanè ab eâdem etymologiâ *Fructus* & *Frumentum*. Sed ut sententiam super hoc loco meam proferam non, ut olim, dubitanter aut timidè; sciendũ *Frumen* heic poni pro *Fruma* (nam utroque modo efferebant, ut *Rumen, Ruma.*) *Fruma* verò pro *Forma* (quæ erat puls ex melle, & milio, teste Festo.) transposito *R.* & *O.* in *V.* ἀρχαϊκῶς mutato. Deprompta autem vox è Saliorum carminibus, (sicut & reliquę quę sequuntur) quę adeò etiam olim obscura, ut vix ipsis sacerdotibus intelligerētur. Atque obscuritatis quidem istius testis mihi Quintilianus lib. I. cap. VI. *Nec utique ab ultimis & obliteratis repetita temporibus, qualia sunt Topper, & Antigerio, & Exanclare, & Prosapia, & Saliorum carmina, vix sacerdotibus suis satis intellecta.* Similis omninò literarũ transpositio commutatióq; in *Precula*, quod pro *Pergula* usurpavit Tinca Placentinus, etsi ab Hortensio propterea reprehensus; & *Tharsomenus*, quod veteres multi dixerunt pro *Thrasumenus*, ut testantur idem Quintilianus lib. I. cap. V. & Cicero in Bruto. Tale est *Capra, Crepa. Crane, Carna. Alumeton* pro *Laomedon*, quod malè apud Festũ *Alumento* legitur, nec causa erat, cur *Laumento* vir magnus vellet: *A* & *L* transponũtur, & *T* pro *D.* antiquâ ratione scribendi, item *V* pro *O. Forba* (ita legendum apud Festum, non *Forbea*) *Febra.* pro quo postea *Fibra* dixerunt, ut cognoscimus ex Servii loco à Scaligero ibi citato. *O* mutatur in *E*, ut *Homo, Hemo. Holus, Helus. Apollo, Apello.* Hæc mea sententia de obscurissimo isto loco, quam propono au-

no audacter; sed hactenus, si eruditus & serius Lector probabit.

Cap. V.

Spes *Aëria. In ordinem redigere. Ordinarii* homines. Ἐγκύκλια. Fures *Canacheni.* Καγάξαι. Arnobius illustratus.

ITerum Arnobio doctissimo Scribtori operam dabo, sed saltuatim duntaxat. Lib. II. *Neque illud obrepat, aut spe vobis aëriâ blandiatur, quod à sciolis nonnullis, & plurimum sibi arrogantibus dicitur.* Quo loco quæ spes *Aëria* sit nonnemo, credo, ignorabit: ego certè hæreo, & puto esse cassam ac inanē; quomodò Poëtæ *aërium inane* dicunt; vel, quod eodem recidit, incertam & ἀόρατον, nam iidem invisibiles nebulâ involutos, aut, ut Græci loquerentur, ἠέρα ἑσσαμένους incedere faciunt. Lib. IV. *Magistratum in ordinem redigere, Senatorem aut convitio prosequi, suis esse decrêstis periculosissimum pœnis.* ubi *In ordinem redigere* peculiaris phrasis, & digna valdè notatu; pro contemptui habere, & vilipendere. Livius lib. XXX. *Tribuni plebis in ordinem redacti.* Lactantius lib. De Opificio Dei cap. XIII. *Quorum qui est maximus, quoniam illum sicut in manu discerni à cæteris opus non erat, ita in ordinem redactus est, ut tamen ab aliis magnitudine, ac modico intervallo distare videatur.* Plinius lib. I. epist. XXIII. *Plurimum refert quid esse tribunatum putes: inanem umbram, & sine honore nomen, an potestatem sacrosanctam, & qui in ordinem cogi ut à nullo, ita ne à se quidem debeat.* Item lib. II. epist. VI. *Illa ergo reprimenda, illa quasi*

in ordinem redigenda est, si sumptibus parcas. Atque in ordinem redacti *Ordinarii homines* nominabantur. At *Ordo* intelligebatur eorum qui litium causâ Prætorem adibant. Festus. *Ordinarium hominem Oppius ait dici solitum scurram, & improbum, qui assiduè in litibus moraretur, ob eamque causam in ordine staret adeuntium prætorem.* Ex quibus verbis apparet proverbii istius origo. Vel potest ἑλληνισμὸς videri, quia Græci τὰ ἐγκύκλια etiam res obvias & viles nuncupant. Dinarchus κατὰ πολυεύκτου. Ἄνθρωπου καὶ μισθωτοῦ καὶ πάντα τὰ ἐγκύκλια ἀδικήματα ἠδικηκότος. Quod exemplum Priscianus citat lib. XVIII. Aristoteles Politicorum α΄. Ἐκεῖ γὰρ λαμβάνων τὶς μισθὸν ἐδίδασκε τὰ ἐγκύκλια διακονήματα τοὺς παῖδας. Idē β. Ἔτι δὲ τῶν θεραπόντων τούτοις μάλιστα προσχρώμεθα οἷς πλεῖστον προσχρώμεθα πρὸς τὰς διακονίας τὰς ἐγκυκλίους. Et passim apud alios authores. Age verò, tertium adducamus locum, numero enim Deus impare gaudet, ut ait ille. Lib. VII. *Quæ ad ultimum fures, & obserata pandentes tenebrarum obscuritate canacheni.* Ubi *Canacheni* iidem sunt qui fures, nam utitur Arnobius libenter synonymis. Sumpta autē vox à Græcis, qui Κανάξαι & Ἐκκανάξαι pro *Evacuare* & *Exinanire* ponunt. Iulius Pollux lib. X. cap. XXIII. Τὰ μέντοι κάνας ἐκ φελλώδεις τινὲς πινακίσκοι εἶναι δοκοῦσιν, ἀφ᾽ ὧν καὶ τὸ ἐκκενῶσαι, ἢ ἐκπιεῖν, κανάξαι λέγουσι, καὶ ἐκκανάξαι. Iamne intelligis lector obscurissimorum locorum trigam? Arbitror.

Cap.

Cap. VI.

Homo, καῖ' ἐξοχὴν pro viro. *Logi*, pro sermonibus ridiculis. *Incrementum*, pro ὑπερβολή. *Ingens*, pro *Gravido*. Πολυάνδειον. Arnobius correctus, & illustratus.

PErgam in Arnobio. Legitur pag. 17. lin. 19. *Aut si malum consilium est aggredi nos vi, emittant aliquod indignationis signum, per quod esse liquidum cunctis possit, invitissimus nos eis habitare sub cælo.* In Romano codice erat *indicationis signum*. Inde elicio, *vindicationis signum*. Orta menda ex scriptionis compendio. Pag. 38 lin. 5. *Imò quia hæc omnia & ab ipso cernebant geri, & ab ejus præconibus, qui per orbem totum missi beneficia patris & munera dis hominibusq; portabant.* Locus corruptissimus. Rom. cod. habet, *beneficia patris & munerandis animis hominibusque portabant*. Clara correctio mea. *Beneficia patris munerandis & fœminis hominibusque portabant.* Id est, utrique sexui, & fœminis, & viris: Nam *Homo* κατ' ἐξοχὴν pro viro ponitur. Sic in S. Scripturâ Genes. cap. 11. *Quamobrem relinquet homo patrem suũ, & matrem, & adhærebit uxori suæ, & erunt duo in carne unâ.* Plautus Cistell. Sc. *Nisi quid mihi.* Halisca Lampadiscum & Phanostratam compellans.

—— *mi homo, & mea mulier, vos saluto.*

Et memini in iure nostro alibi legere, sed locus nõ succurrit. Sequitur in Arnobio, eâdem paginâ, lin. xv. *Magis vos incredulos faceret vis tanta virtutum, aut apprehendere locum fortasse possetis (quod videretur esse simillimum veri) & incrementa rebus*

apposita, & inditas scriptis & commentariis falsitates. Locus depravatus, luxatus, mutilus. Restituo. *v.t.virtutum, aut ut logum apprehendere fortaßè possetis, quod videretur esse simillimum veri, &*; &c. Est verò heic *Videri* non, δοκεῖν, sed ὁρᾶσθαι, & *Incrementa* item appellat, quæ Græci τὰς ὑπερβολάς. Iam ex *locum* feci *logum* sensu flagitante. Appellantur autem *Logi* etiam à Latinis sermones deridiculi. Pag.40. lin.20. *Enimverò dissoluti est pectoris in rebus seriis quærere voluptatem: & cum tibi sit ratio cum malè se habentibus atque ægris, sonos auribus infundere dulciores, non medicinam vulneribus admovere*. Scribo, *cum tibi sit oratio*. Repete, sis, præcedentia, & videbis facilè. Transeo ad lib.VII.pagg.219. & 222. *Ingentes scrofæ*, non aliæ sunt quam gravidæ, etsi olim cum quodam *incientes* maluerim. Græcissat Arnobius, quod ei non insolens, nam Μέγας eàdem notione apud Græcos. Callimachus Hymno in Iovem.

ἔνθα σ' ἐπεὶ μήτηρ μεγάλων ἀπεθήκατο κόλπων.

Plautus Pseudolo, Sc. *Exite*.

Nisi carnaria tria gradia tergoribus oneri uberi hodie
Mihi erunt, &c.

Nos quoque nostro idiomate efferimus de muliere pregnante. Sy is groot. Item, Sy is met den grooten buyck. Quod postremum planè isti Callimachio respondet. Lib.VI. pag.190. *Polyandria illa Varronis quibus templis contegantur*. Πολυάνδειον, ut vox ipsa satis attendenti insinuat, idem quod sepulcrum multis commune, qualia vel peregrinis, vel familiaribus struebantur. Suidas. Πολυάνδειον. μνῆμα. τάφος. τὸ θρυλλούμενον παρὰ πολλοῖς ξενοτάφιον. Incertus Auctor apud ipsum. Ὁ δὲ γαιανᾶς ἐξεχώρει

τῆς πόλεως, καταλιπὼν αὐτὴν πολυάνδειον, καὶ πολυτελῆ τάφον, ὑπὸ τεθαμμένων τῶν ἐνῳκηκότων. Ælianus. Θάψαντες δὲ τοὺς νεκροὺς, εἰργάσαντο κοινὸν πολυάνδειον. Vetus Inſcriptio.

FORTISS. MIL. V. ET. XIX. LEG
QVORVM OPERA FORTITER
VETERA CASTRA DEFENSA SVNT
POLIANDRION.

Cap. VII.

Viarum muniendarum apud Romanos ratio. *Curatores* viarum. *Redemptores. Magiſtri* pagorũ, & *Magiſtræ*. Quis princeps id munus obierit. Siculus Flaccus emendatus. Chryſologus illuſtratus.

DEflectam ſemel ab Arnobio, ſed ſtatim reverſurus. Publicæ regales viæ publicè olim Romę muniebantur, conſtituti que ei rei *Curatores*, à quibus nonnulli etiam id munus redimebant, qui *Redemptores* ideò dicebantur. Vicinales autem quę de publicis in agros deflectebant, & ſæpè ad alias publicas tendebant, per *Magiſtros pagorum* muniebantur, quorum uxores *Magiſtræ pagorum* appellabantur: quod eò dico, ne quis ad feminas quoque id pertinuiſſe exiſtimet. Curatores ſive Redemptores pecunias à poſſeſſoribus ad muniendum exigebant; magiſtri pagorum autem operas: aut etiam ſingulis agris certa ſpàtia aſſignabant unicuique poſſeſſori, quæ ſuis impenſis tueretur. Rem omnem hanc colligere animadvertereq; eſt ex Siculo Flac-

co lib. De limitibus agrorum, cujus ea verba. *Nam sunt viæ publicæ regales, quæ publicè muniuntur, & auctorum nomina obtinent: nam & Curatores accipiunt, & per Redemptores muniuntur, in quarumdam* (lego *quarum etiam*) *tutelam à possessoribus per tempora summa certa exigitur. Vicinales autem viæ de publicis quæ divertuntur in agros, & sæpè ad alteras publicas perveniunt, aliter muniuntur per pagos, id est, per Magistros pagorum, qui operas à possessoribus ad eas tuendas exigere soliti sunt; aut, ut comperimus, unicuique possessori per singulos agros certa spatia assignantur, quæ suis impensis tuentur; etiam titulos finitis spatiis positos habent, qui indicent cujus agri quod spatium quis dominus tueatur.* A quibus postremis verbis petenda lux Chrysologo Serm. CLIV. *Sicut dominum prædiorum limitibus affixi tituli proloquuntur, ita nomina sæpè sanctorum merita indicat, testantur insignia.* Unde cognoscere est eum morem obtinuisse ad Martiani Augusti usque tempora, quibus ille Auctor vixit. Sed hoc ὡς ἐν παρόδῳ. Porrò magistri pagorum & redemptoris mentio qvoque in Fragmētis variorum de Limitibus. *Monumenta finalia non conjunguntur itineri publico, ei maximè quod autoris nomen obtinet, & per redemptores, & magistros pagorum munitur.* Primus magisterii pagorum munus obiit L. Bennius. Lapis vetus.

CERE-

CERERI AVGVST
MATRI. AGR
L. BENNIVS. PRIMVS
MAG. PAGI
BENNIA. PRIMIGENIA
MAGISTRA. FECER
GERMANICO. CÆSARE. II
L. SEIO. TVBERONE. COSS
DIES. SACRIFICI. XIII. K. MAI

Cap. VIII.

Fores olim quomodò ornari ſolitæ, nempe ſigillis deorum, aut bullis. *Anteſixa. Antepagmenta.* Gloſſæ correctæ. Laurus in purgatione. *Robur* fœmin. antiquè. *Auger. Sel*, antiquè pro Sol. *Bu. Tu. Bat. Ta.* Nęvius eměd. bis. *Axamenta. Anaxamenta.* Chariſ. correctus. *Cervinus.* ἐυμαρὶς. *Claxendix.* Signa in foribus clauſis conchâ occultari ſolita: & cur id factum. *Exuerta.* Scoparum uſus ad amolienda infortunia. *Deverra* dea. Ad puerperas contra Sylvani vim defendendas tria fieri ſolita. *Hieta. Hietare. Nancio.* Ditiores muceis ſudorem abſtergebant, pauperiores laciniis. *Nuſcicioſus. Ninguoſus.* Iſidorus correctus.

AD Feſtum quædam annotabo, ſed pauca, quod neceſsè eſt poſt tantum ejus Caſtigatorem, virum incomparabilĕ, Ioſ. Scaligerum. Veteres Romani fores ſuas ſtudioſè ornabant ſigillis deorum,

vel fictilibus, vel æneis, vel inauratis, ut ex Livio. Vitruvioque ostendit Scaliger ad *Antefixa*. Sed & bullæ ad ornatũ adhibitę. Disco ex Plauti Asinaria, Sc. *Quid hoc est negotii?* ubi ita Leonida loquitur.

Jussine in splẽdorem dari bullas has foribus nostris? Cicero quoque in Verrinis accusat Verrẽ quod bullas aureas à valuis templi magnificentissimis abstulisset. Locus est Verrinâ VI. *Bullas omnes aureas ex his valuis, quæ erant & multæ & graves, non dubitavit auferre: quarum iste non opere delectabatur, sed pondere.* Hinc per metaphoram Persius Sat. V. *bullatas nugas* dixit, id est, bullis exornatas ad forium instar.

Non equidem studeo bullatis ut mihi nugis
Pagina turgescat. ———

Ea ornamenta *Antefixa* & *Antepagmenta* appellabantur, ut ex Festo est cognoscere. Apud eundem legitur; *Apor, apud.* ubi ἀρχαϊσμὸς est pro *Apur.* Victorinus de Orthographia. *Sed nos nunc & Adventum & Apud per d potius, quàm per r scribamus, Arventum, & Apur.* Et malè in Glossario est, *Ape*, παρὰ. Apud eundem in *Aqua*.

Funus prosecuti redeuntes ignem supergrediebantur, aquâ adspersi; quod purgationis genus vocabant suffitionem.

Adhibebant etiam Laurum. Vide *Laureati milites.*

Arbosem pro arbore antiqui dicebant, & robosem pro robore.

Corrigo, *pro arborem*, item *pro roborem*. Nam *pro* valet heic ἀντὶ τ͂, non ἀντὶ. Porrò hinc discimus veteres *Robur* fœminino genere extulisse.

Arculum appellant circulum, quem capiti imponebant,

nebant, ad sustinenda commodius vasa, quæ ad sacra publica capite portabantur.

Idem in more rusticanis mulieribus nostris, quando aliqua vasa capite sunt gesturæ. Dicebatur etiã *Cesticillus*, ὑποκοειστικῶς ἀπὸ τοῦ κεστοῦ. Porrò ab arculo hoc circuli qui in sacrificiis è farinâ fiebant, *Arculata* vocabantur.

Arcuma genus est plaustri modici, quo homo gestari possit.

Puto fuisse arcuatum suprà, atque inde nomen accepisse. Intellexerit hoc Tacitus Annal. xv. *Cum ad eosdem cruciatus retraheretur gestamine sellæ, vinclo fasciæ quam pectori detraxerat in modum laquei ad arcum sellæ restricto, indidit cervicem.* Aliæ editiones habẽt *Arcirma*. Hoc fuerit pro *Arcima*, ab arciẽdo: ut *Punicarna*, *Punicana*. *Scurtum*, *Scutum*. & talia, de quibus ad Plautum dixi. Conjici itaque potest Romanos si quem honoratiorem arcessi juberent colloquii aut convictus caussâ, honoris ergò hoc plaustri genus misisse quo veheretur.

Arsineum, ornamentum capitis muliebris.

utebantur eo umbraculi vicem ad arcendum solis æstum: vox autem Hetrusca est, nam ea gens *Arsere* pro arcere & avertere dicebant.

Astu apud Poëtas astutiam significat, cujus origo ex Græco ab oppido ἄστυ: in quo qui conversati assiduè sint, cauti, atque acuti esse videantur.

Athenę propriè ἄστυ dicebãtur κατ᾽ ἐξοχὴν, hinc *Astutos* appellatos volunt Grãmarici, quod Athenienses essent versutissimi. Plautus Mostellaria, Sc. *Qui homo timidus.* *(ubi huc advenerit.*

TH. *Doctè atque astutè mihi captandũ est cum illo,*

Non ego illi extemplò ostendam meum sensum, mittam lineam.
Dissimulabo me horũ quicquam scire. T. *ô mortalem malum!*
Alter hoc Athenis nemo doctior dici potest,
Verba dari illi nõ magis hodiè quisquam, quam lapidi, potest.

Qui locus apprimè ad hunc accommodatus.

Augur ab avibus gerendóque dictus, quia per eum avium gestus edicitur.

Rectè à *gerendo*, nam vetustissimi *Auger* dicebant, ut ex Prisciano lib. 1. scimus, cujus hæc verba sunt. *Antiqui auger & augeratus pro augur & auguratus dicebant.*

Aureliam familiam ex Sabinis oriundam à Sole dictam putant: quod ei publicè à populo Romano datus sit locus, in quo sacra facerent Soli. qui ex hoc Auselii dicebantur.

Quomodò Auselii à Sole? Clarè hinc colligere possumus *Sel* pro *Sol* à veteribus dictum, ut *Hemo, Helus, Apello, Pellio.* pro *Homo, Holus, Apollo, Pollio.* Romani *Aurelii* pronuntiabant, *S* in *R* mutato more suo: sic quæ Sabini *Casmina*, illi *Carmina*: Sabini *Ausum*, illi *Aurum.* & talia, de quibus ad Plautum alibi.

Butubata Nævius pro nugatoriis posuit, hoc est nullius dignationis.

Scribo *διηρημένως*, *Bu, Tu, Bat, Ta.* Nec audeo sequi virum summum qui ait pueriles fuisse voces, cum sólùm sint fictitiæ, & usitatæ cum res nihili essent significandæ. Tantum *Bu* à pueris translatum, qui potum poscentes hanc syllabam pronuntiant. Ipse hic

hic Festus in *Imbutum*. *Infantibus cum velint bibere, dicentibus* BV *syllabam, contenti sumus*. Iam TV à noctuâ translatum, cujus iste sonus. Plautus Menæchmis, Sc. *Ut hoc utimur*.

ME. *Egon' dedi?* PE. *tu, tu istis, inquam, vin' afferri noctuam*;
Quæ TV TV *usque dicat tibi? nam nos jam defessi sumus*.

BAT sonus ex ore cornicinis lituum eximentis, ut Cæsellium Vindicem libro *B* literæ scribsisse testatur Charisius lib. 11. Plautus quoq; utitur Pseudole, Sc. *Pseudole, non audis*.

CA. *Quid opus est?* PS. *potin' aliam rem ut cures?*
CA. *at*. PS. *bat*. CA. *crucior*. PS. *cor dura*.

TA. Comicis passim usitatum. Nænius Tarentillâ, apud Charisium loco citato.

Ei ei, etiam se audenti mecum unà apparere?
At at ta ta. ———

Lego, *etiamne audent ii mecum*. Idem eâdem.

At at ta ta, cave cadas amabo.

Idem Corollariâ.

Quid salve? at at at at ta ta. *Rivalis, salve, quid istud at ta ta advertisti tam cito?*

Hæc quoque manca & luxata, itaque restituo.

At at at at at at ta ta rivalis salve. Quid salve?
Quid istud at at at at at at ta ta? Advertisti tã cito?

In superiori versu reliqui spatium, nam responsio est rivalis cujus persona ibi excidit. Sunt autem versus octonarii. Hęc mea sententia de his monosyllabis, alia plenè à viri magni; judicabunt viri eruditi, & utram sequantur eligent. Porrò antequam desinam, adducam firmandæ conjecturæ meæ, quà *Bat*

pro *Ba* rescripsi, testimonium Sosipatri ex eodem libro è quo Næviana adduxi. *Bu tu bat ta. hæc Plautus pro nihilo & pro nugis posuit, ut in glossis veterum bat tat ti fluctus quidam & sonus vocis effœminatior, ut esse in sacris anagmenorum vocum veterum interpres scribit.* Sed fœdum illic mendum est, nam quæ sunt, *sacra anagmenorum?* Corrigo, *in sacris anaxamentorum.* aut potius commutatis finibus dictionũ, *in Saliorum anaxamentis.* Nam *Axamenta* & *Anaxamenta* (utroque modo efferebant ut *Axare* & *Anaxare.*) non erant sacra, sed carmina à Saliis cõposita, in universos homines. Cognoscere hoc est ex Festo. Nec sine caussâ est quod Sosipater hæc ex vocum veterum interprete refert in Saliorũ carminibus inveniri, quia ea valdè obscura, & quidẽ, ut ne ab ipsis intelligerentur, quod suprà ex Quintiliano docui: ideóque requirebant solertissimum interpretem. Redeò ad Festum.

Casnar senex Oscorum linguâ.

Idem apud Varronem legitur, tamen Quintilianus lib. I. cap. V. contra utriusque authoritatem Gallicanam vocem autumat. Unde suspicari licet Gallos etiam usurpare cœpisse, postquam Romam cepissent. In *Caula.*

Antiquis ante usum tectorum oves in antris claudebantur.

Non oves solùm, sed & reliqua pecora. Liquet ex historiâ notissimâ Caci. Quin & ipsi homines. Iuvenalis Sat. VI.

——cum frigida parvas
Præberet spelunca domus, ignemque, laremque,
Et pecus, & dominos communi clauderet umbrâ.

Hesiodi

Hesiodi interpres lib. 1. ubi de antiquis seculis, λοιπὸν τὴν ἀνάγκην ἔχοντες διδάσκαλον, τὰ κοῖλα τῶν δένδρων, καὶ τὰ δασέα καὶ σχισμὰς πετρῶν, καὶ σπήλαια ὑπεδύοντο.

Altellus Romulus dicebatur quasi altus in tellure vel quod tellurem suam aleret, sive quod aleretur telis: vel quod à Tatio Sabinorum rege postulatus sit in colloquio pacis, & alternis vicibus audierit locutusque fuerit: sicut enim sit diminutivè à macro macellus, à vafro vafellus; ita ab alterno altellus.

Nihil heic non ineptum, ideoque ex Paulli potius quã Festi erebro censuerim. Rectius Scaliger ὑποκοριστικὸν affirmat, quasi sit ἀπὸ τοῦ *Altus* [illegible] est θρεπτός. Mihi (liceat dissentire à tanto viro) longè alia mens. ut à *Macer, Macellus. Vafer, Vafellus. Pulcer, Pulcellus*. eodem modò ab *Alter, Altellus*. Veteres autem gemellorũ singulos *Altellos*, utrosque *Geminos* appellabant; itaque jam apparet ratio ob quam Romulus hoc nomine insignitus fuerit.

Cannensem cursorem Titinnius pro pistore dixit. Putat vir magnus heic legendum, *praepostere dixit*, & interpretatur valdè præter mentem aut Festi aut Titinnii, nisi me egregiè judicium fallit. Scribendũ verò unâ litrâ minus *Canensem*, à cane quod erat vinculi ferrei genus, nam catenatos fuisse in pistrino nemo igrorat. Dicitur autem à *Canis*, *Canensis*; ut ab *Amnis*, *Amnensis*. Itaque *Canensem* lepidè vocat tanquam à loco aliquo regionéve nomine deducto, quomodo in Asinariâ pistrinum Plautus insulam nominat.

In fustitudinis ferricrepinis insulis,
Ubi vivos homines mortui incursant boves.

et

Et *Molarum coloniam* Pseud. Sc. *Viso quid.*

——— quid ego cesso Pseudolum

Facere, ut det nomen ad molarum coloniam?

Iam cursorem appellavit, propter cursum quem exercebant in circumagitandâ molâ. Plautus eâdē Asinariâ. Sc. *Cur me retentas.*

Nam jam calcari quadrupedem agitabo advorsum clivum,

Tum posteà ad pistores dabo, ut ibi cruciere currīs.

Sequitur in Festo.

Cernuus calciamenti genus.

Si verum est ad Lucilii istum versum

Cernu[illegible]xtemplò plantas convestit honestas.

Festum & Isidorum oculos habuisse, dubium non est quin turpiter errent. Sed si hoc non est, putē legendum *Cervinus*, minimâ mutatione, nam ita ἁπλῶς extulerint, ut *Mulleus*, subintelligentes calceum. *Ceruinus* autem, quia ex corio ceruino, qualis Græcorum ἱμαεὶς. Sed hoc arbitrarii juris esto.

Clacendix, genus conchæ.

Isidorus in Glossis. *Clacindex, concha.* Sed confusæ literæ, quia *E* pro *I*, & vicissim, scribebant. Sed scribendum est, *Claxendix.* Plautus Vidulariâ.

Apposita est claxendix, at ego signi dicam quid sit.

Priscianus lib. v. *Claxendix, quod significat concham, quâ signum tegitur.* Veteres enim cum ædes, aut alia quæcunque obsignassent, (nam is mos illis, ut noto ad Lycophronem) signa tegebant occultabantque conchâ, ne aut per imprudentiam lædi, aut alii in fraudem similia sibi sculpere possent.

Circites, circuli ex aere facti

Quæ ratio ut isti magis *Circites* dicerentur, quàm qui

qui ex ferro, auro, argentóve? Sed heic sententiæ Iuliani acquiescemus, quę est D. de Legg. Tit. 3. L. xx. *Non omnium, quæ à majoribus constituta sunt, ratio reddi potest.* Item philosophorum, qui negant omnia per ἀπόδειξιν posse doceri. Hoc interim dixerim τὸ *Circes* à *Circus* deductum esse, ut *Eques* ab *Equus*, *Arques* (nam in Glossario invenio, *Arquites*, τοξόται.) ab *Arquus*. Ergo eâ ratione *Circes* erit propriè annulus. quia habeat circi formā. In *Everriator*.

Exuerræ sunt purgatio quædā domus, ex quâ mortuus ad sepulturam ferendus est, quæ fit per everriatorem certo genere scoparum adhibito.

In olim excusis *Exuertæ* legitur, quod rectum est, pro *Exuersæ*, ut *Pulto*, *Merto*, *Adgrettus*, & valet *Exuersiones*. Sed veteres malebant pręterita participiorum pro nominibus verbalibus usurpare. Tale est quod apud eundem hunc Auctorem legitur. *Exduta, exuviæ*. Item *Inserta*, ἔμβλημα. Publius.

Frugalitas inserta rumoris boni est.

Ejusdē formæ *Contenta, Deducta, Remissa, Offensa, Abscissa, Resona, Condita*. quæ collegi Critici Arnobiani lib. IV. cap. XIII. Porrò quod ad eversiones has attinet, eæ etiam fieri solitę in ædibus puerperarum: nam illis, ut adversus Sylvani vim tutæ essent, hæc tria fiebāt. Tres homines noctu limina domus circumibant, & primò limē securi feriebant, posteà pilo, tertiò scopis deverrebant, ab eâque re deos denominabant Intēcidonam, Pilumnum, Deverram. Vide rem omnem apud Augustinum de Civitate Dei lib. VI. cap. IX.

Hetta res minimi pretii, quasi hieta, id est hiatus hominis, atque oscitatio.

Rectè

Rectè, *quasi hieta*, nam inde veteres *Hietare* dicebant. Diomedes lib. I. *Hietare & hiatare veteres dixerunt*. Cælius. *Sequere me tu, qui mihi oscitans hietansque restas*. Laberius quoque Tauro passivè extulit ἀρχαϊκῶς. *Hietantur fores*

Amatio ab amore denominatum.

Nihil ineptius hac lectione. Scaliger legit, *Amasco*. Ego malim totum locum ita refingere. *Amato ab Amo denominatum*. Nam dicebant *Amo, Amato*, ut *Hio Hiato*. quod suprà ex Diomede ostendi. Et propiùs conjectura mea abit à vestigiis vulgatæ lectionis.

Nauscit cum granum fabæ se aperit, quod sit non dissimile navis formæ,

Si à Festo hęc explicatio est, non dubito quin in mẽdosam lectionem inciderit, ideóque tam absurdam interpretationis rationem dederit. Sanè *Naucit* legendum est, derivatũque id verbi à nauco, qui significat putamen grani fabę quod hęret in fabulo, ut in *Naucum* ait Glossematorum scriptores tradere hic idem auctor.

Nancitor, in duodecim nactus erit

Nancitor pro *Nancitur*, ut admonuit Scaliger: sed & *Nancitur* pro *Nancit* ἀρχαϊσμὸς est, nam veteres *Nancio* dicebãt. Priscianus lib. x. *Nanciscor à Nancio est, quod in usu fuit vetustissimis*. Gracchus in Orat. pro se. *Si nanciam populi desiderium, comprobabo Reip. commoda*.

Noegeum quidam amiculi genus prætextũ purpurâ, quidam candidum ac perlucidum, quasi à nauco, quod putamen quorundam pomorum est, tenuissimum, non sine candore, ut Livius in Odysseâ. Simul

mul ac lacrymas de ore noego detersit.

Puto Festum incidisse in medosum Livii codicem, ideóque coactum quærere originem & etymon nominis à nanco. Si conjecturæ locus, existimo *Moegeum* à Livio scriptum, pro *Muccum*, à muco, nam *OE* pro *V*. & *G* pro *C* scribebant. Si candidum fuit, verisimile est è lino fuisse, ut etiamnum hodiè apud nos. utebantur verò eo non tantum ad mucos & fluores narium excipiendos, sed & ad lacrymas sudoremque abstergendum, non secus ac nos hodiè. Erat verò opulentiorum, nam pauperibus laciniæ ad eum usum. Charinus apud Plautum Mercat. Sc. *Ex summis opibus*, Acanthionem servum ex cursu fessum & sudantem ita affatur. *At tu edepol sume laciniam, atque absterge sudorem tibi.*

Nuscitiosum Ateius Philologus ait appellari solitum, qui propter oculorum vitium parum videret. ac Opilius Aurelius, nuscicipnes esse cæcitudines nocturnas. Ælius Stilo, qui plus videret vesperi quàm meridie. nec cognosceret nisi quod ad oculos admovisset.

Ridiculus valdè Aurelius est, cum suis cæcitudinibus nocturnis, quę quales sint nondum potui investigare, nisi si prisco ævo etiam nocte æquè ac die videre potuisse homines dicemus, quod quis sanus audebit? Quam cautè verò Ateius addidit, *propter oculorum vitium*, quasi verò aliud quid impedire visum posset. Ac Opilius sanè videtur *Nuscitiosus* à nocte voluisse derivare, in quo iterum errat; nam nihil aliud est quam *Luscitiosus*, antiquâ *L* & *N* inter se commutandi ratione. Sic *Lympha, Nympha. Lingua, Ningua.* unde *Ninguosi, garruli* in Isidori

glossis, ubi perperam *Niniosi* legitur.

Pa, pro parte, & po, pro populo positum est in Saliari carmine.

Scribo. *Par, pro parte.* nam quin vel primam syllabam integram extulerint dubitandum non est. Facilè potuit librario unica litera elabi.

Pruculinat, promittunt, ait significare Antistius de jure pontificali libro nono.

Scribo, *Proculinunt, promũt*. Α᾿ρχαϊσμὸς est pro *Proculunt*, sicut *Obinunt, Ferinunt, Solinunt*, & talia. Contrarium hujus *Occulunt*.

Vinulus dicitur molliter se gerens, & minimè quid viriliter faciens. Plautus. Oratione vinulâ ac venustulâ.

Locus Plauti in Asinariâ est: sed errat puerilіter Paullus in explicatione, nam *Vinulus*, ut ex Comici verbis satis apparet, est delenificus, suadus, disertus, juxtà illud Satyrici.

Fœcundi calices quem non fecere disertum.

Atqui jam Festum mitto, ad alia propero.

Cap. IX.

De annulorum scalpturâ quædam annotata.

DE scalpturâ annulorum apud veteres quæ observavi, heic proponam. Sciendum autem eam multiplicem fuisse, ut etiam Plinius major testatur lib. XXXIII. cap. I. quamvis primitus quidem nudæ duntaxat literarum certarum notę haberentur. Sed audiamus Plinium. *Non signat Oriens aut Ægyptus etiam nunc literis contenta solis. Multis hoc modis,*

dis, ut catera omnia, luxuria variavit, gemmas addēdo exquisiti fulgoris, censuque opimo digitos onerando, sicut dicemus in gemmarum volumine: mox & effigies varias calando, ut alibi ars, alibi materia esset in pretio. Erant verò in ipsâ materiâ, non in gemmis, quas posteà demum addere cœperunt. Colligere est ex citatis Plinii verbis, & Ateii Capitonis quæ sunt apud Macrobium lib. VII. cap. XIII. *Imprimebatur autem sculptura in ipsâ materiâ annuli, sive ex ferro, sive ex auro foret: posteà usus luxuriantis atatis signaturas pretiosis gemmis capit insculpere: & certatim hac omnis imitatio lacessivit, ut de augmento pretii, quo sculpendos lapides parassent, gloriarētur.* Augente autem jam luxuriâ adscitis gemmis desitæ literæ, & sculpi alia varia cœperunt: aut effigies alicujus de majoribus. Val. Maximus disertè ostendit lib. III. cap. V. de Africani filio loquens. *Insuperque è manu ejus annulum, in quo caput Africani sculptum erat, detraxerūt.* Sic Lentulus quoque avi imaginem habebat Cicero Catilin. III. *Tum ostendi tabellas Lentulo, & quasivi, cognosceretne signum, annuit. Est verò, inquam, signum quidem notum, imago avi tui, clarissimi viri, qui amavit unicè patriam, & cives suos: qua quidem te à tanto scelere etiam muta revocare debuit.* Aut de amicis Ovidius Trist. eleg. VI. lib. I.

Hac tibi dissimula, senti tamen, optime dici,
In digito qui me fersq; refersq; tuo.
Effigiemq; meam fulvo complexus in auro,
Chara relegati qua potes ora vides.

Nec amicorum tantum, aut majorum, sed etiam Cæsaris; colligitur inde quia Suetonius in vitâ Ti-

berii narrat eum capital dixisse, si quis in balneum aut lupanar ivisset, annulum cum sua effigie in digito gestans. Hæc ejus verba. *Paullatim genus calumniæ eò usque processit, ut hæc quoque capitalia essent, circa Augusti simulacrum servum cecidisse, vestem mutasse, numo vel annulo effigiem impressam latrinæ aut lupanari intulisse.* Verum magna differentia & criminum occasione, à Claudii principatu ad Vespasiani. Plinius lib. XXXIII. cap. III. *Fuit & alia Claudii principatu differentia, in his solis, quibus ad missionem liberti jus dedissent imaginem Principis in annulo ex auro gerendi, magnâ criminum occasione: quæ omnia salutaris exortus Vespasiani Principis abolevit, æqualiter publicādo Principem.* Etiam deorum. Idem Plinius lib. II. cap. VII. *Aliis nullus est deorū respectus, aliis pudendus. Externus famulātur sacris, ac digitis deos gestant.* Qui mos etiam Græcis; unde Pythagoræ symbolum. ἐν δακτυλίῳ εἰκόνα θεῶ̃ μὴ περιφέρειν. Sed ad Romanos revertor. Cæcina Albinus apud Macrobium lib. VII. cap. XIII. *Cum nefas esse sanciret deorum formas insculpi annulis, eò usque processit, ut & cur in hoc digito, vel in hâc manu gestaretur annulus, non taceret.* Item animalium ad Ægyptiis inter deos cultorum. Sed tantum gestabat muliebris sexus, usque ad Vespasiani imperium: tum quoque virilis cœpit. Colligo ex Plinio lib. XXXIII. cap. III. *Iam verò etiam Harpocratem, statuasque Ægyptiorum numinum in digitis viri quoque portare incipiunt.* Quin & bruta animalia insculpi solita; talis erat Augusti Sphinx: aut historia aliquā, vel fabula: talis ille quem auspicanti Neroni obtulit Sporus. Suetonius. *Auspicanti Sporus annulum muneri*

neri obtulit, cujus gemmæ ſcalptura erat Proſerpinæ raptus. Talis quoque ille Amphitruonis apud Plautū, cujus ænigma Sol exoriens quadrijugis vectus.

——— ME. *eſt in ciſtulâ*
Amphitruonis obſignata ſigno. SO. *ſigni dic*
quid eſt? *(nifex?*
ME. *Cum quadrigis Sol exoriēs, quid me captas car-*

Immò res inanimatæ interdum, nam Plinius minor quadrigâ ſe uſum ait epiſt. xvi. lib. i. *Volui enim hanc quoque, ſi inveniri potuiſſet, ſimul mittere ſicut glebulam miſi, quam ſe ex Parthico metallo attuliſſe dicebat. ſignata eſt annulo meo, cujus eſt* ἀποσφράγισμα *quadriga.* Videor porrò obſervare ſignaturas quandoque inſculpſiſſe convenientes ſibi, vel ob eventum quempiam, vel artem quam factitarent, vel munus quod gererent. Ob eventum; conjicio ex iſto, qui in munitione oppidi cujuſdam inventus, Victoriæ effigiem & tropæum habuit, quem à victore quopiam in rei præclarè geſtæ memoriam ita inſignitum exiſtimo. Suetonius in Galbâ. *Per idem fortè tempus in munitione oppidi, quod ſedem bello delegaret, repertus eſt annulus opere antiquo, ſcalpturâ gemmæ Victoriam cum trophæo exprimente.* Niſi fuerit ad imitationem nummorum Victoriatorum, qui lege Claudia percuſſi, quod tamen non puto. Ob artem, munúſve: Sic apud Plautum Curculione, Sc. *Beatus,* miles Therapontigonus annulo inſculptum habet militem clypeatum, qui elephantem machærá diſſecaret.

——— CV. *multam me tibi*
Salutem juſſit Therapontigonus dicere,
Et has tabellas dare me juſſit. LY. *m. hin'.* CV. *ita:*

Cape, signum nosce, nostin'? LY. quid ni noverim?
Clypeatus elephantum ubi machœrâ dissicit.

Quin & imaginem propriam habebant. Ecce in Pseudolo Scenâ primâ.

Eâ caussâ miles hîc reliquit symbolum,
Expressam in cerâ ex annulo suam imaginem.

Idem fecit Augustus, ut infrà dicemus. Deinde non semper eodem utebantur, sed mutabant pro libitu; aut si casu amisissent. Planum ex Trinummo, Sc. *Ut mihi rem.*

Nonne arbitraris eum adolescentem annuli
Paterni signum novisse? ME. etiam tu taces?
Sexcentæ ad eam rem caussæ possunt colligi,
Eum quem habuit perdidit, fecit novum.

Summa summarum, quisque quod vellet ἀποσφράγισμα habebat, itaque necessariò eveniebat, ut aliquibus idem esset. Inde nimirum concessum ut in testamenti signatione testes omnes uno, & eo quoque alieno, signare possent. Institut. Tit. de Test. Ordin. § *Possunt autem.* Finiam in Cæsarum nomine illustri, qui Augusti effigiem usurpabant, cum ipse id fecisset, prius tamen sphinge & Alexandro Magno usus. Suetonius in vitâ ejus. *In diplomatibus libellisque & epistolis signandis initio Sphinge usus est, mox imagine Magni Alexandri, novissimè suâ, Dioscoridis manu sculptâ, quâ signare insecuti quoque principes perseverârunt.*

Cap.

Cap. X.

Ænigma. Alopeciosa. Ἀλώπηξ. Λευκοθέα Βύνη. Albunea. *Apocrisiarius.* Diaconus correctus. *Acisculus. Acisculariius* Acisculorum familia Romæ. *Castipulum Cartibulum. Cossus* pro divino, & vaticinandi perito. *Hortus. Hanula. Fircus. Fostis. Fostia. Arapennis.*

IN Isidori Glossis quædam sunt non contemnenda, itaq; nos pauca hoc capite ex iis delibabimus. *Ænigma figura, sive typus vel species.* Hæc notio medii istius ævi, nam apud priscos nó invenias. Prudentius ita usurpat Hymno 11. περὶ στεφάνων.

Is ipse tantum non habet
Argenteorum ænigmatum
Augustus, arcem possidens
Cui nummus omnis scribitur.

vbi per *Ænigmata* intelligit τεστικῶς nummos Cæsaris figurá signatos. *Adseda, sella quadrijugis.* Festo *Adsidela* (quemadmodum *Turba, Turbela. Fuga, Fugela.* & talia) qui tamen interpretatur mensam ad quam sedentes flamines sacrificabant. *Alapeciosa, calua.* Scribo *Alopeciosa.* Nam Ἀλώπηξ Grçcè est caluities. Callimachi Schol. ad Hymn. III. Ἀλώπηξ πάθος περὶ τὴν κεφαλὴν γινόμενον, ἀπὸ μεταφορᾶς τοῦ ζώου. τὸ γὰρ ζῶον τοῦτο λέγεται ὅτι ἔνθα ἂν οὐρήσῃ, ἄγονος ὁ τόπος τῷ ἔτει ἐκείνῳ γίνεται. ut omittam alios Grammaticos *Albuna, mater Matuta.* Lactantius unam è Sibyllis facit lib. I. Sed scribendú *Albunea,* ex Lactantio, Virgilio, & glossis veteribus, in quibus est, *Albunea,* Λευκοθέα. Græcis duobus no-

minibus indigitatur, Λευκοθέα Βύνη, Latini utrunque complexi Albuneam dixerũt uno verbo. *Amphibalum, birrum villosum* Scriberem *Amphimallum* etymologia Græca, nisi persuasum omninò haberem medio ævo ita corruptè pronuntiatam hanc dictionem. Sulpitius Severus Dialogo II. de vitâ Martini Turonensis. *Nec mora, sanctus paupere non vidente, intrà amphibalum sibi tunicam latenter eduxit, pauperemq; contectum discedere jubet.* Deinde. *Diaconus verò nihil intelligens, quia extrinsecus indutum amphibalo veste, nudum interius non videbat, postremò pauperem non comparere causatur.* Sic pro Τιμένιος etiam Τίβενος prius, posteà Τήβενος, similiter *M* in *B* mutato dixerunt. Testis Artemidorus lib. II. cap. III. ἐκάλουν τὴν ἐσθῆτα τημένιον, ἐπώνυμον τημένου τοῦ εὑρόντος. ὕστερον δὲ τῷ χρόνῳ παραφθαρὲν τὸ ὄνομα, τίβενος ἐκλήθη. *Anatum, miserum* Scribo *Anctum*, ab Ango. Vide Festum, Priscianum, & Glossas. *Apochrysarius, minister Romanæ Ecclesiæ à secretis, legatus a secretis.* Corrigo, *Apocrisiarius* Malè quoq; hodiè apud Diaconum legitur lib. de notis literarum. *Quicquid ubique in Solomatero remorantes Apocrisarii à deo conservati Imperii nacti erunt.* Codinus de Offic. Constant. εἰ δέ τι τῆς παραστάσεως ἱσταμένης, δεήσει ἀνενεχθῆναι τῷ βασιλεῖ, εἴτε δι' ἀποκρισιαρίου, εἴτε δι' ἄλλου τῶν ἀναγκαίων, &c. Mentio eorum multa in Novellis Constitut. VI. CXXIII. CXXXIII. *Asciculus, asciola, dolabra.* Lego, *Acisculus*: sic paullò post. *Asciscolum, malleolum, structorum.* Iterum lego, *Aciscolum*, pro *Acisculum.* Hinc *Acisculariius* dicitur, ut invenio in Glossis à Stephano editis. *Acisculariius*, Λαξόμος. Præterea

Acisculus quoque inter cognomina fuit Romana, ut est observare ex Quintiliano lib. VI. cap. III. *Et hæc tam frigida quàm est nominum fictio, adjectis, detractis, mutatis literis: ut Acisculũ, quia esset pactus, Pacisculum: & Placidum nomine, quia is acerbus naturâ esset, Acidum: & Tullium, cum fur esset, Tollium dictos invenio.* Et quidem in gente Valeria. Ostendit nummus vetus, quem CL. V. Fulvius Ursinus vulgavit in libro de Familiis Romanorum; in quo, si rectè memini, ita legitur. L. VALERIVS. ACISCVLVS. Et in inscriptionibus antiquis vides. Prudentius Hymno IV. περὶ στεφάνων.

Afra Carthago tua promet ossa
Ore facundo Cypriane doctor:
Corduba Acisclum dabit, & Zoëllum,
Tresq́; coronas.

Catadocta, multorum cantica. Corrigo, *Cata dicta.* Respexit Ennii versum, qui apud Varronem lib. VI. *Tunc cœpit memorare simul cata dicta.* ut emendavit Illustr. Scaliger. Sed melior interpres idẽ ille Varro, quam Isidorus. *Castipulũ mensa quadrata.* Apud Varronem lib. IV. est *Cartibulum*; sed *Castipulum* est antiquior appellatio, quam posteriores mollientes in *Cartibulum* mutarunt; veteres enim *S* pro *R*; & *P* pro *B* usurpabant. *Cossam, divinam.* Locus obscurissimus, nec puto omnes intelligere: non indignum itaque explicatione cur hoc dicat. Sciendum sumptum in Pythiâ, quæ oracula reddit ura hominibus, tripodi Apollinis cossum, id est divaricatis pedibus insidebat. Aristophanis Scholiastes πλούτῳ. Ἦν δὲ ἡ Πυθία γυνὴ, ἥτις, ὥς φασιν, ἐπικαθημένη τῷ τρίποδι τοῦ Ἀπόλλωνος, καὶ διαιροῦσα τά σκέλη πονηρὸν κάτω-

θεν ἀναδιδόμενον πνεῦμα διὰ τῶν γεννητικῶν ἐδέχετο, καὶ οὕτω μανίας πληρουμένη, καὶ τὰς τρίχας λύουσα, καὶ ἀφρὸν ἀπὸ τοῦ στόματος ἀποπέμπουσα, καὶ τἆλλα πάντα ποιοῦσα ἅπερ οἱ μαινόμενοι ποιεῖν εἰώθασι, τὰ τῆς μαντείας, ἢ μᾶλλον μανίας ἐφθέγγετο ῥήματα. Eadem hæc totidem verbis reperies apud Oecumenium in Comment. ad XVI. cap. Act. Apostolorum. Hæc verò hujus loci Isidori interpretatio, nec arbitror aliam conventiorem dari posse. *Epimenia, senia quæ dantur in singulos menses.* Scribo, *Xenia quæ*, &c. Orta menda inde quia librarii *S* pro *X* scribebant. Iuvenalis Sat. VII.

Quod vocis pretium? siccus petasunculus, & vas
Pelamydum: aut veteres Maurorum epimenia bulbi.

Sed Grammatici Græci interpretantur, τὰ καθ' ἕκαστον μῆνα θυόμενα ἢ τὰ ὑπὲρ ὅλου τοῦ μηνὸς ἅπαξ ποτὲ γινόμενα θύματα ὑπὲρ τῆς πόλεως. *Hordes, viri fortes.* Scribe *Hortes*; pronuntiatio peruetusta: sic *Hamula, Famula*; & vicissem. *Hostis, Fostis. Hircus, Fircus. Hostia, Fostia. Hædus, Fœdus.* Quæ omnia inveniuntur apud doctissimum Festum. *Iugerum, aripennem.* Lego *Arapennem*, qua rusticorum Bæticorum vox: sed illi actum quadratum ita nominabant, non jugerum. quamvis solâ longitudine differant, cum illud habeat pedes CCXL. hic autẽ CCXX. In fragmentis Auctorum Gromaticorũ. *Actus quadratus undique finitur pedibus* CCXX. *Hũc Bætici arapennem dicunt, ab arãdo scilicet.* Habes eadẽ apud Isidorum hunc Orig. lib. XV. cap. XV. Columella lib. V. cap. I. dicit tantum semijugerum fuisse.

Cap. XI.

Juncea virgines. *Cinguli. Laureo. Lautitia farina. Malchio. Trimalcio.* Μάλχος vox Syriaca: Μέλχι. Moses eo nomine vocatus. *Ad vestem esse. Vestispici. Maniæ.* Varro emaculatus.

ET hoc caput Isidoro dabimus, volente Lectore quod esto. *Junceum lectile.* Scribo, *flexile.* nam junci flecti faciles. Terentius, Eunucho. Act. II. Sc. III. *Junceas virgines* appellat.

Haud similis virgo est virginum nostrarum, quas matres student
Demissis humeris esse, vincto pectore, ut graciles sient.
Si qua habitior paullò, pugilem esse ajunt, deducũt (cibum,
Tametsi bona est natura, reddũt curatura junceas.

Ex eo Prudentius περὶ στφ. Hymno III.

Nec mora carnifices gemini
Juncea pectora dilacerant.

Sed hic significat tenues & graciles ad junci instar. Et ut tales essent, arctè fasciis pectus constringebãt, inde etiã ait vincto *pectore.* Hieronymus in epistolâ quâdam ad matrem viduam, & filiam virginem. *Papillæ fasciolis comprimuntur, & crispanti cingulo angustius pectus arctatur.* Catullus in Nuptiis Pelei & Thetidis.

Non tereti strophio lactentes vincta papillas.

Hinc etiam *Cingula dicta,* à nimio arctè cingendi se studio. Festus. *Cingulos appellabant homines, qui in his locis, ubi cingi solent, satis tenues sunt.* Pergo in Glossis.

Glossis. *Laureo, corono, honoro*. Hoc verbũ vix usurpare quenquam comperias, cum preteriti participii passivi frequentem usum sit videre. Invenio tamen apud Chrysologum, Serm. LXVI. *Ad illam januam in quâ fame suâ inhumanitatis tuæ titulos fixit, ubi postes tuos suis ulceribus laureavit. Lautitia aqua farinâ conspersa*. Lego transpositis verbis. *Lautitia farina, aquâ conspersa*. Vide Festum in *Lautitia farina. Malce, popino, qui amat in popinas ire*. Scribo, *Malceo*, pro *Malcio*, sive *Malchio*. In Glossis est *Malchio. ἀηδὴς*. Hinc illud apud Petronium Trimalcio est appellatus, quemadmadum *Trifur, Triscurrium, Tricongius*. Est verò *Malchus* sive *Malchio* (nam utroque modo efferebant, ut *Pusus, Pusio*. & talia.) vox Syriaca; & regem designat. Eunapius in vita Porphyrii. Μάλχος δὲ κατὰ τὴν Σύρων πόλιν ἐκαλεῖτο πρῶτα. τοῦτο δὲ δύναται βασιλέα λέγειν. Sed hæc Grecanica terminatio, depravata ex Μέλχι, quod verum Syriacũ. unde & Μελχισεδὲκ, quasi Rex pacis. Etymologici auctor. Μελχισεδὲκ τὸ χὶ, ἰ· ἀπὸ παραδόσεως. μελχὶ λέγεται βασιλεὺς τὸ σεδὲκ, εἰρήνην. λέγεται οὖν βασιλεὺς εἰρήνης· καὶ ἀνάγεται εἰς τὸν Χριστόν. Apud Clementẽ etiam στρωμ. α. legitur Mosem Μέλχι nominatum fuisse. Quid verò? nunquid Trimalciones isti planè basilicè vivunt, & regiam quandam magnificentiam in suâ istâ prodigalitate pre se ferunt? Itaque nõ inconvenienter iis hoc nominis datum. Invenio prætereà etiam cognomen fuisse, ut in his lapidibus.

T. STATILIVS	NYMPHIS◆
MALCHIO	N̄◆ BRITTON
AD. VESTEM	TRIPVTIEN◆
	SVB-CVRA◆
	M◆VLPI
	MALCHI◆
T. ÆL. MALCO. LICTORI.	7. LEG. XXII.
	PR◆P◆F◆

Dicebãt etiam *Malchinus*, ut *Iecur, Iecinur. Runca, Runcina*, & talia. Horatius lib. I. Sat. II.

Malchinus tunicis demissis ambulat. est qui
Inguen ad obscœnum subductis usque facetus.

Quod verò ibi MALCO LICTORI legitur, talis etiam fuit ille in Euãgelio, cui D. Petrus gladio aurem amputat. Iam quod in altero lapide AD VESTEM est, inde discimus. *Ad vestem esse* dictos, qui ab antiquissimis *Vestispici* nominabantur, ut ex Plauto, Afranio, Varroneque apparet, Laudante loca ipsorũ Nonio. *Maniæ, formidinum imagines*. Vide Festum in *Maniæ* & *Pilæ*. Corrigo obiter Varronem Sesquiblusse, apud Nonium *Strophium*. *Suspendit Laribus manias, molles pilas, reticula, ac strophia.* Pessimè ibi hodiè *marinas* legitur pro *manias*. Differebant autem *Maniæ* & *Pilæ*, quod illæ è farinâ essent, hæ ex lanâ: unde & molles à Varrone dicuntur.

Cap.

Cap. XII.

Momar, *Siculus*, pro ſtulto. *Captenſula. Scaptenſula. Naricoſus.* Lactantius emendatus. De Nicolais placentis auctores diſſentietes conciliati. *Faladum* & *Palatum* eadem eſſe. *Pappus. Paga.*

NOtum illud poëtę, *Numero deus impare gaudet.* Ergo & tribus capitibus noſt Iſidoro opera locabimus. *Marſiculus, qui citò movetur ad irā.* Corrigo, *Momar, Siculus, qui c.m.a.i.* Eadem paullò infrà repetit. Eſt Gręcanicū totum, Μῶμος, Μῶμαρ. ut Βωμὸς, Βῶμαρ. Lycophron noſter *μῶμαρ γένυς* dixit. Porrò & hoc annotatione non indignum, quod etiā *Siculus* pro ſtulto ponatur. Ita apud Plautum Perſâ.

Dabuntur dolis tibi inde ſexcenti logi,
Atque Attici omnes, nullum Siculum acceperis.

Muſcipula, Captentula. Scribo, *Captenſula.* Sic ſuprà in literâ *C.* malè quoque *Captentula, Captro.* Nam ut à Σκάπτω, *Scaptenſula*, ita à *Capta Captenſula. Narici, bruti.* Dicebant *Naricus, Naricoſus.* ut alia ad eam faciem; & ita Deos gentilium illudens Lactantius appellat lib. v cap. XII. *Ex eo, quod accuratè, quod ſollicitè perſequuntur, ſtultos non eſſe concedunt: cur enim tam crudeliter ſæviant, niſi quia metuunt, ne in dies invaleſcente juſtitiâ, cum diis ſuis naricoſis relinquantur.* Nam ita legendū illic ex veteribus quibuſdam codicibus, qui *varicoſus* pręferunt, non *curioſis*, quod unius aſſis nō eſt. *Nicolaus, dactylus.* Dactylus heic ſignificat palmæ fructum. Adelhelmus de Virginitate. *Licet melliſluos palmæ dacty-*

dactylos, & mulsum nectaris Nicolaum longè incomparabiliter præstare credamus. Dicti autem *Nicolai* à Nicolao Damasceno, quem Augustus Cæsar tantoperè amavit, ut maximos & pulcerrimos dactylorũ ab ejus nomine nuncuparet. Plutarchus Sympos. lib. VIII. cap. IV. Εἰ γὰρ ὥσπερ ἐν Συρίᾳ καὶ Αἰγύπτῳ παρεῖχε (ἡ φοῖνιξ) τὴν βάλανον, ὄψει τε θεαμάτων καὶ γλυκύτητι τραγημάτων πάντων ἥδιστον, οὐκ ἂν ἦν ἕτερον αὐτῷ παραβάλλειν. ὁ γοῦν βασιλεὺς (ὥς φασιν) ἀσπάσας διαφερόντως τὸν περιπατητικὸν φιλόσοφον Νικόλαον γλυκὺν ὄντα τῷ ἤθει, ῥαδινὸν δὲ τῷ μήκει τοῦ σώματος, διάπλεων δὲ τὸ πρόσωπον ἐπιφοινίσσοντος ἐρυθήματος, τὰς μεγίστας καὶ καλλίστας τῶν φοινικοβαλάνων Νικολάους ὠνόμασε. καὶ μέχρι νῦν οὕτως ὀνομάζονται. Athenæus lib. XIV. περὶ δὲ τῶν Νικολάων καλουμένων φοινίκων, τοσοῦτον ὑμῖν εἰπεῖν ἔχω, τῶν ἀπὸ τῆς Συρίας καταγομένων, ὅτι ταύτης τῆς προσηγορίας ἠξιώθησαν ὑπὸ τοῦ Σεβαστοῦ αὐτοκράτορος σφόδρα χαίροντος τῷ βρώματι Νικολάου τοῦ Δαμασκηνοῦ ἑταίρου ὄντος αὐτῷ, καὶ πέμποντος φοίνικας συνεχῶς Suidas ait placentas fuisse, non dactylos, ut & Hesychius Eustathius ad Ὀδυσ. σ'. Et tamẽ utrumque verum esse non potest. Itaque ut conciliem hos Scriptores; sciendum ex palmæ fructibus gentibus quibusdam panes fieri consuevisse. Testis Plinius lib. XIII. cap. XIV. ubi de palmis. *Sunt quidem in Europâ, vulgòque Italiâ, sed steriles. Ferunt in maritimis Hispaniæ fructum, verùm immitẽ: dulcẽ in Africâ, sed statim evanescentẽ. Contrà in Oriẽte, ex his vina, gentiumque aliquibus panis.* Et hos ipsos panis miserit Augusto Nicolaus, quin etiam, quò gratiores redderet, mel infriaverit, ut hâc de caussâ Suidas vocaverit μελιτούτας, Eustathius

μελί-

μελίτηκτα. Hesychius πλακοῦντας. Atque sic hâc de re sententiam fero, quâ cedam tamen, si quis meliorem attulerit. *Palteum, murum, fastigium.* Scribo *Palateum*; sive *Palatium*; quod ὑποκοριστικὸν est à *Palatum*. Est autem *Palatum* idem quod *Falatum* (sicut *Palangâ, Falâga.*) nam quod *Faladum* apud Festum legitur planè idem est: quia ut notum est *D.* & *T.* promiscè alterum pro altero scribebant. Hetrusci ita cælum vocabant ab altitudine, Romani propter similitudinem transtulerunt ad summam, ut ita dicam; oris fornaceum. Ennius Hetruscæ notionis sciens, *cæli palatū* dixit. Cicero lib. II. de Nat. deorum. *Dum palato quid sit optimum judicat, cæli palatū, ut ait Ennius, non suspexit.* Arnobius lib. III. *Avet animus, atque ardet in Chalcidicis illis magnis, atque in palatiis cæli deos deasque conspicere intectis corporibus, atque nudis.* Augustinus de Civit. Dei. lib. VII. cap. VIII. *Palatum Græci οὐρανὸν appellant. Et nonnulli, inquit poëta Latini cælum vocaverūt palatum. Pappas, pædagogus, qui sequitur studentes.* Scribo, *Pappus*. Græcum est πάππος *Pomponius* Pistoribus.

Pappus hic medius habitat, senica non sescunciæ. Est autem hac notione persona Comica. Pollux lib. IV. cap. XIX. Τὰ δὲ δούλων πρόσωπα κωμικά, πάππος, ἡγεμὼν, θεράπων, κατατριχίας, ἢ κάτω τετριχημένος, θεράπων οὖλος, θεράπων μέσος, θεράπων τέττιξ, ἡγεμὼν ἐπίσειστος. Ὁ μὲν πάππος τῶν θεραπόντων πολιὸς ἐστι, καὶ δηλοῖ ἀπελεύθερον. Scripsere porro Fabulas hoc nomine Nonius & Pomponius, cujus & *Pappum Agricolam*, itē *Hirneam Pappi* laudat Nonius Marcellus. Idem ex Varronis quoque *Pappo* sive *Indigita-*

gitamentis fragmentum præfert. *Page memoria sine idolis.* Non omnes, credo, capient hunc locũ, itaque libet explicare. Olim in sepulcris, ut notum est, visebantur inscriptiones, quæ *Memoria* sive *Monumenta* propriè nominabantur; præterea etiam cippi, sed hoc notum: illud fortasse minus, fuisse aliquando in istis scalptas effigies mortuorum, ut observavi ad Lycophronem ex hoc Festi elegantissimo loco. *Statua est ludii ejus, qui quondã fulmine ictus in Circo, sepultus est in Janiculo: cujus ossa posteà ex prodigiis oraculorumq; responsis Senatus decreto intrà urbem relata, in Volcanali, quod suprà comitium obruta sunt, superque ea columna cum ipsius effigie posita est.* Lapis vetus.

LOCVM SEPVLTVRÆ ET STATVAM DECREVIT ÆMILIA LVCIA MATER.

Rursus in alio.

HIC. SEPVLCRVM. CVM. STATVA. POSVIT. SECVNDO. A. CIVITATE. STADIO.

Et in aliis permultis. Transeam ad Græcos, à quibus iste mos manasse videri potest. Lycophron.

ἄγαλμα πήλαις τῶν ἀμυκλαίων τάφων.

Erant verò istæ statuæ sacræ diis manibus, quorum summus Pluto, unde *ἄγαλμ' ἀΐδαο* dixit Pind. Nemeonic. od. x.

ἔνθεν ἁρπάξαντες ἄγαλ-
μ' ἀΐδαο, ξεστὸν πέλεθρον
ἔμβαλεν στέρνῳ πολυδεύ-
κεος. ——————

Itaque sepulcra quæ statuas istas (Isidorus *idola* vocat) non haberent, *Page* appellabantur. Hæc loci

D tam

tam obscuri sententia. Atque hęc ad Glossas. Habebam alia, quibus plurima emendabantur, sed heic libuit subsistere.

Cap. XIII.

Persemœrens. Persefacul, Perse. Prose. Prosemurium Festus emendatus. *Foriabus.* Antiqua scribendi D pro T ratio annotata. Arnobius variè interpolatus.

ANtiquarum & expoletarum vocum quàm non negligens sit Arnobius noster, satis in Critico ejusque Appendice ostensum. Ecce tibi insignem ἀρχαϊσμὸν libro V. *Dicite ô iterum, ergóne deûm mater genitalia illa disiecta cum floribus* (emẽdavi olim *prolibus*) *ipsa per se mœrens officiosâ sedulitate collegit?* Censui expungendas duas voces, sed nunc alia longè mens; lego, *ipsa persemœrens officiosâ*, &c. Nã *persemœrens* pro *permœrens*, dixit, id est tristis valdè: sic *Persefacul* pro *Perfacul*, & *Perse* pro *Per* antiqui isti pronuntiabant. Festus: *Perfacul & persefacul antiqui dicebant, quod nunc facile & perfacile dicimus.* Scio virum magnum aliter sentire, ego tamen Arnobiano loco inductus fretusque seorsum abeo. Ad eandem faciem *Prose*, ἀντὶ τοῦ *Pro*, unde *Prosemurium* veteres dicebant, quod proximè muros esset, quasi *Promurium*. Malè autem *Prosimurium* librariorum culpâ apud Festum lectum est. Pergo ad lib. VI. *Ecce si aliquis vobis nescientibus & ignaris, rex urbanus & callidus, ex foribus suis Solem tollat, & in Mercurii transferat sedem.* Corrigo, *ex foriabus suis*, ἀρχαϊκῶς pro *foriis*. Tribuit autem heic statuis, forias, quas aves in templis nidificantes in eas deji-

ciebant. Infrà eodem hoc libro: *Non hirundines denique intrà ipsos ædium circumvolantes tholos, jacularier stercoris plenas, & modo ipsos vultus, modò numinum ora depingere, barbam, oculos, nasos, aliasque omnes partes, in quascũque se detulerit deonerati proluvies podicis?* Paullò pòst. *Grossis rasa, descobinata limis serris, surficibus, aculeis, asceis, secta, dolata, effossa.* Scaliger legendum censet *furficibus, acisculis, asceis.* quâ de voce suprà dixi. Lib. II. *Ab initio homines cuncti omnia scirent, nec seculum esset ullum, quod artis esset ignarum alicujus, aut rerũ experientiâ non paratum.* Emendo, *nõ peritum.* Ibidem. *Procedat igitur nobis solitudine in opertâ nutritus, quod vultis annos agẽs, vultis vicenarius?* Volui olim mutare, temerè: nam & hoc ἀρχαϊκὸν est. Ita etiam infrà. *Quod apud Albam regnatum est annis?* Videmus etiam in Inscriptionibus aliquot: In unâ.

R. P. REDDIDID. EX. QVOR. REDITV. DE. HS. IV. M. CC. QVOD. ANNIS. VI. ID. MAI. DIE. NATAL. SVO. PERPET. DARETVR.

Et in aliâ.

QVOIVS. EX. REDITV.
QVOD. ANNIS. NATALI. SVO. VI. ID. FEB. VESCERENTVR.

Sic *Ad* pro *At*, & *Adque* pro *Atque* scriptum in quibusdam lapidibus observavi. Vide quę Epist. lib. IV. scribit Philippo Posco Angelus Politianus, antiquitatis suâ ætate vindex & adsertor summus. Ibidem. *Quid ad vos ineptissimæ fu tua, ubi vobis nocemus?* Nihil mutandum, & si in Critico tentaverim. Recta lectio, & ad maiorem exprobationem con-

tumeliamque dictum est; secundùm illud Maronis.

O verè Phrygiæ, neque enim Phryges. ——

Hoc me monuit Iacobus Bruno, juvenis literarum politiorum minimè negligens, mihíque amicissimus. Simile etiam illud Homeri.

——— Ἀχαιΐδες, οὐ γὰρ Ἀχαιοί.

Cap. XIII.

Argentum quid significet; olim *Argennum* dictum. *Immussulus* quænam avis sit. *Mussi. Immussi. Summussi.* Privigni etymon. *Prugnus.* Fulgura *Provorsa, Controvorsa, Peremptalia, Postularia, Renovativa* quæ. Fulgura quandò expiata crederentur. *Iovista. Prox.* In Festo quædam eruta, & correcta.

FEsti præstantissima fragmenta quoties lego, toties ferè aliquid ex remotissimâ antiquitate eruo: & soleo vehementer indignari pessimam ἐπιτομὴν Paulli, qui utinam aut Caroli Magni temporibus non vixisset, aut Scriptorem hunc doctissimũ nunquam vidisset. Sed omissâ querelâ, hoc agam. Invenio in istis, quæ dixi, fragmentis.

Argennum, argentum, percandidum.

Ita interpungendum. Nõ autem assentior viro magno, qui legit *argenteum*, nam *Argentum*, etsi de pecunia usurpetur, propriè tamen nihil aliud sonat, quàm album, sive candidum; est autem vox Rhegiensium, qui ἀργεννὸν prò ἀργεινὸν efferebant. Certum verò omninò est à candore substantiam istam nomen accepisse, ut & apud Græcos, qui ἀργύρειον vocant: Latini namque veteres qui Græcorum linguâ

guâ usi sunt, *Argennum* prius dicebant, posteà *Argendum*, & *Argentum*, (nam *D* & *T.* promiscè efferebant.) Sic *Terenum* priùs, posteà *Terentum*. *Penno*, *Pendo*. *Tenno*, *Tendo*. de quibus ad Plauti Milité. Hæc sanè sententia Pompeii, quem vix dubium est aliter scribsisse, sed locum mutilatione suâ Paullus obscurissimum reddidit, & nemini hactenus intellectum, quod præfiscini dixerim. Si tamen eruditorum Senatus secus arbitrabitur, libens me ipsorum judicio submittam, placiturus nihilominus solâ, ut spero, inventione.

Immustulus ales ex genere aquilarum est, sed minorum virium, quàm aquila. quæ volucris rarò, & non ferè præterquam vere apparet; quia æstum algoremque metuit. appellatur autem ita, quod subitò & inexspectata se immittat.

Legendum est *Immussulus*, non *Immustulus*, aut *Immusculus*. Arnobius lib. II. *Quid in mundo faciant* (ita legendùm monui in Critico) *bubones, immussuli, buteones? quid alites & volucres cæteræ?* Glossæ. *Inemustulus*, ὀρνέον βασιλικὸν, Pessimè. Alibi. *Immusulus*, εἶδος ὀρνέου. Rectè, quia veteres consonantes non geminabant, ut notum. Nec aliter legas in Plinio lib. X. cap. VII. Fuit autem de ave hâc apud Augures aliosque Auctores magna cōtroversia: nam quidam regulum, quidam ossifragam dicebant, Masurius Sabinus aquilæ pullū, alii ex aquilarum genere, quorum sententia verissima. Erat autem περκνόπτερος, quæ & ὀρειπέλαργος, quod quartum aquilarum genus constituit Plinius libro citato, cap. III. Quod verò Festus ait esse minorum virium, congruit cum Plinii verbis de percnoptero.

Quarti generis est percnopterus: eadem oripelargus, vulturinâ specie, alis minimis, reliquâ magnitudine antecellens, sed imbellis & degener, ut quem verberet corvus. Iam quod dicitur ita appellari, quia subitò & inexspectata se immittat, planè falsum est, sive Paulli ea etymologia sit, sivè Festi; *Immussulus* enim dicebatur, à murmure quod ciet, nam *Mussi* veteribus nominabantur murmatores, unde *Mussare*, & composita *Immussi*, ὑποκοριστικῶς *Immussuli*, quibus contrarii *Summussi*, qui tacitè murmurant, cum *In* sit αὐξητικὸν. Ergo *Immussulus* est quæ vehementer murmurat. *Summussi* apud Nævium.

Odi summussos, proinde apertè dice quid siet
Quod times. ——

Hæc de murmure etiam à percnopteri descriptione non aliena sunt. Plinius loco citato. *Eadem jejunæ semper aviditatis, & querulæ murmurationis.* Porrò quod legitur rarò, & vix, nisi vere, apparere, malè confunduntur aquilarum genera, nam hoc gnesiis proprium ex Plinio cognoscimus, cujus hæc verba. *Hæc facit ut quintum genus gnesion vocetur, velut verum, solumque incorruptæ originis, mediâ magnitudine, colore subrutilo, rarum conspectu.* Atque jam arbitror satis ostensum immussulum cum percnoptero eundem esse.

Privignus dictus quod ante, quàm mater secundò nuberet, est progenitus: pri enim antiqui pro præ dicebant.

Quanta hæc Paulli ineptia! nō enim Festi dixerim: quàm falsa & ridicula etymologia! nam *Privignus* est quasi privus & singularis filius, ex aliis nuptiis procreatus. Sed veteres *Prugnus* dicebant, id est

Prignus

Prignus (ut *Aprugnum*, *Aprignum*. *Caprugnum*, *Caprignum*. de quibus ad Plautum.) atque jam valebit.

Provorsum fulgur appellatur, quod ignoratur noctu an interdiu sit factum, itaque Iovi Fulguritori & Summano fit, quod diurna Iovis, nocturna Summani fulgura habentur.

Necessariò multùm errat in interpretatione Festus codice depravato usus, aut malè Paullus epitomen suam instituit, nam hæc sunt *Controversa* potius, utpote de quibus controversia esset quo tempore cecidissent, incertosque facerent, utri propterea esset sacrificandum, siquidem ob diurna Fulguritori, ob nocturna Summano sacrificabãt: Ergo, ut neutrius offensam incurrerent, sacra peragebant utrique communia. Colligo ex istis verbis. *Itaque Iovi Fulguritori & Summano fit.* Nam *Facere* ἁπλῶς pro sacrificare proferebant. Est autem de sacrificiis his elegans narratio apud Arnobium lib. v. & Ovidium in Fastis. Expiasse se credebant, si alia tum fulgura mitterentur, quæ credebant tollere quicquid superiora portendissent, & *Peremptalia* appellabãt. Dignoscebant ea inde, si major manubia fuisset, siquidem triplices erant Iovis manubiæ, nempe minimæ, quæ monerent tantùm; majores, quæ cum fragore veniebant; maximæ, quæ adurebant, aut fuligine deformabant, aut accendebant. Quod si major manubia nõ erat, spretam votorum sacrificiorumque religionem à diis significabant, aliamq; denuò expiationẽ postulabant, quæ *Adtestata*, *Postularia*, & *Renovativa* nuncupata. Sed redeam ad locum de quo ago. Origo mendi compendium scribtionis,

Crovorsa. Porrò *Controvorsa* fulgura non alia fuerunt quàm quæ diluculo & crepusculo accidebant, quæ tempora diei ne an nocti annumerari debeant in incerto est. Hæc etsi Festus non tradat, veteres tamen ea ipsa intellexisse minimè dubium est. Iam *Provorsa* siue *Prorsa τὰ ἀντώπια*, quæ rectè in os mittebat Iupiter iis quos ferire vellet.

Prox, bona vox, velut quidam putant, significare videtur, ut ait Labeo de jure pontificio libro undecimo.

Optimè: hinc *Procare*, bonis & blandidicis verbis aliquid petere; ut à *Vox*, *Vocare*. & talia.

Iovistæ, compositum à Iove & justa.

Quàm torsit hic locus summos viros, qui non animadverterunt Paulli hoc additamentum esse, non Festi ipsius fragmentum, ut & alia nonnulla de suo iste frutex inspersit. Est autem vox ævi illius barbara quo vixit, itaque dicebantur qui sub Iove nati essent, cur autem nō interpretetur ea est caussa, quod nimis tū in vulgus nota esset. Sed valdè se ridendū propinat cū compositam dicat, & tam ineptum etymon quærat. *O cor Zenodoti, jecur Cratetis!*

Cap. XIV.

Dextræ reverentia. Fidei sacrata à Numâ. Δεξιαί. Pythagoræ ἀπόφθεγμα. Iuliani heroïcū dictū. Dextræ inter signa. Legionibus amicis adventantibus ab civitatibus donatæ: qui mos etiam regum & magnatum inter se. Tacitus illustratus, & Cæsar; qui etiā emendatus. *Numeri*. Suidas correctus.

Cele-

CElebertrimum apud veteres illos, ut etiamnũ, fœderis ac fidei symbolum dextra habita. Isidorus: *Dextera vocatur à dando, ipsa enim pignus pacis dicitur, ipsa fidei testis atque salutis adhibetur.* Plinius major. *Inest & aliis partibus quædam religio: sicut dextera osculis aversa appetitur, in fide porrigitur.* Idcóque Fidei eam Numa Pompilius non injuriâ consecravit. Livius claré docet. *Dextram Numa Pompilius Fidei consecravit: dextrâ se antiqui venerabantur, per dexteram jurabant, tanquam fidei sedem, & virtutis ministram.* Hinc Dido apud Virgilium Æneid. IV.

——— en dextra, fidesque,
Quem secum patrios aiunt portare penates.

Cicero pro Deiotaro. *Per dextram te istam oro, quã regi Deiotaro hospes hospiti porrexisti: istam, inquam, dexteram non tam in bellis & prœliis, quàm in promissis & fide firmiorẽ.* Terentius Andriæ Act. I. Sc. V.

Quod ego per hanc te dexteram oro, & Geniũ tuũ,
Per fidem tuam. ———

Et sane Græci fœdera quæ dextris pangerentur, δεξιὰς appellarunt. Hesychius. Δεξιαὶ, αἱ συνθῆκαι, καὶ αἱ γινόμεναι κατὰ συνθήκας ἐπαφαὶ τῶν δεξιῶν χειρῶν, εἰς σύμβολον τοῦ βέβαια ἔσεσθαι. Solebant item (qui mos etiamnum apud nos) alicunde advenietibus dextrâ porrectâ adventum gratulari. Virgilius Æneid. I.

——— cur dextræ jungere dextram
Non datur? ———

Quo loco Servius. *Maiorum enim hæc fuerat salutatio: cujus rei caussam Varro Callimachum secutus exposuit, asserens omnem eorum honorem dexterarum constitisse virtute: ob quam rem hâc se venera-*

bantur corporis parte. Heliodorus Æthiopic. lib. II. Ἐπειδὴ γὰρ, φησιν, εἰς τὸ δωμάτιον ἦλθον ὑπαντᾷ τέ μοι ἡ παῖς, καὶ ἔλεγε μὲν οὐδὲν, οὔπω τῆς ἑλλάδος συνιεῖσα φωνῆς. ἀπὸ δὲ τῆς χειρὸς ἠσπάζετο, &c. Parthenius Erot. VIII. Τῶν δὲ διὰ φιλοξενίαν αὐτὸν ἑτοίμως ὑποδεξαμένων εἰσελθὼν ὁρᾷ τὴν γυναῖκα, καὶ αὐτὸν τὼ χεῖρε ἀμφιλαβοῦσα μάλα φιλοφρόνως προσηγάγετο. Huc pertinet illud nobilissimum ἀπόφθεγμα Pythagoræ. Μὴ παντὶ ἐμβάλλειν δεξιάν. Apud Ammianum quoq; lib. XXI. extat Iuliani Imperatoris dictum ad Nebridium præfectum, integritatis exemplum, qui contrà Constantium, cui multis beneficiis obstrictus erat, solus jurare nolebat constanter: hic enim cùm ejus manum supplex jacensque in summo vitę discrimine posceret, dixit: *Et quid amicis præcipuum servabitur, si tu manum tetigeris meam? Sed hinc quo libet abi securus.* Dictum verè heroicum, & Imperatore dignum. Sed hæc nota; illa fortasse non ita, quæ subjungam. Civitates legionibus amicis adventantibus amicitiæ insigne obviam dono misisse dexteras. Observo ex Tacito Hist. I. cui & lucem adferam. Sic ait, *Miserat civitas Lingonum, vetere instituto, dona legionibus dextras hospitii insigne.* Erant verò istæ dextræ signa militaria, dicebanturque ita à dextris, ut *Aquilæ* ab aquilis, *Vexilla* à paruis velis in cacumine expansis. Atque eæ dextræ aliquando binæ fuerunt, & implicitæ; aliquando simplices. Habes specimina in nummis veteribus, Inscriptionibus, & columnâ Trajani. Et has ipsas dexteras cohortes obviantibus copiis exerebant, cum amicas se esse vellent ostendere, aut pacem & amicitiam postularent. Ex hoc more militari intelligendus Iulius

Cæsar

Cæſar de Bello Gallico lib. VII. *Subitò ſunt Ædui viſi ab latere noſtris aperto, quos Cæſar ab dextrâ parte alio adſcenſu, manus diſtinendæ cauſſâ miſerat; ii ſimilitudine armorum vehementer noſtros perterruerunt. ac tametſi dextris humeris exertis animadvertebantur, quod inſigne pacatis eſſe conſueverat: tamen idipſum ſui fallendi cauſſâ milites ab hoſtibus factum exiſtimabant.* Sed locus valdè corruptus, quem nec V. CL. Iuſtus Lipſius ſanare potuit: mihi videtur ſenſus rectus, ſi legamus, *dextris numeri exertis*. Nam *Numeri* vocantur cohortes, ut ipſe pluribus oſtendit initio primi libri Hiſtoriarum. Corrigendus verò obiter Suidas. Σπεῖραι, πλήθη στρατευμάτων, φάλαγγες, νύμεροι, λεγεῶν. Malè enim νύμεροι. Porrò non civitates tantum legionibus, ſed etiã reges & magnates regibus & magnatibus amicis dexteras mittebant, quas etiam nonnunquam renovabant. Ecce in eodem Tacito lib. Annal. II. *Inter quæ ab rege Parthorum Artabano legati venêre: miſerat amicitiam ac fœdus memoraturos, & cupere renovari dextras.*

IOAN-

ANIMADVERSIONVM MISCELARVM LIBER II.

Cap. I.

Pilumnum cum Romulo Quirino eundem esse, Picumnum cum Marte Silvano domestico. unde ambo ita dicti. Dii conjugales habiti, & cur. Cn. Gellii fragmentum emendatur. Lecti quãdo iis strati, & vota facta. Varro restitutus. Picumnus præstes Larum, & Lar κατ' ἐξοχὴν appellatus. Hostilii Lares cur culti, cinctu Gabino formati, item bullæ iis suspensæ, ædesque vota in Campo Martio. Pilumnus idem cum Genio maritorum, & custos puerperarum. Silvani tres Silvanus agrestis pudicitiæ mulierum insidiator.

QVinam dii fuerint Pilumnus & Picumnus etiã veteres ignorârunt. Servius Æneid. IX. fratres fuisse tradit, Picumnumque stercorandorum agrorum usum invenisse, indéque *Sterquilinum* dictũ: Pilumnum verò pinsendi frumẽti, ideóque à pistoribus cultum. Hæc ejus verba. *Pilumnus & Picumnus fratres fuerũt Dii. Horum Picumnus stercorandorum invenit usum agrorum, unde & Sterquilinius dictus est: Pilumnus vero pinsendi frumẽti, & ab ipso pilum dictum est.* ubi de Picumno certè mirum est, cum mythologi omnes Saturno id tribuant: deinde

de

de Pilumno, etsi consentiat Capella lib. 2. hoc valdè ineptum est, quod dicat ab eo pilum dictum, cùm convenientius multò sit dicere, illum a pilo nomen habere. Sunt autem nomina in vulgus minùs nota deorum notissimorum, Romuli & Martis. Pilumnum quidem Romulum esse ex Saliorum carminibus cognosci potest, quibus *Pilumni populi* appellantur Romani, non quod pilis uti assueti, ut vult Festus, (nam sic omnes pilani *Pilumni* dicendi essent) nec quia precipuè pellant hostes, (tum enim *Pellumni* nuncupari debebant) sed tanquã Romuli nepotes: nam *Pilumnœ* ibi secundus casus est numeri singularis, non primus pluralis, ut ille existimavit. Est verò *Pilumnus* idem cum Romulo Quirino: ut enim Sabini sua linguâ à quiri Quirinum, ità Salii obscuritatis studiosissimi, vocumque ignotarum usurpatores & formatores, Latinâ à pilo Pilũnum indigerabant. Iam Picumnum Martem esse dixi, id quod verũ: nam ut picus, quia ei sacer, Martius vocabatur, ita vicissim ille a pico Picumnus, ut Melicerta à portu Portumnus, Romulus a pilo Pilumnus. Est autem idem cum Marte Silvano. Indè intelligendus Æmylius Macer Theog. lib. 1.

Et nunc agrestes inter Picumnus habetur.

Huc pertinet quod picus, à quo nomen accepit, etiam avis est sylvestris, quam nos **Een Specht** nominitamus. Convenit siquidem descriptio Pliniana lib. x. cap. XVIII. *Quo in genere arborum cavatores, scandentes in subrectum felium modo: illi verò & supini percussi corticis sono pabulum intelligunt.* Item Ovidiana Metamorph. lib. XIV.

——— *pennas in corpore vidit,*

Seque

Séque novam subitò Latiis accedere silvis
Indignatus avem, duro fera robora rostro
Figit, & iratus longis dat vulnera ramis.

Ad Picumnum revertor. Dixi eundem esse cũ Marte Silvano, sed domestico, non agresti, aut orientali. Id clarè ex eo apparet, quòd Romanis priscis cum filio Pilumno conjugii curam sit sustinere creditus. Atque caussa, ob quam conjugii curam tribuerint Pilumno quidem, hæc quin sit minimè dubitandũ est, quia nimirum civibus suis ad stabiliendum novum regnum, genúsque propagandũ, Sabinas uxores dederit nobilissimâ illa rapinâ. Marti verò, sive Picumno, quod is ejusce rapinæ Romulo auctor existimabatur. Cognosco ex Hersiliæ verbis, quę ex Cn. Gellii Annali tertio profert Agellius lib. XIII. cap. XX. *Neria Martis te obsecro pacem dare, uti liceat nuptiis propriis* (lego *propitiis*) *& prosperis uti, quod de tui conjugis consilio contigit; uti nos itidem integras raperent, unde liberos sibi, suis posteris, patriæ pararent.* utrique autem in ædibus lectus sternebatur, quùm in terrâ infantem obstetrix statuisset, auspicatumque esset an rectus ac vitalis foret. Varro de vitâ Pop. Rom. lib. 2. *Natus si erat* (*s. puer*) *sublatus ab obstetrice statuebatur in terrâ, ut auspicaretur vitalis ac rectus esse: diis conjugalibus Pilumno & Picumno in ædibus lectus sterriebatur.* Ita emendo ea verba apud Nonium in *Pilumnus*. Eisdem mariti Kalẽdis Martii, id est mensis Picumno sacrati, pro conjugii conservatione vota faciebant: quamvis enim Acron nomina non exprimat, minimè tamen dubitandum est quin hos ipsos designet. Sic ait ad Od. VIII. lib. III. *Kalendis Martiis Matronalia*

dice-

dicebantur, eò quod mariti pro conservatione conjugii supplicabant, & erat dies propriè festus matronis. Numa quoque in ista lege sua, SEI. PVER. PARENTEM. VERBERIT. AST. OLE. PLORASIT. PVER. DEIVEIS. PARENTOM. SACER. ESTOD. per *Divos parentum* nō alios quam Pilumnum & Picumnum innuit. unde liquet statim post ἀποθέωσιν collatum istum honorem. Plautus quoque Mercatore.

Dii penates meûm parentum, familiaq; Lar pater,
Vobis mando meûm parentum rem benè ut tutemini.

Porrò Picumnus, sive Martem Silvanum domesticum dicere mavelis, præses Larum erat, ut Pluto Manium, Iupiter Deorum, Ianus Geniorum. Inscriptio vetus.

SILVANO
SANCTO
LARVM
PHILEMON
P. SCANTI.
ELEVTHERI
D. D.

Et alia.

SILVANO
SANCTO. SACRO
LARVM. CÆSARIS
N. ET. COLLEGI. MA-
GNI. CN. TVRPILIVS
TROPHIMVS. VOTO
SVSCEPTO. ARAM
DE. SVO. D. D.

Tertia.

Tertia.

SILVANO. SACRVM. SODAL.
EIVS. ET. LARVM. DONVM
POSVIT. TI. CLAVDIVS. AVG
LIB. FORTVNATVS. A
CVRA. AMICORVM

Itaque κατ' ἐξοχὴν *Lar* vocabatur, parentesque eo nomine liberos in matrimonium elocaturi, ut benè nuptiæ cederêt, sacra ei faciebant. Apud eundem Plautum Aulul. Sc. *Volui animum.*

Nunc tusculum emi, & hasce coronas floreas.
Hæc imponentur in foco nostro Lari,
Ut fortunatas faciat gnatæ nuptias.

Nec alius debet intelligi in versibus è Mercatore paullò antè prolatis. Veteres autem hinc Laribus quoque, quos *Hostilios* nominabant, sacrificabant, ut ab hostibus se defenderent: scilicet propter præsidem eorum Martem, penes quem bellorum arbitrium putabant. Festus. *Hostiliis Laribus immolabant, quod ab his hostes arceri putabant.* Itaque formabantur cinctu Gabino, qui militaris, ut docui in Spicilegio Theocritico, unde eos *Succinctos* vocat Persius Sat. v. Vide interpretem ejus veterê ad eum locum. Atque ideò bullas nobiliores pueri his suspendebant ad omen & vota conciliandæ virtutis bellicæ tantæ, quanta erat in Tarquinii Prisci filio, qui annos agens x i v. hostem manu percusserat, quapropter & donatus est bullâ, quæ id temporis triumphantium duntaxat habebatur. Hi ipsi quoq; Lares sunt, quibus Æmylius Rhegillus Prætor bello Antiochi ędem vovit in Campo Martio, teste Macrobio Saturnal. lib. i. cap. x. ut autê ad Pilumnum sermo-

sermonem reducam; notum est peculiare habuisse maritos Genium; ille is fuit. Discere hoc potes ex vetere Inscriptione istâ.

PILVMNO. SANCTISSIMO. GENIO.

Porrò etiam puerperæ post partum inter tres deos custodes unus adhibitus fuit, ne Sylvanus per noctē ingrederetur, vexaretque: & ejus significandi causâ constituebatur quidam, qui pilo limen feriret. Vide fusè rem omnem apud Augustinum de Civit. Dei lib. VI. cap. IX. Ille autem Sylvanus erat agrestis (nam diversi inter se tres illi, & summa cautio esse debet ne confundantur) pastorum Deus, qui etiam Pan; & Incubus. Glossæ. Πὰν ὁ δαίμων, *Incubus Sylvanus.* Maximè autem hic Deus mulieres infestare credebatur. Augustinus de Civit. Dei lib. XV. cap. XXII. *Et quoniam creberrima fama est, multique se expertos, vel ab eis qui experti essent, de quorum fide dubitandum non est, audisse confirmant, Sylvanos & Faunos, quos vulgò Incubos vocant, improbos sæpè exstitisse mulieribus, & earum appetisse ac peregisse concubitum.*

Cap. II.

Fœnisceces caput fœno redimiti. *Syrici. Vrgus.* Festus emaculatus. *Zabyra.* Iupiter *Bronton.* Mos militiam detrectantium. Suetonius illustratus. *Murci. Murcidi.* Murcia dea à Venere Myrteâ distincta. *Murcinarii.*

ETsi lectores nolo de gladiatorũ scholâ miscellania tamen hoc ferculo illis præbebo. Fœnisceces operam suam locare volentes, fœno capita cir-

cumligabant, ut hoc veluc signo dignorari possent. Patet ex Propertio lib. IV. eleg. II.

Da falcem, & torto falcem mihi comprime fœno,
Iurabis nostrâ gramina secta manu.

Et Ovid. Metam. XIV.

Tempora sæpe gerens fœno religata recenti
Desectum poterat gramen versare videri.

Medio ævo *Syrici* videntur dicti negotiatores. Colligi potest ex Salviano de Provid. Dei lib. IV. *Nam ut de alio hominum genere non dicam, consideremus solas negotiatorum & Syricorum omnium turbas, qui majorem firmè civitatum universarum partem occupaverunt.* Invenio etiam apud Auctorem Historiæ Apostolicę lib. V. *O juvenis Syrice, qui amore carnis tuæ ductus citò animam amisisti.*

Qui nūc *Orcus* dicitur veteribus *Urgus* dicebatur, posteriores enim *V* in O. & *G* in C. commutarunt. Cognoscere id est ex Festo, sed verba ejus mēdosa, malèque hodiè. *Orcum, quem dicimus, ait Verrius ab antiquis dictum Uragum, quod & V. litera sonum pro O efferebant, & per C literæ formā nihilominus usurpabant, sed nihil affert exemplorū, ut ita esse credamus: nisi quod is Deus nos maximè urgeat.* Scribo. *antiquis dictum Urgum.*

Medio quoque ævo, & in barbariem vergente prisco illo linguæ Latinæ nitore *Zabyræ* videntur armaria significasse, voce ex Ζαβαρεῖον detortâ. Legitur apud Auctorem Historiæ Apostolicæ lib. IV. *Collectis libris magicis Zabyras plenas ad Apostolum attulit.* Et paullò post. *Appende Zabyris plumbum & lapides, & mitte in mare.*

Inve-

Invenio in veteribus Inſcriptionibus deum Brõtontem nominari. Ecce in illâ.

DEO. SOLI. INVICTO. MITHRÆ
FL. SEPTIMIVS. ZOSIMVS. V. P.
SACERDVS. DEI. BRONTONTIS
ET. AECATE. HOC. SPELEVM
CONSTITVIT

Et in aliâ.

IOVI. SANCTO. BRONTONTI. AVR. POPLIVS.

Sed quid ille Iupiter Bronton? an Tonans, ὁ βροντῶν? Sed cur cum Hecate conjungitur?

Olim in Italiâ iſte mos obtinebat, ut qui militiam ſubterfugerent, pollices ſibi præſecarent, quo excuſare ſe poſſent; iique *Murci* dicebantur, & ὑποκοριστικῶς *Murcidi* id eſt *Murcili*, nam *D* pro *L* ut notum eſt veteres ſcribebant; & malè olim volui *Murcicidos* dictos, itáque nihil in Plauto, aut Auguſtino interpolandum; tantum in Feſto *Murcidũ* debet legi pro *Murricidum*, ut & editiones antiquæ præferunt. Hinc Dea ignavorũ *Murcia*, quam malè & veteres & recentes cum Venere Myrteâ confuderunt quæ hoc nomen à myrto ſibi ſacrâ accepit. Ergo de Murcis hęc Ammianus lib. xv. extremo de Gallis loquẽs. *Ad militandum omnis ætas aptiſſima, & pari pectoris robore ſenex ad procinctum ducitur, & adultus, gelu duratis artubus, & labore aſſiduo, multa contempturus & formidanda: nec eorum aliquando quiſpiam, ut in Italiâ, munus Martium pertimeſcens pollicem ſibi præcîdit, quos jocularitèr Murcos appellant.* Exemplũ moris illius etiam apud Suetonium Auguſto. *Equitem Romanum, quod duobus*

filiis adolescentibus caussâ detrectandi sacramẽti pollices amputâsset, ipsum bonaq; subjecit hastæ. Hidem etiam labente imperio, & linguâ Latinâ *Murcinarii* appellati sunt. Isidorus in Glossis. *Murcinarius, mutilus.*

Cap. III.

Defectus in Arnobio ostensi, & menda sublata. *Cacare*, pro Abscondere. *Filii* de sexu sequiore, item *Puer.*

DEnuò in partes vocandus mihi Arnobius, adeò ille mendis scatet, & miserrimè mutilatus est: utrumque ostensum satis hoc ipso libro, & maximè in Critico: ostẽdam etiam nunc. Pag. 76. lin. 34. *Sed causa in hujusmodi Vertitur sola.* Locus mutilus, & quem sine majore aliquo subsidio Msstorum non temerè in integrum restituas. Nec meliùs habitus est tertius liber, cujus principium quivis attentus Lector ἀκέφαλον esse nullo negotio animadvertet. Nã; quantũ quidem ex sequentibus colligere licet, præcessit gentilium objectio, quâ exprobrabant, quod nullos religio Christiana habuerit adstipulatores, adsertoresve: itẽ alia quædam. Ait enim in ipso ferè, ut nunc est, principio. *Nunc ad ordinẽ revertamur, à quo sumus necessariò paullò antè digressi.* Pag. 101. lin. 22. *Possumus interim dicere; ad cultum divinitatis obeundum satis est nobis Deus primus.* Mutilus & hic locus, nam oportet alia quędam ab auctore nostro præmissa sint. Vide locum. Pag. 117. lin. 8. *Incipiamus ergo solenniter ab Iano & nos patre.* Etiam hic locus mutilus, præcesserintque quædam, nam mini-

minimè cum superioribus cohæret. Pag. 122. lin. xxi. *Quod si opinio Cornificii vera est, imprudēs Cincius invenitur, qui urbium victarum deos potestate afficit.* Malim, *impudens Cincius*, id est, mentitur, hoc plus & elegantiæ & acuminis habet. Sed ut hoc affirmare temerè nolim, ita nemo negabit postrema verba ita restituenda, *potestate eâ afficit*; Coaluerat vox ista cum ultimâ literâ dictionis præcedentis, & primâ sequentis. Pag. 134. lin. 29. *Aut si aliquis ex his est, ignorabitur & nescietur; quia sit consimilium nominum confusione cacatus.* Fuit aliquādo cum putarem rescribendum, *confusione celatus.* Sed video *Cacare* pro eodem posuisse, ut & Cyprianus de Idolorum vanitate. *Horum autem omnium ratio est illa quæ fallit, & decipit, & præstigiis cæcantibus veritatem, stultum & prodigum vulgus inducit.* Pag. 136. lin. 7. *Ex capite conceptos filios procreat?* Quia de Minervis locus erat, volui olim *conceptas filias* reponere, sed profectò malè; itaque nunc nihil muto, nam est elegantissimus ἀρχαϊσμὸς. Plautus Sticho,

Ego introibo, & gratulabor vostrum adventū filiis.

pro, *filiabus.* Iterum Pœnulo.

O mi here salve, Hanno, insperatissime
Mihi, tuisque filiis. ———

Sic *Puer* de sexu quoque eodem sequiore. Livius in Odyss. *Sancta puer Saturni filia regina.* Nævius belli Punici 2.

Prima incedit Cereris Proserpina
Puer. ———

Pag. 140. lin. 28. *O egregia merces culpæ, ò digna & pretiosa dulcedo, propter quam Iupiter maximus cygnus fieret, & taurus, & candidorum procreator ovo-*

 rum.

rum. Nihil judico, nisi transposita hæc verba à supino exscriptore: Restituo hoc modo pristino ordini, *Propter quam Jupiter maximus & taurus fieret, & cygnus candidorum procreator ovorum.* Pag. 145. lin. 28. *Illud nobis propositum est, ut quoniam nos irreligiosos & impios vocatis, vos contra pios, & deorum contenditis esse cultores, demonstrare atque in medio ponere, ab hominibus magis nullis ignominiosius illos tractari, quàm à vobis.* Malè inculcatum τὸ *ut*, itaq; delerim audacter. Pag. 146. lin. 4. *Qui acervos thuris dat concremandos igni, numina consentiendus est colere.* Existimarim legendum, *acerras thuris dat concremandas.* Notum est quid sint *Acerræ.* Sic ait quoque libro secundo extremo. *Acerras omnes thuris plenis conficiatis altaribus.*

Cap. IV.

Patela. Patelena. Simulacra deorum minio picta. *Circumscripset.* *Malum* etiam de arbore. *Decidere* pro Mori.

ITerum in Arnobio labor erit. Pag. 130, lin. 8. *Patellana numen est, & Patella, è quibus una est patefactis, patefaciendis rebus altera præstituta.* Magis placet unico *L* scribi *Patela*, ut à *Suadeo, Suadela.* Deinde *Patelena*, nõ autem *Patellana*: veteres enim *Patela, Patelena* dicebant, ut *Porcula, Porculena. Socius, Socienus. Dubius, Dubienus. Alius, Alienus.* Præterea *Patelena* etiam est apud Augustinum de Civit. Dei, lib. IV. cap. VIII. sed frumẽtorum ei curam tribuit. Hæc verba. *Cum folliculi patescunt, ut spica exeat, deam (præfecerunt) Patelenam.* Pag. 192. lin.

lin.14. *Inter deos videmus leones torvissimâ facie, mero oblita nimio.* Lego, *oblita minio.* Mos veteribus simulacra deorum diebus festis minio illinere, atque adeò ipsius Iovis, & à Censoribus minianda locabantur. Æthiopes etiam omnes suos deos illo colore inficiebant. Vide Plinium, lib. XXXIII. cap. VII. Dicit autem Arnobius, *merum minium*, id est sincerum, nam & adulterinum erat. Vide eundem Plinium loco citato. Pag. 155. lin. 4. *Nisi homo præsumens, quid dicturus esset Iupiter, circumscripsit, deus scire non poterat quibus modis pararet circumscribere se homo.* Excidit heic ἀρχαϊσμὸς. nam *circumscripset* legendum. Similiter anteà dixit. *Iovem diu cunctatum expiabis dixe capite fulgurita.* Nam ita legendum ibi in Excerptis ex MS^to. Sic idem Afer noster *Consuêstis*, alibi dicit non semel, & *Decrêstis*. Pag. 156. *Malum repentè cum pomis ex his Punicum nascitur.* Volui, *Malus Punica*, sed falsus sum, nam veteres *Malum* non de fructu tantum, verùm etiam de ipsâ arbore usurpasse videntur. Sic infrà. *Etiamne fluore de sanguinis, & ex genitalibus amputatis arbor mali enata est Punici?* Invenio & in Pompeianis fragmentis. *Inarculum virgula erat ex malo Punico incurvata, quam regina sacrificans in capite gestabat.* Pag. 167. lin. 2. *Cujus rei testimonium argumentumque fortuna suis prodidit in carminibus vates Thracius. Talos, speculum, turbines, volubiles rotulas, & teretes pilas, & virginibus aurea assumpta ab Hesperidibus mala, erat nobis consilium præterire: prætervehi etiam illa mysteria, quibus Phrygia initiatur.* Solâ interpunctione restituo totum locum. *vates Thracius talos, speculũ,* &c. *ab Hesperidibus ma-*

la. Erat nobis consilium praeterire, praetervehi etiã, &c. Pag. 174. lin. 1. *Interea dum Liber Stygẽ, Cerberum, Furias, atque alias res omnes curiosâ inquisitione collustrat, ex viventium numero index ille decidit, atque ex more sepelitur humano.* Volui in Critico *decedit*, sed erravi, ideóque nunc nihil mutãdum arbitror. Plautus Trinummo.

Ita cuncti solstitiali morbo decidunt.

Horatius lib. 2. epist. 1.

Scriptor abhinc annos centum qui decidit, inter
Perfectos veteresque referri debet, an inter
Viles, atque novos? excludat jurgia finis.

Pag. 177. lin. 1. *Consimili ratione & in historiis caeteris aliud quidem dicitur, sed intelligitur aliud, & sub vulgari simplicitate sermonis latet ratio secreta, & altitudo involuta mysterii.* Melius. *Vulgaris simplicitate sermonis.* Pag. 185. lin. 27. *Quae quidem nos cessamus non ideò vel exaedificare, vel facere, tanquam impias geramus & scelerosas mentes, aut aliquem sumpserimus temerariâ in deos desperatione contemptum: sed quod deos arbitramur, & credimus,* &c. Scribo, *quod eos arbitramur.* Malè adhaesit principio ultima litera vocis praecedentis. Pag. 217. lin. 21. *Et quid esse his potest coinquinatius, infelicius, spurcius?* Tentavi olim, foetidius, spurcius? Nunc ut nihil muto: impellit me eò sententiae Tertullianus, apud quem geminus locus lib. de Spectaculis, cap. x. *Apparatus etiam ex eâ parte consortes, quae ad scenam spectat: nam à templis, & aris, & illâ infelicitate thuris & sanguinis, inter tibias & tubas itur, duobus inquinatissimis arbitris funerum & sacrorum, designatore & haruspice.*

Cap. V.

Crepare in convivio turpe, tamen à Claudio pœnè permiſſum. Auſpicia crepitu vitiari, comitia prohiberi credita. Aſinis crepitus emittitur præ gaudio. *Fratres fabriles. Sacri largitores. Bonum conceſſum. Bonum datum.*

VEniã dabũt mihi lectores de re obſcœnâ acturo. Inhoneſtum olim & turpe meritò habitum, ut etiam hodiè, in convivio crepitum ventris emittere; nihilominus Claudius Cæſar permittere idipſum in animo aliquando habuit. Suetonius narrat in vitâ ejus. cap. XXXII. *Dicitur etiam meditatus edictum, quo veniam daret efflatum crepitumque ventris in convivio emittendi, cum periclitatum quendam præ pudore ex continentiâ reperiſſet.* Nec infamis tantum crepitus, ſed etiam religionem turbans. Nam auſpicia vitiabat, comitia prohibebat. Cato in Oratione quam ſcribſit, de ſacrilegio commiſſo. *Domi cũ auſpicamus, honorem me deûm immortalium velim habuiſſe. Servi, ancillæ, ſi quis eorum ſub centone crepuit, quod ego non ſenſi, nullum mihi vitium facit. Si cui ibidem ſervo, aut ancillæ dormienti evenit, quod comitia prohibere ſolet, ne id quidem mihi vitium facit.* Cauſſa aliquando metus. Ariſtophanes πλούτῳ.

Κατέκειτο δ' αὐτὴν ἐντυλίξασ' ἡσυχῆ,
Ὑπὸ τοῦ δέους βδέουσα δριμύτερον γαλῆς.

Item Νεφέλαις.

Καὶ σέβομαί γ' ὦ πολυτίμητοι. καὶ βούλομαι ἀνταποπαρδεῖν (βημαι.
Πρὸς τὰς βροντάς. οὕτως αὐτάς τε τρεμαίνω καὶ πεφό-

Priapus apud Horatium, lib. I. Sat. VIII.

——— & ut non testis inultus
Horruerim voces Furiarum, & facta duarum;
Nam displosa sonat quantum vesica pepedi
Diffissâ nate ficus. ———

Apud Plautū etiam Curculio minatur philosophis, ita se eos pugnis excepturum, ut præ anxietate & metu crepitum emissuri sint polentarium.

——— eos ego si offendero
Ex utroque eorum excutiam crepitum polentariū.

At quā diversa asinorū natura, qui præ gaudio crepant. Aristophanis Scholiastes ad illa verba εἰρήνης.

ἥδομαι γὰρ καὶ γέγηθα, καὶ πέπορδα, καὶ γελῶ.

Ita annotat. Ἡ μεταφορὴ ἀπὸ τῶν ὄνων, χαίροντες γὰρ πέρδονται. Sed missâ re obscænâ, aliò me conferre liber. Qui eodem munere fungerentur *Fratres* appellabantur, sic duodecim illi sacerdotes, qui terminos agri Romani suovetaurilibus lustrabant, *Fratres aruales nominabantur*. Sic *Fratres fabriles*, qui è corpore fabrorū essent. Invenio enim in libello P. Diaconi de Notis literarum. F. FR. *Fabriles fratres*. Qui sint *Comites sacrarum largitionum*, nemo paullum modò in literis versatus, ignorat: iidem etiam *Sacri largitores* dicti videntur, nam lego in eodem Diaconi libello. SC. L. *Sacri largitores*. Ut Senatusconsultorum formula erat *Bonum factum*, ita cum alicui aliquid concessissent, precantes ut benè id cederet, dicebant *Bonum concessum*. cum dedissent verò, *Bonum datum*. Extat utraque formula in Valerio Probo de Notis. B. C. *Bonum concessum*. B. D. *Bonum datum*.

Cap.

Cap. VI.

De ſpeculorum materiâ, generibus, uſu. Plinius illuſtratus, & Apuleius.

DE ſpeculis erit heic ſermo, & materiam, genera, uſum oſtendam. Materia apud veteres non una, pro fortunis opibuſque hominum. Pauperiores fluviis eorũ vicem utebantur, opulentiores ære. De fluviis abunde dixi in Spicilegio Theocritico, ad Idyllium VI. Etiam de ære: ſed hęc libet refingere. Mentio ejus apud Auſonium Moſellâ.

Sic ubi compoſitos oſtentatura capillos
Candentem latè ſpeculi explorantis honorem,
Cũm primum cara nutrix admovit alumna,
Læta ignorato fruitur virguncula ludo,
Germanaque putans formam ſpectare puella,
Oſcula fulgenti dat non refrenda metallo.

Nonnus Διονυς. V.

καὶ ποτε χαλκὸν ἔχουσα διαυγέα τέρπετο κούρη
Κάλλεος ἀντιτύποιο διχόσπολον.

Item XLII.

Οὐ χρόος ἀντιτύποιο διαυγέϊ μάρτυρι χαλκῷ
Μιμηλῆς ἐγέλασσεν ἐς ἄπνοον εἶδος ὀπωπῆς,
Κάλλος ἐὸν κείνουσα. ———

Complectitur & fluvios & æs Callimachus Hymno V. Hi ſunt ejus verſus.

Οὐδ' εἰς ὀρείχαλκον μεγάλα θεὸς, οὐδὲ Σιμοῦντος
Ἔβλεψεν δίναν ἐς διαφαινομέναν.
Οὐδ' Ἥρη. Κύπρις δὲ διαυγέα χαλκὸν ἑλοῖσα
Πολλάκι, τὰν αὐτὰν δὶς μετέθηκε κόμαν.

Atque æs quidem vetuſtiſſima iis materia ſtanno per-

permiſtum, & laudatiſſima erant Brunduſina. Plinius lib. XXXIV. cap. XVII. *Stannum illitum aeneis vaſis ſaporem gratiorem facit, & compeſcit æruginis virus, mirumque, pondus non auget. Specula quoque ex eo laudatiſſima, ut diximus, Brunduſii temperabantur.* Poſteà argẽtea facta creſcente luxu populi Romani. Philoſtratus in imaginibus ἔρωσι. Κάτοπτρον δὲ τὸ ἀργυρῦν, καὶ τὸ ὑπόχρυσον ἐχεῖνο σανδάλιον, καὶ αἱ περόναι αἱ χρυσαῖ, ταῦτα πάνλα οὐκ ἀργῶς ἀνῆπται. λέγει δὲ ἀφροδίτης εἶναι. Plautus Moſtell. Sc. *Jampridem ecaſtor.*

Ut ſpeculũ tenuiſti metuo ne oleant argẽtũ manus,
Ne uſquam argentum te accepiſſe ſuſpicetur Philolaches.

Et apud Iuriſconſultum ff l. *Cum aurum. Tit. De auro, argento, mundo,* cujus verba infrà adducemus. Primus ea fecit Pompeii Magni tempore Praxiteles. Plinius auctor lib. XXXII. cap. IX. *Ut omnia de ſpeculis agantur hoc loco, optima apud majores fuerãt Brũduſina, ſtanno & ære miſtis. Prælata ſunt argentea. Primus fecit Praxiteles Magni Pompeii ætate.* Sed quomodo Pompeii tẽpore? ecce Plautus, qui multo prior fuit, loco citato meminit. Dicendum ea quæ in ſcenâ referuntur facta fingi Athenis, itaque nihil ad Romanos pertinere: dubium autem nõ eſt, quin Græcis ea multo tempore antè in uſu fuerint. Genera verò eorundem multiplicia. Alia *Tranſverſa* dicebantur, alia *Obliqua*, alia *Rotunda*, alia *Recta*. Tranſverſa, Obliqua, & Recta erant plana: Rotunda verò tumida, aut concava. Plinius loco citato, *Plurimumque refert, concava ſint (ſpecula) & poculi modo, an parmæ Thracidicæ, media depreſſa, an elata,*

ta, transversa an obliqua, supina an recta. ubi videre est cavorum duo fuisse genera; altera profunda valdè, ad poculi instar: altera minus, ad parmæ Thraciæ. *Supina* præterea vocat, quæ non starent, aut suspensa essent, sed jacerent. Porrò de planis globosis cavisque etiam Apuleius Apolog. *Quibus, præter ista quæ dixi, etiam ista ratiocinatio necessaria, cur in planis quidem speculis fermè pares obtutus & imagines videantur, in tumidis verò & globosis omnia defectiora, at contrà in cavis auctiora.* Planorum meminit Maximianus etiam.

Fontis aquæ reddunt simulacra imitantia verum,
Qualia læve refert speculi cum cernimus æquor.

Lucretius lib. IV.

——— crebróque repulsu
Rejecta reddunt speculorum ex æquore visum.

Et posteà.

Quare etiam atque etiam minimè mirari par est
Illis, quæ reddunt speculorum ex æquore visum.

Globosa laudat Euphorbus.

Forma repercussus liquidarum fingit aquarum,
Quales purifico speculorum ex orbe reducit.

Concava Agathias lib. v. Δίσκον μὲν γάρ τινα ἐσόπτρου δίκην ἐσκευασμένον, καὶ ἠρέμα ὑποκοιλαινόμενον ταῖς τοῦ ἡλίου ἀκτῖσιν ἀνεπίμπλα τῆς αἴγλης. Plinius lib. II. cap. CVI. *Cum specula quoque concava adversa solis radiis, facilius etiam accendantur.* Prudentius περὶ στεφ. Hymno XI.

Præfixit tabulas dives manus æquore lævi
Candentes, recavum quale nitet speculum.

Hæc de generibus: restat ut de usu. Ille duplex: nam alia ad ædium ornamenta parieti adfixa ostentabantur,

tur, alia quotidiani usus, ad eaque se ornabant; Vlpianus L. *Cum aurum.* D. De auro, argēto, mundo. *Nec speculum parieti adfixum vel etiam quod mulier mundi caussâ habuit: si modo non in argenti numero habita sint.* Atque hæc quæ quotidiani usus quādoque etiam parua erant, ut possent quocumq; iretur circumferri. Apuleius loco citato. *Quod tamen crimen est imaginem suam nosse? eamque non uno loco conditam, sed quoquò velis paruo speculo promptam gestare?* Elegantissimè omnia breviter complectitur idem Apuleius eâdem Apologiâ. *Videnturne vobis debere Philosophi hæc omnia vestigare, & inquirere, & cuncta specula vel uda vel suda soli videre?* Bellissimè herclè uda *specula* vocat fluvios, suda quæ ex ære argentove.

Cap. VII.

Avillæ agnæ. Lana velli olim, non tonderi solita. *Dubenus.* Τράφηξ. *Trabex. Trabica. Trix. Trica.* Margaritæ *Extricatæ.* Vlpianus explicatus, item Plautus & Propertius. Funes olim è setis. Ὑστριχίς. Ὕστριξ. Iuvenalis illustratus & Propertius. *Gaius.* Galbei unde dicti. *Ramus*, pro membro virili. *Velumenta.* Arnobius emaculatus.

IN Festo lego veteribus agnas recētis partus *Avillas* dictas. Ratio, etsi ibi non addita, in promptu: nam manifestò ita dictę, quod velli necdū possent. Olim autem non tondere lanam mos, sed vellere. Varro de L.L. *Vellus lana tonsa universa* (ita rectè emendat Scaliger) *ovis: id dictum quod vellebant.* Item

Item de Re Rust. lib. 11. cap. xI. *Animadverti licet prius lanæ vulsuram quàm tonsuram inventam.* In eodem Festo.

Dibenus apud antiquos dicebatur qui nunc dominus.

Quod rectum assero contrà viri magni sententiam, legitur enim in Glossis, *Dubius*, Δεσπότης. pro *Dubinus*. Aliud est *Dubinus* sive *Dubenus*, & *Dubienus*. Latini autē *Dubenus* dicebant, pro quo posteà Romani *Dominus*, *V*. in *O*, *B*. in *M*, & *E* in *I mutatis.*

Trabica, navis, quod sit trabibus confixa. Pacuvius.
Labitur trabica in alveos.

Non aliud *Trabica* est ad verbum quàm *Trabs*, quæ etiam à poëtis ἁπλῶς pro navi posita reperitur, ut *Trabica* hoc loco à Pacuvio. Vox Græcanica est, Τεάφηξ, *Trabex* (ut φάλαινα, φρύγες, *Balana*, *Bryges*.) & *Trabes*, nam *S* pro *X* usurpabant, inde *Trabs*. Dicebant verò *Trabex*, *Trabica*, ut *Senex*, *Senica*. *Phalax*, *Phalanga*. de quibus ad Plautum. Sic *Trica* quoque (libet id Pompejani hujus loci occasione dicere) Græcanicum est. Θρὶξ *Trix*. *Trica*. eâdem analogiâ. Ergo *Trica* propriè pili, qui quia viles & nullius pretii, inde res ejusmodi isto nomine insignitæ. Porrò & funes vinculaque, ac translatè omnia impedimēta ita appellabantur, (unde *Intricare*, *Extricare*.) Non aliâ notione usurpat Plautus Persâ. Sc. ultimâ.

Quid ais crux, stimulorumq́ tritor, quomodo me hodiè versavisti?
Vt me in tricas conjecisti! quomodo de Persâ manus mihi adita' st?

Euagrius interpres Athanasii De vitâ Antonii. *Operante illo traxit quidam sportellæ quam texebat tricam, sive funiculum.* Hinc margaritæ *Extricatæ*, quæ tricâ,

tricâ, id est funiculo, sive lineâ, necdum erant colligatę, ut collo circumdari possent. Vlpianus L. *Si servus servum.* §. *Si cum maritus.* D. Ad legem Aquiliã. *Si cum maritus uxori margaritas extricatas dedisset in usum, ea invito vel inscio viro perforasset, ut pertusis in linea uteretur: teneri eam lege Aquilia, sive diverterit, sive nupta est adhuc.* Huc pertinet quod Artemidorus in Onirocriticis tradit crinium complicationem interdum vincula pręsagire, lib. 2, cap. vi. Ἐνίοτε δὲ (τὸ πλέκεσθαι) ϗ δεσμὰ ϗ στάσεις προαγορεύει. Causa hæc, quod funes olim è setis contorquerentur; Arnobius lib. v. *Adest ab insidiis* (ita lego, non ad insidias) *Liber, ex setis scientissimè complicatis unum plantæ injicit laqueum.* Et quidem equinis. Nã postea ait. *Vellem tam videre, si esset mihi his nasci temporibus datum, patrem illum Liberum debellatorem ferocitatis Acdestiæ, post deorum augustissimas curias cœli ab culminibus lapsum, peniculamenta decurtantem cantheriorum, innectentem laqueos prolibus.* Nam ita legendus ille locus, ut in Critico monui. Artemidorus lib. i. cap. xxi. Ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ χαίτῃ ἱππείᾳ δεσμεύονται. Ex iis quoq;, nervi arcuum. Hesychius. Ἱππείαν, τὴν ἵππον. ἔνιοι δὲ τὴν τόξων νευρὰν, τὴν ἐξ ἱππείων τριχῶν. Accius.

Reciproca tendens neruo equino concita
Tela. ———

Flagellorum autem lora è porcinis, inde apud Græcos. ὕστριξ & ὑστριχὶς. Lycophronis Scholiast. Ὕσπληξ δὲ ὑστριχὶς. κυρίως δὲ μάστιξ ἦν ἐκ χοιρείων τριχῶν συμπεπλεγμένη. καταχρηστικῶς δὲ ϗ πᾶσα μάστιξ. Etymologici auctor. Ὕστριξ ὕστριχος, ἡ ἐκ τῶν τριχῶν τῶν ὑῶν μάστιξ. Et passim apud Grammaticos Grꝛcos. Inde Propertius

pertius lucem capit lib. IV. eleg. I.

Verbera pellitus setosa movebat arator,
Unde licens Fabius sacra Lupercus habet.

Facta autem ex suillis setis potissimum lora flagrorum puto, quia asperiores eæ sint, magisque penetrent duritiam tergi jumentorum. At nautici funes, item tormentorum bellicorum è caprinis: Varro de Re Rust. lib. II. cap. ultimo. *Ut fructum ovis e lanâ ad vestimentum, sic capra pilos ministrat ad usum nauticum, & ad bellica tormenta, & fabrilia vasa.* Sed quæ illa fabrilia vasa? non capio, & valdè fallor nisi locus corruptus: duo priora agnoscit etiã in Georgicis Virgilius, ubi de pilo caprino.

——— *torquetur & ipse*
Usum in castrorum, ac miseris velamina nautis.

Inde intelligendus Iuvenalis Sat. V.

Qui tegitur parmâ & galeâ metuensq; flagelli
Discit ab hirsutâ jaculum torquere capellâ.

ubi valdè ineptit vetus Scholiastes, qui Capellam senem magistrum campiductorem nobis comminiscitur.

Galbeum, ornamenti genus.

Ita vocabantur armillæ, quæ militibus ob virtutem donabantur ab Imperatoribus tanquam merces & præmium fortitudinis. Vide *Calbeos*. Possunt itaque dicti videri quasi *Gaialbei*, literis binis extritis, nam Latinis & Tarentinis *Gaius* erat merces. Etymologici auctor. Ἰταλιῶται καὶ Ταραντῖνοι γαῖον τὸν μισθὸν λέγουσι.

Pro eo quo viri sunt honestâ catachrési *Ramus* ponitur nonnunquam. Apuleius alibi. *Vox crassescit, ramus roborascit.* Ausonius Centone.

— ramum qui veste latebat.

Prudentius contra Symmachum lib. I. de Priapo.

Sinum lactis, & hæc votorum liba quotannis
Accipit, & ruris servat vineta Sabini,
Turpiter affixo pudeat quem visere ramo.

Fortè ex Bacchi fabula, qui ut fidem Polymno datam solveret, ut ait Arnobius lib. V. *ficorum ex arbore ramum validissimum præsecans, dolat, runcinat, levigat, & humani speciem fabricatur in penis.* Sed commodùm, quia in Arnobium incidi, antequam finem capiti imponam, locum ejus illo ipso libro contaminatum emaculem. Pag. 165. lin. 12. *Quid corona? quid violæ? quid volucra mollium velamenta lanarum?* Volui olim *velamenta* expungere ut interpretamentum τ *volucra*, quod nunc non placet, legendùm enim censeo, *mollium velumenta lanarũ.* Nam vellera & *Velumenta* & *Velumina* appellabãt. Varro de Re Rust. lib. II. cap. XI. *Quam (lanam) demptam ac conglobatam, alii vellera, alii velumina appellant.* Sunt verò *Velumina* idem quo *Vellimina*, sed veteres consonantes non geminabant, & *V* pro ϝ usurpabant: itaque non necesse ea verba sollicitare. Arnobius autem velumenta ista *volucra* nominat per appositionem, ut vocant Grammatici. Hoc ipsum aliis verbis paullò antè planius dixit. *Quid lanarum vellera, quibus arboris colligatis & circumvolvitis stipitem?*

Cap.

Cap. VIII.

Iuvenes & virgines ſub Veneris regno. Sacra ei pro amoribus ſuis faciebant. Virgines icunculas ei & coronas ſuſpendebant. Iuvenes Zonas amaſiarum. Fortuna *Virginēſis* eadem cum Venere, togæque ei ſuſpenſæ. *Muliebris* cum Iunone. Divites à paraſitis *Genii* dicti.

APud veteres juvenes virgineſque ſub Veneris ſe eſſe imperio arbitrabantur, & ſi quid mali accidiſſet, ejus id ipſum iræ imputabant. Mathematici quoque à decimo anno ad XVIII. ſub Venere eſſe dicunt. Apud Muſæum Leander.

Πείθεο καί σοι φίλη, μὴ Κύπριδι μῆνιν ἐγείρῃς.

Daphnis apud Theocritum Idyll. XXVIII.

Φεῦ φεῦ, τᾶς παφίας χόλον ἄζεο καὶ σύγε κώρα.

Parthenius ἐρωτ. V. de Leucippo. *Οὗτος κατὰ μῆνιν Ἀφροδίτης εἰς ἔρωτα ἀφικόμενος τῆς ἀδελφῆς, τέως μὲν ἐκαρτέρει οἰόμενος ῥᾷστα ἀπαλλάξασθαι τῆς νόσου.* Callidorus etiam apud Plautum Pſeudolo contabeſcens amore Phœnicii.

— *nihil hoc ad Jovis judicium attinet.*
Sub Veneris regno vapulo, non ſub Iovis.

Sacra itaque ei faciebant ut amore ſuo potirentur. Clarè apud Ariſtænetum lib. I. epiſt. I. *Ὦ πότνια Ἀφροδίτη. τί σοι τῆς Λαΐδος ἕνεκα θύσω.* Et alibi. *Ναὶ πρὸς τῆς Ἀφροδίτης, ἣ νῦν τέθυκα μὲν, γνώσομαι διὰ τὴν θυσίαν, ἐάν σε πρὸς ἡμᾶς ἡ θεὸς ἐπικλίνῃ.* Ideò virgines icunculas ei conſecrabant. Perſius Sat. II.

Dicite Pontifices in ſancto quid facit aurum?

Nempe hoc, quod Veneri donata à virgine pupa.

Eodem modo vestes Fortunæ Virginali, cui apud Capenam portam Serv. Tullius ædem extruxit, teste Plutarcho in Problem. Arnobius lib. 11. *Puellarum togulas Fortunam defertis ad Virginalem.* Sed eadem hæc cum Venere, nam illæ deam istam fortunam suam appellabant, utpote à qua & bona & infortunia accidere sibi existimabant. Sic fortuna *Muliebris* eadem cum Iunone, in cujus curatelâ matronæ. Parasiti quoq; divites sub quorum clientela essent, Genios suos nominabant. Apud Plautum Capt. Sc. *Quanto in pectore.*

Vt ego vidi. HE. *meum gnatum?* ER. *tuum gnatum, & Genium meum.*

Curcul. Sc. *Date viam.*

Ecquis est qui mihi commonstret Phedronum Genium meum?

Menæchm. Sc. *Ni mala.*

—— ME. *ô mea commoditas, ô mea oportunitas,*
Salve. PE. *salve.* ME. *quid agis?* PE. *teneo dexterâ Genium meum.*

Atque hæc ἐν παρέδῳ per occasionem. Redeo ad Venerem virginum Fortunam. Præterea, cum amoris sui compotes factæ nupsissent, coronas ei suspendebant. Agathias in Epigramm.

Τῇ Παφίῃ στεφάνους, τῇ Παλλάδι τὴν πλοκαμῖδα,
Ἀρτέμιδι ζώνην ἄνθετο Καλλιρόη.
Εὕρετο γὰρ μνηστῆρα τὸν ἤθελε. ——

Iuvenes quoque Zonas amasiarum suarum. Theocritus loco citato.

Κο. Φεῦ φεῦ, καὶ τὰν μίτραν ἀπέλυσας, ἐς τί δ' ἔλυσας;
Δα. Τᾷ Παφίᾳ πρώτιστον ἐγὼ τόδε δῶρον ὀπάζω.

Cap.

Cap. IX.

Gladiis ſemper accincti veteres. Μαυλίδες, Athenienſes primi morem eum abjiciunt. Amatorum mos. Ἐπισπήλαι. Ἐπισπεῖν. Nolarū uſus ad excubiarum explorationem. Eædem in locis munitis aſſervatæ à certis cuſtodibus.

VEteres cum ædes ſatis tutas nō habeant gladiis ſemper accincti incedebant. Notat hunc morē breviter Didymus ad Odyſſ. χ΄. Ἐξιφηφόρουν οἱ παλαιοί. Fuſius Thucydides lib. I. ξυγγραφῆς. Πᾶσα ἡ Ἑλλὰς ἐσιδηροφόρει διὰ τὰς ἀφράκτους τε οἰκήσεις, καὶ οὐκ ἀσφαλεῖς παρ' ἀλλήλους ἐφόδους, καὶ ξυνήθη τὴν δίαιταν μεθ' ὅπλων ἐποιήσαντο, ὥσπερ οἱ βάρβαροι. Inde etiam gladii μαυλίδες dicti, διὰ τὸ ὁμοῦ αὐλίζεσθαι, quaſi ὁμαυλίδες, ut notat ejus interpres vetus. Primi mutarūt Athenienſes, teſte ibidem Thucydide, & Ammiano lib. XXIII. *Omnes tamen vel inter epulas feſtoſque dies gladiis cincti cernuntur. Quem Græcorum veterum morem abjeciſſe primos Athenienſes Thucydides eſt auctor ampliſſimus.*

Dixi ſuperiori capite de amatoribus: libet & heic morem eis uſitatum referre. Solebant amaſios amaſiaſve aliquò euntes ſequi, eóque ſolabantur amorem ſuum. Servius de Hymenæo ad Æneid. lib. I. *Hymenæus Athenienſis adeò pulcer fuit, ut adoleſcēs puella putaretur: is cum unam nobilem virginem ipſe mediocriter ortus adamaſſet, ejuſque nuptias deſperaret, quod unum poterat, ſequendo puellam amori ſatiſfaceret.* Quin & in eiſdem veſtigiis pedes figebat, quo magis amorem oſtenderet. Ariſtænetus lib. I.

Οἱ φιλοθεάμονες τοῦ κάλλους εἰς διδασκάλου περιϊόντα περιεσκώπουν συνωθοῦντες. καὶ ἦν ὁρᾷν πρὸς τούτους πληθούσης τῆς ἀγορᾶς στενοχωρουμένας δὲ λαύρας. καὶ πολύ γε διὰ τοῦτο τὸ λίαν ἐρωτικὸν τοῖς ἴχνεσι τοῦ μειρακίου τοὺς ἑαυτοῦ ἐφήρμοζον πόδας. Hinc nimirum εἰσπνήλαι dicti, ut volunt quidam, παρὰ τὸ ἕπεσθαι τοῖς ἐρωμένοις. quæ verba etiam hunc morem indicant: etsi rectius sit dicere εἰσπνήλας nuncupatos esse παρὰ τὸ εἰσπνεῖν, quod Laconibus est *Amare*, ut notavi ad Theocriti Idyll. XII.

In oppidis & castris nolæ erant quibus ad explorandas excubias præfecti vigilum utebantur. Vlpianus ad Orationem Demosthenis περὶ παραπρεσβ. Τὸν κώδωνα περιάγουσιν νύκτωρ οἱ φύλακες, ἀποπειρώμενοι εἰ ἐγρηγόρασιν οἱ περὶ τὰς πύλας φυλάττοντες. Harpocration. Διεκωδώνισε. Δημοσθένης ἐν τῷ περὶ παραπρεσβείας, ἀντὶ τοῦ διεπείρασε, καὶ ἐξήτασε, ἡ μεταφορὰ ἀπὸ τῶν περιπολούντων σὺν κώδωσι νυκτὸς τὰς φυλακάς. Hesychius. Οἱ περιπολάρχαι ἐρχόμενοι κώδωνα δίεσειον, καὶ οὕτως ἐξεπείραζον τὸν καθεύδοντα. Aristophanis Scholiastes ad Nubes. Δημήτριος γάρ φησιν ὅτι κατὰ τὰς φυλακὰς εἰ ἐγρηγόρασι κώδωσι διεσήμαινον. Et ad Aves. Οἱ περίπολοι τὰς φυλακὰς περισκοποῦντες ἐρχόμενοι κώδωνας εἶχον, καὶ διὰ τούτων ἐψόφουν πειράζοντες τὸν καθεύδοντα, καὶ ἵνα οἱ φυλάττοντες ἀντιφθέγγωνται. Adservabantur hæ nolę in locis munitis certique eis custodes præpositi: solebant enim hostes in id incumbere, ut possent clam auferre, atque ita excubiarum explorationem impedirent, vigilibusq; ideò securioribus facilius urbium castrorumve per dolum & stratagema aliquod potirentur. Apparet ex Parthenio Erot. VII. de Hipparino & An-

& Antileonte Ὁ δὲ ἄρα κατειρωνευόμενος προσέταξεν αὐτῷ ἀπό τινος ἐρυμνοῦ χωρίου, ὃ μάλιστα ἐφρουρεῖτο ὑπὸ τῶν ἡρακλεωτῶν τυράννου, τὸν κώδωνα κατακομίσαι, πειθόμενος μὴ ἄν ποτε τελέσειν τὸν δὲ τὸν ἆθλον, ἀντιλέων δὲ κρύφα τὸ φρούριον ὑπελθὼν, καὶ λοχήσας τὸν φύλακα τοῦ κώδωνος κατακαίνει. καὶ ἐπειδὴ ἀφίκετο πρὸς τὸ μειράκιον ἐπιτελέσας τὴν ὑπόσχεσιν, ἐν πολλῇ αὐτῷ εὐνοίᾳ ἐγένετο, καὶ ἐκ τοῦδε μάλιστα ἀλλήλους ἐφίλουν.

Cap. x.

Ὦπις sive Οὖπις Diana. Κεῖνος. Iunoni à puerperis sacra facta, Dianæ vestimenta consecrata. Θύειν τὴν δεκάτην. Χιτώνη.

APud Arnobium lib. III. depravatum esse Ossipaginę nomen ostēdi voluique restituere *Ops Opigena*, sed ut de Opigenâ benè, ita de Ope minus, nam hoc non Iunonis cognomentum, ut tum putavi, sed Dianæ. Itaque fortè sic legi potest. *Nulla est Opigena*, pro, *Nulla Ossipagina*. *Ops* autem pro *Opis* dictum est, ut *Trabes, Trabs. Plebes, Plebs. Calix, Calx*. & talia. Mansit *Opis* apud Festum, & Augustinum. Pro Rheâ autem Latinum est, pro Dianâ Græcum, Οὖπις, & Ὦπις Doricè. Vetus poëta apud Alexandrum Ætolum citāte Macrobio lib. v. cap. XXII.

ὑμνῆσαι ταχέων ὦπιν βλητῆραν ὀϊστῶν.

Callimachus Hymno III.

Οὖπι ἄνασσ' εὐῶπι, φαεσφόρε, καὶ δέ σε κείνης
Κρηταέες καλέουσιν ἐπωνυμίην ἀπὸ νύμφης.

ubi κείνης ἀπὸ νύμφης viri docti vertere debuerant, *à Nymphâ dilectâ*, non, *ab illâ Nymphâ*. Dicit enim Callimachus ita vocare Cretenses Dianam, quibus

χεῖνος erat aut *Amasius*, ut ex Theone docui in Spicilegio Theocritico ad Idyll. XVIII. Hoc extra ordinem. De Diana Opi ita Scholiastes ad verba citata. Οὖπις, ἐπίθετον Ἀρτέμιδος. ἢ παρὰ τὸ ὀπίζεσθαι τὰς τικτούσας, ἢ παρὰ τὴν θρέψασαν αὐτὴν Οὖπιν. ἢ διὰ τὰς Ὑπερβορέας κόρας, Οὖπιν ἑκαέργην, Λοξώ. ἃς ἐτίμησεν Ἀπόλλων καὶ Ἄρτεμις. καὶ ἀπὸ μιᾶς μὲν Οὖπις ἡ Ἄρτεμις. Λοξίας δὲ καὶ ἑκάεργος ἐκ τῶν λοιπῶν ὁ Ἀπόλλων. Quæ totidem verbis Etymologici Auctor. Quod ait, παρὰ τὸ ὀπίζεσθαι τὰς τικτούσας. Ecce apud Augustinum de Civitate Dei lib. IV. cap. XI. *Ipse Lucina, qua à parturientibus invocetur. Ipse opem ferat nascentibus, excipiẽs eos sinu terræ, & vocetur Opis.* Hic enim *Opis* non est Saturni uxor, sed Diana: utramq; enim deam parientibus præsto esse credebant, itaque post puerperium Iunoni sacrificabant Dianæ verò vestimenta dicabant. De sacrificio est videre apud Plautum Truculento, Sc. *Puero isti.*

Eumque gero ornatum, ut gravida quasi puerperio
cubem.
Date mihi huc stactam atque ignem in aram, ut venerem Lucinam meam.
Hic apponite, atque abite ab oculis. ô Pithecium
Face ut accumbam, adjutare sic decet puerperam.
Soleas mihi date, palliũ injice in me huc, Archilis.
Ubi est Astaphium? fer huc verbenam mihi, thus,
& bellaria
Date aquam manibus. ———

Fiebat id τῇ ἀμφιδρομίᾳ, vocabantq; θύειν τὴν δεκάτην. Sed infrà de hoc fusius dicetur. De vestimentis autem Dianæ devoveri solitis cognoscimus ex Callimachi interprete Hymno in Iovem. Τικτομένων τῶν βρεφῶν

βρεφῶν ἀνετίθεσαν τὰ ἱμάτια τῇ Ἀρτέμιδι. Et ab hac re etiam χιτώνη cognominata fuit. Inscriptio vetus ista hanc innuit. VIRGIN. CHITONE SACRVM.

Cap. XI.

Θαργήλια. Θάργηλος. Suidas restitutus. Εἰρεσιώνη. Thargeliis in binis tribubus expensarum suppeditator, urbs duobus viris lustrata.

SAcra erant apud Athaenienses antiquissima Θαργήλια nuncupata Soli & Horis (vel Dianę, ut alii volunt) instituta, in quibus ramos oleaginos lanâ coronatos, quos εἰρεσιώνας propterea vocabant, omnis generis fructibus ex iis dependentibus, gestabant. eosque deinde statuebant ante fores templi Apollinis, puero patrimo matrimo canente hos tres versus.

Εἰρεσιώνη σῦκα φέρει καὶ πίονας ἄρτυς,
καὶ μέλι ἐν κοτύλῃ καὶ ἔλαιον ἀποψήσασθαι,
καὶ κύλικ' εὔζωρον, ὡς ἂν μεθύουσα καθεύδῃς.

Vide Suidam. Aristophanis Scholiastes Pluto dicit ante ędes suas posuisse, & quotannis renovare consuevisse. Εἰρεσιώνη δὲ θάλλος ἐλαίας ἢ δάφνης, ἐξ ἐρίων καὶ θαλλοῦ συμπεπλεγμένος, ἔχων ἄρτον ἐξηρτημένον καὶ κοτύλην. ἐστὶ δὲ μέτρον ὃ νῦν καλοῦμεν ἡμίξεστον. καὶ σῦκα, καὶ πάντα τὰ ἀγαθὰ ταύτην δὲ τὴν εἰρεσιώνην πρὸ τῶν οἰκημάτων ἐτίθεντο οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ καθ' ἔτος ἤλλαττον. ἐπῴδει δὲ παῖς ἀμφιθαλὴς ἀμφ' αὐτῇ ταῦτα λέγων.

εἰρεσιώνη σῦκα φέρει καὶ πίονας ἄρτυς,
καὶ μέλι ἐν κοτύλῃ, καὶ ἔλαιον ὑποψήσασθαι
καὶ κύλικ' εὔζωρον, ὡς ἂν μεθύουσα καθεύδῃς.

Sed lego secūdo versu non ἀποψήσασθαι, ut est apud

Suidam, vel ὑποψήσασθαι, ut hîc, verum ἀναψήσασθαι: in tertio autem καθεύδη. Quod verò dicit ante ædes posuisse, sciendum id demum festo transacto factitatum. Suidas. μετὰ δὴ τὴν ἑορτὴν πθέασι παρ' αὐτὰς τὰς θύρας. Eadem etiam πυανέψια dicebantur, nam κυάμους veteres Græci πυάνους appellabant, Theseus enim cum Minotaurum debellaturus Cretam navigaret, & per tempestatem in Delum appulisset, inter cętera Apollini pro salute sua etiam fabã elixam vovebat. Suidas. Λέγεται θησέα καθ' ὃν εἰς κρήτην καιρὸν ἔπλει πεισχόντα δήλῳ διὰ χειμῶνα, εὔξασθαι ἀπόλλωνι κατασέψασθαι κλάδοις (lego κλάδους) ἐλαίας ὅταν σωθῇ τὸν μινώταυρον ἀποκτείνας. καὶ θυσιάσειν, καὶ τὴν ἱκετηρίαν ταύτην κατασέψας ἐψῆσαι χύτρας αἰθάλης, καὶ ἔτνος. καὶ βωμὸν ἱδρύσασθαι. διὸ καὶ πυανέψια δοκεῖ λέγεσθαι, οἷον κυανέψια, (potius κυαμέψια) τὸ γὰρ πρότερον τοὺς κυάμους πυάνους ἐκάλουν. Olla verò illa, cujus ibi mentionem vides, θάργηλος nominabatur, non minus quam ipsa εἰρεσιώνη. Hesychius. τὴν ἱκετηρίαν (intelligit εἰρεσιώνην) ἐκάλουν θάργηλον. Posteà. καὶ ὁ θάργηλος χύτρος ἐστὶν ἀνάπλεως σπερμάτων. Et paullo post. θάργηλος, χύτρα ἱερᾶ ἑψήματος. In Suida excidit hæc dictio. θαργήλια, ἑορτὴ ἀπόλλωνος καὶ ἀρτέμιδος. καὶ μὴν θαργηλιών. καὶ ὁ τῶν σπερμάτων μεστὸς χύτρος ἱερᾶ ἑψήματος. Manifestò restitui debet. καὶ θάργηλος ὁ τῶν σπερμάτων, &c. In hoc verò Festo binæ tribus unum impensarum subministratorem habebãt. Vlpianus ad Orat. πρὸς λεπτίνην. Ἐν τοῖς θαργηλίοις δυοῖν φυλαῖν εἷς μόνος καθίσατο χορηγός. τοῖς δὲ μεγάλοις διονυσίοις ἀνθεστηριῶνος μηνὸς, πλείονος αὐτῷ γινομένης τῆς δαπάνης, εἷς χορηγὸς ἑκάστης φυλῆς καθίσατο. Lustrabant etiam urbem duobus viris, altero mares, altero fœ-

ro fœminas. Harpocration. Δύο ἄνδρας ἀθήνησιν ἐξῆγον καθάρσια ἐσομένους τῆς πόλεως ἐν τοῖς θαργηλίοις. ἕνα μὲν ὑπὲρ τῶν ἀνδρῶν. ἕνα δ᾽ ὑπὲρ τῶν γυναικῶν. Alebantur autē illi publico sumptu, & quotannis, his Festis Thargeliis in mare deturbabantur Neptuno, ut piaculum essent pro populo, dicebant enim ut utrumquemque detrudebant, περίψημα ἡμῶν γενοῦ. Testis Suidas. & Aristophanis interpres ad Plutum. Porrò & alia Thargelia fuerunt, quæ nimirū à Milesiis celebrari solita. Meminit eorum Parthenius Erot. IX. Τοῖς Μιλησίοις ἑορτὴ μετὰ τρίτην ἡμέραν θαργήλια ἐπῄει, ἐν ᾗ πολύν τε ἄκρατον εἰσφοροῦνται, καὶ τὰ πλείστου ἄξια καταναλίσκουσι.

Cap. XII.

Vota & sacra veterum antequam ad bellum aut peregrè irent. ἐξιτήριοι & ἐφόδιοι εὐχαί. ἐξιτήρια. ἐξαγγέλια. *Armitia. Armites.* θύειν τὰ ἐπινίκια. ἐκβατήρια.

OLim duces qui aliquā religione tenerentur copias educturi pro exercitus salute vota nuncupabant, deosque inuocabant, quā de re videri potest Plutarchus περὶ Δεισιδαιμονίας. Apud Parthenium Erot. IX. Τέλος δὲ ὡς ἐδόκει πᾶσι πείθεσθαι, ἣ νὺξ ἐπῆλθεν, ἐν ᾗ προσετέτακτο πᾶσι παραγίνεσθαι, πολλὰ κατευξάμεναι τοῖς θεοῖς, δεχομένου αὐτὰς τοῦ ἀμφὶ Διόγνητον εἰσπίπτουσιν εἰς τὸ τεῖχος τῶν Μιλησίων. Hæc vota vocabant ἐξιτηρίους sive ἐφοδίους εὐχάς. Etymologici Auctor. ἐξιτηρίους εὐχὰς, ἐφοδίους, τοῖς πρὸς ἔξοδον ἔχουσιν ἢ πρὸς θάνατον. Sacra etiam faciebant, idque dicebant θύειν τὰ ἐξιτήρια. Suidas. ἐξιτήρια καὶ

ἐξαγγέ-

ἐξαγγέλια κατὰ ῥωμαίους, τὰ ὑπὲρ τῆς ἐξόδου παρεχόμενα. Sed τῶν ἐξιτηρίων nomen latius patet, nam & de votis sacrificiisque militaribus, & de privatorũ hominum aliquò iter capessentium intelligi potest. Postremum Romani (& Suidas hęc magis respexit, nam ait κατὰ ῥωμαίους) *Propter viam* nominabant, faciebantque Herculi Sanco ut ex Festo cognoscimus. Meminit & Macrobius. Quę autem Legati faciebant, ea propriè ἐξαγγέλια. Sed ad milites revertar. Eorũ *Armitia* erãt, ita dicta quod ad arma irẽt. Glossæ. *Armitia*, θυσία Vel *Armitia*, quasi militaria, nam milites *Armites* nuncupabantur. Eędem Glossæ. *Armites*, ὁπλῖται οἱ ἐν ἐσχάτῃ τάξει. *Armites*, παράταξις ἐνόπλιος. Sed prior etymologia magis placet. Non solum autem ante pugnam sacrificabãt, verùm etiam post, si superiores evasissent, idque vocabant θύειν τὰ ἐπινίκια. Polyænus lib. v. Καρχηδονίους νικήσας θύων ἐπινίκια φ' ἄνδρας τοὺς ὑπόπτους ἐπὶ τὴν ἑστίαν ἐκάλεσεν. Heliodorus lib. IX. Οὗτοι μὲν ἔφη πρῶτοι ληφθέντες, εἰς ἀπαρχὴν τοῦ πολέμου σωζέσθωσαν κατὰ τὰς ἐπινικίους θυσίας. Eadem & ἐκβατήρια, quamvis eo nomine appellabãtur omnia sacra quæ faciebant, qui grave aliquid periculum effugissent; itaque θύειν τὰ ἐκβατήρια τῆς νόσου legitur in Sophistis Philostrati.

Cap. XIII.

Triboniani & Theophili error. Caius explicatus. De quadrupedibus quæ pecudũ numero habitæ. Captæ in pascuis vagabundæ. Theophilus fortè restitutus, & Virgilius tentatus.

Tri-

TRibonianus, *T. De lege Aquiliâ. § Quod autẽ*, 1. quadrupedes pecudum numero habitas interpretatur eas quæ propriè gregatim pasci dicerentur, quales sunt equi, muli, asini, oves, boves, capræ. Verba ejus hæc. *Quod autẽ non præcisè de quadrupede, sed eâ tantũ, quæ pecudũ numero est, cavetur: eo pertinet, ut neque de feris bestiis, neq; de canibus cautũ esse intelligamus: sed de iis tantum, quæ gregatum propriè pasci dicuntur: quales sunt equi, muli asini, oves, boves, capræ.* Nec aliter Theophilus. Περὶ γὰρ τούτων μόνον διηλέχθη ἅπνα κυρίως νέμεσθαι, καὶ ἀγεληδὸν βόσκεσθαι εἴωθε. ὁποῖα εἰσὶν ἵπποι, ἡμίονοι, βόες, πρόβατα, αἶγες. ubi rescribendum puto ad Triboniani & Caii verba ἡμίονοι, ὄνοι, βόες. Credibile enim est librarios compendio studentes vocem ὄνοι omisisse propter duas postremas syllabas præcedentes. Non leviter autem falluntur uterque: nam neque Caius hoc voluit dicere, neque capræ gregatim pascuntur. Attendamus ipsa verba Caii. *L. Lege Aquiliâ. 2. D. Ad legem Aquiliam. Servis exæquat quadrupedes, quæ pecudum numero sunt, & gregatim habentur: veluti oves, capræ, boves, equi, muli, asini.* Existimârunt *gregatim haberi* esse idem quod *gregatim pasci*, cum mens Caii sit, eas quadrupedes pecudum esse numero quarum greges inter possessiones suas haberent, nam caprarum greges habuisse certissimum est: idcóque rectè canes inter pecudes nõ censentur, cum tanto numero non sint ut gregem constituere possint. Iam ad capras quod attinet congreges eas pasci. ut oves, boves, reliquæque pecudes, nõ est verum: hâc de caussâ αἰπόλια πλατέ' αἰγῶν dixit poetarum princeps Homerus. Virgilius in Culice.

Propu-

Propulit è stabulis ad pabula læta capellas
Pastor, & excelsi montis juga summa petivit,
Lucida quà patulos velabant gramina colles,
Jam silvis dumisque vagæ, jam vallibus abdunt
Corpora: jamque omni celeres à parte vagantes
Scrupea deserta perrepunt ad cava rupis.

In quorum versuum primo non malè legerit quispiam *pabula lata*, quæ erunt ad verbum αἰπόλια πλατέα Homeri: sed & prior lectio non improba. Varro quoq; lib. II. cap. III. dispergere se eas dicit. Finiam elegantissimo, & ad rem præsentem accommodatissimo loco Artemidori Ὀνειροκριτικῶν lib. II. cap. XII. Οὐ συναγελάζονται (αἱ αἶγες) ἀλλὰ χωρὶς ἀλλήλων νομέμεναι κατὰ κρημνῶν καὶ πετρῶν, αὐταί τε πράγματα ἔχουσι, καὶ τῷ ποιμένι παρέχουσιν. Rectè verò, καὶ τῷ ποιμένι παρέχουσι. Columella lib. VII. cap. VI. *Magister autem pecoris acer, durus, strenuus, laboris patientissimus, alacer, atque audax esse debet, & qui per rupes, per solitudines, per vepres facilè vadat, & non ut alterius generis pastores sequatur, sed plerumque ut antecedat gregem.*

Cap. XIIII.

Zonis virgines suspendere se solitæ. Zonas etiam meretrices gestabant Μίτρα quotuplex. Κίδαρις.

APud veteres si quando suspendio vitam finire virgines constituerent, quæ generosiore essent animo, Zonis suis ad rem eam abutebantur, honestius id multò ratæ quàm si restim adhibuissent. Apud Sophoclē de Antigone in Tragœdiâ sui nominis

minis hæc narrantur.

—— ἐν δέ λοισθίῳ συμβεύματι
τὴν μὲν κρεμαστὴν ἀγχόνην κατείδομεν
βρόχῳ μιτρώδει σινδόνος καθημμένην.

Parthenius de Biblide Erot.xi. Τὴν δὲ ἄρα ὑπὸ τοῦ πάθους μὴ ἀνιεμένην, πρὸς δὲ δοκοῦσαν αἰτίαν γεγονέναι χαμὺνῳ τῆς ἀπαλλαγῆς, ἀναψαμένην ἀπό τινος δρυὸς τὴν μίτραν ἐνθεῖναι τὸν τράχηλον. Horatius ad Galateam lib.III.Od.XXVII.

Quid mori cessas? potes hâc ab orno
Pendulum Zonâ benè te sequutâ
Lædere collum.

Polyænus lib.VIII. de Epicharide meretrice. Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἡ Ἐπίχαρις ἐκομίζετο μὲν φορείῳ. ἡ δὲ λυσαμένη τὴν ζώνην, ἀπεβρόχιζεν ἑαυτὴν ἐν αὐτῷ φορείῳ. ubi obiter & hoc observare est, meretrices etiā virginalis pudicitiæ indicē Zonā gestasse, perinde ac si virgines forēt, quod ipsum etiā cognoscere licet ex Theodor. θεραπδ.τ.3. & Iuvenale Sat.3. ubi inquit.

Ite quibus grata est pictâ lupa Barbara mitrâ.

Iam Μίτρα, quoniam in hanc vocem incidi, apud veteres triplex. Erat enim & virginalis, & militaris, & capitis redimiculum de virginali notum est, alioquin possint multa loca poëtarum adduci. de militari Hesychius Μίτρα ἡ χαλκῆ λεπὶς, διάδημα, ζώνη, θώραξ, ταινία. Homeri Schol. Iliad. IV. Μίτρη χαλκῆ λεπὶς, ἣν ζώννυνται περὶ τὸν κενεῶνα χάριν πλείονος ἀσφαλείας. Vide etiam Etymologicographum, & Suidam. Parthenius Erot.IX. Τῇ δὲ ἐπιούσῃ οἱ Νάξιοι πολὺν πόθον εἶχον τίσασθαι τὴν κόρην, καὶ οἱ μέν τινες αὐτὴν μίτραις ἀνέδουν, οἱ δὲ ζώναις, αἷς βαρηθεῖσα ἡ παῖς διὰ πλῆθος τῶν ἐπιρριπτουμένων ἀπεπνίγη. Virgilius Æneid.

Æneid. IX. Iam pro fasciâ, quâ caput redimiri solebat, acceptam mitram discimus ex Hesychio, qui ita ait. Ἀναδέσμη. μίτρα ἀνάδημα, οἱ δὲ εἶδος κόσμου ἐπὶ κεφαλῆς. Item ex Suida. Ἀναδέσμη. ὅμοιόν τι διαδήματι, ἢ μίτρα κεφαλῆς. Palæphatus. Καὶ τὴν κόμην ἀνεδοῦντο μίτραις. Callimachus Hymno εἰς Δῆλον.

——— ᾧ ὑπὸ μίτραν
ἵξεται οὐκ ἀέκουσα Μακεδόνι κοιρανέεσθαι
ἀμφοτέρη μεσόγεια. ———

Sophocles quoque Oedip. Tyranno Bacchum χρυσομίτραν vocat, τὸν χρυσῆν περικεφαλαίαν ἔχοντα, ut interpretatur rectè Demetrius. Propertius lib. IV. eleg. II.

Cinge caput mitrâ: speciem furabor Iacchi.

Nec tantum virorum erat, sed & mulierum. Etymologici auctor. Μίτρα λέγεται ὁ γυναικεῖος τῆς κεφαλῆς ἀνάδεσμος. Ovidius Metamorph. lib. XIV.

Ille etiam picta redimitus tempora mitrâ,
Innitens baculo positis per tempora canis,
Assimulavit anum. ———

Virgilius in Copa.

Copa Syrisca caput Graiâ redimita mitellâ.

Ad quem locum plura Scaliger. Non magis tamen propria anuum, quam Zona virginû. Isidorus Orig. lib. XIX. cap. XXXI. notat pileum Phrygium propriè fuisse, atque è lanâ. Beda lib. II. Exposit. in Esram, cap. XIV. putat eandem cum cidari esse. *Ponite cidarim mundam super caput ejus, quæ mitra à plerisque dicitur.* Origenes tamen ad levitici cap. VIII. disertè distinguit. *Propterea accipit primò cidarim, quod est vel operimentum quoddam capitis, vel ornamentum, & post hoc superimponitur ei mitra.* Rectè: nam

etsi

etſi *κίδαρις* etiam eſt redimiculum capitis, non propterea cũ mitrâ eadẽ eſſe dicenda eſt. Suidas. *Κίδαρις περίθεμα κεφαλῆς. ἢ ἐκ λίνε τειχὸς ὕφασμα. ἔτοι εἶδος χαμηλαυχίυ, ὃ καὶ τιάρα νοεῖται. τινὲς δὲ κίδαριν λέγυσι περικράνιον πίλινον, ἢ ςέφανον, ἢ φακιόλιον, ἢ πίλον βασιλικὸν περσῶν, ἢ τὸ ςράφιον ὃ οἱ ἱερεῖς φορῦσι.*

Cap. XV.

Conjuges, amici, & amaſii uno ſepulcro claudi ſoliti: item gemelli. Amicis fodere ſepulcra ſignum amoris habitum.

Mos veteribus conjugẽs, amicos, & amaſios, fidẽ & amore ergà ſe mutuò qui inſigni fuiſſent, poſt mortem uno ſepulcro claudere. Apuleius Mileſ. VIII. *Tunc properè familiares miſera Charites accuratiſſimè corpus ablutum, unitâ ſepulturâ ibidem marito perpetuam conjugem dedere.* Val. Maximus lib. IV. cap. VI. de M. Plautio, qui uxore Oreſtillâ funeratâ in gladium incubuit. *Quem amici, ſicut erat, togatum & calceatum corpori conjugis junxerũt: ac deinde ſubjectis facibus, utrũque unà cremârunt. Quorum ibi factum ſepulcrum Tarenti etiamnũ conſpicitur, quod vocatur* ΤΩΝ ΦΙΛΟΥΝΤΩΝ. Iaſon apud Valerium Flaccum lib. V.

Quod tamen externis unum ſolamen in oris
Reſtat, ait, caras humus hæc non dividet umbras,
Oſſaque nec tumulo, nec ſepare conteget urnâ,
Sed ſimul, ut junctis veniſtis in æquora fatis.

Sic Paris & Oenone idem ſepulcrum habuerunt. Strabo lib. XIII. *Τάφον τε γὰρ Ἀλεξάνδρε δείκνυσθαί φησιν αὐτόθι, καὶ Οἰνώνης ἣν ἱςορῦσι γυναῖκα γεγονέναι τῦ*

Ἀλεξάνδρου, πρὶν Ἑλένην ἁρπάσαι. Et gemellis hoc factum ſimul mortuis. Agathias in Epigramm.

> Εἷς δύ' ἀδελφοὺς ὧδ' ἐπέχει τάφος. ἓν γὰρ ἐπέσχον
> Ἦμαρ καὶ γενεῆς οἱ δύο, καὶ θανάτου.

Referam alterum morem hoc loco, nec incommodè. Solebāt etiam amici & ſanguine proximi mortuis ſepulcra fodere, quod amoris ac benevolentiæ certiſſimū ſymbolum exiſtimabant. Antigone apud Sophoclem.

> ——— ἐγὼ δὲ δὴ τάφον
> χώσουσ' ἀδελφῷ φιλτάτῳ πορεύσομαι.

Apuleius Florid. 11. *Eum quoque (Pherecyden) Pythagoras magiſtrum coluit, & infandi morbi putredine in ſerpentium ſcabiem ſolutum religioſe humavit.* Symphoſius interpres Hiſtoriç Apollonii Tyrii. *Tarſia verò corpus nutricis ſuæ ſepelivit, atque die annuo lugebat.* Apud Virgilium quoque Æneid. lib. IX. Niſus ita Euryalum adfatur.

> *Te ſupereſſe velim, tua vitâ dignior ætas;*
> *Sit qui me raptum pugnâ pretioque redemptum*
> *Mandet humo ſolitâ: (ſi qua id fortuna negabit)*
> *Abſenti ferat inferias, decoretque ſepulcro.*

Achilles idem officii perhibet Trambelo apud Parthenium Erot. XXVI. Ἀγάμενος δὲ τῆς ἀλκῆς αὐτὸν Ἀχιλλεύς, ἔτι ἔμπνουν ἀνέκρινεν ὅστις τε ἦν καὶ ὁπόθεν. ἐπεὶ δὲ ἔγνω παῖδα Τελαμῶνος ὄντα, πολλὰ κατοδυρόμενος ἐπὶ τῆς ἠϊόνος μέγα χῶμα ἔχωσε. Hoc etiam à crudeli ſuo amaſio petit infelix amator apud Theocritum δυσέρωτι.

> Ἀλλὰ τὺ παῖ καὶ τοῦτο, πανύστατον ἁδύ τι ῥέξον,
> Χῶμα δέ μοι κοίλανον, ὅ μευ κρύψει τὸν ἔρωτα.

Cap.

Cap. XVI.

Nomina puellarum monilibus intexi solita. Prudentius illustratus. *Agulum.* Crustæ ollarum. Ligna alia electa ad ustionẽ in coquinis, alia ad sacrificia. *Cremia. Cocula. Millus. Mollestra. Amplocti.*

INsignis certè locus Prudentii Hymno IV. περὶ στεφάνων, quem non temerè neglexerim, obscurus enim maximè est, si quis alius in toto eo Opere. Sic canit.

Tu tribus gemmis diadema pulcrum
Offeres Christo genitrix piorum
Tarraco: intexit cui Fructuosus
Sutile vinclum.
Nomen hoc gemmæ strophio illigatum est.

Multos sanè hæc puto non intelligere. Alludit autẽ ad morem eo ævo usitatum, virgines namque nomina sua monilibus intexta gestabant. Disco ex Aristæneto lib. 1. epist. 1. Περίκειται μέντοι λιθοκόλλητον περιδέῤῥαιον, ἐν ᾧ τοὔνομα γέγραπται τῆς καλῆς. γράμματα δ' ἦσὶ τῶν λιθιδίων ἡ θέσις. Divertar iterum ad Festum: in eo legitur.

Agolum, pastorale baculum, quo pecudes agũtur. Putat vir magnus detortum ex ἀγκάλιον, prius dictũm fuisse *Agelum.* Pace ejus liceat dissentire. mihi videtur non quærenda etymologia in Græciá, cũ in Latio habeatur: nam ut à *Iungo, Iungulum. Cingo, Cingulum,* & talia; ita *Agulum* sive *Agolum* (nam *O* pro *V* veteres extulisse notum est) ab *Ago.*

Catax, claudus.

Idem à Κατάξ Græco dictū vult, nec improbo: possit tamen ἀρχαϊκὸν videri pro *Cadax*. Nos quoque in nostro idiomate *Cadere* pro claudicare usurpamus. Nolo tamen temerè quicquam pronuntiare. Arbitrium eligendi penes Lectorem esto.

Ignia, vitia vasorum fictilium.

Ita vocabant cum ollæ vehementiâ ignis dissiluissent, inutilesque factę essent: aut crustæ intrinsecus eas occupassent. Plinius lib. xx. cap. ix. *Virium brassicæ unum & magnum argumentum edemus, & mirabile. Crustæ si occupēt intus vasa omnia in quibus aqua fervent, in tantum ut non sit eas avellere, si brassica in iis decoquatur, abscedunt.* Itaque ut præcaverent, electa ustioni ligna tenuia leniaque, quæ *Cremia* & *Cocula* nominitabant. Vitia hæc ollarum, & cautam lignorum electionem tangit Arnobius lib. iv. *Per humani generis coquinas currit, inspiciens & explorans quibusnam lignorum generibus suis ardor excitetur in foculis: habitudinem fictilibus cōtribuit vasculis, ne flammarum dissiliant vi victa.* Ad lignorum electionem porrò pertinent ista Columellæ. lib. xii. cap. xix. *Lenique primum igne ac tenuibus admodum lignis.* Plinius lib. xxxvi. *Lenibus autem aridisque lignis coquitur.* Atque *Ignis lenis* vocabatur, qui ex tenuibus istis lignis structus. Cato cap. xcv. *In vas ahenum indito cōgios duos, posteà igni leni coquito.* Cap. cxiii. *Sumito testam picatam, eò prunam lenem indito.* Item in verbis Columellæ citatis. Hæc de lignis coculis & coquinalibus. In sacrificiis adhibebant solida & grandia. Tibullus in amburvali suo sacrificio, lib. ii. eleg. i.

Tunc nitidus plenis confisus rusticus areis

Ingerat ardenti grandia ligna foco.

Redeo ad Festum.

Millus collare canum venaticorum, factum ex corio, confixumque clavis ferreis eminentibus adversus impetum luporum.

Apud Varronem lib. II. cap. IX. *Melium* est, quod Scaliger esse verius putat, cum μηλωτὴ sit pellis ovilla, & ab illo omne scorteum vocatum sit melinum. Sed idem est, nam dicebant *Melium*, *Mellum*, ut *Stiria*, *Stilla*, & talia. Deinde *E* in *I* mutato *Millum* & *Millus*, ut *Collum*, *Collus*.

Mollestras dicebant pelles oviles, quibus galeas extergebant.

Mollestra omninò aliud non est quam Græcorũ μηλωτὰ. Veteres, qui literas nõ geminabant, rectius uno *L* efferebant, & *Melota* dicebant, posteà *Melotra*, ut *Balista*, *Balistra*. *Laneus*, *Lanerus*. *Bliteus*, *Bliterus*. Sabino *Melostra*, *S* inserto, ut in *Casmena*. *Cesna*. Deinde *Mollestra*: primum *E* in *O* mutatur, ut *Amplocti* pro *Amplecti*, teste Prisciano lib. I. *Vortere*, pro *Vertere*. In media verò syllabâ vice versâ *E* pro *O* ponitur, ut in *Apello*, *Hemo*, *Helus*. Ergo *Mollestra* non tantum eæ pelles quibus galeas extergebant, sed quævis ovillæ.

Muginari, est nugari, & quasi tardè conari.

Muginari pro *Nuginari*, ut *Natare*, *Natinare*. *Negare*, *Neginare*. *N* mutabant in *M* veteres: ita *Melus* & *Melo* pro *Nilus* dicebant, ⁊ prætereà more suo in *E* converso. In Carmine quoque *Marciano Negumare* pro *Neginare*. Idem hic auctor. *Negumate in Carmine Cn. Marcii vatis significat negate.* Itaque non debet mutari.

Cap. XVII.

Præcinere. Tibulli vetus lectio adserta. Magi inter medicos habiti. Ter lustrare mos. Atemons. Virgilius correctus.

Tibulli elegans locus est lib. I. eleg. V.

Ille ego, quùm tristi morbo defessa jaceres,
Te dicor votis eripuisse meis.
Ipseq; ter circum lustravi sulfure puro,
Carmine cum magico præcinuisset anus.

Reponit vir maximus ultimo versu, *procubuisset anus:* verùm ego non temerè hanc lectionē rejiciendam arbitror, utpote quæ genuina Tibulli sit. Sciēdum autem est veteribus *Præcinere* dictos, qui ęgrotantibus remedia darēt. Macrobius ad Somn. Scip. lib. II. cap. III. *Corporum quoque morbis (Musica) medetur: nam hinc est, quod ægris remedia præstantes* PRÆCINERE dicuntur. Eóque rectius Poëta heic usurpavit, cū de incantatrice agat, quæ carminibus magicis morbum pellere nitebatur. Olim enim & magos magasque vicem medicorum accedebant. Simætha apud Theocritum Idyll. 2.

—— ἀλλά μέ τις καπυρὰ νόσος ἐξαλάπαξε.
κείμαν δ' ἐν κλιντῆρι δέκ' ἄματα, καὶ δέκα νύκτας.
καὶ μευ χρὼς μὲν ὅμοιος ἐγίνετο πολλάκι θάψῳ.
ἔρρευν δ' ἐκ κεφαλῆς πᾶσαι τρίχες· αὐτὰ δὲ λοιπὰ
ὀστέ' ἔτ' ἦς καὶ δέρμα. καὶ ἐς τίνος οὐκ ἐπέρησα;
ἢ ποίας ἔλυπον γραίας δόμον, ἅτις ἐπᾷδεν;
ἀλλ' ἦς οὐδὲν ἐλαφρόν. ὁ δὲ χρόνος ἄνυτο φεύγων.

Plinius lib. XXX. cap. I. *Natam primùm (Magicam) è Medicinâ nemo dubitat, ac specie salutari irrepsisse velut*

se velut altiorem sanctioremque, quàm Medicinam: ita blandissimis desideratissimisque promissis addidisse vires religionis, ad quas maximè etiamnum caligat genus humanum. Mox sub finem capitis. *Gallias utique possedit, & quidem ad nostram memoriam. Namque Tiberii Cæsaris principatus sustulit Druidas eorum, & hoc genus vatum medicorumque.* Redeo ad Tibullum. Vult prætereà tertio versu legendū sententiâ suadente. *Ipséque te circum.* sed malè: nam *Te* ἀπὸ κοινοῦ ex præcedenti repeti debet. Deinde dixit id ex antiquo ritu, nam ter lustrare solebant. Virgilius.

Idem ter socios purâ circumtulit undâ,
Spargens rore levi. ———

Propertius lib. IV. eleg. VIII.

Terque meum tetigit sulphuris igne caput.

Ovidius Metamorph. lib. VII.

Terque senem flammâ, ter aquâ, ter sulfure lustrat.

Hæc pro loco isto Tibulliano dicta sufficiūt ad pristinæ lectionis assertionē. Ad Virgilii Culicē abeo, in quo duo versus hi leguntur.

Ipsa magis namque Ida potens feritatis, & ipsa
Acta faces altrix cupidis præbebat alumnis.

Ex veteribus excusis ita reposuit Scaliger. Ego legerim, *Ata facis.* Nam *Ate* erat collis in quo sita Troia Apollodorus βιβλιοθήκης lib. III. Ἶλος δ᾽ εἰς φρυγίαν ἀφικόμενος, καὶ καταλαβὼν ὑπὸ τοῦ βασιλέως αὐτόθι τεθειμένον ἀγῶνα, νικᾷ πάλην. καὶ λαβὼν ἆθλον πεντήκοντα κούρους, καὶ κόρας τὰς ἴσας, δόντος αὐτῷ τοῦ βασιλέως κατὰ χρησμὸν καὶ βοῦν ποικίλην. καὶ φράσαντος ἐν ᾧπερ ἂν κλιθῇ αὐτὴ τόπῳ, πόλιν κτίζειν, εἵπετο τῇ βοΐ. ἡ δὲ ἀφικομένη ἐπὶ τὸν λεγόμενον τῆς φρυγίας

Ἄτης λόφον, κλίνεται. ἔνθα πόλιν κτίσας Ἶλος, ταύτην μὲν Ἴλιον ἐκάλεσε. Lycophron.

Ἄτης ἀπ' ἄκρων βουπλανοκτίστων λόφων
Τοιῶν δ' ἀπ' ἀρχῆς ἦρχ' Ἀλέξανδρα λόγων.

Ad quem locum vide quæ notamus, si tanti est.

IOANNIS MEVRSI ANIMADVERSIONVM MISCELLARVM LIBER III.

Cap. I.

Cerus. Ianus *Cerus manus* in Saliari carmine dictus. Saliarium carminum duo genera. Festus emendatus. Ianus *Genius. Cerus majus.* Ianus Geniorum præstes. *Proceres* unde dicti.

FEstus exponens quænam mater Matuta sit, dicit in carmine Saliari appellari Cerũ manum creatorem bonum. Vir magnus hæret, & modò *Cerum* ex Festi interpretatione creatorem designare credit, modò *Sanctum*, atque inde dictam *Cerimoniam*. Sed profectò *Cerus* non alius est quàm *Genius*; ut enim *Canimen, Carmen, Genimen, Germen*, ita & *Genius, Gerus*, & *C* pro *G* posito, *Cerus*. Non autem potest à *Cereo* antiquo verbo derivari, nam secundùm analogiam tum esset *Cerius*, ut à *Doleo Dolius*, unde *Dolium cor* Plauto, ut restituẽdum

dum monui. Ergo *Cerus manus* vetustissimâ linguâ ad verbum est *Genius bonus*, à veteribus enim bonum & malum esse *Genium* existimatum est, quod notum. Iam si de Iano accipimus, ut Scaligero placet, poterit ita appellatus credi in carmine Ianuali o: siquidem Saliarium carminũ duo genera, hæc in homines composita; illa in deos: In Deos quæ erant, ea ab ipsorum nominibus vocabantur: ut à Saturno *Saturnium*, quod Varro bis citat lib. VI. à Minervâ *Minervium*, à Iano *Janualium*, & porrò à cæteris cætera. At quæ in homines erant, ea *Axamenta* dicta. Festus. *Axamenta dicebantur carmina Saliaria, quæ à Saliis sacerdotibus componebantur in universos homines: nam in deos singulos versus facti, à nominibus eorum appellabantur, ut Janualii, Junonii, Minervii.* Aliæ editiones habent, *Janulii, Junonii:* sed extrà controversiam *Janualii* legendum est: quomodo mensis ejusdem Dei honori dicatus *Januali us*. utrumque efferebant & per *L*, & per *R*. Sicut *Præliaris, Prælialis. Latiaris, Latialis.* & talia. Ut autem Ianũ Cerum manum indigitari credamus, faciunt Messalæ auguris verba hæc apud Macrobium Sat. lib. I. cap. IX. quibus de eo ita ait. *Qui cuncta fingit eademque regit, aquæ terræque vim ac naturam gravem atque pronam in profundum dilabentem, ignis atque animæ levem immensum in sublime fugientem copulavit circumdato cœlo: quæ vis cœli maxima duas vis dispares colligavit.* Iuvatq; hoc cõjecturam nostram non leviter, quod Ianus etiam *Genius* cognominatus fuit à vetustissimis, ob illam ipsam videlicet causam in superioribus Messalę verbis memoratam. Tradidit hoc Cato in aureis istis

Originũ libris,ut est cognoſcere ex Excerptis à Ioãne Annio Viterbienſi editis,in quibus hæc invenio. *Post Tiberina ostia Pheregena, primum Hetruriæ oppidum in vicino littore, dictum à Genio Jano, qui primus ibi colonias poſuit.* Nec eſt quod quiſquam exiſtimet Ianum ibi Genium vocari propter tutelam regionis (ut ſolebant unicuique regioni ſuum Genium attribuere) cum dii illi tutelares ἀνωνύμως colerentur, nec certi eſſent. Venit prætereà in mentem (etſi temerè pronuntiare quidquam nolim) corrupta fortaſſe jam tum Feſti Pompeii ævo carmina fuiſſe Saliorum, (ut facilè potuit tam longo temporis intervallo) ipſoſque ſcripſiſſe potius, *Ceres majus*, id eſt *Genius magnus*, (nam *Maius* veteribus magnus, ut ad Plauti Truculentum oſtendi) ad differentiam reliquorum Geniorum, qui tantum hominibus præerant, cum ipſe toti mundo à ſe creato præeſſet. Erit ergo Ianus ſummus Geniorũ, ut Larum Mars, Manium Pluto, Iupiter deorum. Nam quod Macrobius tradit eum in iiſdem carminibus appellari deorum deum, nihil nobis id repugnat: hoc enim ſignificare voluerunt, eum antiquiſſimum & primum deorum eſſe, non ſummum, unde & *Pater* cognominatus, quod cum *Genii* nomimine valdè congruit, & συνώνυμον eſt. Ergo qui in Pontificum Indigitamentis *Janus Pater*, idem *Cerus manus* in Carminibus Saliorum. ut autem finiã, hoc etiam monendum, remanſiſſe priſcæ hujus vocis veſtigium in *Proceres*: namque illo nomine appellabant optimates & opulentiores, quod tanquam ceri ſive genii exiſterent infimatibus pauperioribuſque, qui ſolebant illos Genios ſuos nominare,

minare, ut ex aliquot Plauti locis suprà abundè docui.

Cap. II.

Vlpiani ineptia explosa. *Merites. Metelli. Pestestas. Thiasitas. Petilum. Petilii. Cinguli. Aruncus. Spirilium. Sufflo. Subvlo.* Catulli *Sufenus* quis. *Taminium. Taminum. Tapulia* lex. *Tapulum. Castipulum.* Mensæ antiquissimæ quadratæ. Θῶκος. Festus semel iterumque emendatus.

FEsti illæ reliquiæ quantum me capiant, vix dixero:& utinam. sed reprimo, ἀνεμώλιον enim esset. Eç ipsç tamē, quales tandem sunt, priscæ doctrinæ mihi thesauri, legitur:

Militem Ælius à mollitiâ κατ' ἀντίφρασιν dictum putat, eò quod nihil molle, sed potius asperum quid gerat.

Sed hæc etymologia valdè inepta; melius Eutropius lib. I. Hist. Rom. de Romulo loquens. *Mille pugnatores delegit, quos à numero milites appellavit.* Ergo *Milites* quasi *Millites*, χίλιοι; & *Militia*, pro *Millitia* propriè χιλιαστὺς, nam veteres consonantes non geminabant. Hæc quoque inter alias multò ineptissimas sentētia ferè est Ulpiani, *L. Militibus liberam, ꝧ. D. De Mil. Testam. Miles autem appellatur, vel à malitiâ, id est duritiâ, quam pro nobis sustinet: aut à multitudine, aut à malo, quod arcere milites solent: aut à Græco verbo χίλιοι, unde χιλιαστὺς tractum est. Nam ita Græci τάγμα, & mille hominum numerum appellant, quasi millesimum quē-*

quæ dicas. Sed, ô bone ulpiane, itanè *Miles* millesimus quisque? quod ergo nomen reliquis illis 999. dabis? At tędet me harum ineptiarum: *Milites* autem primitus *Merites* nuncupati, à merendo, postea *Melites*, & *Milites*. Nam *E* & *I*. item *L* & *R*. inter se commutabant. Inde etiam conciso nomine *Metelli*, tanquam *Meritelli*.

Pesestas inter alia quæ inter precationes (ita rectè emendavit magnus Scaliger) *dicunt, cum fundus lustratur, significare videtur pestilentiam, ut intelligi ex cæteris possit, cum dicitur. Avertas morbũ, mortem, labem, nebulam, impetiginem.*

Puto *Pestestas* legendum: sic *Tempestas* ii ipsi veteres pro *Tempus* dicebant. Efferebant etiam *Pestitas*, ut *Thiasitas* pro *Thiasus*.

Petilam suram, siccam & substrictam vulgò interpretantur. Scævola ait ungulam.

Nonius. *Petilum, tenue, & exile*. Plautus Plocionâ. *Coloratam frontem habet, petilis labris*. Lucilius. *Insignis varis cruribus & petilis*. Non sollicitandus iste versus, cum in *petilum* media brevis sit. Ergo *Petilæ* suræ rectè siccę & substrictæ, id est tenues, & exiles. Est autem *Petilum* nihil aliud quam folium, detortum ex Gręco πέταλον, ut à Τρυτάνη, *Trutina*, Βυκάνη, *Buccina*. Μηχανὴ, *Machina*, & talia. Quia autem folia tenuia sunt & exilia, inde translatè omnia ejusmodi *Petila* vocabant. Inde etiam *Petilii* dicti, quod corpore essent gracili; quod genus homines etiam *Cingulos* nominitatos invenimus.

Spirillũ vocari ait Opilius Aurelius capræ barbã. Etiam *Aruncus* appellabatur. Plinius lib. VIII. cap. 50. ubi de capris. *Dependet omnium mentis villus,* quem

quem aruncum vocant. Nemo porrò nescit spiras dictas funes nauticos (quamvis propriè convolutos tantum) omnes abusivè. Hinc *Spirilium* (sic enim legendum arbitror, non *Spirillum*) quod spiræ nimirum inde fierent: suprà enim docui eos factitatos fuisse ex pilis caprinis, qui in barba longissimi, ideóque ei usui aptissimi.

Subvlo Tuscè tibicen dicitur.

Depravatum videtur ex *Subflo. Subflones*, ut *Cinislones*. Tusci ita vocabant tibicines, ut Romani *Flatores*, nam illi propriè *Flare* dicebātur. Arnobius lib. II. *Quid pantomimos, quid mimulos, histriones, cantores, tubâ, tibiâ, calamoque flatantes?* Dixerunt autem posteà *Subvlo* ut *Servus* pro *Serfus. Ovum* pro *Ofum.* & alia ad eam faciem.

Sufes dictus Pœnorum magistratus, ut Oscorum Mediastutichus.

Hinc *Sufenus* Catulli, quasi eo genere prognatus. Talis ergo ille Veronensis poëtæ Sufenus qualis Iuvenalis Ponticus, qui stemma & majores suos jactabat, ipse nil nisi Cecropides, truncóque simillimus Hermæ.

Taminia uva silvestris generis videtur Verrio dicta, qaod tam mira sit quàm minium.

Errat manifestò in etymo Verrius. Veteres *Taminia* vocabant omnia maculata & fœdata, nam *Taminum* sive *tamina* (utroque modo efferebant, ut *Méda, Mendum*, & talia) erat macula, & labes. unde *Taminare*, & composita *Attaminare, Contaminare, Intaminare.* Ergo *Taminia uva* est quasi maculis variegata, quæ *Heluola, Variana, & Variola nuncupata*, ut ex Plinio Macrobióque est cognoscere.

Tapul-

Tapullam legem convivalem ficto nomine conscripsit jocoso carmine Valerius Valentinus, cujus meminit Lucilius hoc modo. Tapullam ridens legem concera opimi.

Legendum est *Tapuliam*, id ad verbum est, *Mensalem*: nam veteribus *Tapulum* erat mensa, unde cōpositum *Castipulum*, ut à *Stabulum*, *Naustibulum*, *Vestibulum*. Posteà hoc in *Cartibulum* detortum est, ut suprà ostendi: erratque, ut non semel, Varro, qui quasi *Gertibulum* a gerēdo dictum arbitratur, cum potius tanquam *Cascum tapulum* sit, quippe quod genus mensæ antiquissimū esset. Firmat conjecturam meam, quia forma quadrata. Isidorus. *Castipulum, mensa quadrata.* Varro. *Mensa vinaria, rotunda nominabatur Cilibantum, ut etiamnum in castris. Id videtur declinatum à Graco, ἀπὸ τοῦ κύλικος. Altera vinaria menoa erat lapidea, quadrata, oblonga, unâ columellâ; vocabatur Cartibulum.* Et tales omninò vetustissimorum mensæ. Etymologici Auctor. Αἱ τῶν παλαιῶν τράπεζαι τετράγωνοι ἦσαν. Ad *Tapulū* quod attinet, servavimus nos antiquę istius dictionis vestigium in nostro idomate, qui per digamma æolicum pronuntiamus Tafel. *V* insuper in *E* mutato, ut pro *Tempulum*, sive *Templum*, Tempel. *Simpulum. Simplum*, Simpel. *Periculum*, Perijckel. *Speculum*, Spiegel. & pluria talia.

Throcum genus sella, habetur apud Plautum.

Scribo, *Thocum*. Græcum est θῶκος. Suidas. θῶκος, θρόνος, καθέδρα. Theocritus Idyll. ά.

Δεῦρ' ὑπὸ τὰν πτελέαν ἑσδώμεθα, τῶ τε πριήπω
καὶ τᾶν κρανιάδων κατεναντίον, ᾇπερ ὁ θῶκος
Τῆνος ὁ ποιμενικός. ———

Tole-

Tolerare, patienter ferre. Attius in Neoptolemo. Haut quisquam potis est tolerare acritudinem.

Tolerare pro *Tulerare*, à *Tulere*, quod veteres pro *Ferre* usurpabant: ad eandem faciem *Blatere, Blaterare. Lambere. Lamberare. Fulgere, Fulgerare.* Addam corollarium de simpuvio. Dixi id in Curis Plautinis pag. 160. appellatū tanquam *Symbuvium*, quam meam conjecturā non leviter stabilit Arnobius Ms. in quo *simbubia* legitur lib. v. nō *sympivia*.

Cap. III.

Exercio. Fibo. Fixula. Fesnum. Fasnum. Edor.
Pompeius restitutus, item Propertius.

ITerum mihi Festus in manu, & potiorem hujus capitis partem implebit.

Exercitionem exerciti dicebant antiqui: exercitationem exercitati.

Ita legit magnus Turnebus lib. III. cap. v. Sed malè, ideóque peccârunt, qui temerè in ipsum textum receperunt, tanquam rectè emendatum esset. Optimè in vett. libb. est, *Exercionem*. Sic à *Contumeo* veteres verbaliter *Cortumio*, sive *Contumio* efferebant. Eodem modo etiam *Conspicionem, Suscipionem*.

Ferocit apud Catonem, ferociter agit, Fivere item pro figere.

Mendosè *V* pro *B* scriptum est, nam *Fibo* olim pro *Figo* dicebant, hinc *Fibula*, ut *Fixula* à *Figo*. quod ex alio hujus Festi fragmento cognoscimus. *Fixulas, Fibulas.*

Fesnoe vocabātur qui depellere fascinū credebātur.

Scaliger *Fascinoe* legit: Ego *Fesnoe* rectum censeo; nam

nam veteres *Fesnum* dicebant quod posteà *Fasnũ*, ut *Edor* pro *Ador*, *Reperare*, pro *Reparare*, & similia. Deinde *Fascinum* prolatum est, ut *Iecur*, *Iecinur*. *Circus*, *Circinus*. *Runca*, *Runcina*. *Intega*, *Incitega*. & alia plurima eum ad modum. Transeo ad Propert. lib. II. eleg. XXV.

Miles depositis annosus secubat armis,
Grandævique negant ducere aratra boves.
Putris & in vacuâ requiescit navis arenâ,
Et vetus in templo bellica parma vacat.

Qui versus, ut quod censeo liberè dicam, sic debent collocari.

Miles depositis annosus secubat armis,
Et vetus in templo bellica parma vacat.
Putris & in vacuâ requiescit navis arenâ,
Grandævique negant ducere aratra boves.

Sed Iudicium tamen esto penes Senatum Criticũ. Ego, quod dixi, censeo: quod censeo, æquum & bonum videtur. At mutabo sententiam, SI QVIS (ex vetere formulâ) ÆQVIVS, MELIVS.

Cap. IV.

Noctu lumina in plateis accendi solita, eiq; usui in ludibrium destinata Christianorum martyrum cadavera. Statæ Matris simulacrũ ubi & cur cultum; item quænam ea Dea, erutum. Tacitus correctus, & illustratus.

QVàm graves persequutiones passi sint Christiani sub Imperatoribus, ex Historiâ abundè id liquet. Primus Nero in eos sævire cœpit, Tertullianus Apolegetici cap. V. *Consulite Commentarios vestros,*

stros, in illis reperietis Neronem primum in hanc sectam tum maximè Romæ Orientem Cæsariam gladio ferocisse. Mitto Eusebium, Sulpitium, alios. Tacitus Annal. v. de hac ipsa persequutione. *Pereuntibus addita ludibria, ut ferarū tergis contecti laniatu canum interirent, aut crucibus affixi, aut flammandi, atque ubi defecisset dies, in usum nocturni luminis urerentur.* Iisdem verbis Sulpitius Hist: Sacræ lib. II. *Quin & novæ mortes excogitatæ, ut ferarum tergis contecti laniatu canum interirent. Multi crucibus affixi, aut flammâ usti. Plerique in id reservati, ut cum defecisset dies, in usum nocturni luminis urerentur.* Unde cognoscimus in Tacito mendum esse, quod & observavit ante me amicissimus Pontanus in Notis ad Macrobium, sed meo judicio non bene corrigit. Quid si? *aut flammâ usti, utque, ubi,* &c. Quod autē ait in ludibrium usui nocturni luminis Christianorum martyrum corpora destinata, id ipsum factitatum etiam fuit sub Imperatoribus multò pòst Neronis exemplo. Observo ex Prudentii περὶ στεφάνων Hymn. III.

Aut gladio feriere caput,
Aut laniabere membra feris,
Aut facibus data fumificis,
Flebiliter ululanda tuis
In cineres ululanda flues.

Hoc præterea heic quoque notandum, in plateis olim noctu accendi solita lumina. Pertinet eò Ammiani locus insignis, lib. XIV. *Adhibitis paucis clàm ferro succinctis, vesperi per tabernas palabatur, & compita, quaeritando Græco sermone, cujus erat impendiò gnarus, quid de Cæsare quisq; sentiret: & con-*

fidenter agebat in urbe, ubi pernoctantium luminum claritudo dierum solet imitari fulgorem. Item Suetonii in Iulio Cæsare. *Deinde post solis occasum, mulis è proximo pistrino ad vehiculum junctis, occultissimũ iter modico comitatu ingressus est: & cum luminibus extinctis decessisset viâ, diu errabundus, tandem ad lucem duce reperto, per angustissimos tramites pedibus evasit.* Hinc Mater Stata coli cœpta primò in foro, posteà in omnibus ferè vicis, ne lapides corrumperentur. Ex Festo certũ est, apud quem ita lego. *Statæ Matris simulacrum in foro colebatur, postquam id Cælius stravit* (ita emendare rectè videtur Scaliger.) *ne lapides igne corrumperentur, qui plurimus ibi fiebat nocturno tempore; magna pars populi in suos quisque vicos retulerunt ejus deæ cultum.* Hęc autem eadem est cum Vestâ, quam ignis tutelam gerere credebant, ideóque ei institutæ virgines quę ignem inextinctum custodiebant. Ovidius in Fastis.

Nil aliud Vestam quàm puram intellige flammã.

Videtur esse ex Saliorum carminibus qui erant obscuritatis studiosissimi, vulgatum deæ nomẽ obscurantes Statam Matrem vocarint, κατ' ἐξοχὴν, quia stata, id est consecrata esset ubique; nam *Sistere* simulacra, ut fana, pro *Consecrare* dicebant. Ergo *Stata* ad verbum est Ἑστία Græcorum, nam Grammatici derivant παρὰ τὸ ἑστάναι, ὅ ἐστιν ἱδρύεσθαι. ὅτι πανταχοῦ ἵδρυται, καὶ τιμᾶται. Vocatur porrò *Mater*, quia Vesta eadem etiam cum Terrâ, quę Mater Magna.

Cap.

Cap. V.

Ægroti olera edebant, & *Heluones* dicebantur. Ad quosnam posteà ea vox translata, noviter declaratum. *Sardi, vernales*. Proverbium præter Festi & Capitonis mentem explicatum. Ollæ cinere repletæ in parasitorum capita confringi solitæ. *Menervare. Promenervare*. Soracũ. Σώρακος. Cicero, Vitruvius, & Juvenalis emend. *Sincinia* Σίκιννις. *Sicinnista. Sicinnia*.

ÆGrotos oleribus curatos olim fuisse vel ex uno isto Plauti nostri loco facilè apparebit, Captivis, Sc. *Adverte animum sis.*

HE. *Asper meus victus sanè est*. PAR. *sentis ne esitas?*
HE. *Terrestris cœna est*. PAR. *sus terrestris bestia est?*
HE. *Multis oleribus*. PAR. *Curato ægros domi.*

Huc pertinet Plinii Nat. Hist. liber vigesimus. Inde *Heluones* antiquitus propriè appellati, nam *Helus* veteres pro *Holus* dicebant. Quia verò ægroti nauseabundi valdè sunt, fastidiosique, & delicati ciborum arbitri, hinc posteà translata ea vox ad homines delicatos opiparosque, qui magnas pecunias in dapes profunderent; non in voraces, quod hactenus tamen ab omnibus fallò existimatum est; inducunt enim Grammatici in errorem istum, qui ita explicent: Profectò, nisi nimis mihi blandior, veram significationem erui. Sed missis ægrotis & heluonibus, ad servos sermonem deducam, quos nequissimos & versutissimos fuisse nemo ignorabit qui Comœdias priscorum legerit. Arnobius lib. IV. *Juppi-*

ter ipse rex mundi, nonne à vobis infamis est iste per innumeras species,& petulantis amoris flammam servilibus obumbravisse fallaciis? Atque hinc proverbialiter *Vernales* & *Sardi* dicebantur homines nequissimi, quod scilicet vernas & servos vincerent. *Sardi* autem vetustissimâ linguâ Latinâ vocabantur versipelles & callidi, atque *Sardare* pro intelligere callereq; usurpabatur. Nævius bello Punico: *Quod bruti nec satis sardare queunt.* Proverbium quidem hoc elicio ex Pompeii fragmentis, in quibus ita lego. *Sardi vernales*, alius alio nequior. Nec ipsi illi veteres proverbium hoc intellexerunt, nam nugacissima est, nec unius assis, interpretatio Festi & Capitonis. nõ enim nec à Sardibus, nec à Sardiniâ populi Sardi possunt denominari. Itaque nec *venales* legendum. Invenio etiam cognomẽtum fuisse Romanorum. Lapis vetus.

POST. MIMESIVS. C. F
SARDVS. TR. MIL
Q. AED. PL. P.R.
LEGATVS. TI. CAESARIS
AVG. PROCOS. PRAEF
FRVMENTI. DANDI
EX. S. C.

Sed & hæc in præsens de servorum nequitiâ sufficiunt; transeo ad parasitos, homines etsi non servos, tamen maximè serviles, qui libertatem offâ venalem habebant, ejusque gratiâ præter irrisum, dicteria, colaphos, etiam ollas sibi in caput cõfringi permittebant. Disco ex Plauti Capteivis. Sc. *Juventus nomen.* Conqueritur ipse Ergasilus parasitus.

Et hic

Et hic quidem herclè, nisi qui colaphos perpeti
Potis parasitus, frangique aulas in caput,
Vel extrà portam ire trigeminam ad saccum licet.

Erant insuper hæ ollę cinere repletę, ut nimirum eo per totum corpus effuso majorem risum præbitoribus suis exhiberent. Ostendit locus Curculione. Sc. *Beatus videor*, ubi parasito alterum oculum apud Sicyonem catapulta sibi esse excussum dicenti, ita respondet Lyco trapesita.

——— nam quid id refert meâ,
In aulâ quassâ cum cinere effossus fiet?

Alludit enim ad hoc parasitorum ludibrium, quod in conviviis frequens. Sed quia in Festi paullò antè incidimus mentionem, iterum ei operam impendemus. In illius Fragmentis hæc leguntur.

Minerva dicta quod benè moneat. hanc enim pagani pro sapientiâ ponebant. Cornificius verò quod fingatur pingaturque minitans armis eandem dictam putat.

Illa Cornificii sentētia reicula est, nam certum est rectius à monendo derivare. Exemplum est apud Homerum Iliad. α'. Antiquissimi *Menerva* dicebant, & *Menervare* pro monere. Hinc *Promenervat* compositum in Carmine Saliari.

Soracum dicitur, quo ornamenta portantur scenicorum. Plautus in Persâ, Librorum eccillum plenum soracum habeo.

Mendosa hæc vox apud alios Scriptores. Cic. in Pisonem. *Cum tibi tota cognatio in sarraco advehatur.* Vitruvius lib. x. cap. 1. *Portationes eorū non essent nisi plaustrorum, aut sarracorum per terram, navicularū per aquam essent inventa machinationes.* Juvenalis.

——— *longa coruscat,*
Sarraco veniente abies.
Idem.
Frigida circumagunt pigri sarraca Bootæ.
Malè omnibus his locis *A* pro *O* positum; deinde neque *R* debet geminari. Græcum purum putum est, Σώϱακος. Babrius.

τοῦ δ' ὀσπρίων ἦν σωρὸς, ἡ πίθος σύκων.
στάμνοι τε μέλιτος, σώρακοί τε φοινίκων.

Hesychius. Σώρακον, ἀγγεῖον εἰς ὃ σῦκα ἐμβάλλεται, ἢ ξυλοκανθήλια.

Siniciam, cantionem solitariam.

Hunc locum nemo attigit ex omnibus iis qui Festo operam dederunt, ego qui ejus reliquias veneror, & diligenter excutio, videbo nunquid possim investigare. Notum est musicam esse duplicem: vocalem nempe & instrumentalē: utraque veteribus admodum usitata, atque in deliciis. Miscebāt autem cantiones, vocemque ad fides componebant. Cum verò solis fidibus canerent, ea vocabatur *Sincinia cantio*, quasi, sine cantu. Nam fidium sonus cātum imitatur tantum, re ipsâ autē non est cantus. Ergo *Cantio sine cantu* est, quomodo *Funera nefunera* dixit Catullus, γυναῖκα οὐ γυναῖκα Sophocles Trachiniis: ἔρωτας οὐκ ἔρωτας Lycophron. Possit etiam transpositis leviter literis legendum videri, *Sicinniam, cantionē saltatoriam.* Siquidem Σίκιννις erat ὄρχησις σατυρικὴ ut est apud Etymologici auctorem, & *Sicinnistæ* dicebantur qui eam saltabant, quorum erat etiam inter saltandum canere. Agellius lib. xx. cap. 111. *Quos Sicinistas vulgus dicit, qui rectius loquuti sunt, Sicinnistas literâ n geminâ dixerint. Sicinnium enim genus*

nus veteris saltationis fuit: saltabundi autem canebãt, quæ nunc stantes canunt. Sed, ut nihil temerè mutetur, priorem lectionem non improbam judico; dixi tantum quæ in diversum adferri poterant. Tu, Lector, arbitrabere.

Cap. VI.

Heres à quibus culta. Nerienes pedissequa, non Martis. Ennius correctus. Parasiti deorum. *Grassatores.*

Locus est elegans Plauti Curculione, Sc. *Date viam.*

Talos arripio, invoco almã meam nutricẽ Herculẽ. In veteribus editionibus invenio, *nutricem Herem.* Quod non temerè existimo explodendũ. Vult enim significare se adiisse hereditatem, nam ii Herem colebant. Festus. *Herem Martiam antiqui acceptâ hereditate colebant, quæ à nomine appellabatur heredũ, & esse una ex Martis comitibus putabatur.* Corruptum quoque ejus nomen in Ennii fragmẽto apud Agell. lib. XIII. cap. XXI.

——— *Nerienem Martis, & Herem.*

Ita legẽdum, non *Herclem.* Porrò errat Festus, dum Martis potius comitem & pedissequam credidit, quã Nerienis uxoris ejus, inductus fortasse isto Enniano loco. Porrò non me fallit Lipsium in longè alia esse opinione, sed nihil moveor eâ ipsâ, etsi probabili, & valdè ad speciem verâ. Nam parasiti illi deorum ordine erant alio, quam divitum etiam in Italiâ. Vetus Inscriptio.

M. AVR. AVG. LIB
AGILIO. SEPTENTRIO
NI. PANTOMIMO. SVI
TEMPORIS. PRIMO. SACERDO
TI. SYNHODI. APOLLINIS. PA
RASITO.

Item alia.

L. ACILIO. L. F. POM
CVTICLAE
NOBILI. ARCHIMIMO
COMMVNI. MVNERE
ADLECTO. DIVRNO. PARA
SITO. APOLL. TRAGICO
COMICO

Augustinus de civitate Dei lib.VI. cap.VII. *Epulones etiam deos parasitos Jovis ad ejus mensam qui cõstituerunt, quid aliud quàm mimica sacra esse voluerunt.* Posteà id nomen ad eos migravit, qui cœnas captabant opulentiorum, cùm antiquitus *Grassatores* vocarentur. Cato apud Agellium lib.XI. cap. II. *Poëticæ artis honos nõ erat si quis in eâ re studebat, aut sese ad convivia applicabat, is* GRASSATOR *vocabatur.*

Cap. VII.

Saperda. ἰόνδη. Saperdæ homines qui apud Varronem. Festi & Nonii error. Petronius ter emaculatus. Cappadocum nequitia, & in tormentis constantia.

IN Fragmentis Festi Pompeii ita legitur. *Saperda genus pessimi piscis: sapientem etiam significat, cùm ait*

ait Varro. Belli festivi, saperdæ, cum simus omnes. Sed Varronis locus manifestò mutilus, plenior q; apud Noniū exstat, hoc modo. *Omnes videmur nobis esse belli, festivi, saperdæ, cum simus σαπροί.* Porrò *Saperda* pro pisce est vox Pontica, designatque cancrū. Etymologici auctor. Τὸν καρκίνον ἰχθὺν σαπέρδλω οἱ ποντικοὶ φασί. *Persius Sat.* v.

Et quid agam? rogitas? saperdas advehe Ponto,
Castoreum, stuppas, hebenum, thus, lubrica Coa.

Est etiam salsamentum suillum, Paphlagones Ἴορδην vocabant. Alii apuas dicunt sallas, alii frustum tantum cujuscunque piscis salsi. Varro transtulit, & posuit non quidem pro sapiente, ut Festus Noniusque interpretantur, sed pro faceto & salso. Itaque sensus verborum ejus. Omnes nobis videmur esse belli, festivi, salsi, cum tamen simus σαπροὶ (captavit manifestò alliterationem) id est insulsi, nec in toto corpore, ut Epigrammatarius loquitur, habeamus vel micam salis, nam σαπρὰ sunt quæ salis defectu putruerunt. Conferam me jam ad Petronium, qui operam nostram exspectat. Pag. 48. editionis Raphelengianæ. *Inclusus ego suspendio vitam finire cōstitui: & jam semicinctio stanti ad parietem spondam junxeram, cervicesque nodo condebam, cum reseratis foribus intrat Eumolpus cum Gytone, meque à fatali jam metâ revocavit ad lucem.* Locum hunc desperatum pronuntiat amicus meus, nō ego. Legitur aliâs *sponda me vinxeram.* Benè. Sententia plana. Est verò *Semicinctiū Zona* minus lata, ut dixi in Curis Plautinis. Auctor Hist. Apost. lib. 11. *Virtutesque nō modicas Deus faciebat per manus Pauli, ita ut etiam supra languidos deferrentur à corpore ejus sudaria &*

semicinctia. Alter locus est obscurior & contaminatior. Pag. 58. *Adhuc aliquod iter salutis quærendum est. Inspicite quod ego inveni. Eumolpus tanquam literarum studiosus utique atramentum habet, hoc ergo remedio mutemus colores à capillis usque ad ungues. Ita tanquam servi Æthiopes, & prasto tibi erimus sine tormentorum injuriâ hilares: & permutato colore imponemus inimicis*. Quid hoc est? *sine tormentorum injuria hilares*. Deinde cujus constantia? Corrigo levi mutatione *in tormentorum i.h.* Adhęserat principio ultima litera vocis præcedentis, itáque ex *sin* posteà *sine* factum est. Sanè admodum ineptè. Confundit autem Petronius Æthiopas qui Melanosyri, cum Cappadocibus, qui Leucosyri: de quibus hæc prodit Interpres Persii vetus Sat. VI. *Cappadoces dicebantur habere naturale studium ad falsa testimonia proferenda: qui nutriti in tormentis à pueritiâ, equuleum sibi facere dicuntur, ut in eo se invicem torqueāt, & cum in pœnâ perdurarent, ad falsa testimonia se benè venundarent*. Nihil poterat ad Petronii mentē accommodatius. Huc pertinet Epigramma vetus.

Καππαδόκαι φαῦλοι μὲν ἀεὶ, ζώνης δὲ τυχόντες
Φαυλότεροι, κέρδυς δ' εἵνεκα φαυλότατοι.
Ἢν δ' ἄρα δὶς καὶ τρὶς μεγάλης δράξωνται ἀπάτης,
Δὴ τότε γίγνονται φαυλεπιφαυλότατοι.

Item Proverbio celebrata eorū nequitia. Τρία κάππα κάκιστα. de Cappadociâ, Cretâ, & Ciliciâ. In eodem Petronio pag. 5. *Ecce in ipso aditu occurrit mihi æquè lapsus ac moriens Ascyltos, putares ab eâdem aniculâ esse deductum*. Rectè animadvertit Musarum amor Ianus Dousa F. *lassus* legendum esse: ego præterea etiam *madens* pro *moriens* restituo. Sequitur

tur enim posteà. *Sudorem ille manibus detersit*. Et suprà eâdem hâc paginâ *In cursu fatigatus, ac sudore jam madens, accedo aniculam quandam quæ agreste olus vendebat.*

Cap. VIII.

Templum Flaviæ gentis à Domitiano extructum, Flamen Flavialis. Papinii locus excussus, & alter tentatus. Cisio usi viatores. Statuę Domitiani centum pódo. Abascanti cognomen Statio redditum, ejusque locus tertius emendatus.

TEmplum Flaviæ genti exstruxisse Domitianũ cognoscimus ex Suetonio in vitâ ejus, cap. v. Hoc ipsum intelligit Statius lib. iv. Sylv. in Viâ Domitiani.

Qui genti patriæ futura semper
Sancit limina, Flaviumque culmen.

Item Flamines Flaviales. Mentio eorum in veteri Inscriptione.

L. APPAEO. L. F
PVP
PVDENTI. P. P
TRIB. COH. XII
VRB. ET. X. PRAET
FLAMINI. FLAV
PATRO

Ergò malè legitur in veteri editione, *Flaviumque Calvum*. Nam etsi Calvus planè Domitianus fuerit, & arcui cuidam eapropter *Calvitium* inscripserit, teste

teste Suetonio cap. XIII. tamen hoc firmandæ huic lectioni nihil facit. Adeò enim calvitio offendebatur, ut in cõtumeliam suam traheret, si cui alii jocò vel seriò objectaretur. Memorat idẽ Suet. cap. XVIII. Et hoc carmen scriptum est vivo imperantéque adhuc Domitiano, ut ex fine licet haurire, ideóque maximè ei erat metuenda Imperatoris offensa, quã tantopere evitavit, ut adulatoriè planè Deum vocaverit. Sic enim cánit.

En hic est Deus, hunc jubet beatis
Pro se Iupiter imperare terris.

Rursus Sylv. lib. V. ubi Abascantii pietatem laudat.

Macte animi; notat ista Deus, qui flectit habenas
Orbis, & humanos propior Iove digerit actus.

Et ita volebat se nominari. Suetonius cap. XIII. Sequitur in eodem Carmine.

Hic quondam piger axe vectus uno
Nutabat cruce pendulâ viator,
Rodebatque rotas maligna tellus.

In vet. cod. erat. *Rordebatque.* Possit non inelegantius, *Mordebatque.* Porrò crucem ibi vocat eleganter temonem, qui in birotis vehiculis etiam hodiè crucis figuram præfert; & sanè intelligit ibi cisium, quod birotũ: apparet inde, quod ait *axe vectus uno.* nam birota curricula unicum tantum axem habẽt. utebantur autẽ cisiis viatores. Colligi hinc potest, & ex Ciceronis oratione pro Sexto Rosc. Amerino. *Et cum post horam primam noctis occisus esset, primo diluculo nuntius hic Ameriam venit, decem horis nocturnis sex & quinquaginta millia passuum cisiis pervolavit:* Et alibi. *Cisio celeriter ad urbem vectus, domum venit capite obvoluto.* Tradit quoque (quoniam

niã de eo heic ſermo incidit) Suetonius Domitianum ſtatuas ſibi in Capitolio noluiſſe fieri niſi aureas & argenteas, eaſque certi ponderis, quantitatem tamen non exprimit. Hæc ejus verba. *Statuas ſibi in Capitolio non niſi aureas & argenteas poni permiſit, ac ponderis certi.* Fuit autem id pondus cẽtum pondo. Haurio ex eodem Statio Sylv. lib. v. in Abaſcantii laude, ubi Priſcilla conjunx moribũda hortatur, ut dedicationi ſtatuæ quam Domitiano parabat, inſcriberet etiam ſuum amorem.

——— nunc, quod cupis ipſe videri,
Da Capitolinis æternum ſedibus aurum,
Quo niteant ſacri centeno pondere vultus
Cæſaris, & propria ſignet culticris amorem.

Prætereà & hoc monebo, Titulum iſtius Carminis malè legi hodiè, *Abaſcantii in Priſcillam pietas:* Item epiſtolę præfixæ. Reſp. *Ad Abaſcantium.* Reſcribo. *Abaſcanti,* & *Abaſcantum.* Nam ita id cognomen efferebatur. Lapis vetus.

D. M.
ABASCANTO. AVG. LIB
AEDITVO. AEDIS. NEPTVNI
QVAE. EST. IN. CIRCO. FLAMIN
FLAVIVS. ASCANIVS. ET
PALLANS. CAES. N SER
ADIVTOR. A. RATIONIB
PATRI. PIISSIMO. FEC

Item

Item alius.

D. M.
C. PLINII
ABASCANTI
C. PLINIVS
POSPHORVS

Tertius.

Q. SERTORIVS
Q. LIB. ABASCANTVS
SEVIR. AVG. D. S. P. F. C
IDEMQVE. DEDICAVIT

Quartus.

D. M.
N. OGVLNIO
ABASCANTO
VIX. AN. L
OGVLNIA. HILARA
CONIVGI. CARISSIM
N. OGVLNIVS
RHODO. F
PATRI
CARISSIMO

Finiam hoc caput, si ex epistolâ illâ ad Abascantum mendum sustulerim, quod est in istis verbis, *Ego tamen huic operi non ut unus è turbâ, sed tamen tu quasi officiosus assilui, amavit enim uxorē meam Priscilla, & amando fecit mihi illam probatiorem.* Correxerā de conjecturâ, *sed tantū quasi officiosus*, cum posteà eandem veteris codicis esse lectionem deprehendi.

Cap.

Cap. IX.

Apello, antiquè pro *Apollo* Macrobius ter quater restitutus.

Curas Secundas Macrobianas, mi Lector, visum heic passim inspergere, nec tuis, ut spero ingratiis. Saturnal. lib. I. cap. XVII. in ipso initio. *Hoc equidem mecum multum ac frequenter agitavi, quid sit quod solem modò Apollinem, modò Liberum, modò sub aliarum appellationum varietate veneremur. Et quia sacrorum omnium præsulem esse te, Vetti Prætextate, divina voluerunt: perge, quæso, rationem mihi tantæ sub uno nomine in omnibus diversitatis aperire.* Locus depravatus, ita tamen ut non difficulter restitui possit, si legamus; *t. s. uno numine in nominibus d a.* Posteà. *Quæ sententia Latinæ quoque nominis enuntiationi congruens fecit ne hujus dei nomen verteremus; ut Apollinem apellentem mala intelligas, quem Athenienses ἀλεξίκακον appellant.* Periit acumen sententiæ totius, quod revoco, legendumq; moneo. *Ut Apollinem Apellentem mala intelligas.* Festus. *Apellinem antiqui dicebant pro Apollinem.* Et anteà dixit *Aurelius* noster, *Nam ὡς ἀπελαύνοντα τὰς νόσους Ἀπόλλωνα, tanquam Ἀπέλλωνα* cognominatum putant. Nec jam sequendum existimo veterem codicem, ex quo olim aliter volui corrigere. Deinde sequitur aliquantò pòst: *Prisci Græcorum primam lucem, quæ præcedit solis exortus λύκην appellaverunt, ἀπὸ τοῦ λευκοῦ, id est, temporis: hodièq; lycophos cognominant.* Verè corrigendum arbitror. *ἀπὸ τοῦ λύκου. idem temporis h. l. c.* Orta menda ex deducta paullu-

paullulum scriptura *id ē*. Est & quartus locus talis. *Ἀπόλλωνα Διδυμαῖον vocant, quod geminam speciem sui luminis* (ita rectè emendavit Grotius meus) *præfert ipse illuminando formandóque lunam. etenim ex uno fonte lucis gemino sidere spatia diei & noctis illustrant*. Scribo, *illustrantur*. Mendi origo ex compendiosa scriptura, *illustrantur*.

Cap. X.

Festus emendatus. *Aurea. Aureax. Auris. Auriga.* Horatius explicatus. Habenarum duo genera. *Jungula. Capio. Follum. Folliculare. Follicularis* vita. *Heluscla.*

IN Festo enucleabo quædam & castigabo, quę etsi parva fortassis erunt, magna tamen, quia post interpretem ejus & correctorem tam magnum, habenda. Legitur in libris ejus hodiè. *Aureax, auriga. aurea enim dicebatur frenum, quod ad aures equorū religabatur. oria quo ora coërcebantur.* Apparet autē Festum putasse *Aureas* & *Oreas* diversas esse. Fallitur tamen, nam eædem omninò sunt, ori enim insertæ pòst aures religabantur. Aut legendum quòd *ad a.e.r. orea quòd* (*f. eo*) *ora coercebantur*. Itaque & *Aurea* & *Orea* diverso respectu nuncupatæ. Horatius *Auris* pro *Aurea*. Lib. I. epist. XIX.

—— non mihi Cumas
Est iter, aut Baias, lævâ stomachosus habenâ
Dicet eques, sed equi frenato est auris in ore.

Et sanè veteribus *Auris* non tantum membrum significasse videtur, sed etiam capistrū, quod equis ad id religabatur; & inde κατ' ἀναλογίαν deductum

Auriga,

Auriga, ut *Aureax* ἀπὸ τῦ *Aurea*. Porrò habenarum duo erant genera, ut & hodiè; aliæ ora frenabant, & *Aurea* sive *Orea* appellabantur, ut jam dictum est: aliæ jumenta compescebant, ne disjungi possent, atque eæ *Iungula* sive *Iungla* dictę. Glossæ. *Iungla*, ἡνίαι ζευκτικαὶ. Est porrò in Festo alio loco. *Cœpiam futurum tempus ab eo quod est cœpi*. Scribo litterulâ unâ amplius, *quod est cœpio*. Hoc priscum vocabulum. Plautus Menæchmis.

Neque ego insanio, neque pugnas, nec lites cœpio.

Et veteres per omnia tempora & personas inflexerunt. Cœcilius Peribœâ.

Aëre obscuro herclè desinam, manè cœpiam.

Pergo in Festo. *Folium à Græco venit, quod illi dicũt* φῦλλον *sed ideò per unum L, quia antiqui non gemi*nabant *consonantes. Folliculare appellatur pars remi, quæ folliculo est lecta, à quo vita follicularis.* Veteres Romani Grecam eam vocem genti suæ donârunt, nam *V.* in *O.* mutato & *ON.* in *VM.* terminationem Latinam, *Follum* prius, deinde *Folium* extulerunt, quomodo *Sollum*, *Sollium*. Sed *Folliculare* appellatur remi extrema pars, in folli sive folii similitudinem desinens, quam Greci quòd alæ vicem navi præstet πτερὸν nominârunt. *Follicularis* item vita, quæ caduca ad folii instar; nam, ut ait eleganter Homerus.

οἵηπερ φύλλων γενεὴ, τοίη δὲ καὶ ἀνδρῶν..

Et errat Festus, qui aliter explicat. Idem sic paullò pòst. *Heluela, holera minuta*. Scribo, *Heluscla*, nam antiqui *Helus* & *Helusculum* ὑποκοριστικῶς, sive *Helusclum*, pro *Holus* atque *Holusculum* dicebant.

Cap. XI.

Chrysologi Sermones variè castigati. *Exulare*, activè. *Aptare*, pro *Ligare*.

CHrysologi viri eruditissimi atque sanctissimi Archiepiscopi olim Ravennatis Sermones cũ lego, admirari soleo os tam disertũ, ingenium fœcundissimum, stylum suprà ævum istud (quod in Martiani Augusti imperium incidit) tersum atque elegantem. Duo verò velim, & paullò magis in doctorum manibus esse, & emendatiores haberi. Ego, quod potero, zizania horti admodum speciosi Criticâ hac falce runcabo. Sermone I. *Affectionis desertor, pietatis refuga, deputatur porcis, porcis addicitur, porcorum traditur servituti, porcorum pascua luculenta percurrit*. Scribo, *p. pascua lutulenta p.* mendum leve. Serm. II. *Fames revocat, quem saturitas exulârat*. Corrigo, *q. s. expulerat*. Nisi dicendum barbaro illo tempore vocem illam activam significationem habuisse, aliter quàm florente Româ, & linguæ decore illibato. Quod sanè ostẽdunt Glossæ Isidori, in quibus scriptũ invenio hoc modo. *Amandare, Exulare*. Serm. IV. *Si ergo volumus cœlestem mereri gloriam, si paradysi beatitudinem possidere, si æterni patris inhabitare domum, si volumus rei cœlestis parricidii nõ teneri, pervigili fide, luce spiritus terras invidia pellamus, & excludamus insidias, invidiã totis armorum cœlestium viribus comprimamus*. Corrigo, & dispungo. *n. teneri, pervigili fide; luce spiritus tetras invidiæ pellamus & excludamus i.* Serm. VII. *Hypocrisis dum cupit captivare oculos, oculis fit ipsa capti-*

captiva. Scribo, *fit ipsa c.* leve est. Item quod sequitur Serm. VIII. *Gubernator prudens à littore cum navim solvit, cum mare transiturus intrat fluctus, domus, patriæ, conjugis, pignorum curas deponit: & ita totus mente, corpore, sensu, nauticis laboribus occupatur, ut & fluctuum possit superare discrimina, & stationem lucro si portus periculi victor intrare*. Scribẽdum, *lucrosi portus*. Serm. X. *Patris erat passio ibi tota ubi filius immolabatur: ignavus filius sistebatur: nescius filius aptabatur vinctus*. Corrigo, *ignarus filius f. n. f. aptabatur vinclis*. Et posuit *Aptare* propriâ notione frequentativâ ab inusitato *Apio*, id est, *Ligo*, ut docet Festus in *Apex*. Et non semel gaudet hic Auctor noster vocibus antiquis & desitis uti. Serm. XI. *Diabolus mali author, nequitiæ origo, rerum hostis, secundi hominis semper inimicus, ille laqueos tendit, lapsus parat, foveas fodit, aptat ruinas, stimulat corpora, pungit animas, cogitationes suggerit, immittit iras, dat virtutes odio, vitia dat amoris, errores serit*, &c. Scribo, *vitia dat amori*. Serm. XIII. *Consiliis suis si diabolus prodit*. Scribo, *se diabolus p.* Serm. XVIII. *Qui maturitatis fructum quærit, despicit amœna camporum; violæ, rosæ, lilia, narcissus, grati flores, sed gratior panis*. Emendo, *Qui saturitatis f. q.* Serm. XX. *Mari quod pedibus* CHRISTI *tumentia terga submisit, stravit in plano vertices suos, motus frenavit, astrinxit fluctus, & per liquentem viam saxa soliditate servivit, modò quid est quod usq; ad periculũ sui sævit, furit, contendit auctoris?* Lego & distinguo. *p. l. viam saxeâ s. servivit modò, quid*, &c. Ibidem. *Denique ubi jussio sola addixit mare, recussit ventos, tulit turbines, dedit quietem*. Putem, *sustulit turbines*.

Ibidem. *Hic ergo Aquilo ventus durus per dextrum, per Africum, per austerum, per Eurum diffundit se Christi turbine*, &c. Scribo, *per Austrum, p. E. d.*

Cap. XII.

Agellii loca bina restituta. Macrobii unus. *Semihiulcum suavium*. Cereris in nuptiis vinum apponere nefas. *Orci nuptiæ*. Plautus illustratus, & correctus.

AGellius Noct. Attic. lib. XVI. cap. XVI. docens dictos *Agrippas* voce ab ægritudine & pedibus conficta, sic ait inter cætera. *Esse autem pueros in utero Varro dicit capite infimo nixos, sursum pedibus elatis*. Qui locus, si quid video, ita debet scribi, *capite in imo nixo, sursum p. e.* Apud eundem lib. XIX. cap. XI.

Dum semihulco savio
Meum puellum savior.

Scribo; *D. semihiulco suavio M. p. suavior*. Nec aliud est *semihiulco suavio suaviari*, quàm quòd Plautus *valgo suavio*, dixit Milite, Sc. *Mihi ad enarrandum*, &c.

Itaque hic meretrices labiis dum ductant eum,
Majorem partem videas valgis suaviis.

Petronius quoque Satyrico, *Commovebat valgiter labra, & me tanquam furtivis subinde osculis verberabat*. Ad quem locum vide quæ doctissimus mihique amicissimus Ioan. Wouwerius. In Macrobio etiam Saturn. lib. II. cap. II. ita restitues. *Cereri deæ vinum libari nefas erat in nuptiis*. Hinc capiendus Plauti elegans locus Aulularia, Sc. *Heus Staphyla.*

STA.

STA. *Cererin' mi Strobile hi sunt facturi nuptias?* STR. *Qui?* STA. *quia temeti nihil allatũ intelligo.* Ita enim legendum primorem illum ex Macrobio lib. III. cap. XI. censeo. Dicebantur verò etiam *Orci nuptiæ*, & Pontificum præsentia celebrabantur. Servius ad Eclog. x. *Aliud est sacrificium, aliud nuptias Cereri celebrare, in quibus re verâ vinum adhiberi nefas erat, quæ Orci nuptiæ dicebantur, quas præsentiâ suâ pontifices ingenti solemnitate celebrabant.* Hæc scripseram, cum vidi idẽ docuisse jam in Centurionatu V.N. Ianum Dousam, cui libẽs rescribo.

Cap. XIII.

Poma & nuces quid differant. Macrobius compluries castigatus. Varro semel. Annales *Maximi* qui dicti. Afranii versus eruti.

PErgam in Macrobio, & quæcunque in eum mihi iteratâ lectione observata, huic chartæ illinam. Saturnal. lib. I. cap. II. sub finem. *Atqui scias oportet eum inter nos sermonem fuisse*, &c. Prætextati hæc ad Cæcinam oratio est, non Cæcinæ ad Prætextatum, ut præfert hic textus. Certum itaque præcessisse. *Respondit Prætextatus.* aut tale quid. Cap. IV. *Varro Ferialium diem ait à ferendis in sepulchra epulis dici, non dixit Ferialiorum.* Scribo, *Feralium*, & *Feraliorum*. Vide Festum & Varronẽ lib. IV. Cap. VIII. *Animalium verò æternam propagationem ad Venerem generandi facultas ex humore translata est.* Locus corruptus, quem non sano, nisi legendum, *æternâ propagatione.* Ibidem. *Falcem ei quidem putant attributam, quod tempus omnia metat.* Scribo,

quidam p. Cap. XI. *Qui instauratitius dictus est non à patibulo, ut quidam putant Græco nomine ἀπὸ τοῦ σαυρῦ.* Corrigo, *à patibuli, ut q. putant, Græco n.* Ibidem. *Vides quanto de servo ad deorum summum cura pervenerit.* Scribendum, *quanta de s.* Ibidem. *Hoc qui senserit, obliviscetur dominis id parum non esse, quod dîs satis est.* Deleo *non*, vult sententiæ decor, vult Seneca, è cujus epistolâ XLVII. omnem hunc tractatum descripsit: aut certè scribendum, *parum modò esse*, ut mendæ origo, à *mō* compendiosâ scriptione existat. Ibidem. *At illi, quibus nō tantum præsentibus dominis, sed cum ipsis erat sermo, quorum os non consuebatur, parati erant cum domino porrigere cervicem, & periculum imminens in caput suum vertere.* Melius in Senecâ est *pro domino p. c.* & putem errorem esse festini librarii. Cap. XII. *Cum primum signum Aries Marti assignatus sit: sequens mox Venerem, id est, Taurus accepit.* Transpono, *sequēs mox, id est, Taurus, Venerem accepit.* Nisi *τὰ id est taurus*, ut glossema τ *sequens* planè deleri debere censendum. Cap. XVI. *Ideò per præconē denuntiabatur*, &c. Volui olim *per præciam*, nunc alia mihi mens, nec temerè velim sollicitare, uti nec illud quod sequitur *tanquam inominalem diem*, pro quo *innominalem* reponendum existimavi. Ibidem. *Dies autem postriduanos ad omnia majores nostri cavendos putârunt; quos etiam atros, velut infaustâ appellatione, damnârunt* Putem scribtum fuisse. *q. e. atros vocantes, v. i.* Cap. XIX. *Cœlum autem Argum vocitari placuit à candore & velocitate, παρὰ τὸ λευκὸν καὶ ταχύ.* Necessariò legendum, *παρὰ τὸ ἀργὸν, τὸ λευκὸν, καὶ ταχύ.* Omiserat Festinus librarius duas istas præcipuas

puas voces. Cap. xx. *Hinc est quod simulacris Æsculapii & Salutis draco subjungitur.* Mutilum hoc caput, & quomodo sarciendum, monui in Notis ad CVII. caput Catonis. Cap. XXI. *Idem Ægyptii volentes ipsius Solis nomine figuravere raso capite.* Scribo, *Iidem Ægyptii.* Præcessit, *Hinc Osirin Ægyptii*, &c. Ibidem. *Ideò & Hammonem, quem deum Solem occidentem Libyes existimant, arietinis cornibus fingunt, quibus maximè id animal valet sicut sol radiis. nam & apud Græcos ἀπὸ τοῦ κάρα κριὸς appellatur.* Corrigo, *ἀπὸ τοῦ κέρας κριὸς appellatur*. Cap. XXIII. *Sive ἀπὸ τοῦ δεομένου, id est χωομένου, seu ἀπὸ τοῦ δαιομένου, hoc est μειζομένου.* Scribendum etiam primo loco ἀπὸ τοῦ δαιομένου. Cap. XXIV. *Imò pueri cū essemus, Symmache, sine judicio mirabamur.* Præcessit opinor, *Tum Euangelus*, aut tale quid; nam verba Euangeli sunt ad Symmachi præcedentem quæstionem. Ibidem. *Audi quid de operis sui multiplici disciplinâ ipse pronuntiet. ipsius enim Maronis epistola, quâ Augustum compellat, ita incipit.* Putem τὸ *Maronis* infarsisse aliquem studiosum lectorem: elegantius enim abest. Lib. II. cap. III. *Idem cum Lentulum generum suum exiguæ naturæ hominem longo gladio accinctum vidisset.* Corrigo, *exiguæ staturæ.* Cap. IV. ubi de Græculo. *Brevi suâ manu in chartâ Græcum exaravit epigramma.* Scribendum, *breve suâ m.* Cap. VII. *Inducto habitu Syri, qui velut flagris cæsus, præripientique se similis exclamabat.* Malim, *proripientique se.* Cap. VIII. sub exordium. *Namque ipsius verba hæc traduntur: τὴν συνουσίαν εἶναι μικρὰν ἐπιληψίαν; id est, coitum esse parvum morbum comitialem.* Interpretatio ista à quodam studioso lectore est, non à Macro-

bio, qui non solet ita facere. Deinde desiderantur heic alia & plura quam noster Pontanus existimavit, qui ex Salisberiensi facilè suppleri posse defectum omnem censuit. Cap. IX. *Primus hos Q. Hortensius augurali cœnâ posuisse dicitur.* Augeo ex ipso Varrone, *augurali adjiciali cœnâ.* Locus est lib. III. cap. VI. Erat autem *Adjicialis cœna*, quæ in sanctione fœderis, aut aliquâ publicâ privatave lætitiâ dabatur. Videndus CL. Lipsius ad Tacitum. Ibidem. *Quod potius factum tum luxuriose quàm severè boni viri laudabant.* Ejicio τὸ *tum* natum ex supina iteratione ultimæ syllabæ vocis præcedentis; itaque lego, *q. p. factum luxuriosè quàm s. b. v. l.* Et *laudabant* non est ἐπῄνουν, sed εἶπον; antiquâ notione. Atque ad eundem modum in Varronis exemplaribus rescribi oportere censeo, ubi hodiè longè aliter, *quod protinus factum tam luxuriosi quàm severi viri boni laudabant.* Quâ lectione nihil ineptius; veram erui manu ducente Macrobio. Ibidem, *Ut ova eorũ denariis veneant quinis.* In Varronis exemplaribus est, *ita ut ova*, &c. Ibidem. *Ubi jam luxuria tunc accusaretur, quando tot rebus farta fuit cœna pontificũ?* Qui hæc toleranda in una periodo? *jam*, & *tunc*. Emendo, *Ubinam luxuria tunc*, &c. Cap. X. *Ab illo ordiar tempore quod fuit optimis moribus, inter duo bella Punica*, &c. Existimem scribsisse, *inter duo postrema b. P.* Nam tria fuerunt bella Punica, atque inter duo postrema optimi mores. Augustinus de Civitate Dei lib. II. cap. XVIII. *Nam cum optimis moribus & maximâ concordiâ populum Romanum inter secundum & postremum bellum Carthaginiense commemorasset egisse*, &c. Cap. XI. *Romani illi nobilis-*

bilissimi principes Lucilius, Philippus, & Hortensius,&c. Lego,*Lucullus,Philippus.* Varro lib.III. cap.III. *Quis enim propter nobilitatem ignorat piscinas Philippi,Hortensii,Lucullorũ?* Vide etiã ejusdẽ libri caput extremũ,Itẽ Columellam lib.VIII.cap. XVI.Ibidẽ. *Cũ hæres testamento Lucilii esset relictus.* Iterum lego,*Luculli.* Sequitur. *Pisces de piscinâ ejus quadraginta millibus vendidisse.* Columella loco citato, *millium quadringentorũ* habet: sed hæc lectio Varronis est lib.3.cap.11. Malim porrò in Macrobii pręcedentibus verbis legere.M.Varro 3.*libro de Agriculturâ refert*,&c.quã ut hodiè obtinet, *M.Varro in libro d. A. r.* Iudicium esto doctiorum. Ibidẽ, sub exitũ capitis. *Auctor est Plinius C. Cæsarem dictatorẽ,cũ triumphales cœnas populo daret, sex millia muranarum à C. Hirrio ad pondus accepisse.* Locus Plinii est lib.lib.IX.cap.LV. Varro tamen lib.III.cap. ultimo tantum duo millia ait. Cap.XII. in verbis C.Titii. *Ludunt aleâ studiose unguẽtis delibuti,scortis stipati.* Distinguo, *Ludunt aleâ studiosè,unguentis d.* Ibidem. *Quid mihi negocii est cum istis nugacibus; quàm potius potamus mulsum mixtũ vino Græco*,&c. Corrigo, *quin potius.* Cap.XV. *Et quia mala videmus admissa bellariis*,&c. In ipso initio est. Lego, *admista bellariis.* Sequitur. *Sunt de agriculturâ scriptores, qui nuces & mala sic dividunt, ut nuces dicant omne pomũ quod foris duro tegatur, & intus habeat quod esui est; Malum verò, quod foris habeat quod esui & durum intus excludat.* Lego, *q. esui est, durum intus excludat.* Iam eadem de differentiâ quæ inter poma & nuces tradit ex Democrito Auctor γεωπονικῶν lib.X.sive Constantinus is,sive Cassius Diony-

ſius. Ὀπώρα λέγεται ἡ χλοώδη τὸν καρπὸν ἔχουσα, οἷον δωρακινὰ, μῆλα, ἀππίδια, δαμασκηνὰ, καὶ ὅσα μὴ ἔχει ἔξωθέν τι ξυλῶδες. ἀκρόδρυα δὲ καλεῖται ὅσα ἔξωθεν κέλυφος ἔχει, οἷον ῥοιὰ, πιστάκια, κάστανα, καὶ ὅσα ξυλώδη τὸν καρπὸν ἔχει ἔξωθεν. Servius quoq; ad Virgilii Eclog. II. *Nuces dicuntur omnia tecta corio duriore, ut avellanæ, amygdalæ, juglandes, caſtaneæ: ſicut è contrà dicuntur poma omnia molliora.* Atque eleganter valdè dictum à Columellâ lib. x.

—— aut pruni lapidoſis obruta pomis
Gaudet. ——

Huc pertinet Caſcellii dictum, qui Vatinio gladiatorium munus edēte, cum ab ędilibus edictum eſſet ne quis niſi pomum in harenam mitteret, rogatus an nux pinea pomum eſſet, reſpondit. *Si in Vatinium miſſurus es, pomũ eſt.* Nam re verâ alioqui pomum non erat. Cap. XVI. *Sanguinem, filicem, ficum atram,* &c. Volui olim, *ſalicem* pro *Sanguinem*, ſed erravi: Mentio ejus arboris apud Plinium lib. XVI. cap. XVIII. ubi invenies *ſanguineas virgas*, quales erant illæ quibus prius parricidę cędebantur, quam culleo inſuerentur. Lib. III. cap. I. *Et ſi tanta diſceptationis ſermo non cederet,* &c. Scribendũ *diſceptationi*. Sequitur. *Hoc autem reputo principaliter præmittendum, quo ad hoc quis diis ſuperis rem ſacram rectè perficiat, prius eum ritè purificari oportere.* Cēſeam τὰ *ad hoc* malè intrita eſſe, nam ſine iſtis optimè conſtat ſententia, quæ jam nimiumquantum exulcerata eſt. Cap. II. *Pontificibus enim permiſſa eſt poteſtas memoriam rerũ geſtarum in tabulas conferendi; & hos annales appellant equidem maximos, quaſi à pontificibus maximis factos.* Interpungo, & lego.

lego. *e.h.annales appellant, & quidē maximos, quasi a p.m.f.* Huc pertinet. *Festi locus Maximi annales appellabantur, non magnitudine, sed quod eos Pontifex maximus consecrasset.* Atque hos ipsos intelligit Arnobius noster lib. I. *Stribiligines & vos istas libris illis in maximis atque admirabilibus non habetis?* Cap. x. *Nam & Tercius, cum de ritu sacrorū multa dissereret, ait sibi hunc locum in quæstione venisse.* Putem, *Nam & Terentius*, & de Varrone capiendum, ortam verò mendam ex compendiosâ scribtione *TerTius.* Atque videtur hæc ex libris ejus Rerū Divinarum accepisse, aut Epistolicis Quæstionibus. Cap. XII. sub finem. *Leges Ceres dicitur invenisse; nam & Sacra ipsius Themisfiria vocantur.* Scribendum, *Thesmophoria vocantur.* Nemo tam hospes in his literis qui id nesciat. Lib. v. cap. I. *Sed istam mihi necessitatem altam & profundam remittas volo: quia non nostrum inter illos tantas componere lites.* Plus acuminis habeat si legamus, *inter illos tantos*, & ita dixisse Eusebium certum habeam; loquitur verò de comparatione Tullii & Maronis. Cap. II. *Unde enim Veneto, rusticis parentibus nato, inter silvas & frutices educto vel levis Græcarum notitia literarum.* Volui olim, *unde enim Vergilio*, sed profectò toto cælo erravi, nunc aut fallor aut veram lectionem excogitavi, *unde enimverò rusticis p.n.* Origo mendi ex supinâ iteratione medię syllabæ mutato insuper *V.* in *N.* & *R.* in *T.* Cap. XII. circà medium. *In arboribus etiam & frugibus ad earum indolem vel detractandam vel augendam major plerumque vis & potestas est aquarum & terrarum quæ alunt.* Restituo, *In arboribus etiam & fruticibus ad*, &c. Sub finem. *Græcis*

milites

milites Polipoetes & Leonteus stant pro portis, & immobiles Asium advenientem hostē velut fixæ arbores opperiuntur. Melius, si leviter transponas, *Asium hostem advenientem*, & hæc est scriptura Macrobii. Cap.XIII. in medio.

καὶ τὸ κατειβόμενον στυγὸς ὕδωρ, ὅστε μέγιστος.

Et alibi.

ὅρκος δεινότατός τε πέλει μακάρεσσι θεοῖσιν.

Phidias, cum Jovem Olympium fingeret, &c. Luxatus hic locus. Restituo.

καὶ τὸ κατειβόμενον στυγὸς ὕδωρ, ὅστε μέγιστος
ὅρκος δεινότατός τε πέλει μακάρεσσι θεοῖσιν.

Et alibi: Phidias cum I.O.F. Nam pessimè hæc erāt divulsa. Cap.XVI. *Virgilius in hoc secutus auctorem modò in priore Catalogo modò de Aventino, modò de Hippolyto fabulatur.* Deleo vocē malè inculcatam, & scribo, *secutus auctorem, in priore catalogo.* Cap. XVIII. *Tamen his quoque & id Euripidis nobilissimi tragœdiarum scriptoris addetur auctoritas.* Corrigo, *his quoque itidem Euripides*, ultima syllaba absorpta erat a primâ vocis sequentis, itáque remanētē tantum *itid* diviserunt, & fecerunt *et id*. Acutè, ut ipsis visum. Cap. XIX. in Carminii sive *Granii* legendū, ut monui in Notis. *Prius itaque & Tuscos aeneo vomere uti, cum conderentur urbes, solitos in Tageticis eorum sacris invenio.* Scribo, *cum conderēt urbes.* malè repetita erat prior syllaba vocis sequētis. Cap.XX. *Testis Alcæus, qui in Cœlo tragœdiâ sic ait.* Quid si: *in Cœo tragœdiâ.* ut nomē fuerit tragœdię Cœus, Κοῖος. quem Hesiodus θεογονίᾳ Cœli & Terrę filium facit. Temerè tamen mutare non mihi animus. Cap.XXI. *Sequitur, ut quando cantharum & poculi & navigii*

genus

genus esse suprà diximus,probetur exemplis. Navigii genus?lege, relege totum hoc caput, non invenies. An non scribsit?paret: ubi ergo? aut nusquam,aut post ista,quæ paullùm præcedunt. *Ac sanè animadverti ego apud Græcos multa poculorum genera à re navali cognominata, ut carchesia suprà docui, ut hæc cymbia pocula procera,ac navibus similia.* Atque heic subnexa fuerint & de cantharo;quæ perierunt. Lib. VI. cap. I. *Afranius etiam togatarum scriptor in ea togata quæ Compitalia inscribitur, non inverecundè respondens arguentibus quod plura sumpsisset à Menandro, Fateor,inquit,sumpsi non ab illo solo modò,sed ut quisque habuit quod conveniret mihi, quodque me nō posse melius facere credidi,etiam à Latino.* ubi loci latent Afranii elegantissimi versus, leviter tamen corrupti, quos nemo hactenus deprehendit. Ego eruo,& constituo.

Fateor,(inquit) sumpsi,non ab illo solummodò,
Sed ut quisque habuit conveniret quod mihi,
Quod me non posse melius facere credidi,
Etiam à Latino. ———

Cap. VII. *Vexare Italiam Hannibalem, quādo nullum calamitatis aut sævitiæ aut immanitatis genus reperiri queat, quod in eo tempore Italia non perpessa sit.* Multilus locus,Rescribo. *Vexare Italiam Hannibalem dixit,quando nullum c.g.* Hęc vox deest,aut ei similis. Sensus postulat, suadet Agellius lib. II. cap. VI. quem vide,si operæ. Ibidem. *Sic in actionibus civilibus auctor laudari dicitur,quod est nominari.* Scribo, *actor laudari*,& apud Agelliū lib. II. cap. VI. Lib. VII. cap. I. *Sic Agathonis convivium, quia Socratas,Phædras, Pausanias & Erisymmachos habuit;*

buit; sic & cœna, quã Callias doctissimus dedit, Charmadam dico, Antisthenem, & Hermogenem, cæterosq́, his similes. Nomina heic propria corrupta. Emẽdo. *Pausanias* & *Eryximachos habuit*, Deinde *Charmidem dico*; Agathonis convivium, quod laudat Macrobius, habes in Platonis Symposio; Calliæ autem cœnam, in Xenophontis: atq; inde hanc correctionẽ meam hausi. Ibidem *Liber pater thyrso ferit, per obliquationem circumfusa hedera latentẽ mucronem.* Corrigo. *latente mucrone.* Cap. VI. *Fiunt enim tremuli, graves, pallidi, & saltu tumultuantes spiritus artus suos & membra quatiuntur.* Scribo, *tumultuantis spiritus.* Cap. VIII. sub exordium. *Quicquid grave erat carnis assumpserit, consummationemque ejus multâ ex parte confecerit.* Scribo, *absumpserit.* Sequitur. *Cum cito coquant offas bubulas, in asperis piscibus concoquendis laborant.* Corrigo, *citò concoquant.* Scribtum fuerat *concoquant* quod imperiti isti non advertentes, rati malè iteratam primorem syllabã, truncatam nobis vocem dederunt. Cap. IX. *Aut enim accedit priorsum, aut retrorsum recedit.* Verba sunt in initio statim; corrigo verò, *accedit prorsum.* Nam *prorsum* opponitur τῷ *retrorsum.* Vide quę notamus cap. 4. libro primo Critici nostri Arnobiani. Simile mẽdum infrà quoque cap. XIII. *Reperi nervum quendã de corde natum priorsum pergere usque ad digitũ manus sinistræ minimo proximum.* Iterum scribendum. *prorsum pergere.* Sequitur eodẽ XIII. capite. *Cum in templo vidissem circà deorum simulacra hunc in singulis digitum confictis odoribus illinire & ejus*, &c. Scribo, *confectis odoribus.* Hæc erant

quæ postmodùm in Macrobio observâram. Tu, Lector, utere, fruere, ut meis, ut tuis.

Cap. XIIII.

Catullus in Pervigilio correctus, & Statius. *Adjubilare. Nubigena* montes. *Nubigena* Phryxus. Columella castigatus. Extorum venæ. Littus *uncum.*

Versus ille intercalaris est in Pervigilio Veneris.

Cras amet, qui nunquam amavit, quiq; amavit cras amet.

Quem languere hactenus ex tam doctis & acutis viris nemo sensit, cum tamen non leviter langueat, ita ut lumbifragium abstulisse (Plauti verbis) meritò videatur. Quid enim quæso jubeat illos denuò amare, qui semel amârunt, & habent jam speratam suam sponsam pactam. Fallor, aut scripsit iste Auctor, quicunque tandem.

C. a. q. n. a. quique amabit, cras amet.

Sensu eleganti. Qui nunquã amavit, & tamen amaturus aliquando est, cras amet. Atque hæc mihi sedet super eo loco sententia. Transitionem faciam ad Statium Sylv. lib. v. Sylvâ primâ, ubi Abascantii in Priscillam pietatem decantat.

——— *rapida sic obvia puppi*
Invidet, & velis adnubilat aura secundis,

Scribserim, *adjubilat aura s.* Eleganter verò ventos adversos & obstrepentes velis adjubilare dicit, sumptâ metaphora à rusticorum incondito clamore, quorum propriè est *Iubilatio.* Festus. *Iubilare, est rusticâ voce inclamare.* Thebaid. I.

nec

—— *nec tarda sequetur*

Mēs juvenū, modo digna veni, mea pignora nosces.

Scribo, *diva veni*, Tisiphonem compellat, hortaturque in pœnam filiorum. Simile mendum memini tollere in Arnobio lib. 1. cap. XIII. ubi *divos* pro *dignos* legendum esse ostendi. Sequitur eodem libro in Statio.

Ille tamen modò saxa jugis fugientia ruptis
Miratur, modo nubigenas è montibus amnes
Aure pavens, &c.

Potius, *nubigenis è montibus*: Bellè ita vocat montes altos, ut cum vertice nubes transeāt, nasci ex iis videantur. Sed libet hujus vocis occasione Collumellā levi mutatione corrigere, & illustrare, lib. x.

Mox ubi nubigena Phryxi, nec portitor Helles,
Signorum & pecorum princeps caput efferet undis.

Lamiæ turres & pectines solis (ut cum Tertulliano loquar) loquitur iste versus; & profectò inauditum monstrum homines ex nubibus procreari. crederē si è lapidibus dixisset, nam inde nati, postquam

Deucalion vacuum lapides jactavit in orbem.

ut ait Virgilius. Atqui Centauri, ut est in fabulâ, ab Ixione ex nube, quā Iuno suâ figurâ induerat, geniti sunt: sed dic, sodes, an Phryxus unus de iis? λῆρει λήρων. Sano, & scribo majusculâ literâ, *Nubigena Phryxi*, ita appellat eum poëticâ catachresi ob Nephelen novercam, quam Athamas Inonis uxoris induxit in locum. Hoc verius, quam illa quæ apud Sagram, Sequitur Thebaid. lib. 11.

Dî benè, quod tales stirpemque animosq; venitis.
Ut responsa juvent. ——

Scribo, *V. responsa jubent*. Ibidem.

Me

Me quoque nunc vates, nunc exta minantia divos,
Aut avium lapsus, aut turbida noctis imago
Territat. ———

Putem, *minantia diras*. Lib. III.

Ne mihi tunc, moneo, lituos atque arma volenti
Obvius ire pares, ventis, aut alite visâ,
Bellorum proferre diem. ——

An ex ventis capta omina? non aliâs memini legere. Putem, *venis, aut q.v.* atque de extispicio intelligam. Facit huc Arnobii locus lib. II. *Antequam Tages Thuscus oras contingeret luminis, quisquam hominum sciebat, aut esse noscendum condiscendumque curabat, in fulminum casibus, aut extorum quid significaretur in venis?* Pergo ad Theb. VI.

——— *aut littore in uno*
Æolus insanis statuat certamina ventis.

Putem, *littore in unco*, quomodo curvum littus alii Poëtæ appellant. Posteà ibidem.

Increpitans Scetumque levem, Cycnumque nivalem.

Malim, ut in aliis libris esse monet eruditissimus Bernartius,

Ascheton increpitansque levem. ——

Sic paullò antè dixit.

—— *rapidum Danacius augur*
Ascheton increpitat, meritumque vocabula Cycnum.

Cap. XV.

Sulpitius Severus aliquoties emaculatus.

SVlpitii Severi de vitâ D. Martini libros, usus unicâ, eâque depravatissimâ, editione Lazii, seriò

castigâram sublatis mendorum plaustris, ignarus jam ante Sigonium & Giselinū, (quos viros!) eam Spartam sibi exornandam sumpsisse: Cujus rei cum ab amicis commonefactus essem, accepissemque exemplar editionis istius, cœpi cum meis illorum emendationes contendere, quid multis? è plurimis animadverti vix quatuor quinque mihi superare; quas libet heic proponere. Lib. de vitâ D. Martini, cap.xxv. extremo *Ego Christum nisi in eo habitu formâque quà passus est, nisi crucis stigmata proferentē, venisse non credam.* Malim, *c. stigmata praeferentem.* Epistolâ secundâ ad Aurelium Diaconum. *Ego impudens sequi cupiens, dum altos gressus molior & connitor, evigilo, somnóque excitus congratulari cœperam visioni; cùm ad me puer familiaris ingreditur, solito tristior vultu, loquentis pariter & dolentis.* Interpungo *solito tristior, vultu loquentis p. e. d.* Epistolâ III. ad Bassulam. *Aut ego tanto sim operi destinatus, ut omnia quae de Martino cognosci oportet, me potissimum scribente notescant.* Lazii editio: *scribentem notescant.* Inde conjicio scribendum, *scribente innotescant.* Dialog. I. cap. I. de virtutibus Monachorum Orientalium. *Nedum modò me tibi aestimes puncto temporis defuturum, quo minus amore tuo pendens te intuear, te audiam, tecum loquar.* Lego, *q. minus ab ore tuo p.* Ibidem. *Rectè planè, inquit Posthumianus. iste Gallus in societate nostrâ retinebitur, quia etsi mihi parum cognitus est, pro eo tamen quod tibi est carissimus, non potest mihi non esse carus.* Corrigo, *qui tametsi mihi*, &c. Cap. II. *Cum vacua ab humano cultu omnia cerneremus, ego studiosius explorandorum locorum gratiâ longiùs processi.* Quae lectio non potest

poteſt bona eſſe;& miror ſanè Giſelinum optimè de hoc Scribtore meritũ toleraſſe. Pulmanni liber, ut ipſe monet,habuit *ſtudioſus*. Lazii *ſtudioſior*. utrũque benè. Sed prętereà ſcribendum, *ego ſtudioſus explorandorum locorum longius proceſſi*. Nam omninò ejiciendum τὸ *gratiâ*, quod à mala manu inculcatum. Dialogo II.cap.VII. *Finitâ cœnulâ fragmẽta panis aſſumpti micaſque colligit, ſatis fideliter illas imperialibus epulis anteponens*. Corrigo, *f. panis abſumpti*. Hæc erant quæ ſuperabant.

Cap. XVI.

Mos vetus ungendorum pedum. Diogenis Cynici ſcomma explicatum. Cubicula *nocturna & diurna*. *Somnus inſititius*. *Oluatiũ*.

MOs erat veteribus priuſquam calceos induerẽt pedes ungere: Heſychius oſtendit λιπαρῷ ποδὶ. ἠλείφοντο τοὺς πόδας οἱ ἀρχαῖοι πρὸ ὑποδήσασθαι. Videmus id quoque apud Diogenem Laërtium lib. VI. in vitâ Cynici ſibi cognominis. Τῷ μύρῳ τοὺς πόδας ἀλείφόμενος, ἔφη, ἀπὸ μὲν τῆς κεφαλῆς εἰς τὸν ἀέρα ἀπιέναι τὸν μύρον, ἀπὸ δὲ τῶν ποδῶν εἰς τὴν ὄσφρησιν. Stringit eorum luxum, qui capillos unguento delibutos habebant, innuens meliorem pedes inungẽdi morem eſſe. Et hinc quoque capiendum aliud ejuſdem ſcomma, quod poſteà Laërtius commemorat. ἐβόα πολλάκις λέγων τὸν τῶν ἀνθρώπων βίον ῥᾴδιον ὑπὸ τῶν θεῶν δεδόσθαι, ἀποκεκρύφθαι δὲ αὐτὸν ζητούντων μελίπηκτα, καὶ μύρα, καὶ τὰ παραπλήσια. ὅθεν πρὸς τὸν ὑπὸ τοῦ οἰκέτου ὑποδούμενον, οὔπω (εἶπε) μακάριος εἶ, ἂν μὴ σε καὶ ἀπομύξῃ. Erat quoque mos veteribus, qui etiamnũ

obtinet, æstivo tempore meridie somnum leviusculum capere, ut paret ex Plauto, aliisque. Varro elegantissimè *somnum insititium* appellat de Re Rust. lib. I. cap. 2. *Ego hic, ubi nox & dies modicè redit & abit, tamen æstivo die, si non diffinderem meo insititio somno meridie, vivere non possem.* Sed destinata ei quieti etiam alia cubicula ab iis, in quibus noctu dormiebant, atque illa *Diurna*, ut hæc *Nocturna* appellitabant. Observo ex Plinio lib. I. epist. III. *Quid? cubicula diurna nocturnáque possidentne te? & per vices partiũtur?* Ignorari video quid sit *Oluatium* Festus. *Oluatium Antistius Labeo ait esse mẽsura genus.* Ubi rectè judicat magnus Scaliger coactos eos interpretari id quod in rerum naturâ non esset. Nec tamẽ locus corruptus, legendumve *Olus atrũ*, ut idẽ minus benè existimat. Veteres enim nominabant *Oluatium* quod in ollis coctũ esset, & est *Olluatium* ab *Olla*, sed moris erat illis consonantes non geminare. Eâdẽ forma *Testuatium* dictitabant à *Testâ*. Testis Romanorũ doctissimus Varro, cujus ea verba lib. IV. de L.L. *Testuatiũ, quod in testu caldo coquebatur, ut etiam nunc Matralibus id faciunt.* Hoc mihi videtur, salvo aliorum judicio.

Cap. XVII.

Amicorum peregrè abeuntium mos. Effigies eorum in annulis gestari solitę. Seneca & Ovidius illustrati. Tesseræ etiã datæ. Petronii locus de literâ quadratâ explicatus. Sol Manare quando dictus. Chrysologo inde lux data.

AMici peregrè abeuntes dabant alter alteri imagines suas ad renovãdam memoriam. Inde intelli-

telligendus Seneca epist. XL. *Imagines nobis amicorum absentium jucunda sunt, qua memoriã renovant, & desiderium absentia falso atque inani solatio levãt.* Has autem, ut quocunque circumferre commodè possent, annulorum gemmis insculptas gestabant. Ovidius inde capiendus, Trist. lib. I. eleg. VI.

Hac tibi dissimula, senti tamen optime dici,
In digito qui me fersq; refersque tuo.
Effigiemque meam fulvo complexus in auro,
Chara relegati qua potes ora vides.

Atq; hoc Romę, fortasse & in Gręciâ, ubi tamẽ tesserã prętereà dabãt. Clarè suggerit Heliod. Æthiop. v. Φέρε, σύμβολά τινα ποιησώμεθα, δι' ὧν ἀπόρρητά τε γνωριοῦμεν παρόντες, κἂν εἰ χωρισθῆναί ποτε συμβαίνοι, μαστεύσομεν ἀλλήλους. ἀγαθὸν γὰρ πλάνης ἐφόδιον, σύνθημα φιλικὸν εἰς ἀνεύρεσιν φυλαττόμενον. Atque hoc illá de re; ad alia propero, Quæritur à doctis, quid *Quadrata litera* sit in istis Petronii verbis: *Ad sinistram enim intrantibus non longè ab hostiarii cellã canis ingens catenâ vinctus in pariete erat pictus, superque quadratâ literâ scriptum,* CAVE CAVE CANEM. Et dubitãt an capiendum sit de iis, quas capitales vulgò vocamus; nam, inquiunt, priscis sæculis nullæ aliç erant præter tales. Verè, priscis. Sed Petronii, & antè temporibus jam invẽtæ aliæ literarum formæ. Testis ecce Quintilianus lib. I. cap. VII. *Illa vetustissima transeo tempora, quibus & pauciores litera, nec similes his nostris earum forma fuerunt.* Innuit autem quadratam earum formam. Iam tempus Petroniani ævi ad Quintilianeum putandũ tam herclè vetustissimum non est, ut ne vetus quidem jure possit appellari. Itaque non erat cur hic tantopere

æstuarent. Lego apud Festū, veteres *Manare* solem dixisse cū oriretur. Hæc ejus verba. *Manare solē tūc esse solitos antiquos dicere, ait Verrius, cū solis orientis radii splendorē jacere cœpissent.* Atq; ita loqui video Chrysologū Serm. 82. *Quia tūc sol ut mane faceret manicavit, & qui antè noctē fugerat, nunc ipse noctem prævenit fugaturus, ut reddat luci nox horas, quas terror dominicæ passionis invaserat.* Est autem ὑποκοριστικὸν verbi *Manare*; quemadmodum enim à *Fodo, Fodico. Fello, Fellico*, ita à *Mano, Manico.*

Cap. XVIII.

Lævus triplici notione. Ἀ'ριστερὸς, pro fatuo. Δεξιὸς, pro prudenti. Augurium mos. *Antica. Postica.* Dii *Lævi.* Arnobius illustratus, Tonitrua læva auspicata. Petronio fax accesa.

LÆvus triplici notione usurpari ab auctoribus observo, pro felici, infelici, fatuo. Primū itaque pro Felici, apud Virgilium Æneid. IX.

Audiit, & cœli genitor de parte serenâ
Intonuit lævum. ———

Item.

Partibus intonuit cœli pater ipse sinistris.

Et apud Valerium Flaccum lib 1.

Talia conanti lævūm Jovis armiger æthrâ
Advenit. ———

Stat. Thebaid. III.

Signa feras, lævusque tones. ———

Petron. Satyrico.

——— *de cœlo Delphicus ales*
Omina læta dedit, pepulitque meatibus auras.

Nec

Nec non horrendi nemoris de parte ſiniſtrâ
Inſolitæ voces flammâ ſonuere ſequenti.

His omnibus, & aliis multorũ poëtarum locis, *Lævus* pro felici accipitur, cujus rei rationem reddit Varro Epiſtol. Quæſt. lib. v. *A deorum ſede cum meridiem ſpectet, ad ſiniſtram ſunt partem mundi exorientes, ad dexteram occidentes, factum arbritror, ut ſiniſtra meliora auſpicia, quàm dextera eſſe exiſtimẽtur.* Servius Æneid. lib. 2. *Sciendum, Lævum, quũm de humanis rebus eſt, eſſe contrarium: quũm de cœleſtibus proſperum: ut, Intonuit lævum; quia ſiniſtra numinum intuentibus ſunt dextera.* Aliter, ut videmus, quàm Varro; quem Plinius ſequitur lib. II. cap. LVI. *Læva proſpera exiſtimantur, quũm lævâ parte mundi ortus eſt.* Hæc de primâ notione, jam ad ſecundam veniamus. *Lævus* pro infelici. Feſtus. *Scæva res dicitur mala, quaſi ſiniſtra, σκαιὸν enim Græcè ſiniſtrum dicitur.* Sed nimis hoc notum eſt, origo tamen ejus ſignificationis fortaſſe non item nota; quam ſi oſtẽdero, non omninò operam luſurum me puto. Profluxit autem ab augurali diſciplinâ. Augures enim ſpatia lituo deſignabant, & iis dabant nomina, ut prima pars *Antica*, poſterior *Poſtica*, laterales duæ, *Dextra*, & *Siniſtra*. Dolabella lib. de Limitibus *Quare per ædes publicas in ingreſſibus antiqui fecerunt crucem, anticâ & poſticâ? quia aruſpices ſecundum aruſpicium in duas partes orbem terrarum diviſerunt: unam partem ab oriente in occidentem, aliam à meridiano in ſeptentrionẽ.* Vide Servium ad Eclogam IX. Atque ex hoc augurum more capiendus Arnobius lib. IV. *Iam primũm enim mundus ipſe per ſe ſibi neque dexteras, neque lævas, neque ſuperas re-*

giones, *neque imas, neque anticas habet, neque posticas*, Etiam Festus. *Ea cœli pars quæ sole illustratur usque ad meridiem, Antica utique nominatur; quæ ad septentrionem, est Postica.* Quæ autem aves à dextrâ regione venirēt, *Dextræ* dictæ, & felices habitę, quę à sinistrâ, *Sinistræ*, & infelices. Atque hinc factâ translatione latius vagari cœpit vocum istarū usus. Præesse vero, ut hoc obiter dicam, etiam locis istis putabant numina, quæ *Dextera* & *Læva* appellabant. Ingerit Arnobius noster loco citato *Dii lævi, & lævæ, sinistrarum tantum regionum sunt præsides, & inimici partium dexterarum.* Inde Virgilius Æneid. VIII.

Et nos, & tua dexter adi pede sacra secundo.

Nec aliâ de caussâ toties apud poëtas numina læva aut dextra nominantur. Postremò, ut dixi, *Lævus* pro fatuo & stolido ponitur. Virgilius Æneid. II.

Et si fata deûm, si mens non læva fuisset,
Impulerat ferro Argolicas tentare latebras.

Horatius in Arte suâ.

——— *ô ego lævus,*
Qui purgo bilem sub verni temporis horam?

Exempla etiam apud alios multos multa, sed sufficit ex duobus principibus protulisse. Sumptum autem à Græcis est, qui ἀριστερὰ vocabant τὰ μωρά. Sophocles Ajace.

οὔποτε γὰρ φρενόθεν γ' ἐπ' ἀριστερὰ
παῖ Τελαμῶνος ἔβας. ———

Et posteà.

——— σκαιὸν ἐκλύσων στόμα.

Interpres ejus vetus. Ἀριστερὰ οἱ παλαιοὶ τὰ μωρὰ ἐκάλουν, δεξιὰ δὲ τὰ συνετά. Suidas iisdem ferè verbis.

Ἀρι-

Α'ριστερὰ τὰ μωρὰ, δεξιὰ δὲ, τὰ συνετά. ubi etiam adducit Sophoclis locum hunc. Nos Batavi quoque, ἐλλωισμὸν referentes, de homine minimè fatuo dicimus. Hy en is niet ſlincx.

Cap. XIX.

Mercurius ſomni præſes. Pocula ei ultima libata; Ejus effigies in fulcris lectorum ſculpi ſolita. Ε'ρμῆς. Ε'ρμῖνες. Poculorum ſculptura & inſcriptiones.

Somni præſidem Mercurium ſuperſtitioſa exiſtimabat antiquitas, itaque in lectorum fulmentis ejus effigiem ſculpere ſolebant, quæ & ἑρμῖνες dicta inde. Etymologici auctor. Ε'ρμὶς, ὁ κλινόπους, ἐπειδὴ ἐν αὐτοῖς ἔγλυφον ἀγάλματα ἑρμοῦ, ὡς ἐφόρου ὕπνου καὶ ὀνείρων. Et Suidas quoque ἑρμῖνες exponit τοὺς τῆς κλίνης πόδας. Præterea libabant, ut placida & jucunda immitteret ſomnia. Didymus ad Odyſſ. ψ. Τῷ δὲ ὀνειροπόμπην εἶναι (τὸν ἑρμῆν) καὶ τοὺς κοιμωμένους αὐτῷ εὔχεσθαι καὶ αὐτὸν ἀναμένειν, εἵλοντο ἐν τοῖς θαλάμοις ἔχειν φύλακα τοῦ ὕπνου, ἐπινοῆσαί τε καὶ ἀσκῆσαι τοὺς τῶν κλινῶν πόδας εἰς τὴν τοῦ θεοῦ πρόσοψιν, ὅπως ἀλεξήτορας ἔχοντες ἰδέας τὰ μὲν δείματα μὴ φοβοῖντο, προσδοκοῖεν δὲ πλείστην ἐπαφροδισίαν διὰ τῶν ὀνειράτων. Vide quoque Euſtathium. Et eſt elegantiſſimus locus apud Heliodorum αἰθιοπικῶν lib. III. Καὶ λύχνος τε ἡμμένος εἰσεφέρετο θεραπαινίδι, τοῦτο δὲ πρεσβύτου προστάξαντος, καὶ τὴν σπονδὴν ἀπέχεεν, ἄλλους τε τῶν θεῶν, καὶ τὸν ἑρμῆν ἐπὶ πᾶσιν ἐπικαλούμενος. εὐόνειρόν τε ᾔτει τὴν νύκτα, καὶ φανῆναι αὐτῷ τοὺς φιλτάτους κατὰ γοῦν τὸν ὕπνον ἱκέτευε. Sed & poculũ ejus honori conſecrabant. Apol-

lonii Scholiastes lib. I. Ἔθος ἦν τοῖς παλαιοῖς κρατῆρα κιρνᾷν ὅτε μέλλοιεν καθεύδειν, καὶ τὰς γλώσσας τῶν ἱερείων θύειν τῷ ἑρμῆ, καὶ ἐπισπένδειν οἶνον. Id erat ultimum. Homerus Odyss. η.

εὗρε δὲ Φαιήκων ἡγήτορας ἠδὲ μέδοντας
σπένδοντας δεπάεσσιν ἐϋσκόπῳ ἀργειφόντῃ,
ᾧ πυμάτῳ σπένδεσκον ὅτε μνησαίατο κοίτου.

Et vocabatur ἑρμῆς, ut est apud Iulium Pollucem lib. VI. cap. XV. cujus hæc verba. Ἦν δὲ καὶ ὑγίεια ἱερὰ, ὥσπερ καὶ Διὸς σωτῆρος κρατὴρ, ἱερὸς ἦν. ἀγαθοῦ δὲ δαίμονος, ὁ μετὰ τὰς τραπέζας ἄκρατος. καὶ ἑρμῆς, ἡ τελευταία πόσις· ὅθεν καὶ ὅμηρος. Τῷ πυμάτῳ σπένδεσκον. Erat verò peculiare, & consecratum soli Mercurio, (sicut & illa duo priora, quæ Διὸς σωτῆρος, & ἀγαθοῦ δαίμονος dicebantur) proferebantque demum cubitum discessuri. Dictus verò ἑρμῆς, ab inscriptione, nam tria ista pocula eorum deorum, quibus sacra essent, nomina inscripta habebãt, unde & γραμματικὰ ποτήρια nuncupata. Colligo ex Athenæo lib. XI. qui refert Euallum Methymnensibus dedisse aureum poculum è mari extractũ, cujus in circuitu sculptæ undecim hæ exstarent literæ, ΔΙΟϹ ϹΩΤΗΡΟϹ. Atque hoc de sacris poculis. Iam quæ sacra non essent, historias aut varia carmina ostendebant. Tale illud Neronis, de quo in vitâ ejus Suetonius. *Mensam subvertit: duos scyphos gratissimi usus, quos Homericos à cœlatura carminum Homeri vocabant, solo illisit.*

Cap.

Cap. XX.

Sepulcra primitus in domibus. Ovidius illustratus. Lares cur culti. Cellæ ei usui. *Requietoriũ. Locus. Ossuarium. Cinerarium. Cinerarii. Locus communis.* Sepulcra *Familiaria*, quæ & *Hæreditaria.* Ἀπόταφοι. Sepulcra in finibus agrorum, aliquando etiam medio.

SEpulcra Romanos juxtà vias habuisse satis omnibus constat; ut etiã Græcos. Patet ex isto Theocriti loco Idyll. VII.

Κοὔπω τὰν μεσάταν ὁδὸν ἄνυμες, οὐδὲ τὸ σᾶμα
Ἁμῖν τῶ Βρασίλα κατεφαίνετο. ——

Primitus tamen in ædibus ea constituebant. Isidorus Orig. xv. cap. XI. *Sepulcrum à sepulto dictum est. Prius autem in domo suâ quisque sepeliebatur.* Indè Lares coli cœperũt. Servius Æneid. VI. *Apud majores omnes homines in suis domibus sepeliebantur: unde ortum est ut Lares colerentur in ædibus.* Atque erant cellæ isti usui, quæ posteà translatæ etiam extrà urbem. Petronius Satyrico. *In conditorium etiam prosequuta est defunctum, positumque in Hypogæo Græco more corpus custodire ac flere totis noctibus diebusq́; cœpit.* Origo earum Græca, quod satis etiam declarat Petronius, observaviq; olim pœnè adhuc puer ex Phlegonte Tralliano περὶ θαυμ. καὶ μακροβ. cujus hæc verba sunt. Ἀνοιχθείσης δὲ ὑφ᾽ ἡμῶν τῆς καμάρας εἰς ἣν πάντες οἱ οἰκεῖοι μεταλλάσσοντες ἐτίθεντο, ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων κλινῶν ἐφάνη τὰ σώματα κείμενα, &c. Quem locum etiam ab amicissimo meo Wouwerio annotari video. ut autem omnem hanc rem rectè teneamus

imus, ſciendum, ſepulcra aut fuiſſe privis hominibus facta, vel conjugibus, aut omni familiæ poſteriſque. Privorum conjugumque appellabantur *Requietoria*, Inſcriptio vetus.

P. SCANTIVS. PHILETVS. FECIT. SIBI. ET. SCANTIÆ. NICE. LIB. REQVIETORIVM.

Quomodo Lycophron alibi εὐνασ́ηειον. Aut *Loci*, ut videre eſt in jure noſtro, & Inſcriptionibus. Auguſtinus de Civit. Dei lib. I. cap. I. *Teſtantur hoc martyrum loca, & baſilicæ Apoſtolorum*. Aut etiam *Oſſuaria*. Iterum diſco ex vetere Inſcriptione tali. IVLIA. FVSCINIA. OSSVARIVM. VIVA. SIBI. FECIT. Et ex aliâ quâdam Inſcriptione etiam *Cineraria* dicta invenio, unde & *Cinerarii* qui cineraria, & reliquias martyrum honorabant, apud Hieronymum in epiſtolâ quâdam ad Ripariũ. *Ais Vigilantium os fœtidum rurſus aperire, & putorẽ ſpurciſſimum contra Sanctorum proferre reliquias, & nos qui eas ſuſpicimus, appellare cinerarios, & idololatras, qui mortuorum hominum oſſa veneremur*. Dixi etiam omni familiæ poſteriſque facta ſepulcra, hinc toties eſt legere in Inſcriptionibus antiquis. FECIT. SIBI. POSTERISQVE. SVIS. Hæc intelligit Ovidius Metamorph. lib. XIII.

At, puto, funeribus dotabere regia virgo,
Condeturque tuum monimentis corpus avitis.

Lapis vetus

PA.

PA-
TERNOS CINERES EX HISPA-
NIA EXPORTATE COMMVNIQVE
SEPVLCRO CONDITE QVO
AVITIS CINERIBVS IMMIXTI
SACRO GAVDEANT ANNIVER-
SARIO PARENTARI.

Solinus cap.v. *Quorum reliquiæ in conditorio Salustianorum videntur.* Quintilianus Declam.xi. *Miser ego nec ad cadaver accessi, non in sepulcra majorum meis manibus intuli.* Dicebantur autẽ ea *Loci communes.* Artemidorus lib.i.cap.LXXX. Κοινὸς ὁ τόπος οὗτος καλεῖται, ὁ τοὺς νεκροὺς δεχόμενος. Et in Prologo Casinæ Plautinę.

Eâ tempestate flos Poëtarum fuit,
Qui nunc abierunt hinc in communem locum.

Cicero Verr.vi. *Dico nihil istum ejusmodi rerum in provinciâ reliquisse,* &c. *nihil in ædibus cujusquam, ne in oppidis quidem, nihil in locis communibus, ne in fanis quidem,* &c. Iustinianus Institut. lib.ii.tit.i. *In communem autem locum purum invito socio inferre non licet.* Etiam *Familiaria sepulcra,* item *Hereditaria.* ff.lib.xi.tit.vii.l.v. *Familiaria sepulcra dicuntur, quæ quis sibi familiæque suæ constituit; hereditaria autem, quæ quis sibi heredibusque suis constituit.* Qui alibi sepeliebantur, ἀπόταφοι à Græcis nominabantur. Harpocration. Ἀπόταφος, ἀντὶ τοῦ ἀπεστερημένος τῶν πατρικῶν τάφων. Erant prætereà *Publica sepulcra,* in quibus nimirum ii locabantur, qui honoris ergo de publico sepeliebantur. Mentio eorum apud Siculum Flaccum lib. de Conditionibus

agro-

agrorum. *Auctores divisionis assignationisque leges quasdam colonis describunt, ut qui agri delubris sepulcrisve publicis, qui solis itineris viaactus ambitus ductusque aquarum, qui publicis utilitatibus servierint, ad id usque tempus quo agri divisiones fierent, in eâdem conditione esse quâ ante fuerant.* Solita autẽ strui sepulcra, ut nec hoc negligam, in finibus agrorum juxtà vias, nisi si steriles aut saxuosi essent, quippe tum etiam in ipso eorum meditullio fiebant. Idẽ ille Flaccus libro citato. *Inspiciendum erit & illud, ne, quoniam sepulcra in extremis finibus facere soliti sunt, & cippos ponere, aliquando cippus pro termino errorem faciat. Nam in locis saxuosis, & in sterilibus etiam in mediis possessionibus faciunt.*

Cap. XXI.

Apud Athenienses in ære alieno obrutorũ agris columnæ cum inscriptione figebantur. Ὅρος. Ἄστικτον χωρίον, & Ὑπόβολον. Suidæ lacuna expleta. Harpocration correctus. *Scrobs & Fossa*, pro membro muliebri. Ἄροτρον, *Vomer*, pro virili. Artemidorus illustratus, & Apomasar. Apuleius emendatus.

Athenis in agris eorum qui ære alieno obruti solvendo vix essent columnæ defigebantur, in quibus perscripta erat debiti magnitudo, & debitoris nomen. Factitatum verò id ab ipsis eâ fini, ut ne quis ei posteà imprudens fœnus locaret: atque istæ columnę ὅροι appellabantur. Suidas. ὅρος, οὕτως ἐκάλουν οἱ Ἀττικοὶ, τὰ ὑπόντα ταῖς ὑποκειμέναις οἰκίαις καὶ χωρίοις γράμματα, ἃ ἐδήλουν ὅτι ὑπόκεινται δανειστῇ.

Ery-

Etymologici auctor. Ὅρος, σημαίνει δύο, τὰ ὅρια, καὶ τῆς χώρας τὰ τέλη. καὶ σανίδιον ἐπιτιθέμενον ταῖς οἰκίαις καὶ τοῖς χωρίοις πηγνύμενον τοῖς ἐνεχυριαζομένοις πρὸς ἃ ὀφείλουσιν οἱ δεσπόται. Hos ipsos ὅρους intelligit Theophrastus in Ethicis Characteribus cap. περὶ μικρολογ. καὶ τοὺς ὅρους δὲ ἐπισκοπεῖσθαι ὁσημέραι, εἰ διαμένουσιν οἱ αὐτοί. Et Hesychius. Ὅρος, νόμος, θεσμὸς, ἡ στήλη, ἡ καταπεπηγυῖα ἐπὶ χωρίῳ. Itaque qui ager columnas ejusmodi non haberet, ἄστικτον χωρίον nominabatur. Etymologici auctor. Ἄστικτον οἱ ἀττικοὶ ἐκάλουν τὸ ἐλεύθερον χωρίον, καὶ μὴ ὑποκείμενον χρήσῃ· εἴρηται δὲ, ὅτι τοῖς ὑποκειμένοις χρέει χωρίοις, εἰώθασιν ἐγκαταπηγνύειν στήλην, ἣν ἐκάλουν ὅρον. ἐν ᾗ ἐνεχάρακτο τὸ χρέος, καὶ ὁ χρήστης. ἵνα μὴ πλανηθεὶς ἕτερος, ὡς ἐπὶ καθαρῷ, αὐτῷ δανείσῃ. Suidas quoque, doctissimus Grammaticus id ipsum scripserat, nisi edacis temporis injuria ejus libros mutilasset, nam hodiè truncatè legitur hoc modo. Ἀσ * χωρίον τὸ μὴ ὑποκείμενον δανειστῇ. ὅταν γὰρ ὑποκέηται αὐτὸ τοῦτο ὁ δανείσας διὰ γραμμάτων δηλοῖ ἐπικειμένων τῷ χωρίῳ. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ἐπὶ οἰκίας γίνεται. Restituo. Ἄστικτον χωρίον, &c. Sed & in Harpocratione malè legitur. Ἀστικὸν χωρίον, τὸ μὴ ὑποκείμενον δανειστῇ, ὅθεν γὰρ ὑποκέηται, εἰώθει ὁ δανείσης αὐτὸ τοῦτο δηλοῦν διὰ γραμμάτων ἐπόντων τῷ χωρίῳ. Corrigo similiter. Ἄστικτον χωρίον. Qui autem ager columnas istas haberet, Ὑπόβολον χωρίον vocabatur. julius Pollux lib. III. cap. IX. Ὅρους ἐφεστάναι χωρίων. λίθος δὲ ἦν, ἢ στήλη τίς, δηλοῦσα ὡς ἔστιν ὑπόχρεων τὸ χωρίον, ὅθεν δὲ τοῦτο ἔλεγον, καὶ τοι ὡρίχθαι τὸ χωρίον. ὡς τὸ ἐναντίον, ἄστικτον. τὸ δὲ ὑπόχρεων χωρίον, καὶ ὑπόβολον. Confero me ad Artemidorũ, in cujus Onirocriticis insignes multæ reconditæ doctrinæ notæ. Legi olim in illo

lib.

lib. II.cap.XXVII.φρέαρ δὲ ἰδεῖν ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἢ ἐν ἀγρῷ, οὐκ ὂν πρότερον, ἀγαθόν. οὐσίας γὰρ ἐπίκτησιν σημαίνει. ἀγάμῳ δὲ καὶ ἄπαιδι, γυναῖκα καὶ παῖδας. Ecce per puteũ mulierem & liberos designari ait. Similiter ferè Apomasar Apotelesmatum cap.CLXXXII. *Si quis aquã putealem haurire visus fuerit, eamque limpidam, siquidem ipsemet puteum illum fecit, aurum à puellâ virgine consequetur, quod aquæ copiæ respondebit.* Et posteà. *Si visus sibi fuerit aliis ex aquâ puteali potum præbere, quæ vel limpida, vel turbida fuerit: per eam virginem alios aut locupletabit, aut adfliget.* Rationẽ ejus rei hanc sum commentus, non planè abludentem, etsi Artemidorus aliam reddat, nempè quia membrum muliebre κατὰ περίφρασιν lepidè fuit appellatum βόθρος, à Græcis, ut & à Latinis *Scrobs*: Sic apud Arnobium disertissimum Christianæ religionis defensorem, lib.IV. *Etiamne Pertunda, quæ in cubiculis præsto est, virginalem scrobem effodientibus maritis.* Item *Fossa*, apud Tibullum in Priapeis.

Tibi hæc paratur, ut tuum ter, aut quater,
Voret profunda fossa lubricum caput.

Sic est alius locus apud eundem Artemidorum lib. IV.cap.XXII. Ἔδοξέ τις ἀροτριᾶν καὶ σπείρειν πυρούς. καὶ ἐπανῆκον αὐτῷ παῖδες ἐξ ἀποδημίας· καὶ ἡ γυνὴ χωλεὺς οἰκοῦσα. ubi cur ἀροτριᾶν ad liberos referat eadem planè est ratio, nam membrum virile ἄροτρον appellatur. Nonnus Διονυσιακῶν lib.XVIII.

ὁππότε μιτρώῃσιν ἐπειγομένοιο χαμευναῖς
τάμνειν ἀνυμφεύτων στάχυν ἄρσενα πάτρος ἄρουραν.

ubi rectè monet doctissimus vir Gerartus Falkenburgius, & legendum μητρώῃσιν, & eôdem modo τὸ *Vomer* usurpasse Lucretium. Huc pertinet illud Apu-

Apuleii Ἀνεχομένῳ

Carpant papillas, atque amplexus intiment,
Arentque sulcos molles arvo Venereo.

Ita enim lego, non *Harentque:* Possit etiam *urvo Venereo* legi, fortasse rectius.

Cap. XXII.

Sacrificia Græcorum allatis nunciis lætis, ac dubiis. Θύειν τὰ εὐαγγέλια. Læti nuntii coronati adveniebant. Στεφανοῦν τὰ εὐαγγέλια.

NOtandus is mos imperatorum aut ducum exercitus, qui rebus lętis nûntiatis sacra faciebant, amicisque victimarum partes mittebant; atque id nominitabãt, θύειν τὰ εὐαγγέλια. Plutarchus in Agesilao. ἔθυσεν εὐαγγέλια, καὶ διέπεμπε μερίδας τοῖς φίλοις ἀπὸ τῶν τεθυμένων. Aristophanes Equitibus.

——— ἄνδρες ἤδη μοι δοκεῖ
ἐπὶ συμφοραῖς ἀγαθαῖσιν εἰσηγγελμέναις
εὐαγγέλια θύειν ἑκατὸν βοῦς τῇ θεῷ.

Julius Pollux lib. v. cap. xxv. ἡ μέν τοι ἐπὶ τῷ συνήδεσθαι θυσία, εὐαγγέλια. Peragebant verò ista sacrificia coronati. Certum id ex Polyæno Strateg. lib. II. Ἀλλὰ μὲν καὶ αὐτὸς προῆλθεν ἐστεφανωμένος, ἔθυσεν εὐαγγέλια, διέπεμψε τοῖς φίλοις τὰς μερίδας ἀπὸ τῶν ἱερείων. Sed & incertis nuntiis allatis sacrificabant, idque diis in plateis constitutis. Aristophanis Scholiastes Equitibus. ἔθος ἦν τοῖς ἐν ἀγυιαῖς ἱσταμένοις θεοῖς ἐπὶ ταῖς ἐρχομέναις ἀγγελίαις θύειν. ὡς ἂν εἰ ἀγαθαὶ εἶεν, ἐπινεύσαιεν αὐταῖς εἰ δὲ τοὐναντίον, ἀποτρέψαιεν. Observo quoque consuetudinem fuisse, ut qui læta etiam nuntiarent, coronati & vittati venirent. Inge-

rit idem Polyænus loco citato. Παρεσκεύαζεν ἄνδρα ἀγνῶτα, προσελθοῦσιν αὐτοῖς τῆς πόλεως, ἐστεφανωμένον καὶ ταινίας ἔχοντα πρῶτον ἀπαντῆσαι ἀγγέλλοντα. Philostratus lib. 1. de vitâ Sophistarum, in Æschine. Ἀλλ' ἐνθυμούμενος τὸ ἐν ταμύναις ἔργον, ἐν ᾧ Βοιωτοὺς ἐνίκων Ἀθηναῖοι, ἀριστεῖα τούτου δημοσίᾳ ἐστεφανοῦτο, τάτε ἄλλα, καὶ χρησάμενος ἀμηχάνῳ τάχει περὶ τὰ εὐαγγέλια τῆς νίκης. Et id ipsum στεφανοῦν τὰ εὐαγγέλια vocabant. Apparet ex Aristophanis Equitibus.

εἶτ' ἐστεφάνουν μ' εὐαγγέλια, κἀγὼ 'φρασα
αὐτοῖς ἀπόρρητον. ———

Ad quem locum Scholiastes. Τοὺς γὰρ εὐαγγελιζομένους τι ἀγαθὸν στεφάνοις ἐτίμων.

Cap. XXIII.

Culei origo. Mos collocandi ægros ante januas unde manârit. Et alius Iberorum adnotatus. Ἱερὰ ἐσθῆς, στολή. Vestius Valens emaculatus.

Culei supplicium apud auctores valdè frequẽs, & congessit de eo nuper aliquot loca in Parergorum libris Christophorus Colerus, juvenis eruditus, quia tamen ille de origine ejus nihil, libet istam heic exponere. Culei itaque supplicium vetus apprimè, & jam inde à Tarquinio rege, qui primus usurpavit in M. Tullium Duumvirum, quia Petronio Sabino sacra civilia describenda præmii gratiâ tradidisset, Valerius id docet lib. 1. cap. 1. *Tarquinius autem rex M. Tullium Duumvirum, quod librũ secreta civilium sacrorum continentem, custodia suæ commissum, corruptus Petronio Sabino describendum dedisset,*

dedisset, culeo insutum in mare abjici jussit. Idque supplicii genus multò pòst parricidis lege irrogatum est. Posteà in parricidas statuit Pompeius, primusque ita periit Malleolus, ut inibi docet doctissimus vir Steph. Pighius. Sed hoc ἐν παρόδῳ, (nam ad alia propero) ut & illud quod sequitur. Olim ægros desperatos in viâ ante januas deponebāt, si quis fortè prætereuntium, qui tali aliquando morbo laborasset, medelam sciret; Observaveram id ex Isidoro, cum video etiam nobilissimo & doctissimo juveni Francisco Dousæ, amico meo, ad Lucilium animadversum: sed de origine, quia ille etiam nihil, ego dicā. Omnis ille mos ab Ægyptiis manavit. Clarè Strabo lib. III. Τοὺς δὲ ἀῤῥώστους, ὥσπερ οἱ Αἰγύπτιοι τὸ παλαιὸν, προτιθέασιν εἰς τὰς ὁδοὺς, τοῖς πεπειραμένοις τοῦ πάθους ὑποθήκης χάριν. Similis ferè consuetudo Iberorum qui parvulos, de quorum vitâ despondebant animū, ostiatim circuntulisse memorātur, & remedia à similia passis quæsivisse. Ruffinus Historiæ Ecclesiasticæ lib. I. cap. x. *Mos apud eos esse dicitur,* (nempe *Iberos*) *ut cùm parvulus ægrotet, circumferatur à matre per singulas domos, quo scilicet, si quis experti aliquid remedii noverit, conferat laboranti.* Sed aliò sermonem vertam. Græci veteres vestē illam, quâ induti sacris operarentur, ἱερὰν ἐσθῆτα, appellabant. Liquet ex Oratione Demosthenis κατὰ Μειδίου. Τὴν γὰρ ἐσθῆτα τὴν ἱερὰν, (ἱερὰν γὰρ ἔγωγε νομίζω πᾶσαν ὅσην ἄν τις ἕνεκα τῆς ἑορτῆς παρασκευάζηται, τέως ἂν χρησθῇ) καὶ τοὺς στεφάνους τοὺς χρυσοῦς, οὓς ἐποιησάμην ἐγὼ κόσμον τῷ χορῷ, ἐπεβούλευσεν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι διαφθεῖραί μου. Et hæc eadem est, cujus meminit Heliodorus αἰθιοπικῶν lib. V. Ἡ Χαρίκλεια δὲ μετημφίασεν

ἑαυτὴν, ἐνδεμένη μὲν πεδίῳ τὰς τε ὁρμὰς, καὶ τὰ στέμματα, καὶ τὴν ἱερὰν ἐσθῆτα. Quam etiam ἱερὰν στολὴν vocat lib. 1. Τὴν γοῦν ἱερὰν στολὴν καὶ τὰ στέμματα μεθεῖναι καὶ δυσυχοῦσα, δεινὸν καὶ οὐ θεμιτὸν ἡγεῖται. Item Vestius Valens lib. Floridorum, ubi de Mercurii naturâ. *Alios præponit auctionibus, alios sectores facit, alios qui venales operas habeant, itemque ostentatores, saltatores, publicorum munerũ aut satellitũ præfectos, vestit multos deorum sacris stolis, multisque regium factum inserit.* Malim, *regium fastum inserit.*

Cap. XXIV.

Ἐπακρία χώρα. Ἐπακρίδες πόλεις. Suidas & Etymologici auctor emaculati. Συνοικία, festum à Theseo institutum.

TRanseo ad Suidam, in quo lego Cecropē Athenienses per vicos & montes dispersos in undecim civitates redegisse, & ex earum octo duas tetrapoles fecisse, reliquas tres ἐπακρίδας, regionemque ἐπακρίαν vocavisse. Verba ejus hæc sunt. ἐπάκτρία χώρα. Κατὰ τοὺς παλαιοὺς χρόνους καμηδὸν οἰκοῦντας τοὺς Ἀθηναίους ὁ Κέκροψ συναγαγὼν, κατῴκισεν εἰς φυλὰς ιβ᾽, καὶ τὴν τῶν πολιτῶν ἐπωνυμίαν ἀφ᾽ ἑαυτοῦ κεκροπίαν προσηγόρευσε. δύο δὲ τετραπόλεις ἐκάλεσεν ἐκ τῶν τεττάρων πόλεων ἑκατέραν πεῖραν κατασήσας. τρεῖς δὲ τὰς λοιπὰς ἐπακτρίδας ὠνόμασε. καὶ ἡ προσεχὴς χώρα ταύταις ταῖς τρισὶν ὁμωνύμως αὐταῖς ἐπακτρίας ἐκαλεῖτο. Emendo primum, ἐπακρία χώρα, &c. Deinde. κατῴκισεν εἰς πόλεις ια᾽. Convincũt sequētia, ubi ad duarum tetrapoleōn mentionem ita ait. τρεῖς δὲ τὰς λοιπὰς ἐπακτρίδας (scribo ἐπακρίδας) ὠνόμασε. Apparebit

bit quoque ex Stephani verbis quæ posteà citabo. Postremò legendum. ἐκ τῶν τετλάρων πόλεων ἑκατέραν μοῖραν κατασήσας, &c. ὁμωνύμως ἀυταῖς ἐπακρία ἐκαλεῖτο. Ecce tibi, tanquam speculum, Etymologicographi locum huc pertinentem. Ἐπακρία χώρα. Ἀθηναίυς πάλαι κωμηδὸν οἰκῦντας πρῶτ☉ Κέκροψ συναγαγὼν εἰς πόλεις δυοκαίδεκα. καὶ τὴν τῶν πολιτῶν ἐπωνυμίαν ἀφ' ἑαυτοῦ Κεκροπίαν πεσσηγόρδισε. δύο δὲ τετραπόλεις ἐκάλεσεν, ἐκ τεσάρων πόλεων ἑκατέραν μοῖραν κατασήσας, τρεῖς δὲ τὰς λοιπὰς ἐπακρίδας ὀνόμασε. καὶ ἡ περιοχὺς χώρα ταύταις ταῖς τρισὶν, ὁμωνύμως ἀυταῖς ἐπακρία ἐκαλεῖτο. Sed & heic vitiosè δυωκαίδεκα est, cum ἕνδεκα debeat rescribi. Ex his verò undecim Cecropis urbibus unas Athenas Theseus fecit, atque ἄσυ nominavit. Cicero lib. II. de Legibus. *Ut vestri Attici, priusquam Theseus eosdem migrare ex agris, & in ἄσυ quod appellatur, omnes se conferre jussit*, &c. Instituit præterea in perpetuá ejus rei memoriam festum Συνοίκια appellatū. Stephanus in Ἀθῆναι. Ὁ Θησεὺς τὰς ἕνδεκα πόλεις τὰς ἐν τῇ Ἀτλικῇ συνοικίσας εἰς Ἀθήνας, συνοικία ἑορτὴν καλεσήσαλο.

Cap. XXV.

In Zonis ferri pecuniæ solitæ; Item in tabellis. Juvenalis, & Constantinus περὶ θεμάτων illustrati. Saccularii. *Saccus.* Σακκίον. Σακκέλλιον. Μαρτύεια. Κιβώπα. Hesychius emendatus. Nummi aurei in eburneis tabulis, argentei in ligneis portari soliti. Pauperum pecunia in manticis adservata.

Constantinus περὶ θεμάτων cap. 2. ubi de insigni malitiâ Cappadocū agit, epigrāma hoc refert.

ἑαυτὴν, ἐνδεμένη μὲν ἀπειδίᾳ τούς τε ὅρμους, καὶ τὰ στέμματα, καὶ τὴν ἱερὰν ἐσθῆτα. Quam etiam ἱερὰν στολὴν vocat lib. 1. Τὴν γοῦν ἱερὰν στολὴν καὶ τὰ στέμματα μεθεῖναι καὶ δυστυχοῦσα, δεινὸν καὶ οὐ θεμιτὸν ἡγεῖται. Item Vestius Valens lib. Floridorum, ubi de Mercurii naturâ. *Alios præponit auctionibus, alios sectores facit, alios qui venales operas habeant, itemque ostentatores, saltatores, publicorum munerũ aut satellitum præfectos, vestit multos deorum sacris stolis, multisque regium factum inserit.* Malim, *regium fastum inserit.*

Cap. XXIV.

Ἐπακρία χώρα. Ἐπακρίδες πόλεις. Suidas & Etymologici auctor emaculati. *Συνοικία*, festum à Theseo institutum.

TRanseo ad Suidam, in quo lego Cecropē Athenienses per vicos & montes dispersos in undecim civitates redegisse, & ex earum octo duas tetrapoles fecisse, reliquas tres ἐπακρίδας, regionemque ἐπακρίαν vocavisse. Verba ejus hæc sunt. ἐπακτρία χώρα. Κατὰ τοὺς παλαιοὺς χρόνους κωμηδὸν οἰκοῦντας τοὺς ἀθηναίους ὁ Κέκροψ συναγαγὼν, κατῴκισεν εἰς φυλὰς ιβ, καὶ τὴν τῶν πολιτῶν ἐπωνυμίαν ἀφ' ἑαυτοῦ κεκροπίαν προσηγόρευσε. δύο δὲ τετραπόλεις ἐκάλεσεν ἐκ τῶν τεττάρων πόλεων ἑκατέραν πεῖραν κατασήσας. τρεῖς δὲ τὰς λοιπὰς ἐπακτρίδας ὠνόμασε. καὶ ἡ προσεχὴς χώρα ταύταις ταῖς τρισὶν ὁμωνύμως αὐταῖς ἐπακτρία ἐκαλεῖτο. Emendo primùm, ἐπακρία χώρα, &c. Deinde. κατῴκισεν εἰς πόλεις ιά. Convincūt sequētia, ubi ad duarum tetrapoleōn mentionem ita ait. τρεῖς δὲ τὰς λοιπὰς ἐπακτρίδας (scribo ἐπακρίδας) ὠνόμασε. Apparebit

bit quoque ex Stephani verbis quæ posteà citabo. Postremò legendum. ἐκ τῶν τετλάρων πόλεων ἑκατέραν μοῖραν κατασήσας, &c. ὁμωνύμως ἀυταῖς ἐπακρία ἐκαλεῖτο. Ecce tibi, tanquam speculum, Etymologicographi locum huc pertinentem. Ἐπακρία χώρα. Ἀθηναίους πάλαι κωμηδὸν οἰκοῦντας πρῶτος Κέκροψ συναγαγὼν εἰς πόλεις δυοκαίδεκα. καὶ τὴν τῶν πολιτῶν ἐπωνυμίαν ἀφ' ἑαυτοῦ Κεκροπίαν πεοσηγόρευσε. δύο δὲ τετραπόλεις ἐκάλεσεν, ἐκ τεσσάρων πόλεων ἑκατέραν μοῖραν κατασήσας, τρεῖς δὲ τὰς λοιπὰς ἐπακρίδας ὀνόμασε. καὶ ἡ περιεχοῦς χώρα ταύταις ταῖς τρισὶν, ὁμωνύμως ἀυταῖς ἐπακρία ἐκαλεῖτο. Sed & heic vitiosè δυοκαίδεκα est, cum ἕνδεκα debeat rescribi. Ex his verò undecim Cecropis urbibus unas Athenas Theseus fecit, atque ἄςυ nominavit. Cicero lib. I I. de Legibus. *Ut vestri Attici, priusquam Theseus eosdem migrare ex agris, & in ἄςυ quod appellatur, omnes se conferre jussit*, &c. Instituit præterea in perpetuá ejus rei memoriam festum Συνοίκια appellatū. Stephanus in Ἀθῆναι. Ὁ Θησεὺς τὰς ἕνδεκα πόλεις τὰς ἐν τῇ Ἀττικῇ συνοικίσας εἰς Ἀθήνας, συνοικία ἑορτὴν καλεσήσατο.

Cap. XXV.

In Zonis ferri pecuniæ solitæ; Item in tabellis. Juvenalis, & Constantinus περὶ θεμάτων illustrati. Secularii. *Saccus*. Σακκίον. Σακκέλλιον. Μαρτύεια. Κιβῶπα. Hesychius emendatus. Nummi aurei in eburneis tabulis, argentei in ligneis portari soliti. Pauperum pecunia in manticis adservata.

CONstantinus περὶ θεμάτων cap. 2. ubi de insigni malitiâ Cappadocū agit, epigrāma hoc refert.

Καππαδόκαι φαῦλοι μὲν ἀεὶ, ζώνης δὲ τυχόντες,
 Φαυλότεροι. κέρδους δ' εἵνεκα φαυλότατοι.
Ἢν δ' ἄρα δὶς καὶ τρὶς μεγάλης δράξωνται ἀπήνης,
 Δὴ τότε γίγνονται φαυλεπιφαυλότατοι.

ubi loci cur dicat, ζώνης δὲ τυχόντες φαυλότεροι, non omnes arbitror animadvertêre. Sciendum autē veteres in Zonis pecunias gestasse, unde etiam Juvenalis capiendus Sat. XIV.

—— infelix, ac forsitan ipsâ
Nocte cadit fractis trabibus fluctuque premetur
Obrutus, & Zonam lævâ morsuque tenebit.

Plautus Mercatore, Sc. *Divôm atque hominum.*

 .CH. *Zonam sustuli*
EV. *Eam rem nunc exquirit intus. ——*

Item Pœnulo, Sc. *Ain' tu.*

 MI. *tu qui Zonam non habes,*
Quid in hanc venistis urbem, aut quid quæritis?

Item Truculento, Scenâ extremâ.

ST. *Ubi est quod tu das, solve Zonas. ——*

Sed rei ejus quam profero fide dignos dabo testes. Aristophanis Scholiastes βατράχοις. Τὰ βαλάντια ἐν ταῖς ζώναις ἀπηωρημένα φέρουσιν ἄνθρωποι. Suetonius in Vitellio Cæsare. *Cum deserta omnia reperisset, dilabentibus etiam qui simul erant, Zonâ se aureorum plenâ circūdedit.* Gracchus è Sardiniâ redux in Oratione ad populum, apud Agellium lib. XV. cap XII. *Itaq; Quirites, quum Romam profectus sum, Zonas quas plenas argenti extuli, eas ex provinciâ inanes retuli.* Ælianus. Καί πως τὴν ζώνην οὗ χρυσίον ἦν ἐπήγετο ὁ ξένος, ὁ πανδοχεὺς ἐθεάσατο. καὶ παραχρῆμα ἐποφθαλμιᾷ. Apuleius Miles. VII. *Pretiosissimis monilium, & auro monetali Zonis refertis incincta, inter ipsas custodien-*

dientium militum manus, & gladios nudos intrepida,&c. D.Marcus Euangelista,cap.v. Καὶ παρήγγειλεν αὐτοῖς ἵνα μηδὲν αἴρωσιν εἰς ὁδὸν, εἰ μὴ ῥάβδον μόνον: μὴ πήραν, μὴ ἄρτον, μὴ εἰς τὴν ζώνην χαλκόν. Et huc pertinet proverbialis versus iste.

Ζώνη κοπεῖσα τὴν ὁδὸν λύει τάχος.

Hinc *Sector Zonarius* apud Plautum Trinummo Sc. *Huic ego diei.*

Ne illic homo'st aut dormitator, aut sector Zonarius,

qui Græcè βαλαντιοτόμος, Asconio *Saccularius*, in Commentario ad Orationem contrà C. Antonium & L. Catilinam competitores. nam *Saccus* idē quod marsupium. Sic in jure nostro ff. lib. XLVII. tit. II. de Furtis. Lege XXI. *Si is qui viginti numorum saccum deposuisset, aliū saccū, in quo scit triginta esse*,&c. Deinde. *Sed & si quis subripuit furto duos sacculos*,&c. Item lege LXXVIII. *Qui saccum habentem pecuniam surripuit, furti etiam sacci nomine tenetur, quamvis nō sit ei animus sacci subripiendi.* Grȩci quoque Σακκίον appellant. Aristophanes Θεσμοφοριαζούσαις.

Σακκίων, ἐν οἷσπερ τ' ἀργύριον ταμιεύεται.

Etiam Σακκέλλιον, unde Σακκελλάριος, quod respōdet τῷ *Saccularius* Asconii. Suidas. Σακκέλλιον βαλάντιον, μάρσίπιον. ἐξ οὗ καὶ σακκελλάριος. Et alibi. Μάρσιπος. σάκκος, θυλάκιον. σακκέλλιον. Sed ad Zonam revertor. Non in eā tantum pecunias habebant, verùm etiam in tabellis: nam tabellarum duo erant genera, in his duntaxat scribebant, & μαρτύρια dicebantur: in aliis pecunias quoque ut dixi portabāt, & κιβώτια appellabantur. Harpocration in Lexico decem Rhetorum. Δίττα ἦν γραμματίδια οἷς ἐχρῶν-

το ἀθηναῖοι, τὰ μὲν ὥστε γράφειν μόνον τι ἐν ἀυτοῖς, τὰ-δὲ, ὥστε καὶ ἀργυρίδιον κατατίθεσθαι, ἅπερ καὶ κιβώτια. τὰ δ' ἄλλα, μαρτύρια. Hesychius. Γραμματίδιον, ὅτε μὲν τὸ πινακίδιον, ὅτε ὅμοιον γλωσσοκόμῳ. Scribo, γλωσσοκόμῳ. Sanè & ad Romanos è Greciâ tabularum usus translatus, qui habuerũt ex ebore & ligno: in eburneis aurum, in ligneis argẽtum portabant. Colligo ex Martiale, lib. XIV. lemmate XII. *Loculi eburnei.*

Hos nisi de fulvâ loculos implere monetâ
Non decet argentum vilia ligna ferant.

Sed hoc opulentiores tantũ, nam pauperes in manticulis. Festus. *Manticularum usus pauperibus in nummis recondendis, etiam nostro sæculo fuit.*

Cap. XXVI.

Mos vetus adnotatus. Quintilianus fortè correctus. Ἀποχαλκίζεσθαι. Ἐξαργυρίζεσθαι. *Æruscare. Adærare.* Cyrilli Glossarium emendatum.

IS fuit veteribus mos, ut vel in extremâ necessitate cõstituti, vel peregrè ituri, facultates suas omnes, aut etiam partem, divenderent, & pecunias ex iis undique colligerent. Clarum rei istius exemplum apud Quintilianum, Declamat. V. quæ est pro patre contrà filium. *Tu mihi nunc impotentissime* (malim *impudẽtissime*) *juvenis, tu quæso responde. Quid aliud facere debuerit pater duos redempturus? Cunctas facultates in pretia collegi,* (malim *coëgi*) *rus, servulos, penates, & omnia utiliora festinanti properatione parentis addixi, & ultrà quam non potest excogitare summus adfectus, nihil senectuti meæ, nil dubiis casibus,*

bus, (pro inconsulta pietas!) nihil neque isti reservavi quẽ redemissem. Apu. Milef. XI. *Jamq; sapicule nõ sine magnâ turbatione stimulatus, postremò jussus, veste ipsa, quamvis parvulâ, distractâ, sufficientem corrasi summulam.* Græci idipsum ἐξαργυροῦν ἐξαργυρίζειν, Ἀποχαλκίζεσθαι vocabãt. Thucydides ξυγγραφῆς lib. VIII. Οὐδ᾽ ἦν δὴ τελευτῶντα τὴν ἑαυτοῦ στρωμνὴν ἐξαργυρῶσαι. Parthenius ἐρωτικῶν ή. Ἐν δὲ αὐταῖς καὶ Ἡρίππη γυνὴ Ξάνθου ἀνδρὸς ἐν Μιλήτῳ πάνυ δοκίμου, γένους τε τοῦ πρώτου, παιδίον ἀπολιποῦσα διετές. Ταύτης πολὺν πόθον ἔχων ὁ Ξάνθος ἐξηργυρίζετο μέρος τῶν ὑπαρχμάτων, καὶ κατασκευασάμενος χρυσοῦς χιλίους, τὸ μὲν πρῶτον εἰς Ἰταλίαν ἐπεραιώθη. Latini autẽ veteres, *Æruscare*. Festus. *Æruscare, æra undique, id est pecunias colligere.* Posteà malè audire cœpit ea vox, dictique fuerunt *Æruscatores*, homines impudici, agyrtæ, & medici, qui stipem colligebant ostiatim. Ita utitur Agellius lib. IX. cap. II. *Tum nos aspiciens, qui eum sectabamur, Musonius, inquit, æruscanti cuipiam id genus, & philosophum sese ostentanti, dari jussit mille nummûm.* lib. XIV. cap. I. *Disciplinã istam Chaldæorum tanta vetustatis non esse, quanta videri volunt; neque eos principes ejus auctoresq; esse quos ipsi ferant: sed id præstigiarum atque offuciarum genus commentos esse homines æruscatores, & cibum quæstumque ex mendaciis captantes.* Medio ævo *Aderare* dicebant. Glossæ, *Aderat*, ἐξαργυρίζεται, ἀποχαλκίζει. Item *Aderatio*, ἐξαργυρισμός. Ἀπαργυρισμός, *Aderatio*. In Cyrilli Glossario leviter depravatum legitur ἐξαργυρίζω, *Adero*. Scribo, *Adæro*. Invenio etiam aliquoties in Jure nostro. Codicis lib. X. Tit. XXVIII. De collatione donatorum. *Indulgentiam*

vero memoratæ descriptionis & in anteactum, & in posterum tempus, nō solum in relevatis, verum etiam in donatis, adæratis, translatisque, seu quodcunque aliud nomen novæ descriptionis excogitatum est, volumus observari.

Cap. XXVII.

Φῶς ἀγαθόν. *Vincamus.* Acclamatio veterum illato lumine vespertino. *Incilare.* Ammianus pluries restitutus. Tacitus bis. *Ara.*

VArro ait veteres illato lumine vespertino φῶς ἀγαθὸν exclamare solitos. Ita habent ejus verba lib. v. de L.L. *Diei principium Manè, quod tum manat dies ab Oriente; nisi potius quod bonum antiqui dicebant manum: ad cujus religionem Græci quoque, cum lumen adfertur, solent dicere, φῶς ἀγαθὸν.* Nec absimilis planè Hispanorum mos, qui *Vincamus* exclamabant; puto innuentes se vincere velle tenebras claritate luminis. Ammianus commemorat lib. XVI. *Malignitate simili quidem agens in rebus in Hispaniâ, ad cœnam itidem invitatus, cum inferentes vespertina lumina pueros exclamasse audisset ex usu, vincamus, interpretatus atrociter delevit nobilem domum.* Sed quoniam in Ammianum incidi; pergam eum emendare aliquot locis. Lib. XIV. *Namque & Isauri, quibus usitatum est sæpè pacari, sæpèque inopinis cursibus cuncta miscere, &c.* Scribo, *sæpè palare.* Sectione v. *Alii summum decus in carrucis solito altioribus, & ambitioso vestium cultu ponentes, sudant sub ponderibus lacernarum, quas in colli exertâ singulis ipsis adnectant.* Mihi videtur legendum,

gendum, *in colli exertâ lingulis spissis adnectant*. Ex *singulis* feci *lingulis* minuta mutatione; ex *ipsis*, verò *spissis*, resumens ultimam literam vocis præcedentis, deinde *p*. transposito, & *s*. geminato. Lib. xv. Sect. iv. *Contemplans diligentius scripta, apicumque pristinorum reliquias quasdã reperiens; animadvertit, tum factũ ex priore textu interpellato longè alium quàm dictâra Silvanus*. Scribo, *textu interpolato*. Lib. xvii. Sect. vii. *Inter hæc tria genera terramotuum Mycematiæ sonitu audiuntur minatorio*. Corrigo, *Myceticæ sonitu*, &c. Hoc adeò verum est ut nihil adsertione habeat opus. Porrò præcedentia ista miserè corrupta; inspice, Lector, & videbis: Restituo. *Super hæc tria g. t*: Aliàs sensus constare non potest. *Super* dixit pro *Præterea*, sicut etiam Virgilius Æneid. 2. in oratione Sinonis,

Cui neque apud Danaos usquã locus, & super ipsi
Dardanidæ infensi pœnas cum sanguine poscunt.

Facilis verò mutatio l. in *f*. *n* in *u*. *t* in *p*. Siquis melius quid excogitabit, dabo herbam. Sect. xiv. *Adeo ut abundè cruore diffuso metus fluminis spumaret tumens*: Scribo, *meatus fluminis*. Sect. xv. *Erat enim arduum sequi per diversas sparsos imprudentiâ viarum arcente*. Scribo, *per diversa sparsos*. Lib. xviii. Sect. v. *Ne contrà acumina calcitraret, flexit se in blanditias molliores: cõfessusque debitum per colludia in nomen fisci translatum*. Rescribo, *per colluba* sive *collyba*, vel potius *collubia* ut sit ὑποκορισηκὸν, nè longius à vestigiis vulgatę scripturæ abeam. Sect. vi. *Non contis, nec remulco, (ut aiunt) id est, non flexiloquis ambagibus, vel obscuris, sed velificatione plenâ in remp. ferebatur: eundemque incitans regem, ut quondam*

Mahar-

Maharbal lentitudinis increpans Annibalem, posse eum vincere, sed victoriâ uti nescire. Emendo, *incilans regem ut quondam Adharbal lentitudinis*, &c. *Incilare* est increpare, objurgare. Accius Meleagro.

Quis erit qui me non spernens, incilans probris,
Sermone indecorans, turpi famâ differet?

Pacuvius Dulorefte.

Si quis hâc me oratione incilet, quid respondeam?

Vide Nonium Marcellum. Sect. VIII. *Quum ego rapido ictu transirem*, &c. Scribo, *rapido itu*. Sic paullò post quoque Sect. XII. *Hic mixti cum Persis eodem ictu procurrentibus*, &c. iterum scribo *eodem itu p.* Idem mendi memini etiam alibi infrà tollere lib. XXII. Lib. XIX. Sect. VII. *Et quia per æstum aridâ siti reptantes aquam diu queritando profundum penè vidimus puteum*, &c. Rescribo, *profundum benè*. *Benè* pro valdè, non infrequens etiam aliis. Transeo ad Tacitum, in cujus Annalium lib. II. hæc lego. *Sola Germanici triremis Chaucorum terrā adpulit, quem per omnes illos dies noctesque apud scopulos & prominentis oras, cùm se tanti exitii reum clamitaret, vix cohibuere amici, quo minus eodem mari oppeteret.* Putem scribendum, *& prominentis aras*, nam *Aræ* dicuntur scopuli. Virgilius lib. III. Æneid.

Saxa vocant Itali mediis quæ in fluctibus aras.

Vide magni Scaligeri Auson. Lect. lib. II. cap. XXII. Annal. XII. *Quippe Byzantium fertili solo, fecūdóq; mari. quia vis piscium in Pontum erumpens, & obliquis subter undas saxis exterrita, omisso alterius littoris flexu, hos ad portus defertur.* Libri omnes, *vis piscium in Metapontum erumpēs.* Ex quîs verè corrigi posse existimat V. cl. Justus Lipsius, *vis piscium*

innumera Pontum erumpens. Ego tamẽ proprius insistens vestigiis istius lectionis divinabã. *vis piscium inmensâ Pontum erumpens.* Fuerat nimirum vox supinitate librariorũ divulsa, & syllabæ ejus duæ posteriores adhæserant principio dictionis sequentis, hinc origo mendi. Atque hanc divinationem viro famâ celebri, Theodoro Cantero, probavi coram, cũ nuper festos Ultrajecti apud amicos agens dies, Tacito itineris comite adscito, in eumpse locum fortè incidissem.

Cap. XXVIII.

Arcæ in carcere. *Robur.* Capite plectendi lautius habiti. Seneca explicatus, & tentatus. Inscriptiones ædium ad amolienda infortunia. Dominorum nomina in ędibus scribi solita. Mos apud Athenienses. Natorum minimi patres comitati. Apuleius fortè correctus.

SAtura erit hoc caput, & impendam quicquid obviam se dabit, nullo delectu: delicatulus quisquis es, qui fastidis, abstine sodes, atque aliud pulpamentum quære. Antiqui in carceribus habebant arcas in quas maleficos includebãt. Video id ipsum apud Aurelium Victorem, si is auctor libri de Viris Illustribus, ubi de Attilio Regulo ei sermo. Hæc verba ejus. *Rejectisque à se conjuge & liberis, Carthaginem regressus, ubi in arcam ligneam conjectus, clavis introrsum actis, vigiliis ac dolore punitus est.* Successit in harum locum *Robur*; Docet me Festus. *Robur quoque in carcere dicitur is locus, quò præcipitatur maleficorum genus; quod antè arcis robustis include-*

cludebatur. ut benè emendavit eruditus juvenis Petrus Colvius. Plautus Curculione, Sc. *Argentariis.*

Delicatam te hodiè faciam cum catello ut accubo,
Ferreo ego dico. CA. *at ego vos ambo in robusto*
carcere
Ut pereatis. ———

Item Pœnulo. Sc. *Quis pultat.*

——— *quos ego jam detrudam ad molas,*
Inde porrò ad puteum, atque ad robustum codicem.

Capite plectendi arctiore in custodia habebantur, & animi reficiendi lautioribus cibis alebātur. Colligo ex Senecę epist. XVIII. *Sepositos ad capitale supplicium non tam angustè qui occisurus est pascit.* Qui mos etiamnum apud nos obtinet, nám pridiè condemnationis in arctiorem custodiam, Senecæ verbo, seponuntur, ac tum illis, quicquid exigant, exhibetur. Sed quia Senecæ jam facta mẽtio, libet locum ejus alium ex epist. XXV. proponere, ut mendosus sit nec ne expendamus. Ita habet. *Quid tu singulis articulis singula machinamenta, quibus extorqueantur, aptas, & mille alia instrumenta excarnificandi particulatim hominis?* Nonnè meliusculè? *excarnificandi articulatim.* si cui probum, gaudeo; sin autem, facilis deliramẽti istius jactura. Stultũ verò,

——— *cùm tot ubique*
Occurras nugis, peritura parcere chartæ.

ut ille ait. Mos veteribus superstitioribus in ædium frontispicio ad amolienda infortunia scribere. μηδὲν εἰσίτω κακόν. Observo in vitâ Diogenis Cynici apud Laërtium lib. VI. Εὐνούχου μοχθηροῦ ἐπιγράψαντος ἐπὶ τὴν οἰκίαν, μηδὲν εἰσίτω. Ὁ οὖν κύριος, ἔφη, τῆς οἰκίας, ποῦ εἰσέλθοι. Et posteà. Νεογάμου ἐπιγράψαντος

ἐπὶ

ἐπὶ τὴν οἰκίαν, ὁ τοῦ Διὸς παῖς ἡρακλῆς Καλλίνικος ἐνθάδε κατοικεῖ, μηδὲν εἰσίτω κακόν. E quibus verbis duo prætereà disco, & factitatum id à contractis nuptiis, & domini ædium nomē adscribi solitum fuisse. Quod ad infortunii amolitionem, similis ferè Hetruscorum mos, qui incendii averruncandi, ARSE, VERSE, scribebant. Festus ingerit. *Arse, verse, averte ignem significat. Tuscorum enim linguâ* ARSE *averte*, VERSE *ignem constat appellari. unde Afranius ait: Inscribat aliquis Arse verse in ostio.* ut rectè legendum Scaliger censet, quò pertinere videtur, eodem monente, illud Plinii lib. XXXII. *Etiam parietes incēdiorum deprecationibus conscribuntur.* Sanè ab Ethruscâ istâ voce etiam *Arsa* dicuntur τὰ ἀμυντήρια: nam malè est *Arua* in Glossario, ut alibi monui. Apud Philostratum Juniorem observo Athenis pueros tertio ætatis anno floribus coronari solitos, qui non alibi temerè legas. Καὶ ὅτ' ἀθήνησιν οἱ παῖδες ἀνθιστεφοῦνται στεφανοῦνται τῶν ἀνθέων τρίτῳ ἀπὸ γενεᾶς ἔτει, κρατῆρας τε τοὺς ἐκεῖθεν ἐστήσατο, καὶ ἔθυσεν ὅσα Ἀθηναίοις ἐν νόμῳ. Locus est in Iconibus ejus. Filii item minimi natu patrem semper comitabantur. Ibidem. ἐθεράπευον δὲ ἀεὶ τὸ βάδισμα τῶν πατέρων οἱ νεώτεροι τῶν παίδων. Aut nepotes. Lego in Apuleio Miles. VIII. *Decepto* (Fortè *decrepito*) *seni subsistite, meumque parvulum ab Inferis ereptum canis meis reddite. Nepos namque meus, & itineris hujus suavis comes, dum fortè passerem incantantem sepicula, consectatur arripere; delapsus in proximam foveam, quæ fruticibus imis subpatet, in extremo jam vitæ consistit periculo.*

Cap.

Cap. XXIX.

Chrysologus emendatus. *Angaria. Angario.* Ἄγγαρος. Ἀγγαρεύειν. Ἀστάνδης. Ἀνάπαυλαι *Mansiones. Angustio. Tribulo.* Tabellionũ, & bajulorum apud Persas mos notatus. Sulpitius illustratus.

CHrysologus mihi caput hoc explebit, atque maculas porrò ejus aliquot turpiores, (nã minutas illas tædiosum est, parumq; gloriosum,) Criticâ spongiâ eluam, quantum festinâ lectione fieri pote. Serm. XXV. *Et ne cui forsitan deesset evectio ad portanda illa quæ dimittitis, angeriatus est pauper: ferunt pauperes onera nostra, & volentes ferunt.* Corrigo, *angariatus est pauper.* Sic posteà Ser. XXXVIII. *Angariare hominem suis actibus occupatum? & alienam pœnam suum solatium computare?* Est autem *Angaria*, in jure nostro, injusta exactio, hinc *Angariare* verbum deflexum, Glossæ Isidori. *Angario, cogo.* Sed est Persarum vox, quibus ἄγγαρος dicebatur regius tabellio, qui etiam ἀστάνδης iisdem. Suidas. Ἄγγαροι. οὕτως ἐκάλουν οἱ πέρσαι τοὺς βασιλέων ἀγγέλους. Deinde. Ἄγγαροι, οἱ ἐκ διαδοχῆς γραμματοφόροι. οἱ δὲ αὐτοὶ καὶ ἀστάνδαι. τὰ δὲ ὀνόματα περσικά. Et alio quodã loco. Ἀστάνδαι, οἱ ἐκ διαδοχῆς γραμματοφόροι. οἱ δὲ αὐτοὶ καὶ ἄγγαροι. τὰ δὲ ὀνόματα περσικά. Sed usurpabant etiam hanc vocem pro onere, itaque ἀγγαροφορεῖν, onus ferre, ἀγγαρεύειν, ad tale ministerium compellere dicebant. Inde detortæ Latinæ istæ dictiones quas suprà commemoravi. Menander.

ὁ πλέων κατηνέχθη κρίνεθ' οὗτος πολέμιος.

ἐὰν

ἐὰν ἔχῃ τι μαλακὸν ἀγγαρεύεται.

Sed quod ait Suidas ἐκ διαδοχῆς, id observatione nō omninò indignum. Persæ itinera sua in παρασάγγας dividebant, & tabelliones bajulique, quicunque erant, ut quosque parasangas attigissent, quiescebant, & onera sua aliis ulterius euntibus per vices transferenda committebant. Disco ex Agathiâ lib. II. ubi de parasangis Persarum. Οἱ γὰρ παρ' αὐτοῖς ἀχθοφόροι ἕκαστον παρασάγγην περιαιρεθέντες, τά τε φορτία τίθενται, καὶ σφᾶς αὐτοὺς ἐλάχιστον ἀναπαύουσιν, ἑτέρων δή τινων ἀμοιβαδὸν διαδεχομένων, καὶ καθόσον τοῦτο δρῶσιν, ἐς τοσοῦτον τὰς ὁδοὺς διαμετροῦνται, καὶ κατατέμνουσιν. Etiā Ἀνάπαυλαι dicebantur. Sulpitius in vita Martini Turonensis *Mansiones* appellavit. *Igitur deinde digressus Bethleem oppidum petii, quod ab Hierosolymis sex millibus separatur, ab Alexandriâ autem sedecim mansionibus abest.* Item Auctor Hist. Apostol. lib. VI. *Contrà Indos, qui fines Persidis invaserant, susceperat bellum; erantque in comitatu ejus sacrificatores, & arioli, & magi, & incantatores, qui per singulas mansiones sacrificantes dæmoniis, dabant responsa fallacia sua.* Elegans verò metaphora ista Æschyli, quâ in Agamemnone suâ usus invenitur.

φρυκτὸς δὲ φρυκτὸν δεῦρ' ἀπ' ἀγγάρου πυρὸς
ἔπεμπεν. ———

Nuntii verba ad Clytæmnestram sunt, nuntiantis Ilii captivitatem. Sed ut ad τὸ *Angariare* sermonē reducam: non infrequens id verbi scriptoribus ecclesiasticis. Simile planè *Tribulare*, quod est, tribulo comminuere; quam vocem nō temerè apud quenquam legas classicum, si Catonem excipias, qui utitur cap. XXIII. *Si indideris defrutum, aut marmor, aut*

resinam, dies XX. *permisceto crebrò, tribulato quotidiè.* Ita enim legendum monui in Notis meis. Cyprianus *Angustiare* dixit pro eodem, Tract. I. contrà Demetrium. *Tunc stabunt justi in magnâ constantiâ adversus eos, qui se angustiaverunt, & qui abstulerũt labores eorum.*

Cap. XXX.

Chrysologus iterum emaculatus aliquotiens.

REvertor ad Chrysologũ. Serm. LII. *Cùm tenuis & aëria naturâ carnem nesciat, refutet ossa, velut aura spirans orbem totum temporis in monumento.* Corrigo, *temporis in momento*. Serm. LVII. *Intellige unde, ubi, homo per deum sis levatus, ut esses in cœlestibus stabilis, qui eras lubricus ac semper mutabundus in terrâ.* Temerè nolim mutare, putem tamẽ scripsisse *semper nutabundus*: certè ita longè melius. Serm. LXII. *Pater, Filius, & Spiritus sanctus, una deitas, una virtus, una sempiternitas, majestas una: quicquid autem filius minoratur, accipit, nescit; mei est corporis, non substantiæ suæ.* Emendo, *accipit, crescit.* Serm. LXX. *Non quid ille non sit in terrâ, sed ut tu per hoc germen esse noveris te cœlestem.* Melius, *cœleste*. Ibidem. *Ad amoris indicium rex ipse officio functus est advocati, ut preces, quibus responsurus erat, ipse dictaret.* Scribo, *responsurus erat.* Serm. LXXI. *Lacessit mens, caro deficit ad divino, nisi deus quæ fieri jubet, impleat ipse qui jubet.* Corrigo, *Flaccescit mẽs.* Serm. LXXII. *Custodivi, & expavit venter meus à voce orationis labiorum meorum: & intravit tremor in*

ossa mea, & subitus me commota est virtus mea. Rescribo, *& subitissimè commota.* Serm. lxxx. *Sævitia, quæ obsedit sepultum: perfidia, quæ emit mendacium: fidem, quæ vendidit inhumanitas: quæ dominum suũ resurrexisse dolet, non dolet occidisse:* Interpunctione sano. *p. q. emit mendacium, fidem quæ vendidit: inhumanitas, quæ d. s.* Serm. xc. *Manu teneat, amplectatur gremio, & jam conspicuum mundo ullis felicibus tradat.* Scribo, *ulnis felicibus.* Serm. clv. *Hinc est fratres, hinc est quod hodiè gentiles deos suos fœditatibus exquisitis, excogitato dedecore, & ipsâ turpiores deos suos videndos trahunt, distrahunt, pertrahunt, quos faciunt non videndos.* Quis non videt heic τὰ *deos suos* malè bis inculcata esse? Scribo, *i. turpitudine turpiores videndos trahunt,* &c. Ibidem. *Hos quâ dementiâ deos crederent, nisi quia criminum desiderio, amore scelerum possidentur, criminum deos exoptant habere criminosos?* Etiam heic τὸ *criminum* malè repetitum. Rescribo. *possidentur, deos exoptant habere criminosos?* Hic subsisto, superabant & alia menda, quæ partim non visa, ingenuè fatebor, partim etsi visa non libuit annotare, quod nimis ea tenuia putarem; utinam non in paucis talia quædam. Præclarè actum mecum putabo, non si laudem aliquam retulero, sed si à culpâ liber evasero.

Cap. xxxi.

Exules & peregrinantes ex astris patriæ situm notabant. Æschylus, Ovidius, ac Quintilianus super eâ re explicati. Ἄστρις τεκμαίρεσθαι. Proverbium.

EXulum eum olim morem obſervo, ut patriæ, è quâ ejecti eſſent, ſitum ex aſtris obſervarent, ſolatioque fuiſſe, ſi oculis ſaltem, cum corpore non poſſent, eminus uſurpare daretur. Ingerit Sophocles Οἰδίποδι Τυράννῳ,

> κἀγὼ 'πακούσας ταῦτα τὴν Κορινθίαν
> ἄστροις τὸ λοιπὸν ἐκμετρούμενος χθόνα
> ἔφευγον ἔνθα. ———

Quo loco Demetrius Triclinius vetus ejus interpres. Οἱ φεύγοντες ἀειφυγίαν τοῖς ἄστροις ἐσημειοῦντο τὴν ἑαυτῶν πατρίδα. Hinc Æſchylus ἱκετίσι capiendus.

> ——— ὕπαστρον δέ τοι
> μῆχαρ ὁρίζομαι γάμου δύσφρονος
> φυγᾷ. ———

Hinc Ovidius Triſt. lib. I. eleg. IV.

> *Nos freta ſideribus totis diſtantia menſos,*
> *Sors tulit in Geticos, Sarmaticoſque ſinus.*

Nec exulum tantum iſte mos, ſed etiam peregrinãtium. Huc trahi fortè poſſunt iſta Quintiliani Declamat. XIII. *Etiam ratio noſtra, quæ ſub terris lucrum invenit, quæ maria inquiſitione ſuâ ſideribus immiſcuit*, &c. Græcorum proverbium, ἄστροις τεκμαίρεσθαι, hâc ex re ortum. Auctor Proverbiorũ. Ἄστροις τεκμαίρεσθαι, ἐπὶ τῶν μακρὰν καὶ ἔρημον ὁδὸν πορευομένων, καὶ ἄστροις σημαινομένων τὰς θέσεις τῶν πατρίδων. Heſychius quoque ſimiliter ἄστροις σημειοῦσθαι interpretatur μακρὰν ὁδὸν βαδίζειν. Atq; hinc intelligi poteſt, quid ſibi velit Syneſius in epiſtolâ quâdam, ubi ita ait. χρῆν δὲ μὴ, τὸ λεγόμενον, ἄστροις τὰ καθ' ὑμᾶς σημαίνεσθαι, μηδ' ὅτι λέγει φήμη πυνθάνεσθαι.

Cap. XXXII.

Pistores quando Romæ cœperint. Mulierum primitus id opus, etiam posteà labente imperio. *Panicoctaria. Panificium.*

BReviculum hoc caput erit, habebit tamen, ut speret, quo delectet. Olim Romæ pistores nulli, usque ad annum ab v. c. ɪↄLXXX. sed unusquisque civium pinsebat, quantum sibi suisque usui esset, & erat mulierum opus; posteà verò in urbem intrārūt pistores, qui nunc vocabantur *Pinsores*, teste Servio ad Æneid. lib. I. ut noto in Commentario ad Lycophronem. Verum id esse quod dixi, evincit Plinius lib. XVIII. cap. XI. his verbis. *Pistores Romæ non fuerunt ad Persicum usque bellum, annis ab urbe conditā* ɪↄ LXXX. *Ipsi panem faciebant Quirites, mulierumque id opus erat, sicut etiam nunc in plurimis gentiū.* Apertè etiā apud Plautum Mercatore, Sc. *Homo me.*

Nihil opus nobis ancillā, nisi quæ texat, quæ molat.
Lignum cædat, pēsum faciat, ædis verrat, vapulet;
Quæque habeat cotidianum familiæ coctum cibū.

Paullò post.

Ea molet, conficiet pensum.

Manserunt itaque pistores longo tempore, quoad sub Imperatoribus, collabente paullatim maximo illo imperio, iterum à fœminis fieri panes soliti; Ulpianus l. *Quæsitum est.* 12. *D. de inst. vel instrum. leg. Item fabrum qui villæ reficiendæ causā paratus sit: & mulieres quæ panem coquant, quæque villam servent.* & *Panicoctariæ* nominabantur vulgò. Observo ex Chrysologo Serm. XCIX. *Sic dicendo appendit*

(ſcribo, *apprendit) animos auditorum, & attonitos reddit ſtupore toto, quid regno dei, quid imperio divino valeat comparari: atque illis mente per multa & magna pervagantibus, cœli dominus in hoſpitio pauperis, in manu panicoctariæ mulieris regni ſui invenit & format exemplum.* Locus verò, ubi opus id factitatum *Paniſicium* dicebatur. Gloſſæ, Ἀρτοποιεῖον, *Panificium.* Item, *Panificium*, ποπανεῖον.

Cap. XXXIII.

Ἀμφιδρομία. Infantibus nomina decimo die imponi ſolita, & munera miſſa à propinquis, Sacrificium factum etiam, & cõvivium agitatum. Θύειν δεκάτην. Δεκάτην ἑστιᾶσαι. Heſychius correctus. Æſchyli Scholiaſtes falſus. Ὀπτήρια. Ἀνακαλυπτήρια. Hermocratis lepidè dictum.

DE Amphidromiâ multis Græcis ſermo; & mihi hic erit. Sic de eâ Auctor proverbiorum. Ἀμφιδρομίαν τὴν πέμπτην ἄγουσιν ἐπὶ τοῖς βρέφεσιν, ἐν ᾗ ἀποκαθαίρονται τὰς χεῖρας αἱ συναψάμεναι τῆς μαιώσεως, τό δε βρέφος παραφέρουσι τὴν ἑστίαν τρέχοντες, καὶ δῶρα πέμπουσιν οἱ προσήκοντες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πολύποδας, καὶ σηπίας. τῇ δεκάτῃ δὲ τοὔνομα τίθεται. Quem locum ita emendo. Τὸ δέ βρέφος παραφέρουσι περὶ τὴν ἑστίαν τρέχοντες, καὶ δ. π. οἱ προσήκοντες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πολύποδας καὶ σηπίας τῇ δεκάτῃ, ὅτε τοὔνομα τίθεται. Nam munera mittebantur eodem die quo impoſita nomina, non quinto, id eſt, ipſâ amphidromiâ, ut refert hæc lectio. Mos autem decimo illo die, convocare propinquos & amicos, tum ſacrificare, inde

nomen

nomen infanti dare, postremò convivium agitare. utrumque videmus apud Polyænum Strateg. lib. VI. in Iasone; ac de convocatione quidem amicorum in istis verbis. Καὶ δή ποτε παιδίου γεννηθέντος αὐτῷ μέλλοντι ὄνομα τίθεσθαι, τοὺς ἀρίστους Θετταλῶν καλέσας, παρεκάλεσε τὸν ἀδελφὸν προστῆναι τῆς ὑποδοχῆς. De sacrificio, & convivio, in sequentibus. Μετὰ σπουδῆς ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἦλθε, καὶ τῷ ἀδελφῷ σπονδῶν κατάρχειν ἔπεμψεν, καὶ κύριον ἂν εἶναι τῆς θέσεως τοῦ ὀνόματος τοῦ παιδίου. Suidas plenè, Ἔθος ἦν παίδων συγγεννωμένων τοῖς Ἀθηναίων ἀστοῖς, τῇ δεκάτῃ τῶν νυκτῶν ἀπὸ τῆς γενέσεως συγκαλεῖσθαι τοὺς πρὸς πατρὸς καὶ μητρὸς οἰκείους, καὶ τοὺς ἐγγύτατα φίλους. καὶ παρόντων ἐκείνων τάτε ὀνόματα τοῖς παισὶ τίθεσθαι, καὶ καλλιερεῖσθαι τοῖς θεοῖς, ἔπειτα εὐωχεῖσθαι τοὺς συνεληλυθότας. Porrò amphidromiæ etiam apud Platonem Θεαιτήτῳ mentio. Τοῦτο μὲν δὴ, ὡς ἔοικε, μόγις ἐγεννήθη, ὅτι δήποτε τυγχάνει ὄν. μετὰ δὲ τὸν τόκον τὰ ἀμφιδρόμια ὡς ἀληθῶς ἐν κύκλῳ περιθρεκτέον τῷ λόγῳ. Sacrificium vero illud, ut & convivium, Δεκάτη vocabatur, & parentes convivium cum exhiberent, Δεκάτην ἑστιᾶν dicebantur, teste Suida, & cū sacrificarent, Δεκάτην θύειν. Observo ex Aristophanis Avibus.

Οὐκ ἄρτι θύω τὴν δεκάτην ταύτης ἐγὼ;
Καὶ τοὔνομ' ὥσπερ παιδίῳ νῦν δὴ 'θέμην.

Et malè profectò apud Hesychium hodiè legitur. Δεκάτῃ θύομεν, τῇ δεκάτῃ ἡμέρᾳ τὰ ὀνόματα τοῖς βρέφεσιν ἐτίθεσαν. Restituo. Δεκάτην θύομεν τῇ δεκάτῃ ἡμέρᾳ, ὅτε τὰ ὀνόματα τοῖς βρέφεσιν ἐτίθεσαν. Nec decimo tamen die nomina semper imposita, quin immò etiam septimo aliquando, ut ex Harpocratione & Aristotele ostendi Critici Arnob. lib. III. cap. IV. Ex

Plauto cognoſcere poſſumus etiam τῇ ἀμφιδρομίᾳ ſacrificari ſolitum. Truculento, Sc. *Num tibi nam.*

Quin diis ſacrificare hodiè pro puero volo.
Quinto die, quod fieri oportet. ——

Ad munerum autem miſſionem quod attinet, innuit eam ipſam Terẽtius in palliata fabula Phorm. Act. 1. Sc. 1.

——— porrò autem Geta
Ferietur alio munere, ubi hera pepererit.
Porrò alio autem, ubi erit puero natalis dies.
Ubi initiabunt. omne hoc mater auferet.
Puer cauſſa erit mittundi. ——

Æſchylus primis Eumenidibus vocat γενέθλιον δόσιν.

——— ἐν δὲ τῷ τρίτῳ
Λάχει, θελούσης, οὐδὲ πρὸς βίαν τινὸς
Τιτανὶς, ἄλλη παῖς χθονὸς, καθέζετο
Φοίβη, δίδωσιν δ᾽ ἣ γενέθλιον δόσιν
Φοίβῳ. τὸ φοίβης δ᾽ ὄνομ᾽ ἔχει παρώνυμον.

Quo loco fallitur Scholiaſtes, qui τὸ ὀπτήριον interpretatur. Sed longè alia erant τὰ ὀπτήρια, videlicet, τὰ ἐν τοῖς ἀνακαλυπτηρίοις διδόμενα δῶρα τῇ νύμφῃ. ut Callimachi ait vetus Interpres; Nonnus Διονυσ. lib. v.

ἠφαίστου σόφον ἔργον, ὅπερ κάμε κυπρογενείῃ,
τοξευτῆρος ἔρωτος ὅπως ὀπτήριον εἴη.

Etiam ἀνακαλυπτήρια dicebantur. At ἀνακαλυπτήρια (quoniam in eorum mentionem incidi) vocabatur tertius à nuptiis dies, quo ſe nova nupta videndam præbebat. Harpocration. Ἀνακαλυπτήρια, δῶρα διδόμενα ταῖς νύμφαις παρά τε τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῶν οἰκείων, καὶ φίλων, ὅταν τὸ πρῶτον ἀνακαλύπτωνται ὥστε ὁρᾶσθαι

τοῖς

τοῖς ἀνδράσι. Huc pertinet lepidum dictum Hermocratis, qui uxorem duxerat deformẽ, quod est apud Philostratum lib. II. in vitâ Antipatri. Ὅτε δὴ καὶ τῶν ἐπιτηδείων ἐρομένων τινὸς αὐτὸν πότε ἄγοι τὰ ἀνακαλυπτήρια, ἀστειότατα ὁ Ἑρμοκράτης, ἐγκαλυπτήρια μὲν οὖν, ἔφη, τοιαύτην λαμβάνων. Vide prætereà de anacalypteriis Suidam, & Iul. Pollucem ὀνομαστικῶν lib. III. cap. III.

Cap. XXXIV.

Mos vetus. *Sufflamen. Sufflaminare.* Hieronymus emendatus.

MOs veteribus, si de clivo carpento descenderent, rotas retinaculo aliquo, ne præcipites ruerent, coërcere. Videmus apud Ammianum lib. XV. *Descendentes cunctantibus plantis homines, & jumenta procidunt, & carpenta: idque remedium ad arcendum exitium repertum solum, quod pleráque vehicula vastis funibus illigata, ponè cohibente virorum vel boum nisu valido, vix gressu reptante paullò tutius devoluuntur.* Id autem retinaculum *Sufflamen* dicebant. Glossæ. *Sufflamen,* τροχῶν ἀγκύλιον, βοήθεια, κώφισμα ἁμάξης. Iuvenalis Sat. VIII.

Præter majorum cineres atque ossa volucri
Carpento rapitur pinguis Lateranus, & ipse
Ipse rotam adstringit multo sufflamine Consul.

Quo loco Iuterpres ejus vetus. *Sufflamen, vinculum ferreum, quod inter radios mittitur, dum clivum descendere cœperit rheda, ne celeres rotæ sequantur, & animalia vexent.* Prudentius ψυχομαχίᾳ.

——— tunc & verrigo rotarum
Implicat excussam dominã, nam prona sub axem

Plauto cognoſcere poſſumus etiam τῇ ἀμφιδρομίᾳ ſacrificari ſolitum. Truculento, Sc. *Num tibi nam.*

Quin diis ſacrificare hodiè pro puero volo.
Quinto die, quod fieri oportet. ——

Ad munerum autem miſſionem quod attinet, innuit eam ipſam Terẽtius in palliata fabulà Phorm. Act. 1. Sc. 1.

—— *porrò autem Geta*
Ferietur alio munere, ubi hera pepererit.
Porrò alio autem, ubi erit puero natalis dies.
Vbi initiabunt. omne hoc mater auferet.
Puer cauſſa erit mittundi. ——

Æſchylus primis Eumenidibus vocat γενέθλιον δόσιν.

—— ἐν δὲ τῷ τρίτῳ
Λάχει, θελούσης, οὐδὲ πρὸς βίαν τινὸς
Τιτανὶς, ἄλλη παῖς χθονὸς, καθέζετο
Φοίβη, δίδωσιν δ' ἣ γενέθλιον δόσιν
Φοίβῳ. τὸ φοίβης δ' ὄνομ' ἔχει παρώνυμον.

Quo loco fallitur Scholiaſtes, qui τὸ ὀπτήριον interpretatur. Sed longè alia erant τὰ ὀπτήρια, videlicet, τὰ ἐν τοῖς ἀνακαλυπτηρίοις διδόμενα δῶρα τῇ νύμφῃ. ut Callimachi ait vetus Interpres; Nonnus Διονυσ. lib. v.

ἡφαίστου σόφον ἔργον, ὅπερ κάμε κυπρογενείη,
τοξευτῆρος ἔρωτος ὅπως ὀπτήριον εἴη.

Etiam ἀνακαλυπτήρια dicebantur. At ἀνακαλυπτήρια (quoniam in eorum mentionem incidi) vocabatur tertius à nuptiis dies, quo ſe nova nupta videndam præbebat. Harpocration. Ἀνακαλυπτήρια, δῶρα διδόμενα ταῖς νύμφαις παρά τε τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῶν οἰκείων, καὶ φίλων, ὅταν τὸ πρῶτον ἀνακαλύπτωνται ὥστε ὁρᾶσθαι

τοῖς ἀνδράσι. Huc pertinet lepidum dictum Hermocratis, qui uxorem duxerat deformē, quod est apud Philostratum lib. II. in vitâ Antipatri. Ὅτε δὴ καὶ τῶν ἐπιτηδείων ἐρομένου τινὸς αὐτὸν πότε ἄγοι τὰ ἀνακαλυπτήρια, ἀστειότατα ὁ Ἑρμοκράτης, ἐγκαλυπτήρια μὲν οὖν, ἔφη, τοιαύτην λαμβάνων. Vide prætereà de anacalypteriis Suidam, & Iul. Pollucem ὀνομαστικοῦ lib. III. cap. III.

Cap. XXXIV.

Mos vetus. *Sufflamen*. *Sufflaminare*. Hieronymus emendatus.

MOs veteribus, si de clivo carpento descenderent, rotas retinaculo aliquo, ne præcipites tuerent, coërcere. Videmus apud Ammianum lib. XV. *Descendentes cunctantibus plantis homines, & jumenta procidunt, & carpenta: idque remedium ad arcendum exitium repertum solum, quod pleráque vehicula vastis funibus illigata, ponè cohibente virorum vel boum nisu valido, vix gressu reptante paullò tutius devoluuntur.* Id autem retinaculum *Sufflamen* dicebant. Glossæ. *Sufflamen*, τροχῶν ἀγκύλιον, βοήθεια, κώφισμα ἁμάξης. Iuvenalis Sat. VIII.

Præter majorum cineres atque ossa volucri
Carpento rapitur pinguis Lateranus, & ipse
Ipse rotam adstringit multo sufflamine Consul.

Quo loco Interpres ejus vetus. *Sufflamen, vinculum ferreum, quod inter radios mittitur, dum clivum descendere cœperit rheda, ne celeres rotæ sequantur, & animalia vexent.* Prudentius ψυχομαχίᾳ.

——— tunc & verrigo rotarum
Implicat excussam dominā, nam prona sub axem

M 5 *Labi-*

Labitur, & lacero tardat sufflamine currum.
Hinc *Sufflaminare*. Seneca in Ludo de morte Claudii. *Aliquando Ixionis rotam sufflaminandam.* Hieronymus in epistolâ ad Pammachium, de erroribus Ioannis Hierosolymitani. *En Lysias noster, en Gracchus, &, ut aliquid de neotoricis inferam, Q. Ateius, qui ingenium in numerato habebat, ut sine monitore tacere non posset. De quo egregiè Cæsar Augustus; Quintus, inquit, noster sufflaminandus est.* Legit quidam mihi olim amicus, *Q. Aterius*, deinde, *sufflaminandus est.* Expressit ecce de isto Senecæ Controvers. lib. IV. in Prœmio. *Tanta illi erat velocitas orationis, ut vitium fieret. Itáque divus Augustus optimè dixit. Aterius noster sufflaminandus est.*

Cap. XXXV.

Sol *Iovis oculus* appellatus. Hesiodus. Κερδῶ. Apuleius restitutus.

AIt Hesiodus lib. 1. ad Persam fratrem.

πάντα ἰδὼν Διὸς ὀφθαλμὸς, καὶ πάντα νοήσας.

In quo carmine etsi Διὸς ὀφθαλμὸς simpliciter pro Iovis oculo accipi debere videatur, quomodo etiã Sophocles dixit,

Ζεὺς ὃς πάντ' ἐφορᾷ καὶ κρατύνει.

Possis tamen non ineptè de sole interpretari, siquidem is veteribus *Jovis oculus* dictus fuit; unde & Ægyptii osirin designantes, quem solem esse asserere volunt, in sceptro oculum repræsentant. Ejus rei testis Macrobius Saturn. lib. cap. XXI. *Osirin Ægyptii, ut solem esse asserant, quotiens hieroglyphicis literis suis exprimere volunt, insculpunt sceptrũ, inque eo spe-*

eo speciem oculi exprimunt, & hoc signo Osirin monstrant; significantes hunc deum solem esse, regalique potestate sublimem cuncta despicere: quia Solem Iovis oculum appellat antiquitas. Conjecturam præterea hanc meam de Hesiodi versu juvat, quod Apollo πανδέρκης appellatur ab Orpheo in Hymnis.

> Ὦ ἄναξ Λητοῦς υἱ' ἑκατηβόλε φοῖβε κραταιὲ,
> Πανδερκὲς, θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισιν ἀνάσσων,
> Ἥλιε, χρυσείοισιν ἀειρόμενε πτερύγεσσιν.

Aristophanes Νεφέλαις appellat ὄμμα αἰθέρος, nam veteres Iovem esse ætherem crediderunt.

> ὄμμα γὰρ αἰθέρος ἀ-
> κάματον σελαγεῖται
> μαρμαρέαισιν ἐν αὐγαῖς.

Scholiastes. Ἔοικε λέγειν τὸν ἥλιον. ἐπεὶ γὰρ οἱ τραγικοὶ εἰώθασιν ὀφθαλμὸν ὀνομάζειν αὐτὸν, τοιαύτη δόξα ἐστὶ παρὰ φιλοσόφοις ὄμμα αἰθέρος καλεῖν τὸν ἥλιον. Lego in Apuleii Milesf. 2. *Nam die quâdam, cùm frequentis populi circulo septus, corona circumstantium fata donaret, Cerdo quidàm nomine negotiator accessit, cum diem commodum peregrinationi cupiens.* Quæ verba, si quid judico, malè distorta, & luxata; itaque restituo. *f. donaret, negotiator quidam nomine Cerdo accessit.* Quamvis enim omnes negotiatores fraude agant ut lucrentur, hic tamẽ quia optime istam artem calleret, & reliquos id genus homines facilè antecelleret, κατ' ἐξοχὴν est *Cerdo* appellatus, quod astutiâ planè vulpinâ polleret, & vulpes Κερδὼ Græcis est. Etymologici Auctor. Κερδὼ, ἡ ἀλώπηξ, ὡς παρὰ Εἰδοθέα Εἰδὼ, οὕτω καὶ παρὰ τὸ κερδαλέα ἡ ἀπατητικὴ, γίνεται κερδὼ ὑποκοριστικῶς. Suidas. Κερδὼ ὑποκοριστικῶς ἡ ἀλώπηξ. ὡς εἰδοθέα, εἰδὼ, ὑψιπύλη, ὑψώ. Et sane mos

ne mos veteribus animalium nomine homines pro morum similitudine nuncupare. Ita homines asperi & feroces à Græcis σφῆκες, à Latinis *Scorpiones* appellabantur, ut ex Stephano, Eustathio, Apuleio docui in Commentario ad Lycophronem; Contrà mites & clemētes, *Oviculæ*, ut ex Auctore de Viris illustribus. Invenio porrò etiam in vet. Inscript.

M. CLAVDIVS
CERDO.

Item in aliâ.

L. VITRVVIVS.
L.L. CERDO
ARCHITECTVS.

Atque hæc mea de Apuleiano isto loco sententia, quam si viris doctis probavero, erit cur gaudeam; sin autem spe excidam, conatum tamen nostrum illi ipsi nihilominus laudabunt.

Cap. XXXVI.

Tyrtæus poëta ab Atheniensibus missus in auxilium Spartanis. Re profligatâ carminibus recitatis militum animos accendit, & vincit. Carmina ejus illustrata. Mos antiquus indicatus.

TYrtæus poëta Atheniensis claudus fuit, quem olim Athenienses Spartanis auxilium contrà Messenios rebellantes petentibus in contemptum eorum miserunt. Hic tribus præliis fusus eò usque rem omnem Spartanorum dejecit, ut ad supplemētum exercitus servos suos manumitterent, iisque inter-

interfectorum matrimonia pollicerentur, ut non numero tãtum amissorum civium, sed & dignitati succederent. Cumque reges Lacedæmoniorum, ne contrà fortunam pugnando majora civitati detrimenta adferrent, exercitum reducere vellent, intercessit, & carmina composita pro concione recitavit, in quibus virtutis hortamina, damnorum solatia, & belli consilia perscripserat. Itaque tantum ardorem militum animis injecit, ut non de salute sed sepulturâ solliciti, tesseras insculptis suis & patrum nominibus dextero brachio alligarent, ut si omnes adversum prælium consumpsisset, & temporis spatio confusa corporum lineamenta essent, ex indicio titulorum tradi sepulturæ possint. Reges ita animatum exercitum videntes classicum canere jubent, quo facto, tantis animis in hostem impetum fecerunt, ut vix unquam cruentius exstiterit prælium, victoriaq; potiti fuerunt. Narrat hæc fusè, ut alios taceã, Iustinus lib. III. Carminis istius tam præclari etiam hodiè fragmenta leguntur, inque iis hi versus.

Αὐτός δ' ἐν προμάχοισι πεσὼν φίλον ὤλεσε θυμὸν,
 Ἄστυ τε, καὶ λαοὺς, καὶ πατέρ' εὐκλεΐσας.
Πολλὰ διὰ στέρνοιο καὶ ἀσπίδος ὀμφαλοέσσης,
 Καὶ διὰ θώρηκος πρόσθεν ἐληλαμένος.
Τὸν δ' ὀλοφύρονται μὲν ὁμῶς νέοι, ἠδὲ γέροντες,
 Ἀργαλέῳ δὲ πόθῳ πᾶσα κέκηδε πόλις.

In quorum ultimo alludit ad morẽ Atheniensium, qui in bello occisis in Ceramico extrà urbem sepulcrum de publico constituebãt. Ostendit disertè Demosthenes ἐπιταφίῳ. Τοὺς ἐν τῷ τάφῳ κειμένους ἀγαθοὺς ἄνδρας

ἄνδρας ἐν τῷ πολέμῳ γεγενημένους ἔδοξε τῇ πόλει δημοσίᾳ θάπτειν. Et posteà. Ὡς μὲν οὖν ἡ πόλις σπουδάζει περὶ τοὺς ἐν τῷ πολέμῳ τελευτῶντας, ἔκ τε τῶν ἄλλων ἐστὶν ἰδεῖν, καὶ μάλιστα ἐκ τοῦδε τοῦ νόμου, καθ' ὃν αἱρεῖται τὸν ἐροῦντα ἐπὶ ταῖς δημοσίαις ταφαῖς. Laudabant etiam Clemens testis Strom. IV. Καὶ οἱ παλαιοὶ δὲ τῶν παρ' ἑλληνιστῶν ἐν πολέμῳ ἀποθανόντων τελευτὴν ἐπαινοῦσιν. & quę sequuntur. Philostratus lib. I. de vitâ Sophistarū, in Gorgiâ. Ὁ δὲ ἐπιτάφιος ὃ διῆλθεν ἀθήνησιν, εἴρηται μὲν ἐπὶ τοῖς ἐκ τῶν πολέμων πεσοῦσιν, οὓς οἱ ἀθηναῖοι δημοσίᾳ σὺν ἐπαίνοις ἔθαψαν. Harpocratiō. Τοὺς ἐν πολέμῳ τελευτήσαντας ἔθαπτον δημοσίᾳ, καὶ τοὺς ἐπιταφίους ἔλεγον. Prætereà liberi eorum publicè educabantur; idque ex Solonis constitutione. Diogenes Laërtius lib. I. in vita ejus. Μόνον ἐκείνων τῶν ἐν πολέμοις τελευτησάντων, ὧν καὶ τοὺς υἱοὺς δημοσίᾳ τρέφεσθαι καὶ παιδεύεσθαι.

Cap. XXXVII.

Homicidæ à patriâ profugi, idque per annum. Ἀπενιαυτισμός. Exclamatio in funere, *Non feci*. Cęde cædē vindicare illicitum. Homeri Scholiastes correctus. Cædem justè perpetratam significare volentes, gladium soli ostendebant. Supplices in foco considebant. Ovidius illustratus. Ἕδρίται. Etymologicum magnum emendatum.

SOlebant veteres perpetratâ incautè cęde à patriâ profugere, quoad expiati essent. Docet Homeri Scholiastes Iliad. ω. Ἔθος ἦν παρὰ τοῖς παλαιοῖς τὸν ἀκούσιον φόνον ἐργασάμενον φεύγειν ἐκ τῆς πατρίδος, καὶ

παρ-

παραγίνεσθαι εἰς τινὸς οἰκίαν ἀνδρὸς πλουσίου, καὶ καθίζειν ἐπὶ τῆς οἰκίας (legendū ἑστίας, ut infrà declarabo.) συγκεκαλυμμένον καθαρσίων δεόμενον. Theon in Paradigmatis. Καὶ οὐδὲ τοῖς ἀκουσίοις φόνοις συγγνώμην εἰασαν εἶναι, ἀλλὰ μειζοῦσι μὲν μειζόνως τοὺς ἑκουσίους, τιμωρίαν δὲ κἀκείνοις ἐξευρήκασιν φυγὴν τάξαντες, δι᾽ ὧν ἐστὶν ἀποστερεῖσθαι τῶν τῆς οἰκίας καλῶν. Apuleius Mileſ. I. *Defletum pro tempore comitem miſellum arenoſâ humo in amnis viciniâ ſempiternâ contexi. Ipſe trepidus, & eximiè metuens mihi, per diverſas & avias ſolitudines aufugi: & quaſi conſcius mihi cædis humanæ, relictâ patriâ* & *Lare, ultroneum exilium amplexus, nunc Ætoliam novo contracto matrimonio colo.* Erat verò id exilium annuum, vocabaturque ἀπενιαυτισμὸς, ut pluribus docui in Commẽtario ad Lycophronem. Inviſi autem magnopere fuerunt qui aliquem occidiſſent, adeò ut etiam ſuſpicionis vitandæ, cùm quis elatus eſſet, paterfamiliás magnâ voce coram omni aſtantium coronâ exclamaret ad ſepulcrum, *Non feci.* Obſervo ex Quintiliani Declamatione XI. *Miſer ego nec ad cadavera acceſſi, nec in ſepulcra majorum meis manibus intuli, nec licuit ſuper ipſa corpora proclamare,* NON FECI. Et exilio quidem homicidæ mulctabantur, nam non licebat cęde cędem vindicare. Euripidis Scholiaſtes ὀρέστῃ. Νόμος ἦν μὴ δι᾽ ἑτέρου φόνου τοὺς φονεῖς κολάζειν, ἀλλὰ φυγῇ. Qui voluntariam cędem commiſiſſent, juſtâ de cauſſa commiſſam ſignificare volentes, ſoli gladium oſtendebant. Clarum ex Oreſtis exemplo apud Euripidem in Tragœdiâ Oreſte, ad quam ita annotat Scholiaſtes vetus. Εἰώθασιν οἱ ἀνελόντες τινὰ δικαίως, ὡς οἴονται τῷ ἡλίῳ τὸ ξίφος δεικνύναι, σύμβολον

βολον τοῦ δικαίως πεφονευκέναι. Emendavi autem suprà in Homeri Scholiaste ἑστίας, quia mos erat ob cædem commissam profugos in foco considere. Aristoteles Oeconomic. iv. Τοῦθ' ὑφηγεῖται καὶ ὁ κοινὸς νόμος, καθάπερ οἱ Πυθαγόρειοι λέγουσιν, ὥσπερ ἱκέτιν ἀφ' ἑστίας ἠγμένην ὡς ἥκιστα δεῖν δοκεῖν ἀδικεῖν. Apollonius Ἀργοναυτ. lib. iv.

Τὼ δ' ἄνεῳ καὶ ἄναυδοι ἐφ' ἑστίας ἀΐξαντες
Ἵζανον, ἥτε δίκη λυγροῖς ἱκέτῃσι τέτυκται

Scholiastes. Νόμος ἐστὶ τοῖς ἱκέταις, ὥστε αὐτοὺς ἐπὶ τῆς ἑστίας καθημένους μὴ φθέγγεσθαι. Parthenius Ἐρωτ. xviii. Ἔνθα καὶ ἡ Νέαιρα δείσασα τὸν Ὑψικρέοντα διέπλευσεν εἰς τὴν Νάξον, καὶ ἐπειδὴ αὐτὴν ἐξῄτει ὁ Ὑψικρέων, ἱκέτις προσκαθίζετο ἐπὶ τῆς ἑστίας τῆς ἐν τῷ πρυτανείῳ. Agnosco & eundem morem apud Auctorem proverbiorum. Ἄλκηστις δὲ καταφεύγει εἰς Φερὰς πρὸς Ἄδμητον ἀνέψιον αὐτῆς, καὶ καθεζόμενος ἐπὶ τῆς ἑστίας, οὐκ ἐβούλετο Ἄδμητος ἑκάστῳ ἔκδοτον ἐξαιτουμένῳ δοῦναι. Et apud Nepotem in Pausaniâ. *Fanum Neptuni est Tænari, quòd violari nefas putant Græci, eò index ille confugit, in arâ consedit.* Erat verò in foco ara propter quā sedebant, quę etiam ἑστία dicebatur. Hinc intelligēdus Thucydides. Ὁ δὲ γυναικὸς ἱκέτης γενόμενος διδάσκεται ὑπ' αὐτῆς τὸν παῖδα σφῶν λαβὼν καθίζεσθαι ἐπὶ τὴν ἑστίαν. Et Ovidius Ponticorum lib. I. eleg. I.

Vidi ego linigeræ numen violasse fatentem
Isidis, Isiacos ante sedere focos.

ubi similiter ἑλληνικῶς *Focus* pro arâ in foco existente. Qui ita supplicarent ἑδρῖται nuncupabantur. Etymologici auctor. Ἑδρῖται, οἱ οἰκέται (scribo ἱκέται) ἀπὸ τοῦ καταφεύγειν εἰς τὴν ἑστίαν.

LECTO-

LECTORI.

Habe & quartum hujus librum, mi Lector antea quidem vulgatum, sed sparsim, & loco alienore, nec sub hoc titulo. Resecui enim omnia quæ ad Criticum non propriè pertinebant, & in hunc ordinem fascemque redegi. Hoc volebam nescius ne esses; nunc ad reliquam lectionem te dimitto.

IOANNIS MEVRSI ANIMADVERSIONVM MISCELLARVM LIBER IV.

Cap. I.

Auguſtinus correctus paſſim.

VErè dictum ab illo, *ἡ ποικιλία τερπνὸν*. Id Verò ego experior, libétq; paullulum excurrere; & quamvis ad Arnobium nihil, non prorſus tamẽ fore inutilia quę proponam ſpero. Mendæ ſunt inſigniores aliquot in Auguſtino de Civitate Dei, quas tollo. Lib. I. cap. III. *Apud hunc ergo, Virgilium nempe, Juno inducitur infeſta Trojanis, Æolo ventorum regi adverſus eos irritando dicere. Iſta duo verba, Virgilium nempè*, gloſſema eſſe tam mihi certum, quam me vivere. Ibidem. *Sed hæc Juno dicebat velut irata mulier quid loqueretur ignorans*. Aut fallor, aut *τὸ mulier* aliquis malè feria-

N tus

tus adjecit. Lib. II. cap. V. *Proinde talis mater deûm, qualem habere matrem puderet quemlibet etiam pessimum virum, Romanas occupatura mentes quæsivit optimum virum, non quem monendo & adjuvando faceret, sed quem fallendo deciperet.* Mutilus locus, supplendum putem. *adjuvando prudentem faceret:* aut tali modo. Sensus sanè exigit. Lib. III. cap. V. *Nam & ipsi Romani antiqui in stupro detectas Vestales sacerdotes, vivas etiam defodiebant: adulteras autem fœminas, quamvis aliquâ damnatione, nullâ tamen morte plectebant: usque adeò gravius quæ putabant adyta divina, quàm humana cubilia vindicabāt.* Locus insignis, sed insigniter mutilus, & vindice dignus. Suppleo ex vetere codice meo cuso Basileæ anno cIↃ. CCCC. LXXXIX. *usq; adeò gravius severiusque vindicanda putabant a. d.* &c. Et ea genuina Augustini lectio. Cap. VIII. *Cæterum alia defendenda serius sunt redire commoniti.* Vet. Cod. *ad alia.* Pleniùs, meliùs, & necessariò. Cap. XIV. *Quomodò ergo alterius matris, alterius civitatis, inter se armorum potuit esse certamen.* Lego, *alterius filiæ civitatis,* Loquitur de impietate belli quod Albanis Romani intulerant. Filiam urbem, Romam intelligit: matrem autem, Albam. Sic paullò antè. *Nam & hoc plus quàm civile bellum fuit, quando filia civitas cum civitate matre pugnavit.* Deinde. *Urbs tamen illa Ascanii regnum, & tertium domicilium Trojanorum deorum, ab urbe filiâ mater eversa est.* Et ita emendaveram, cum totidem verbis in Vet. Cod. repperi. Cap. XVI. *Nam Junius Brutus ex honorum ejecit urbe collegam L. Tarquinium Collatinum.* Lego ex V. C. *exhonoratum ejecit.* Cap. XVII. *Quàm misera fuerit illa respublica*

blica

blica tam longâ ætate per tot annos usque ad secundũ bellum Punicum, bellis forinsecus inquietare non desistentibus, & intus discordiis seditionibusque civilibus à Salustio breviter intimatum est. Si quid judico, tria ista, *per tot annos*, interpretamentum sunt præcedentium verborum *tam longâ ætate*, itaque delere non dubitaverim. Posteà. *Neque enim gravius (vel graviora) dicimus authoribus eorum, & stylo & otio multum impares.* Duo ista, circulis inclusa à me, itidem glossema existimaverim. Lib.v.cap.xii. *Unde intelligi potest quem finem volebant esse virtutis, & quò eam referebant qui boni erant, ad honorem scilicet. nam mali nec habebant eam, quamvis honorem habere cuperent, quem malis artibus conabantur adipisci, id est, dolis atque fallaciis.* Postrema quinque verba certissimum glossema sunt. Lib.vii.cap.xiii. *Quid est enim Saturnus? Unus, inquit, de precibus deus, penes quem sationum omnium dominatus est.* Emendaveram, *de præcipuis deus*, cum in V. C. *de principibus*, invenio. Hic desino, aliàs plura, volente Deo, cum erit animus & otium melius de eo merendi. Interim hæc habe, iisque te, si fortè oblecta.

Cap. II.

Pelagé. Pantices. Hiascere. Catullus, Glossæ, Apuleius, & Fulgentius restituuntur.

VOluptati mihi hic error, nec sinit in viam redire, itaque sedet alterum caput hoc extrà ordinẽ subtexere, in quo saltuatim, & velut per saturam, authores aliquos emendare aggrediar. Classem inter eos mihi ducet Catullus. Carm.lxiv. de Atyde.

Rapidum salum tulistis, truculentaque pelagi.
Lego, *truculentaque pelagé.* Accusativus Græcus ut sit, Lucretio usitatus lib. v.

Propter Atlanteum littus, pelagéque severa,
Et vi.

At pelagé multa, & latè substrata videmus.
Glossarium. *Panceps*, ἕλκος κλιώνυς ἀπτεραχηλίυ. Lego, *Pantex.* ἕλκος κλιώνυς ἐπὶ τεραχήλυ. Deinde. *Patices*, ἕλκη κλιωνῶν ἐπὶ τεραχήλυ. Scribo, *Pantices.* Festus. *Pantices dicebant sinus ventris . . . . . appellat à quo . . . . .* Haberemus ista plena, indubiè hauriremus quæ huic loco lucem. Apuleius Milesf. I. *Et lagena juxtà orificio cessim dehiscente patescens, facilis hauritu.* Ita emendavit in partem felicissimè magnum ævo suo Italiæ lumen Philippus Beroaldus. Ms. Ro. *officio cessi in deascento.* Basil. I. *orificio cessi in de ascento.* Lego, *cessim dehiascente.* Item Apologiâ. *Quin ergo dicitis eâdem operâ precio impenso per plurimos piscatores quæsisse de littore conchulam striatam, testulam habentem, calculum teretẽ.* Doctiss. Stewechius, *testulam hiantem.* Lego, *t. hiascentem.* Nam veteres non tantùm *Hisco*, sed & *Hiasco* dixerunt, Cato de Re Rust. cap. XI. *Consibulas ligneas, qui arbores comprimat, si dishiascent, & cuneos sex.* Cap. XVII. *Ibi dum sunt nuces bimæ, inde semen excidet, & amiculæ, ex ubi primum incipiunt hiascere, tum legi oportet.* Fulgentius lib. de Allegoria Virgilii, quem ad Heraclidæ Pontici imitationem scribsisse videtur. *Nam ecce ad me etiam ipse Ascræi fontis bractamento saturior advenit.* Lego, *Fontis bracteamento.* Similiter Apuleius alibi. Posteà. *Ut dicere cœperam, mox ut terram tan-*

git,

git, matrem videt, nec agnoscit: plenam designans infantiam: quia partu recentibus matrem videre datur, &c. Scribo, *quia à partu r*. Deinde. *Zopas enim Græcè quasi Siopas dictus est, quasi taciturnitas pueris*. Lego. *Iopas enim*. Ex illo Virgilii Æneid. extremo primo.

Personat auratâ cytharâ crinitus Iopas.

Et de hac ipsâ re Fulgentius.

Cap. III.

Birrus. Artemidorus, & Isidorus restituti.

ARnobio hic primi libri finis, necdum mihi: difficile enim comprimere luxuriantem stylum. Adtexam itaque, nec autoris nostri ingratiis, tria capita ad numerum Gratiarum, quæ benignè me respiciant in omni hâc scriptione. Mendum est in istis verbis Artemidori Ὀνειροκριτικῶν lib. II. cap. III. *χλαμὺς δὲ, ἣν ἔνιοι μανδύην, οἱ δὲ βήριον καλοῦσι, θλίψιν καὶ στενοχωρίαν, καὶ τοῖς δικαζομένοις καταδίκην μαντεύεται*. Rescribo, *οἱ δὲ βίῤῥιον καλοῦσι*. Nam dicebant *βίῤῥος*, *βίῤῥον*, & *βίῤῥιον*. Suidas, *βίῤῥον, ἱμάτιον ῥωμαϊκὸν* Glossæ. Βίῤῥος, *Birrus*. Isidorus Orig. lib. XIX. cap. XIV. *Birrus à Græco vocabulũ trahit: illi enim birrum bibrum dicunt*. Emendo, *illi enim βίῤῥον dicunt*. Nam *τὸ bibrum* ex Græcæ vocis iteratione irrepsit. Martianus Capella lib. IV. de Dialecticâ *Univocum est, quando duarum aut plurium rerum unum nomen est & diffinitio, ut vestis. Nam & birrus & tunica nomen vestis habent, & diffinitionem possunt accipere*. Severus Sulpitius lib. III. de vitâ D. Martini. *Hac charis vi-*

duis atque familiaribus mandat tributa virginibus: illa ut rigentem birrum, hæc ut fluentem texat lacernam. Possidonius de passione Cypriani. *Et cum pervenisset in locum qui dicitur Sextus, quarto ab urbe miliario, exspoliavit se birro, & tradidit carnificibus.* In colloquiis puerorum quoque, quę sunt inter Excerpta è veteribus Lexicis Henrici Stephani, lego. Ὡς δὴ ἦλθον πρὸς τὴν κλίμακα, ἀνέβην διὰ τῶν βαθμῶν ἀτρέμα, ὡς ἔδει, καὶ ἐν τῷ προαυλίῳ ἀπέθηκα βίῤῥιον. Juvenalis *Santonicum cucullum* vocat, Sat. VIII.

—— quo, si nocturnus adulter
Tempora Santonico velas adoperta cucullo.

Interpres vetus, *Id est, birro Gallico.* Et Sat. III. *Quod Græci coccum, Latini teres birrum vocarunt.* Lego, *Latini veteres b.v.* Si tamen veteribus notus. Persii etiam Scholiastes illud, Sat. I.

Scis comitem horridulum tritâ donare lacernâ.

Ita exponit. *Scis birrum attritum comiti condonare.* Nec omittendus alter Suidæ insignis locus, ex Artemidori citato adumbratus. Ἐφεστρὶς, ἱμάτιον ῥωμαϊκόν. λέγεται δὲ καὶ μανδύας, καὶ βίῤῥον. ἅπινα ἐν ὀνείροις βλεπόμενα θλίψεις σημαίνουσιν.

Cap. IV.

Funibus agros mensi veteres. Hieronymus illustratus. *Arvipendia* πέλεθρα, σχοῖνος, σχοίνισμα. παρασάγγης. Etymologici auctor falsus.

VEteres agros funibus dimetiri consuevisse perspicuum ex Isidoro Orig. lib. XV. cap. XIV. *Fines dicti, eò quod agri funiculis sunt divisi.* Manavit ab Hebręis ille mos, Amos Propheta, cap. VII. *Filii tui,*

tui, & filia tua in gladio cadent, & humus tua funiculo metietur. Propheta regius quoque Psalmo LXXVII. *Et ejecit à facie eorum gentes, & divisit eis terram in funiculo distributionis.* Hinc lucē accipiunt illa Hieronymi in epistolâ quâ iam ad Nepotianum. *Si autē ego pars domini sum, & funiculus hæreditatis ejus, nec accipio partem in cæteras tribus.* Funiculum istum geometricum *Arvipendium vocabant.* Glossarium. *Arvipendium.* σχοῖνος γεωμετρικὸς. Inde quoque omnem illam terram, quam mensi essent fune σχοίνισμα dixerunt. Etymologici auctor. Ἐκ γοῦν τῆς σχοίνου τοῦ μετρικοῦ σπαρτίου, καὶ τὰ μετρούμενα τῶν χωρίων, σχοινίσματα ἔλεγον. Sed & *Arvipendia* vocantur τὰ πέλεθρα, ut testatur idem Glossarium. Sic quoque σχοῖνος non tantùm funiculum illum geometricum designat, verùm etiam certam agri portionem continentem, ut vult Herodotus lib. II. sexaginta stadia, aut ut Plinius lib. V. quadraginta. Hilarius Commentario in Psalm. CXXXVIII. *Σχοῖνος autem quarundam gentium consuetudine certum & constitutum modum itineris significat: ut quod nos miliariū, id illi σχοῖνον nuncupent.* Respondet verò parasangę Persarum, ut vult Etymologicographus. Σχοῖνος, μέτρον ἐστὶ γεωμετρικὸν. σημαίνει τρία. τὴν πόαν, ἢ νομὴν, ὡς τὸ, Ἄσπορον βαθύσχοινον, καὶ μέτρον περσικὸν, ὁ παρὰ πέρσαις παρασάγγης λέγεται. ἀπὸ μεταφορᾶς. Quod tamē falsum, cum σχοῖνος sexaginta stadia, παρασάγγης duntaxat triginta contineat. Atque de schœno quidem patet ex Herodoto, de parasanga, ex Herodoto itidem, Xenophonte, & Agathiâ Hist. lib. II. cujus ea verba. ὅτι γὰρ ὁ παρασάγγης, ὡς μὲν ἡ ἐρδότῳ δοκεῖ, καὶ ξενοφῶντι, τριάκοντα στάδια, ὡς δὲ νῦν ἴβηρες καὶ πέρσαι φασὶν, ἐν ἑνὶ μό-

νφ τῶν εἴκοσι πλείονα. Si Ægyptiorum parasangæ respondere dixisset, minus errasset, hoc enim verum. Ipse alibi testis. Παρασάγγαι, τὰ τριάκοντα στάδια παρὰ πέρσαις, παρ' Αἰγυπτίοις δὲ ἑξήκοντα. παρὰ δὲ Σοφοκλεῖ ἐν Ἀνδρομάχῃ ἐπὶ τοῦ ἀγγέλου λέγεται. Itaque cum Persarum nihil nisi nomen commune, quod reapse ostẽdimus:

Cap. V.

Symmachus aliquoties correctus. Spartaci facinus.

EMendabo aliquot locis elegantissimas Symmachi epistolas, de quibus optimè meriti, viri magni, Franciscus Iuretus, Iacobus Lectius, iisque nunc nuperè succedaneus Casper Schoppius, juvenis industrius. Lib. I. epist. 89. *Olim cum res Romana adorea militaris potita est, Polluces gemini apud Viturnæ lacum prælii secunda vulgârunt.* Scribendum, *apud Juturnæ lacum.* Lib. II. Epist. XLVI. *Nihil igitur major familia Sparticon equiorem, velim quæsita facile factum est hanc munificentiam principis Lybicarum largitione mutari.* Optimè posteriora hæc emendat Iuretus, priora non pari felicitate ab eo tentata. Ego corrigo. *Nihil itaque moror familiam Spartaco nequiorem.* Certè Spartacus celeberrimus gladiator (& heic de gladiatoribus sermo) fuit, qui effracto Lentuli ludo gladiatorio, fugiens cum LXXIV. sociis similis conditionis, dux factus per quatuor annos adversus Romanos bella gerẽs plurima loca vastavit, Lib. III. epist. LXXXI. *Tu verò sub hâc petitione dum voles retice, modò ut posteà bo-*

nis epistolis redimas styli tui ferias. Lego, *ut postea binis epistolis*. Lib. IV. epist. XX. *Nostra adhuc institutio molitur florem creare, nec imperari potest unico labor. Itaque inter meum metum & diligentiam, lentus pignoris nostri profectus adolescit.* Lego, *inter medium metum*. Lib. V. epist. II. *Vicissitudini autem literariæ parem diligentiã libenter impendo, ut ad officia promptius inciteris, cum videas apud memorem scriptorum gratiam nõ perire*. Emendo, *apud me tuorum scriptorum g. n. p.* Lib. VI. epist. XVII. *Prævidi quem metum meæ ægritudinis vobis fama posset incutere: quæ cum soleat supra verum de absentibus proloqui, magnitudinem periculo meo nefando quidem videtur æquasse.* Lego, *magnitudinẽ periculi mei ne fando q. v. æ.* Lib. IX. epist. LXXVII. *Faciet frequens humanitas, ut sæpe alias in Marsos bona Phæacum celebremus*. Lego, *poma Phæacum*. Nam comparat poma sibi missa cum Phæacum pomis, quæ nobilissima olim.

Cap. VI.

Censorinus, & Petronius correcti, & suppleti.

PErsolvi votum Gratiarum trigæ. At Musæ quoque, ut Ephoro & Eumelo Corinthio placet, ternæ, quarum similiter in gratiam tria capita præmittemus, in promulside aciei hujus Criticę militatura. Atque primum quidem Censorinus in plebit, nec solus, sed cum Petronio. Lib. de die Natali, cap. IV. *Hæc eadem opinio etiam in Parmenide vel * in Ste fuit, pauculis exceptis ab Empedocle dissensis.* Lacunam, quę è libris suppleri non potuit, ego for-

tassean ab ingenio supplebo, hoc modo. *in Parmenide Melissóve fuit.* Nam, quia ferè in omnibus consentiunt, plerumq; conjunctim nominari hos invenias apud auctores: quam conjecturam meam memini olim probare per literas Nobilissimo & Amplissimo viro Iano Dousæ. Eorum de principiis opinionem refert Hermias, διασυρμῷ τῶν ἔξω φιλοσόφων his verbis. Ἀλλ' ἀνθίσανται τούτῳ μέλισσος καὶ παρμενίδης. ὅγε μὲν παρμενίδης καὶ ποιητικοῖς ἔπεσιν τὴν οὐσίαν ἓν εἶναι, καὶ ἀΐδιον, καὶ ἀκίνητον, καὶ παντὶ ὅμοιον. Transeo ad Petronium, editionis ultimæ pag. 99. *Placebo tibi si me culpam emẽdare permiseris. * Dimißâ cum ejusmodi pollicitatione Chryside,* &c. Suppleo, *s. m. c. e. permiseris. Vale. Dimißâ*, &c. Pag. 75. *Itaque Hercules postquam * manifesta convaluit, Licas trepidãs ad me supinas porrigit manus.* Nihil deest, ut hactenus putatum, corrigo tantùm. *Postquã maris æstus invaluit.* Pag. 54. *Hoc ut infrà fiduciam posui, fraudavique animum diffidentem, cœpi somnum obruto tuniculâ capite mentiri.* Scribo, *fraudaviq; animum diffidentẽ*, Pag. 53. *Tantum omnem scabitudinem animo, tanquam bonarum artium magister, deleret sine cicatrice.* Scribo, *scabritudinẽ*. Pap. 8. *Veniebamus in forum deficiente jam die, in quo notavimus frequentiam rerum venalium, non quidem pretiosarum, sed tamẽ quarum fidem malè ambulantem obscuritas temporis facillimè tegeret.* Restituo, *quarum furem malè a*, &c.

Cap.

Cap. VII.

Statius castigatus.

STatii Papinii poëtæ magni Sylvas conlucabo.

Inutilesque falce ramos amputans
Feliciores inseram.

Ut ait ille. Castè tamen, verbisque solennibus veniam, si dei, si deæ, cui illæ sacræ sunt, antè præfatus, porcóq; piaculo facto. Lib. i. in Epithalamio Stellæ & Violantillæ.

Quis tibi tunc alacri cœlestûm munere claro
Stella dies? quanto salierunt pectora voto?

Fortè. *q. s. p. motu!* In Tiburtino Manlii Vopisci.

Quid te? quæ mediis servata penatibus arbor
Tecta per & postes liquidas emergis in auras.
Quo non sub domino sævas passura bipennes?
Et nunc ignaro forsan vel lubrica Nais.
Vel non abruptos tibi demet Hamadryas annos.

Scribo: *Et nunc ignara.* arborem enim alloquitur. Tangit autem veterum superstitionem, qui credebant in singulis arboribus vivere singulas Hamadryadas, & interire. Lib. ii. Epicedio in Glauciam.

——— subitas inimica levavit
Parca manus. quo diva feros gravis exeris angues?

Scribo, *q. d. f. g. e. ungues?* Ibidem.

Quicquid habent ortus finem timet. ——

Lego, *Quicquid habet.* Lib. iii. in Hercule Surrentino.

Lustratúmque humeris dimitte gerentibus hostem.

Corrigo, *Instratúmque h.* quam emendationem meam, ut soleo, cum ad V. N. Iosephum Scalige-

rum

rum retulissem, dixit idem sibi quoque aliquando in mentem venisse. Paullò antè.

——— *deus affluit, arces.*

Erexitq; suas. ———

Lego, *deus affuit, a.*

In Laudibus Hetrusci.

——— *vice cuncta geruntur,*
Alternisq; premunt: propriis sub regibus omnis
Terra premit. felix regum diademata Roma.
Hanc ducibus frenare datum, mox crescit in illos
Imperium superis. ———

Lego,

——— *vice cuncta reguntur,*
Alternisque premunt. propriis sub regibus omnis
Terra. premit felix regum diademata Roma.
Hanc ducibus frenare datum. mox cessit i.i.

In Vindicis Herculis Epitrapesio.

Prensabatque libens, modo quâ diademate dextrâ
Abstulerat. — Repono, *diademata d.*

Lib. v. de Ascantii in Priscillam pietate.

Quæ morum caruere bonis, falsoque potentes
Laudis egent veræ. ———

Lego *falsaq; potentes*. In Protreptico ad Crispinum.

— *spectemque ratem jam fessus ab altis*
Rupibus, atque oculis longo querar ordine vinci.

Lego, *atque oculos l. q. o. v.* Deinde.

——— *quod tempus amicum*
Fraudibus, extorto quænam bona tempore bello?

Scribo, *exorto q b. t. b.* Epicedio in Patrem.

——— *laqueo quin illa supremo*
Inclusit gemitus & te post funera magni
Hectoris Hæmonio pudor est servisse marito.

Emen-

Emendo, *l.q.i. supremos l.g.& se post f m.* De Andromacha illi sermo Posteà

Qui furias, regumque domos aversaque cælo
Sidera terrifico super intonuere cothurno.

Scribo, *regumque dolos*. In carmine ad Somnum.

At nunc heus aliquis longâ sub nocte, puellæ
Brachia nexa tenens, ultro te Somne repellit.

Lego, *At nunc, heu! aliquis*, &c. In quo fine Sylvarum finis mihi conlucationis.

Cap. VIII.

Aucilla. Apuleius correctus.

AD Apuleium transeo, cujus verba corrupta lib. II. Milesf. *quo placito, ocyter surrexit, & ad aliud me cubiculum induxit. Ibi corpus splendentibus linteis coopertum, introductis quibusdam septem testibus manu revelat, & diutine visu prafleto, obtestata fidem præsentium, singula demonstrat anxiè, membra contecta de industriâ quodam tabulis prænotante*, Quid est? *membra contecta de industriâ*. Sanè nō capio: quomodò enim contecta adhuc, quæ jam antè revelârat Scribo, *contrectat*. Est alter ejusdem locus Milesf. IX. *Una de ceterâ cohorte gallina, per mediam cursitans aream, clamore genuino, velut ovum parere gestiens, personabat: eam suus dominus intuens, O bona, inquit ancilla, & satis fœcunda, quæ multo jam tempore quotidianis nos partubus saginasti!* Itane? gallinam vocet ancillam? non herclè putem. Vide an non potius scribserit. *O bona aucilla.* Nam *Auca* & ὑποκοριστικῶς *Aucilla* antiquò vocabulo avis nominabatur. Glossæ. *Auca* πτηνὸν.

Cap. IX.

Romani in classes quinque à Servio tributi. Tubero apud Agellium defensus. *Alis.* *Alimodi.* Agellius correctus.

CErtamen mihi ineundum hoc capite, sed placidum, mite, & sine sanguine: Certamen, inquam, ineundem cum viro magno, & in literis his nostris primate, Iusto Lipsio, pro Tuberone, qui Hist. I. apud Agellium lib. X. cap. XXVIII. *ait Servium Tullium regem, populi Romani cum illas quinq; classes census faciendi gratiâ institueret, pueros esse existimasse, qui minores essent annis septendecim.* Scribendum illi videtur *sex classes.* Ego retineo. Dionysius quidem Halycarnasseus libb. IV. & VII. in sex classes tributum memorat populum. Sed ecce pro Tuberone Arnobius noster. *Nunquid enim quinque in classes habetis populum distributum, vestri olim ut habuere majores?* Charisius lib. I. *Assiduus quidam per d scribũt, quasi sit à sedẽdo figuratum, sed errant. Nam cum à Servio Tullio populus in quinque classes esset divisus, ut tributum, prout quisque possideret, inferret: ditiores, qui asses dabant, assidui dicti sunt, & quoniã soli negotiis publicis frequenter aderãt, eos qui frequenter assunt, aßiduos ab assibus dixerunt.* Vide etiam Festum in Quintanam classem. Quin & ipse Livius lib. I. quinque duntaxat classes expresse nominat. Nam quam alii sextam volunt, centuria fuit unica, adeò ut classis nomen nõ meruerit. Centuriẹ autem in primâ fuere 98. in secundâ 22. in tertiâ totidem, in quartâ 20. in quintâ 30. in illâ reliquâ, è

quà

quâ sextam classem nobis fabricantur, proletarii erant, & capitecensi, quos classicos non fuisse suggerit & Arnobius alibi secundo hoc libro. *Definite hominem, proletarius cum sit, classibus, & capite cum censeatur, adscribere ordinibus primis.* Atque hæc cũ pace Lipsii pro Tuberone dicta speraverim. Agellium verò, quoniam ejus facta nunc mentio, emendabo obiter aliquot locis carptim. Lib. I. cap. III. *Lacedæmonium Chilonem unum ex illo inclyto numero sapientium, scriptum est in libris eorum, qui vitas res gestasque clarorum hominum memoriæ mandaverunt, cum de vita sua postremò eum inibi mors occuparet, ad circumstantes amicos sic loquutum.* Lego, *cum die vitæ s. p.* Lib. II. ca. VI. *quam rem & alii, & hic quidem poëta locis aliquot demonstrat.* Lego, *hic idem poëta.* Firmatque meam conjecturam Macrobius Saturn. lib. VI. cap. VII. ubi totum hoc Gellii, ut alia non pauca, verbo tenus descripta reperies. Cap. VII. *Omnia quæ in rebus humanis fiunt, sicut docti censuerunt, aut honesta sunt, aut turpia, quæ suâ vi recta aut honesta sunt, ut fidem colere, ut patriam defendere, ut amicos diligere; ea fieri oportet.* Transpono leviter, *a. h. s. a. turpia suâ vi: quæ recta a h.* Cap. XXIII. *In hoc equidem soleo animum attendere, quodque Menander præclarè, & appositè, & facetè scripsit, ea Cæcilius nequaquam potuit, nedum conatus est, enarrare.* Quis non videt legendum? *Quod quæ Menander.* Lib. III. cap. XVI. *Et multa opinio est, eáque jam pro verâ recepta, postquam mulieris uterus conceperit semen, gigni hominem, septimo rarenter, nunquam octavo, sæpe nono, sæpius numero decimo.* Emendo, *s. rarenter, nonnunquam octavo.* Res

clamat,

clamat,& sequentia,quæ lege si Cap.XVII. *In eo libro Platonem Philosophum, quem dixeramus tenui admodum pecuniâ familiari fuisse, contumeliose appellat,quod impenso pretio librum Pythagoricæ disciplinæ emisisset, ex eóque Tymæum nobilem illum dialogum continuasset.* Lego, *dialogum concinnasset.* Lib. IV.cap.X. *Ejus rei gratia ducendæ,longâ oratione utebatur,eximebatque dicendo diem: erat enim jus senatori, ut sententiam rogatus, diceret antè quid vellet alii rei, & quoad vellet.* Lego, *quicquid vellit ali rei.* Et ita Plautum quoque dixisse testetur Festus. Nam *Alis* veteres dicebant, pro *Alius*. Charisius lib. II. *Alius pronomen genitivum non habet,ut dicamus alius tametsi antiqui genitivum aliús productâ ús dixerunt, quorum autoritatem secuti & nos accedimus. cujus nominativum veteres non tantum Alius dixerunt, sed etiam Alis.* Salustius. *Alis alibi stantes,omnes tamen adversis vulneribus occiderunt.* Catullus in Coma Becenices.

Anne bonũ oblita's facinus,quod regiũ adepta's.
Conjugium? quod non fortior aut sit alis?

Sic *Alimodo* quoq; pro *Aliusmodi* dictitârunt, Sed & Adverbium. *Aliter* est ab *Alio*, non *Alius*, unde *Aliuta* antiquè.

Cap. X.

Darius arieti à Daniele prophetâ assimilatus, Alexander hirco. Hieronymi ἁμάρτημα μνημονικὸν. Ejusdem vulnera sanata.

Insignis locus est apud Danielem, cap.VIII.

Et ecce aries unus stabat ante paludem, habens

cornua excelsa, & unum excelsius altero atque succrescens. Deinde. *Ecce autem hircus caprarum veniebat ab Occidente super faciem totius terræ, & non tangebat terram.*

ubi per arietem innuitur Darius Persarum & Medorum rex, per hircum verò caprarum Alexander Magnus Græcorum monarcha, qui ab Occidentali plagâ respectu Mediæ & Persidis, venit usque Susas, ubi Darium superavit. Atq; hoc verũ esse liquet ex ejusdem capitis verbis sequentibus. *Aries quem vidisti habere cornua rex Medorum est atque Persarum. Porrò hircus caprarum rex Græcorum est.* Vide etiam Chrysostomum Orat. II. contrà Judæos. Venit interim in mentem insignis memoriæ labsus Hieronymi Epistolarum lib. III. in vitâ Hilarionis. ubi & hircum & arietem de Alexandro dici memorat.

Alexander Magnus Macedo, quem vel arietem, vel pardum, vel hircum caprarum Daniel vocat, cum ad Achillis tumulum pervenisset. Fælicẽ te, ait juvenis, qui magno fruaris præcone meritorum, Homerum videlicet significans.

Sed cujus labsum ostendimus, age, etiam vulnera sanemus. Lib. I. epist. XVIII. quæ est ad Augustinũ. *Nec tam stultus sum ut diversitate explanationũ tuarum me lædi putem: quia nec tu læseris, si nos cõtraria senserimus.* Scribo, *quia nec tu læderis.* Lib. II. epist. III. ad Sabinianum. *Miser, nonne quando in speluncâ cum virgine stare capisti, caligaverunt oculi tui, lingua torpuit, conciderunt brachia, pectus intremuit, mutavit incessus?* Scribo, *nutavit incessus?* Epistol. x. ad Matrem viduam & filiam virginem. *Dolet sibi*

prælatum juvenem, non quidem comatum, non vestiũ sericarum, sed torosulum, & in sordibus delicatum: qui ipse sacculum signet, textrinũ teneat, pensa distribuat, regat familiam, emat, quicquid de publico necessariũ est. Emendo, *emat de publico quicquid necessariũ est.* Post illa autem *vestium sericarum* deest aliquid, puta, *ornatu splendidum*, aut tale quid, nec sine membranis facilè quis suppleverit. Epist. XVII. quæ est ad Paulinum. *Soror præcipuè tua matronarum declinet consortia. Nec inter sericas vestes & gemmas circumsedentium fœminarum se sordidatam aut doleat, aut miretur.* Corrigo, m. d *consortia, ne inter*, &c. Epistol. XVIII. quæ est ad Lætam. *Prætextata nobilissima quondam fœmina, jubente viro Hymetio, qui patruus Eustochii virginis fuit, habitum ejus cultumque mutavit: & neglectum crinẽ mundano more pexuit. vincere cupiens & virginis propositum, & matris desiderium: & ecce tibi eadem nocte cernit in somnis venisse ad se angelum terribili voce minitantẽ pœnas, & hæc verba frangentem. Tune ausa es viri imperium præferre Christo? Tu caput virginis Dei tuis sacrilegis attrectare manibus?* Lego, *vincere cupiens virginis propositum, & mariti desiderium explere.* ultimam vocem addidi, nam aut illa, aut ei gemina, desideratur. Epist. XXI. quæ est ad Demetriadem. *Habeto lanam semper in manibus, vel staminis pollice fila deducito, vel ad torquenda subtegmina in alveolis fusa vertantur: aliarumque neta aut in globum collige, aut texenda compone:* Malim, *in glomum collige.* Ibidem. *Fuge lasciviam puellarum, quæ ornant capita, crines à fronte demittunt, cutem poliunt, utuntur pigmentis, astrictas habent manicas, vestimẽta sine ruga, soccosq; crispan-*

crispantes: ut sub nomine virginali vendibilius pereat. Insignis locus, Emendo verò, *soccosque crepantes.* Erat enim hoc quoque inter ejus ęvi puellarum lasciviam. Nec aliundè petam fulcra, quæ passim obvia, ipse Hieronymus suggerit. Suprà epist. x. *Caliga quoque ambulantis nigella ac nitens, stridore ad se juvenes vocat.* Infrà epist. xxII. ad Furiam. *Non habuit crispantes mitras, nec stridentes calceolos, nec orbes stibio fuliginatos.* Lib. III. de Vitâ Pauli primi Eremitę. *Ille vestem Christi, nudus licet, tamen servavit: vos vestitus sericis indumentum Christi perdidistis.* Scribo, *vos vestiti sericis.*

Cap. XI.

Augustinus correctus, *Epigrus.* item Palladius, & Seneca.

AVgustinum hoc capite saltuatim & vellicatim emendabo, volentibus Musis quod futurũ spero. *Nunquid Diana thetrica portat arma, & urbana simpliciter virgo est.* Emẽdaveram *theatrica portat*, cum librum meum veterem consulens inibi ita esse invenio. Locus est lib. VI. de Civitate Dei, cap. VII. Quem autem nunc proponam, is est ex ejusdem libri cap. x. *Cum enim de simulacris ageret, sacros*, inquit, *immortales inviolabilesque deos, in materiâ vilissimâ atque immobili dedicant. Habitus illis hominum ferarumque & piscium. Quidam vero mixto sensu diversis corporibus induunt.* Vet. cod. *mixto sexu.* Corrigo, *atque ignobili dedicant. Habitus illis hominum ferarumq́ & piscium, quidam verò mixtos sexus diversis c. i.* Lib. VIII. cap. XXVI. *Omitto quod*

Varro dicit omnes ab his mortuos existimari inanes deos, & probat per ea sacra quæ omnibus ferè exhibētur mortuis. Mavelim, *manes deos.* Lib. XIV. cap. XX. *Hoc illi canini philosophi, hoc est Cynici, non viderunt, proferentes contra humanam verecundiam, quid aliud quàm caninam, hoc est, immundam impudentemque sententiã ut, scilicet quoniam justum est, quod fit in uxore, palàm non pudeat id agere.* Ejicio glossemata, & rescribo. *Hoc illi canini philosophi non viderunt, proferentes contrà humanam verecundiam, quid aliud quàm caninã sententiã.* Lib. XV. cap. XXVII. *Et lignum ligno per subscudines, epiros, clavos, & gluten bituminis non potest adhærere, ut fabricetur arca, non curvis sed rectis ligneis longè latèque porrecta.* Lego, *subscudines, epigros, clavos, e. g. b. n. p. a. v. f. a. n. c. s. r. lineis.* Ita correxeram, cum τὸ *lineis* etiam in vetere codice invenio. Emendo verò, *epigros,* ex Isidoro Orig. lib. XIX. cap. XIX. Cujus ista verba. *Epigri & clavi sunt quibus lignum ligno adhæret.* Item in Glossis. *Epigri clavi quibus lignum ligno adhæret.* Idem mendum apud Palladium lib. XI. Titulo VIII. ubi de pruno. *Si poma decurrant, oleastri epiurum terebrata infige radici.* Scribserim, *oleastri epigrum.* Illustrissimus quoque vir, Iosephus Scaliger, Senecæ restituendam hanc vocem censet. Locus est de Beneficiis lib. II. cap. XII. Ita hodiè legitur. *Parum enim fœdè furiosèque insolens fuerat, qui de capite consularis viri soccatus audiebat, nisi in os senatoris ingessisset Imperator pigros suos.* Scribendum, *epigros suos.* Nam socci erant clavis compacti, & quidem aureis. Lib. XVIII. cap. VIII. *Nam temporibus Ogygii ad lacum qui Tritonis dicitur, virginali fertur apparuisse*

rnisse ætate, unde & Tritonia nuncupata est, Ter scribe *Ogygi*, semel *Ogygus*. Nam illud regi isti nomẽ. Lycophron.

ὅπυ σε παιδὸς ὠγύγυ σπαρτὸς λεὼς
χρησμοῖς ἰάλεῦ, &c.

Nonnus Διονυσιακῶν lib. III.

πρώτυ γδ κελάδοντος ἐπειρήθη νιφετοῖο
ὤγυλος ἠλιβάτοιο δι᾽ ὕδατος αἰθέρα πέμπων.

Varro lib. III. de Re. Rust. cap. I. *Et enim vetustissimum oppidũ cum sit traditum Græcum, Bœotiæ Thebæ, quod rex Ogygus ædificârit.* Posteà. *Thebæ quæ ante cataclysmon Ogygi conditæ dicuntur, eæ tamẽ circiter duo millia annorum & centum sunt.* Et alii.

Cap. XII.

De Academiâ nonnulla. Diogenes Laërtius, Eupolis, Etymologicographus, Horatius, Suidas, & Stephanus correcti.

ACademicos hoc capite demerebor, & ipsum heroem Hecademum, gymnasii istius conditorem, cujus nomen in Academum apud plerosque scriptores mutavit. Ac primum Diogenis Laërtii locum proponam, qui est lib. III. ἐπανελθὼν δὲ εἰς ἀθήνας διέτριβεν ἐν ἀκαδημίᾳ, τόδε δὲ γυμνάσιον, προάστειον, ἀλσῶδες, ἀπό τινος ἥρωος ὀνομασθὲν Ἀκαδήμυ. Scribo ἑκαδήμυ. Eupolis ἀστρατεύτοις.

ἐν εὐσκίοις δρόμοισιν Ἀκαδήμυ θεῦ.

Lego,

ἐν εὐσκίοις δρύμοισιν ἑκαδήμυ θεῦ.

Horatius lib. II. epist. II.

Atque inter sylvas Academi quærere verum.

Iterum *Ecademi* scribo, ut & in Acrone ejus interprete. Timon.

τῶν πάντων δ' ἡγεῖτο πλατύστατος, ἀλλ' ἀγορευτὴς ἡδυεπής, τέττιξιν ἰσογράφος, οἳ δ' ἑκαδήμου δένδρεσ' ἐφεζόμενοι ὄπα λειριόεσσαν ἱεῖσι.

Quos versus paullò aliter legas apud Hesychium. Auctor proverbiorum. Ἀκαδημία δὲ ἦν γυμνάσιον ἐν ἀθήναις, προάστειον ἀλσῶδες, ἐν ᾧ διέτριβε πλάτων, ἀπὸ ἑκαδήμου τινὸς ἥρωος ὀνομασθέν. Aristophanis Scholiastes ad Nubes. ἦν γὰρ καὶ γυμνάσιον (ἡ ἀκαδημία) ἀπὸ ἑκαδήμου τινὸς καταλείψαντος τὴν κτῆσιν ἑαυτοῦ πρὸς ἐπισκευὴν τοῦ τόπου. Vide etiam Suidam, & Stephanum. Et ineptit omninò Orion apud Etymologicographũ, & quos ille sequitur auctores Nam Hecademo heroi nomen fuisse certissimũ, ex eo quod prisca gymnasii istius appellatio non ἀκαδημία, sed ἑκαδημία fuit. Diogenes loco citato. πρότερον γὰρ διὰ τοῦ ε ἑκαδημία ἐκαλεῖτο. Suidas. Ἀκαδημία γυμνάσιον ἦν ἐν Ἀθήναις, προάστειον ἀλσῶδες, ἐν ᾧ διέτριβε πλάτων. ἀπὸ ἑκαδήμου τινὸς ἥρωος ὀνομασθέν. πρότερον δὲ διὰ τοῦ ε ἑκαδημία ἐκαλεῖτο. Stephanus quoque in ἑκαδήμεια apertè scribit herois nomen per ε efferri. Proferebant etiam neutro genere ἀκαδήμιον. Etymologicographus. Ἀκαδήμειον, γυμνάσιον, τόπος ἐστὶ πρὸ τοῦ ἄστεος. Suidas. Τρία ὑπῆρχον γυμνάσια, λύκειον. κυνόσαργες ἀκαδημία ἐκλήθη δὲ ἀπὸ τοῦ καθιερώσαντος αὐτὴν ἀκαδήμου (scribo ἑκαδήμου) καὶ οὐδετέρως ἀκαδήμιον. λέγεται δὲ ἀκαδημία ἡ τῶν φίλων διατριβή. Emendo. ἡ τῶν φιλοσόφων διατριβή. Orta mẽda ex abbreviatã scriptione. Sunt & qui Echemum Arcadem cum Pollucibus militasse ferant, Atticamque vicisse, & loco à se nomen ἐχεμήδειον dedisse. Stephanus in ἑκαδήμεια, οἱ δὲ ὅτι

ἔχεμος ὁ Ἀρκὰς συστρατεύσας τοῖς Διοσκούροις, ὑποχείριον ἔχε τὴν Ἀττικὴν ἐξ οὗ ἐχεμήδειόν φασιν. Quod profectò frigidum, & frivolum: quàm hæc similia dissimilia? Ἀκαδημία, sive ἀκαδήμειον & ἐχεμήδειον. Considera ductum, & sonum literarum. Deinde ab ἔχεμος oportet ἐχέμειον derives, κατ᾽ ἀναλογίαν. Sed Stephani locum hoc modo corrigo. Οἱ δὲ ὅτι ἐχέδημος, &c. ἐξ οὗ ἐχεδήμειόν φασιν. Echedemum hunc in mente habuit Suidas. ἐχέδημος, ὄνομα κύριον. Nam quod apud eundem Stephanum in ἐχένδαι mentionem habes Echemi, mendum est, & debet Echeli nomen reponi. Posuerunt enim Athenienses ejus herois simulacrum in luco quodam, inter Tetracomum Herculis & Pireum, ubi Panathenæis agones gymnici celebrabantur. Igitur totum istum Stephani locum sic emendo. ἐχελίδαι δῆμος τῆς Ἀττικῆς, ἀπὸ ἐχέλου. οὗτος δ᾽ ἀπὸ ἕλους τόπου, μεταξὺ ὄντος τοῦ πειραιέως, καὶ τοῦ τετρακώμου ἡρακλείου. Juvat me Etymologici auctor. ἔχελος, ἥρως παρὰ ἀθηναίοις τιμώμενος. καὶ δῆμος τῆς Ἀττικῆς ἐχελίδαι, ἀπὸ τοῦ κειμένου ἕλους τῷ τόπῳ ἐν ᾧ ἵδρυται τὸ τοῦ ἐχέλου ἄγαλμα. παρὰ τὸ ἕλος ἔχειν, ἔχελος. καὶ ἐχελιδῶν δῆμος, ἀπὸ ἐχέλου. Ad quem locum cum viderem cum doctissimo Sylburgio me concurrere, nõ mediocriter sum gavisus emendationẽ meam tanti viri judicio stabiliri. ut autem ad Academiam sermonem reducam: sciendum tam reverenter eam à philosophis habitam, ut ridere quidem inibi minimè fas putarent. Ælianus docet ποικ. ἱστορ. lib. III. Λόγος δέ τις διαῤῥεῖ καὶ οὗτος Ἀττικός, ὃς λέγει πρότερον ἐν Ἀκαδημίᾳ μηδὲ γελάσαι ἐξουσίαν εἶναι. ὕβρεως γὰρ καὶ ῥαθυμίας ἐπειρῶντο τὸ χωρίον ἄβατον φυλαχθῆναι. Puteum prætereà ibi loci fuisse invenio, ubi heroibus

duces patrio instituto sacrificabãt. Apertè id in Heliodori *αἰθιοπικῶν* lib. I. *Ἐπειδὴ κατὰ τὸν βόθρον ἐγένετο τὸν ἐν Ἀκαδημίᾳ (πάντως γινώσκεις ἔνθα τοῖς ἥρωσιν οἱ πολέμαρχοι τὸ πάτριον ἐναγίζουσιν) ἐνταῦθα ἀθρόον τοῦ πρεσβύτου παράξασα τὰς χεῖρας, ὦσεν ἑαυτὴν ἐπὶ κεφαλήν. καὶ ἡ μὲν ἔκειτο κακὴ κακῶς.* Nisi fortè mavelis legere, *ἐπειδὴ κατὰ τὸν βωμόν.* Erat enim illic ara etiã *καταιβάτου* Iovis. Testis locuples Apollodorus. *Περὶ Ἀκαδημίαν ἐστὶν ὅτε τοῦ καταιβάτου διὸς βωμὸς, ὃν καὶ μόριον καλοῦσι, τῶν ἐκεῖ μορίων παρὰ τὸ τῆς ἀθηνᾶς ἱερὸν καθιδρυμένων.* Sed nihil mutandũ: arguunt ista; *ὦσεν ἑαυτὴν ἐπὶ κεφαλήν.*

Cap. XIII.

Salvianus castigatus. *Patientia.*

SAlviani Massyliensis episcopi, hominis disertissimi, libros de Vero judicio, & Providentiâ cùm legerem, hæc mihi visa in eo emendanda. Lib. I. *Ac sicut ille & auras captans, & saxa vitans, & astra suspiciens, totus sit simul tam corporis quàm cordis officio operi suo deditus: ita scilicet deum nostrum ab universitate omnium rerum, nec munus dignantissimæ visionis avertere, nec regimen providentiæ suæ tollere, nec indulgentiam benignissimæ pietatis auferre.* Lego, *nec munus vigilantissimæ visionis.* Et ita emendaveram, cum ecce fulcrum invenio in libri secũdi initio, ubi geminus locus. *Ecce habes præsentem, ecce intuentem, ecce in omni loco curâ ac provisione vigilantem.* Posteà. *Pharaonem pœnitet, exercitum contrahit, ad fugientes pervenit: castris jungitur, tenebris separatur: siccatur pelagus, Israël graditur, officiosâ unda-*

undarum patientia liberatur. Corrigo, *undarum parientia.* Est autem *Parientia* idem quod *obedientia. Sic parientiam accommodare* in Codice Iustinianęo, restituente magno Cuiacio. Et infrà. *Commodare parientiam.* Sic emendandum. *Imparientia* apud Agellium & Apuleium, restituentibus Lipsio, & Colvio. *Adde homines in nullis membrorum suorũ partibus accessus & decessus humanorum corporũ nescientes, ungues non auctos, dentes non imminutos, capillos semper aquales,* &c. Scribo, *in ullis membrorũ suorum partibus. Unde hoc ita credimus? forsitã quia, ut illi tunc, mannam quotidiè non comedimus, cum agros triticeos plenos messibus demetamus.* Scribo, *triticeis plenos messibus.* Lib. III. *Siquidem intrà januas non modò illustrium portarum, sed etiam prasidum aut prapositorũ, non omnes passim intrare prasumunt, nisi quos aut judex vocaverit, aut negotium traxerit, aut ipsa honoris proprii dignitas introire permiserit.* Lego, *illustrium epoptarum.* Similem locum in Tertulliano adversus Valentin. cap. I. emendavit Illustrissimus Scaliger, qui heic tamen *potestatum* malebat, Lib. IV. *Quid est omnium aliud dignitas sublimium, quàm prascriptio civitatum? aut quid aliud quorundã, quos taceo, prafectura, quàm prada?* Scribo, *quàm proscriptio civitatũ.* Lib. V. *Nam illud quale, quàm non ferendum? & quod non dicã pati humana mentes, sed quod audire vix possunt.* Scribo. *Jam illud quale? Prajudiciis temporum ingenii status homines circumvenimus, ecce ipsi nuper quidem in alieno solo vivere cœpimus, sed prajudicia jam timemus.* Scribo, *& prajudicia.* Lib VII. *Quis conjugii fidem reddidit? immò quantum ad passivitatem libidinis per-*

tinet, quis non conjugem in numerum ancillarũ redegit? Scribo, *conjugi fidem. Si accusanda est inhumanitas, inhumani sunt. Si ebrietas, ebrosi sunt. Si falsitas, fallacissimi. Si dolus, fraudulentissimi. Si cupiditas, cupidissimi. Si perfidia, perfidissimi.* Emendo. *Si falsitas, falcissimi.* Atque hæc raptim legenti sub manu, ut solent mihi omnia, nata.

Cap. XIV.

Germanicus castigatus, & Nonnus leviter.

GErmanici Cæsaris in Arati φαινόμενα Commẽtarium aliquot locis emendabam nuper, Ac primum ubi de Geminis ei sermo. *Alii volunt Zethum & Amphionem esse, ideò unus Zonam alter lyram habet. Nigidius deos Samothracas dixit, quorum argumentum nefas sit enumerare, propter eos qui ministeriis præsunt.* Corrigo, *qui misteriis præsunt.* ubi de Cancro. *Cum Hercules cum Hydrâ ad fontem Lernæum depugnaret, hic cancer Herculis pede morsu deprahẽdit, ut Panyasis auctor dicit quem miratus Hercules calcatum contrivit.* Emendo, *Herculis pedem morsu deprehendit, ut Panyasis auctor: quẽ iratus,* &c. Nam tò *dicit* ab aliquo librario adsutum. Posteà. *Quod cum adversus gigantes dii bellum agerent idem Liber & Vulcanus & Satyri asinis insidentes profecti sunt ad pugnam. Quod genus viso tumultu, diro cum murmure rugissent, gigantes eorum voce territi fugerunt, & confestim dii de gigantibus triumphaverunt.* Scribo, *diro cum murmure rudissent.* Nam hoc ejus animalis. ubi de Erichthonio. *Mu-*

ſaus de caprâ hoc refert. Datur Jovis infans nutriendus Themidi althea, quæ fuit domina capræ, quæ ex eâ Iovem nutrivit. Corrigo, *nutriendus Themidi Amathea:* ubi de Delphino. *Neptunus, ut Artemidorus refert, Amphitriten voluit in conjugium accipere: quæ cùm ob verecundiæ magnitudinem & virginitatis obſervantiam ad Atlantem confugiſſet, Neptunus poſt eam multos miſit, qui eam peterent.* Malim, *Neptunus poſteà multos miſit.* ubi de Orione. *Ariſtomachus autem dicit Erythrea quendam Thebis voto petiſſe, ut filium aberet: ad quem Iovis Mercurius & Neptunus hoſpitio devenerunt: qui eis hoſtiam immolavit, ut filius naſceretur, cujus bovis pelle detractâ dii in eam* urinam *fecere, juſſuque Mercurii terrâ obruta eſt, unde puer ſuprà dictus eſt natus, quem Vrionem appellaverunt & aſtris intulerunt.* Lego, *dicit Hyriea quendam.* Poſteà, *quibus hoſtiam immolavit.* Hyrieus autem erat Orionis patri nomen ut conſtat ex variis auctoribus, quos brevitatis ſtudio non nomino. Sed & in Nonno mendoſum idem nomen Διονυσιακῶν lib. XIII.

οἵ θ' ὑρίην ἐνέμοντο θεηδόχον ὗδας ἀρύρης,
ξεινοδόκον μεθέπουσαν ἐπωνυμίην ἱερῆ☉ς

Corrigo. ἐπωνυμίην ὑριῆ☉ς. ubi de Argo navi. *Sola Hypermaneſtra Limum ſervavit: ob quod fanum illis factum eſt. cæteræ verò dicuntur apud inferos in dolium pertuſum aquam ingerere.* Scribo, *fanum illi.* ubi de Eridano. *Sorores quoque Phaëthontis flentes, in arbores populos verſæ ſunt, lacrymæque earum in electrum durare dicuntur.* Scribo, *durari dicuntur.* Deindè. *Cycnus quoque rex Liguriæ Phaëthontis propinquus dum fleret, in cycnum cōverſus eſt: id quo-*

que

que monens flebile canit. Lego, *is quoque moriens f.c.* In prognosticis, ubi de *Lunà. Dicebant enim eam (Dianam) viarum præsidem, & virginem, eò quòd in via nihil pariat.* Scribo, *quòd via nihil pariat.* Posteà. *Eadem Luna, eadem Diana, eadem Proserpina vocatur: id est: cælestis, terrestris, & infernalis. De quâ quidam.*

Denique cum Luna est sublustri splendet amictu,
Cum succincta jacet calamis, Latonia virgo est.

Corrigo, *jacit calamos.* Versus Prudentii sunt è lib. I. contrà Symmachum. Sed & hîc valdè vereor, ut festinans librarius omiserit tertium versum ejusdē Poëtæ, qui omninò adjungendus.

Cum subnixa sedet solio, Plutonia conjunx.

Tuum erit judicare, Lector, qui judicio polles. *Item post pridiè nonas Apriles in Bœotiâ & Chaldæis Orion & gladius ejus incipiunt abscondi.* Scribo, *postridiè Nonas.*

Cap. XV.

Glossæ corriguntur, & Ammianus, Festus, Isidorus.

GLossarium illud ab Henrico Stephano viro doctissimo antè annos aliquot editum thesaurus magnus antiquitatis, magnus mendarum: Nos earum bonam partem sustulimus, sed tantùm decermina quædam proponemus.

Almitus, ἀναλεϛφὴ, ἀναγωγὴ, Scribo *Almitas.*

Arbares scodales, οἱ περὶ ὅρων διαγινώσκοντες δικασαὶ, Lego, *Arvales sodales.*

Atnanulus, ἅγιον ἱερέως σκεῦος. Magnus Festi inter-

terpres, *Atanuvius*. Legerim *Atanulus*, σφάγιον, &c. Nam dicebant *Atanulus*, *Atanulum*, *Atanuvium*. Quemadmodum *Simpuvium*, *Simpulum*.

Ansa, βορωϭ. ὦτίον, λαβή. Lego, βωμός. Nam veteres *Asam* & *Ansam* dicebant, quam nunc *Aram*.

Arua, ἀμυντήρια. Scribo, *Arsa*. vox est ex Hetruriâ deducta. Nam Hetrusci *Arse* dicebāt, *averte*. Vide Festum.

Armentum, ἅμμα τῶν ἀκοντίων. Lego. *Amentum*. Festus. *Amenta, quibus, ut mitti possint, vinciuntur jacula*. Ipse hic Glossarius posteà. *Amentum*, ἅμμα λόγχης. Silius Italicus lib. XIV.

——— *hasta juvatur amento*.

Prudentius ψυχομαχίᾳ.

——— *non ales arundo*
Nervo pulsa fugit, nec stridula lancea torto
Emicat amento. ———

Hinc *Amentare*, apud Lucanum.

———*jaculum amentavit habena*.

Martianus Capella lib. V. *In caussis mihi elatius anhelanti amentatas hastas crebrò, & pila plurimum valentia mihi ministravit*. Corrigendus Ammianus Marcellinus lib. XXII. *In speciem Scythici arcus nervo coagmentati geographiæ totius assensione formatus*. Lego, *coamentati*. Atque hæc obiter. Ad pensum redeo.

Auris clarium, ὠτογλυφίς. Scribo, *Auriscalpium*.
Bomuis. βόμβϭ. Scribo, *Bombus*.
Brucus, βρῦκϭ, μωρός, ἠλίθιϭ, βραδύς. Emendo, *Brutus*, βρῦτϭ, μωρός. Festus, *Brutum antiqui gravem*

gravem dicebant. Sed quia in Festi mentionē incidi, commodum mendę cujusdam venit in mentem, quam libet tollere. *Dirigere apud Plautum invenitur pro discedere*. Vir magnus legit *discindere*. Ego *Diribere a. P. i. p. discidere*. quomodò *Abscìdere, Concìdere*, similia. Iam in Plauto lego quoque.

Clypeatus elephantum ubi macharâ diribit. Locus est Curculione, Act. 1. Sc. 1. Hodiè *disicit*. unde & non minus rectè *dissicit* possit legi, pro *dissecat*, ἀρχαϊκῶς. Sed primorem dictionē Plautinam esse Festus fidem facit. Nigidius tamen etiam dixit, *cultro gallinam dirigere*. Nisi quis velit eodem modo emendare.

Cacantica, εἶδος ζώνης. Scribo. *Calantica*.

Bria, εἶδος αἰτίου Scribo, ἀγγεῖον.

Cillo, προκέφαλος. Scribo, *Cilo*. Festus, *Chilo dicitur cognomento a magnitudine labrorum. Cilo sine aspiratione, cui frons est eminentior*, &c. Vide Charisium lib. 1. Velium Longum, & Cassiodorum, de Orthographia.

Clores, ἰάπυξ ἄνεμος. Scribo, *Chloris*.

Columnia, ἀποικία. Scribo, *Colonia*.

Compuso, εὐχῆς ἐπιτυγχάνω. Lego, *Compos fio*.

Depertigo, λέπρα, λειχὴν. Scribo, *Depetigo*.

Distote, διασκέδασον, πρὸς τὸ ἀκριβὲς ἐξέταζον. Scribo, *Discute*.

Diuellio, πόλεμος. Scribo, *Duellio*, πολέμιος.

Divinusso, μαντεύομαι. Lego, *Divinus sum*. μ.

Difrax, διπρόσωπος. Scribo, *Difax*.

Domnedius, & *Cœnacularius*, σταθμοῦχος. Scribo, *Dominadius*, &c.

Gal-

Gallesco, χαίρω, γήθομαι. Scribo, *Gavesco*. Sic anteà *Gavescite*, χαίρετε.

Glavo, βῶλος. Lego, *Gleba*.

Jambricat, σκέπει, καλύπτει. Scribo, *Imbricat*.

Iambricos, καλυπτῆρες. Scribo, *Imbrices*.

Inersitudo, ἀσφαλία. Scribo, *Inertitudo*.

Ister, ἔθος. συνήθεια, τύπος, τρόπος. Scribo, *Istar*, sive *Instar*. Sic *Istita*, *Instita*. Similia.

Obsus, τὸ δοκιμάζον τὸν χρυσὸν ὅταν παραλείβεται. Lago, *Obrussa*, τὸ δ.

Opustorium, πλακουντάριον. Lego, *Opus pistorium*.

Postiecus, ὄπισθεν. Item *Postescus*, ὄπισθεν. utrobique lego, *Post secus*, ὄπισθεν. Sed & apud Isidorum corrupta hęc vox lib. XIX. cap. XXIV. *Cinctus Gabinus est cum ita imponitur toga, ut togæ lacinia, quæ post sęcus rejicitur, attrahitur ad pectus*. Conjungo voces & scribo, *quæ post secus rejicitur*. Atque hic desino, alias plura, cum libebit.

Cap. XVI.

Valerius Flaccus & Corrippus correcti.

PRotulit ut crinem densis luctatus in extis
Ignis, & adscedit salientia viscera tauri.
Ecce sacer, totusque dei per littora Mopsus
Immanis visu: vittamq; comamque der auras
Surgentem, laurusque rotat. ———

Versus sunt Valerii Flacci ex lib. I. Argonaut. quorum tertium putabam emendandum.

Ecce sacerdos usque dei p. l. M.

Lib.

Lib. IV.

——— *date tangere vultus,*

Desinite amplexus, propiusq; accedite dextra.

Lego, *Et finite amplexus.*

Ad Corippum Africanum transeo, in quo plures adhuc mendæ & lacunæ superant, quam studiosus lector velit. Ego hæc muginabar. Lib. II.

——— *itque tumultus*

*Per lætos, ingens fremit * undique murmur.*

Supplendum putabam.

fremit undique & undique murmur.

Ibidem.

Largior inventus patre est, clementior idem;

Qua virtute animi mentem calcavit habendi,

*Publica privato * debita redderet auro.*

Fortean. *p. cum debita r. a.* Lib. III.

Regales mensas epulis onerare supernis.

Lego, *superbis.* Posteà.

——— *pietate regendi*

Hoc facimus, gratisq; dari provisa jubemus.

Lego. *g. dari promissa.* Lib. IV.

——— *sed majestatis honore*

Plus templum terroris habet: namque ibi probatur

Quàm sit ubique Deus præsens.——

Medius versus luxatus, restituo.

ibi namque probatur.

Ibidem.

Ut pereant justasq; suo dent sanguine terras.

Scribo, *d. sanguine pœnas.*

Cap.

Cap. XVII.

Apuleius castigatus. *Relicinus.* *Licinus. Licini* boves.

MIlesiarum scriptori caput hoc dabimus, quo & ille nobis nonnihil debeat. Itaq; in earum primâ hęc emendabam. *Amatorem suum, quòd vi aliā temerasset, unico verbo mutavit in feram castorē: quòd ea bestia captivari metuens, ab insequentibus repræcisione genitalium liberatur.* ubi quæso natum τὸ *repræcisione?* nusquam, nisi apud Orci cācros, ad quos relego & scribo. *ab insequentibus se præcisione genitalium l.* Ibidem. *Devotionibus sepulcralibus in scrobem procuratis, ut mihi temulenta narravit proximè, cunctos in suis sibi domibus tantâ numinum violentiâ clausit, ut toto biduo non claustra perfringi, non fores evelli, non denique parietes ipsi quiverint perforari.* Scribo, *tantâ nimirum violentiâ.* Miles. II. *Tamen dum luxu temulento similis ostiatim singula pererro, repētè nescius forū cupedinis intuli.* Lego, *dum lixæ t.* Miles. III. *Jamque luminibus meis vigiliâ marcidis infusus sopor, etiam in alium diem nos attinuit.* Lego, *in altum d.* Ibidem. *Et illa quidem magnis suis artibus volens reformatur. At ego nullo decantatus carmine, præsentis tantum facti stupore defixus, quidvis aliud magis videbar esse quàm Lucius.* Emendo, *magicis suis a.* Ibidem. *Sic exterminatus animi, attonitus in amentiam, vigilans somniabam: defrictis adeò diu pupillis, an vigilarem scire quærebam.* Induxerim τὰ *attonitus i. a.* ut interpretamentum istorum, *exterminatus animi.* Miles. V. *Hic queritans propiter emergit*

git è mari, suumq; protinus aureum thalamum petiit: & reperto, sicut audierat, ægroto puero, jam inde à foribus quàm maximè boans. Lego, *properiter emergit.* Origo mendę ex abbreviatâ scribtura *propiter.* Ibidem. *Sed malè primâ pueritiâ instructus es, & acutas manus habes, & majores tuos irreverenter pulsasti toties: & ipsam matrem tuam, me inquam ipsam, parricida denudas cottidiè.* Scribserim, *defrudas cottidiè.* Miles. VI. *Intereà Psyche variis jactabatur discursibus, dies noctesq; mariti vestigationibus inquieta, animo tantò cupidior: &, iratum licet, si non uxoris blanditiis lenire, certè servilibus precibus propitiare.* Scribo, *si non uxoriis b. l. certa s. p. p.* Alioquin sensus mutilus. Ibidem. *Quod si verè Jupiter mugivit in bovem; potest in asino meo latere aliquid, vel vultus hominis, vel facies Deorum.* Scribserim, *mugivit in bove.* Miles. IX. *His, & aliis similibus affaniis frustrà blatteratis, eos retrorsum abducunt pagani, statimque victos in Tullianum compingunt.* Scribo, *statimque vinctos.* Ibidem. *Atque hâc ipsâ potissimum famosâ castitate, & insignis tutelæ nimietate instrictus atque inflammatus, quidvis facere, quidvis pati paratus, ad expugnandam tenacem domus disciplinam totis accingitur viribus.* Scribo, *instinctus atque inflammatus.* Miles. X. *Tunc infelix, duplici filiorum morte percussus, magnis ærumnarum procellis æstuat. Nam & juniorem incoram sui funerari videbat, & alterum, ob incestum parricidiumq; capitis scilicet, damnatum iri certò sciebat. Adhuc uxoris dilectæ nimium mentitis lamentationibus, ad extremum sobolis impellebatur odium.* Corrigo *capitis ilicet damnatũ i. c. s. Adhac v.* &c. Miles. XI. *Quæ cæli luminosa culmina, maris*

ris salubria flamina, inferorum deplorata silentia, nutibus meis dispenso. Emendo, *aëris salubria f.* Florid. I. *Profectò verissimè poëta egregius dixit, velut nebulam nobis ob oculos effusam: nec cernere nos, nisi intrà lapidis jactum valere.* Fortè, si quid mutandum, *ob oculos offusam.* Ibidem. *Laudans sese, quod erat & comâ relicinus, & barbâ squallidus, & pectore hirsutus, & arte tibicen, & fortuna egenus.* Quia *Relicinus* inibi quid sit video Colvium tacitum præteriisse, libet exponere. Dicebantur verò *Relicini* quibus capillitium crispum. utitur hac dictione etiam posteà, ubi de Alexandro magno ei sermo. *Eadem forma viridis juventa, eadem gratia relicina frontis videretur.* Simpliciter *Licini*. Glossę. *Licinus*, Ἀναθριξ. Et boves quoque *Licini* dicti, quibus cornua sursum crispata. Iunius Philargyrius ad Georg. III. *Camuri boves sunt qui conversa introrsus cornua habēt, quibus contrarii Patuli, qui cornua diversa habent. Lævi, quorum cornua terrā spectant, his contrarii Licini, qui cornua sursum versum reflexa habent.* Vide quoq; Servium ad eundē locum, atque hoc obiter.

Cap. XVIII.

Dies *magnus*. Sol *magnus*. Agellii lectio defensa. Apuleius illustratus.

APpellasse videntur veteres *Magnum* diem, qui longis periculosisque laboribus finem imponeret, quod visum etiam viro doctissimo Ludovico Carrioni, ad Valerium. Tacitus in vitâ Agricolæ. *Transigite cum expeditionibus, imponite quinquaginta annis magnum diem.* Lactantius lib. VII. cap. XIV.

Perfectis omnibus, quæ in usum hominis molitus est deus, ipsum hominem sexto die ultimum fecit, eumque induxit in hunc mundum tanquam in domum jam diligenter instructam, ita nunc sexto die magno verus homo verbo dei fungitur, id est, sanctus populus doctrinâ & præceptis Dei ad justitiam figuratur. In sacrà Scripturà quoque *dies Magnus* vocatur ultimus ille, quo venturus Deus noster judicatum vivos & mortuos. Eodem modo *Sol magnus*, cum ad occasum jam vergit. Agellius lib. III. cap. II. *Magistratus, quando unâ die ei auspicandum est, & id super quo auspicaverunt agendum post mediam noctem auspicantur, & post meridiem sole magno auspicati esse, & egisse ex eodem die dicuntur.* Et dissentio à Iusto Lipsio, viro magno, qui legit, *post meridiem solē agunt.* Differt autem Macrobius Sat. lib. I. cap. III. *Post mediam noctem auspicantur, & post exortum solem agunt. auspicatiq; & egisse eodem die dicuntur.* Quæ sanè, ut verum fateat, correctionem ejus in partem stabiliūt. Porrò de sole magno aliud exemplum in Apuleio Milesi. XI. qui metaphorà eleganti transtulit ad anni, ut ita dicam, occasum. *Ecce trāscurso signifero circulo Sol magnus annum compleverat, & quietem meam rursus interpellat numinis benefici cura pervigilis.*

Cap. XIX.

Mneuis. Macrobius, & Mamertinus correcti.

IN Macrobio nondum omnia emendata testabitur hic locus Saturnal. lib. I. cap. XXI. *Taurum*

verò

verò ad Solem referri multiplici ratione Ægyptius cultus ostendit: vel quia apud Heliopolim taurum Soli consecratum, quem Neton cognominant, maximè colunt. Et fallor, aut legendum *quem Mneuin cognominant.* Adhæserat prima litera fini vocis præcedẽtis, & *t* in *u*, atque *o* in *i.* mutarunt. Suidas. Μνεῦις, ὄνομα θεοῦ αἰγυπτίου. Ammianus marcellinus lib. XXII. *Inter animalia antiquis observationibus consecrata Mneuis & Apis sunt notiora. Mneuis Soli sacratur, super quo nihil dicitur memorabile. sequens, Lunæ.* Transeo ad Mamertini, ut putant, Panegyricum Maximiano dictum. *Quid autem majus evenire potuit illâ tuâ in Germaniam transgressione? quâ tu primus omnium imperatorum probasti Romani imperii nullum esse terminum, nisi qui tuorum esset arborum.* V. Cl. Henricus Stephanus legit *arbutriorum*, quod nimiumquantum à vulgatâ scribturâ recedit, Ego minimâ mutatione, *qui tuorum esset armorum:* In Genethliaco ejusdem eidem dicto. *Nihil denique tam vile, tam vulgare est, cujus participes malignis æmulationis stipulis vacent.* Scripserim, *stimulis.* Deinde. *Ipsa etiam gentium domina Roma, in modico propinquitatis vestræ elata gaudio, vosque è speculis suorum montium prospicere conata, quò se vultibus vestris propius expleret, ad intuendum comminus quantum potuit accessit,* Scribo, *immodico propinquitatis v,* &c. Posteà. *Admonet me & temporis loci ratio, & majestatis tuæ reverentia, ut finem dicendi faciam.* Corrigo, *me temporis & loci r.*

Cap. XX.

Pumilus. Columella correctus.

IN Columellâ quàm insigne mendum, lib. VIII. cap. II. *Pumiliones aves, nisi quem humilitas earum delectat, nec propter fœcunditatem, nec propter alium reditum nimium probo, tàm herclè quàm nec pugnacem, nec rixosæ libidinis matrem.* Emendo. *Pumiles autem aves, nisi q. pumilitas e.* Et vet. cod. meus disertim *pumiles* præferebat. Veteribus autem *Pumilis* dicebatur parvus. Efferebant etiam *Pumulus*, quo modo alia multa. Apuleius Miles. v. *At ego misera, primùm patre meo seniore maritum sortita sum, dein cucurbita glabriorem, & quovis puero pumiliorem.* Quod autem Fulgentius ait. *Pumilos dicunt molles, atque enerues.* Magna ineptia. Etiam *Pumilio*: quemadmodum *Pusus*, *Pusio*, *Amasius*, *Amasio*, & alia ad id exemplum.

Cap. XXI.

Saturno capite aperto sacra facere mos. *Lucem facere.* Festus & Servius emaculati. Æneę in Laurenti agro sacrificium: Fulgentius correctus.

DIis omnibus velato capite sacrificabant, soli Saturno aperto. Servius Æneidos III. *Sanè sciendum sacrificantes diis omnibus caput velare consuetos, ob hóc, ne se inter religionem vagis aliquid offerret obtutibus, excepto tantum Saturno, ne numinis imitatio esse videretur, quia Saturno capite velato incenditur.*

tur. Emendo, *quia Saturnus c. velato ibi cernitur.* Tibicen mihi Macrobius Saturnal. lib. III. cap. VI. *Custoditur in eodem loco, ut omnes aperto capite sacra faciant. hoc fit ne quis in æde dei habitum ejus imitetur. Nam ipse ibi operto est capite.* Ille tamen ibi de Hercule non Saturno. Ampliter Festus. *Saturnia, Italia; & mons, qui nunc est Capitolinus, Saturnius appellabatur, quod in tutela Saturni esse existimantur. Saturnii quoque dicebantur, qui castrum in imo clivo Capitolino incolebant, ubi ara dicata ei deo ante bellum Troianum videtur, quia* (lego *cui*) *apud eam supplicant apertis capitibus. Nam Italici autore Æneâ velant capita: quod is cum rem divinam faceret in littore Laurentis agri Veneri matri, ne ab Ulysse cognitus interrumperet sacrificium caput adoperuit, atque ita conspectum hostis evitavit.* Et posteà. *Saturno sacrificium fit capite aperto.* Et quæ sequuntur. Atque hoc *Lucem facere* nominitabant. Idē Festus alibi. *Lucem facere dicuntur Saturno sacrificantes, id est, capita detegere.* Eundem corrige quoque obiter. *Labesum, & labestatem antiqui dicebant liberum & libertatem.* Hodiè est, *labertatem.* Sed quod ait in verbis primò citatis de Æneæ sacrificio in littore Laurentis agri peracto, illud ipsum intelligit Virgilius Æneid. lib. III.

Quin ubi transmissæ steterint trās æquora classes,
Et positis aris jam vota in littore solves,
Purpureo velare comas adopertus amictu,
Nequa inter sanctos ignes in honore deorum
Hostilis facies occurrat, & omnia turbet.

Item Macrobius loco citato. *Varro ait Græcum hunc esse morem: quia sive ipse, sive qui ab eo relicti aram*

maximam statuerunt, Græco ritu sacrificaverunt. hoc amplius addit Gabius Bassus: idcirco enim hoc fieri dicit, quia ara maxima antè adventum Æneæ in Italiâ constituta est, qui hunc ritum velandi capitis invenit. Ita emendari debere monui in Notis ad eum, & quod inibi in Variis facturum promiseram, hic persolvo, ne ulterius exspectes. Quoniam autem Gabii Bassi ibi mentio, rescribes apud Fulgentium, *Veruina Gabius Bassus Satyrâ*, &c. Non, ut hodiè, *Galbus Bassus.*

Cap. XXII.

Nonius aliquoties correctus, Isidorus semel.

NOnio Marcello emendando operam varii variè navârunt, sed, ut dicam Ausonii verbis. *Alius alio plura invenire potest nemo omnia.* Ego etiã aliquam symbolãm libens conferam.

In *Senium.*

Marcus Tullius de Senectute Quod si ipsis voluptatibus bona ætas fruitur, lubentius primũ parvulis fruitur rebus. Absentia unius voculæ turbat sensum. Rescribo. *Quod si istis ipsis v:* Et ita constanter habent codices Ciceroniani.

In *Commentum.*

Plaut. Amphitryone. Fac jam Amphitryonem advenientem ab ædibus, ut abeat quovis pacto, fac commentus sies. Ecce, Poëta desiit esse Plautus, & in prosam ejus versus mutârunt, quos ille duo dederat, hoc modo conceptos.

Fac Amphitryonem advenientem ab ædibus

Ut

Ut abigas quo vis pacto, f.c.s.

Verba sunt Iovis ad Mercurium imperantis ut ab ædibus Amphitryonem arceret, dum ipse intus res mariti ageret.

In *Superbos.*

Plautus Amphitryone. Faciam ego hodiè te superbum ni hinc abis: & post auferere, non abibis. Restituam Sarsinati isti versus suos, & personas.

ME. Faciam ego hodiè te superbum, ni hinc ais.

Et post.

ME. Auferere, non abibis. ———

Nam τὰ *& post* verba sunt Nonii.

In *Secundum.*

Varro de Vitâ Populi Romani lib. I. Tullum Hostilium in velis, ubi nunc est ædes deûm Penatium; Ancum in Palatio ad portam Mugionis secundùm viam sub sinistrâ. Clara correctio, *in Veliis, ubi n. e.*

In *Fornum & Fornaces.*

Fornum & Fornaces dicuntur à forno, quod est, calido. Inde Forcipes quod candentes teneant ferrum. Lego, *d. à formo, q. e. c. I. f. q. candens t. f.* Posteà in verbis Varronis. *Utriusque vocabulum à forno ductum.* Iterum scribo, *à formo d.* Corrigendus extra ordinem Isidorus Orig. lib. XIX. cap. VII. *Forcipes, quasi ferricipes, eò quod ferrum candens capiant, teneantq;, sive quod ab his aliquid foruum capimus & tenemus, quasi foruicapes. Nam foruum est calidum.* Scribo, *f. quod his a. formum c. e. t. q formicapes; Nam formũ e. c.*

In *Collutulet.*

Collutulet significat dedecoret. Plautus Trinummo. Hæc famigeratio te honestè me collutulet, & sine dote duxeris. Restituo.

——— *hæc famigeratio*

Te honestet, me autē collutulet, si sine dote duxeris. Ita habent Plauti editiones.

In *Casteria.*

Quin pol si reposui remum sola ego in casteriā. Scribo, *si reposivi*, verbo antiquo, & Plautino: aliàs versus non constet.

In *Nania.*

Varro de vitâ Populi Romani lib. IV. *Ibi à muliere, quæ obtutum à voce esset. perquàm laudari, deinde naniam cantari solitam ad tibias, & fides.* Emendo, *quæ optimâ voce e.* Veteres scribebāt *obtumâ*. Incuria verò librarii media syllaba geminita errorem peperit.

In *Capitia.*

Neque id ab orbitâ matrumfamiliâs instituti, quod eæ pectore ac lacertis erant apertis, nec capitia habebant, hæc & capitula appellavit. Separo Nonii verba à Varronis, & lego, *habebant. Hæc & capitula appellant.* Postrema illa quatuor Marcelli sunt.

Cap. XXIII.

Olesco. Censorinus passim emaculatus.

HAbes, quæ mihi ad Arnobium: en mantisam, non tamen talem, quæ, ut in Lucilii versu est, obsonia vincat. Censorino aliquot locis malè affecto medicinam faciā. Cap. IV. *Anaximander Milesius videri sibi ex aquâ terrâque calefactis exortos esse sive pisces sive piscibus simillima animalia: in his homines concrevisse, fetusque ad pubertatem intus retentos, tunc demum ruptis illis viros mulieresque, qui*

se jam

se jam alere possent, processisse. Corrigo, *e.a. terrâque coalefactis e.e.s.p.s.p.s.a i.h.h. concrevisse, & usque ad p.i.r.t.d ruptis illis*, &c. Paullò antè. *Aristoteles quoque Stagirites & Theophrastus, multique præterea non ignobiles. Peripatetici idem scripserunt*, &c. Interpungo, *n ignobiles Peripatetici*. Sed hoc leviculum. Extremo V. *Illud quoque ambiguam facit inter auctores opinionem, utrumne ex patris tantummodò semine partus nascatur, ut Diogenes & Hippon Stoicique scripserunt, an id ex matris quod Anaxagoræ & Alcmæoni, nec non Parmenidi Empedoclique, & Epicuro visum est*. Si quid video, transponēdæ leviter dictiones, *an ex matris, id quod Anaxagoræ*, &c. Cap. VI. *Quorum opiniones ut de hâc specie congruæ, ita de similitudine liberorum sunt dispariles, super quâ re Empedoclis disputata ratio talis profertur*. Lego, *Empedoclis disputatio talis p*. Nata menda ex multiplicatione mediæ syllabæ. Cap. VII. *Quorum omnium consensus Euriphonem Cnidium non deterret idipsum intrepidè pernegantem*. Scribo, *Euthyphronem Cnidium*. Cap. VIII. *Nam ut aliæ occasum, nonnullæ stationem faciant, nosque omnes disparili suâ temperaturâ afficiant, solis fieri potentiâ*, In MS^to quo usus Gulielmius acutissimus erat, *suâ disparilitatem perituâ*. unde ipse fecit *suâ disparili temperaturâ*. Benè! melius tamen ex ductu literarum corrigendum putem, *s. disparili tam temperaturâ*. Posteà, eodem capite. *At si intrâ hoc spatium maturescere uterus non potuerit, octavo mense non editur. (ab octavo enim signo, ut à sexto, inefficax visus) sed vel nono mense, vel undecimo*. Legendum est, *vel nono mense, vel decimo*: quod sequentia verum esse facilè præstabūt.

Cap.

Cap. XIV. *Secundo ad tricensimum annum adolescentes, ab alescendo sic nominatos.* Scribo, *ab olescendo s. n.* Nam veteres *Olesco* dicebant, cujus composita etiamnum in usu. Huic loco facit Festus. *Adolescit ab olesco, id est, cresco, venit.* ut rectè emendavit maximus Scaliger. Cap. XVII. *Itaque scriptum est quatuor prima secula annorum fuisse centum, quintum viginti trium, sextum undeviginti & centum, septimũ totidem, octavum tum demũm agi, nonum & decimum superesse.* Augeo, *quintum centum vigintitrium.* Facilè potuit librariis vox ter repetita elabi. Posteà. *Sed nostri majores, quod natura saculum quantum esset exploratum non habebant, civile ad certum annorum modulum centum statuerunt.* Truncata vox; rescribendum autem, *quod naturale saculũ*, &c. Nam ineunte capite dixit. *Sacula aut naturalia sunt, aut civilia.* Cap. XIX. *Sunt qui tradant hunc annum trimenstrem Horon instituisse, eoq́; ver, astatem, autumnum, hyemem, ὥρας, & annum dici, & Gracos annales horos, eorumque scriptores horographos.* Etiam heic vox elapsa. Corrigo autem, *hyemem ὥρας, & annum ὧρον dici*, &c. quod in partem monui etiam in Notis ad Macrobium superiore anno. Cap. XXI. *Secundum non planè quidem scitur, sed tamen ad mille circiter & IↃC annos esse creditur, à priore scilicet cataclysmo, quem Ogygium dicunt, ad Inachi regnum; anni circiter CCCC: hinc ad Olympiadem primam paullo plus CCCC.* Nimis mutilus numerus, & quidem dimidia parte, nam mille sexcenti anni dividi debent in bis octingentos. Scribo itaque, *anni circiter* DCCC: *h. a. O. p. p. p.* DCCC. Lapsus sanè proclivis. Deinde. *Quare scire etiam licet anni illius magni, qui, ut supra di-*

ctum

ctum est, solaris & canicularis & diei annus vocatur, nunc agi vertentem annum centesimũ. Scribo, *& dei annus vocatur.* Ad illa cap. XVIII. *Hic annus etiam heliacus à quibusdam dicitur, & ab aliis ὁ θεοῦ ἐνιαυτός.* Cap. XXIII. *Alii eum apud ædẽ Quirini primũ statutũ dicunt, alii in Capitolio, nonnulli ad ædem Dianæ in Aventino.* Scribo, *Alii enim apud ædem Q.* &c.

Cap. XXIV.

Tertullianus aliquoties castigatus. Lunus. Ceres. Σιτώ. *Retrorsus*, adjectivè. *Speculare.*

IN Tertulliani Apologetico post tot ejus tam diligentes & doctos Censores emendanda hæc censebam. Cap. I. *Nihil de causâ suâ deprecatur, quia nec de conditione miratur. scit se peregrinam in terris agere, inter extraneos facilè inimicos invenire.* Lego, *q. nec de conditione miseratur.* Cap. II. *Plinius enim Secundus cum provinciam regeret damnatis quibusdam Christianis, quibusdam gradu pulsis, ipsa tamen multitudine perturbatus, quid de cætero ageret, consuluit tunc Traianum imperatorem.* Leviter luxatus locus. Restituo, *consuluit Traianum tunc imperatorem.* Cap. X. *Satis jam de Saturno, licet paucis etiam Jovem ostendimus, tam hominem quàm ex homine, & deinceps totum generis examen tam mortale quàm seminis sui par.* Lego, *i. d. Saturno, licet paucis, e. I. ostendemus t. h. q. e. h. e. d. t. g. e. t. m. q. s. s. pater.* Jupiter enim

— *divûm pater, atque hominum rex.*

Cap. XV. *Mœchum Anubim, & masculum Lunam, & Dianam flagellatam.* Scribo, *masculum Lunum.*

Nam

Nam & Lunus deus fuit, vide Spartianum in Caracullá. Platonici observárunt nomina deorum masculina significare in divinis actum efficiētem, fœminina verò virtutem ipsam ac potentiam capientem numinis. Cap XVI. *Et tamen quanto distinguitur à crucis stipite Pallas Attica, & Ceres Farrea? quæ sine effigie rudi palo & informi ligno prostant.* Nimis velim V. CL. Franciscum Iunium, à quo dissentire pœnè religio mihi, non sollicitare hunc locum, & nescio quas abstrusas explicationes quærere, id est, nodum in scirpo. Nam Pallas Attica est, quæ Græcis ἀθηναίη, Ceres *Farrea*, quæ Σιτὼ, cujus Ælianus meminit ποικίλης ἱστορίας lib. I. cap. XXVII. Λέγεται δὲ ἐν Σικελίᾳ ἀδδηφαγίας ἱερὸν εἶναι, καὶ σιτοῦς ἄγαλμα Δήμητρος. Cap. XIX. *Cæteri quoque prophetæ, etsi Moysi postumant, extremissimi tamen eorum non retrosiores deprehenduntur primoribus vestris sapientibus & legiferis & historicis.* Lego, *retrorsiores deprehenduntur.* Nam veteres dicebant *Retrorsus a, um.* unde in usu permansit substantivum neutrum, ut vocant Grammatici, adverbialiter usurpatum, *Retrorsùm.* Sicut ἀπὸ τοῦ *Prorsus, a, um. Prorsùm.* Cap. XXV. *Peregrinos enim deos non putem extraneæ genti magis fautum voluisse, quàm se.* Quis non videt scribendum, ***magis factum voluisse q. s.*** Cap. XXXV. *Iam si pectoribus ad translucendum quandam specularem materiam natura obduxisset, cujus non præcordia*, &c. MS. Fuldensis *quoddam s. m.* Corrigo. *quoddam speculare natura obduxisset.* Aliquis ad oram interpretando adscripserat, *specularem materiam*, quod pro genuina voce, ut solet, irrepsit in textum. *Speculare* autem est, quod eidem alibi *Specular*, cum dicit,

cor-

corneum specular. Juvenalis.

Quæ vehitur clauso latis specularibus antro.

Plinius lib. XVI. *In Arabiâ quoque esse lapidem vitri modo translucidum, quo utuntur pro specularibus.* Ex quibus verbis jam capio quæ Seneca de levi saxo, quæ negavi olim capere in Spicilegio Theocritico idyllio VI. Martialis.

Hybernis objecta Notis specularia puros
Admittunt soles, & sine face dies.

Cap. XXXVII. *Plures hostes quam cives vobis remansissent, nunc enim pauciores hostes habetis præ multitudine Christianorũ pœnè omnium civium, pœnè omnes cives Christianos habendo.* Delenda censuerim quinq; postrema verba, utpote à malâ manu interpretamenti vicẽ adsuta. Ibidem. *Sed hostes maluistis vocare generis humani potius, quâm erroris humani.* Etiam heic postrema vox adsuta, ideóque inducenda: quod quamvis abundè ipse orationis decor evincat, valdè tamen etiam sequens periodus, planè gemina. *Hostes judicare maluistis, qui sumus planè non generis humani tamen, sed potius erroris.* Cap. XL. *Legimus Hierapolim, & Delon, & Rhodon, & Coon insulas multis cum millibus hominũ pessum abiisse.* Scribo, *& Con*, prætereà etiam, *Hierapolin*, ut sit terminatio Græca, quales reliquæ. Ibidem. *Olet adhuc incendio terra, & si qua illic arborum poma conantur, oculis tenus, cæterùm contacta cinerescunt.* Emendo, *poma cooriantur.* Ibidem. *Sed nec Tuscia atque Campania de Christianis querebatur, cùm Volsinios de cælo, Pompeios de suo monte perfudit ignis.* Lego. *Pompeios Vesuvio monte p. i.* Subaudiendum est de ἀπὸ κοινοῦ.

Cap.

Cap. XXV.

Sicera. Hieronymus emendatus. Suidæ error.

DIcebatur *Sicera* omnis potio quę inebriare poſſet. Suidas. Σίκερα. σκευαστὸν πόμα. καὶ παρ' ἑβραίοις οὕτω λεγόμενον. μέθυσμα. οἶνος συμμιγὴς ἡδύσμασιν. Sed quod addit, ἐκ τοῦ συγκεκρᾶσθαι: id verò falſum, venit ab Hebræo *Scheckar.* Hieronymus in Epiſtolâ ad Nepotianum. *Sicera Hebræo ſermone omnis potio nuncupatur, quæ inebriare poteſt, ſive illa quæ frumento conficitur, ſive pomorum ſucco, aut cum favi decoquuntur in dulcem & barbaram potionem, aut palmarum fructus exprimuntur in liquorem, coctiſq; frugibus aqua pinguior coloratur.* Arnobius in Annotationibus in aliquot loca S. Scripturæ, explicans Lucæ locum paullò antè à nobis citatum. *Sicera autem dactyli ſuccus eſt, quâ nō aliud quàm carnis dulcedinem intelligit.* Hieronymi autem verba, ne obliviſcar, emendanda hoc modo. *Sive illa quæ è frumēto conficitur, ſive è pomorum ſ.* Nam adhæſerunt hæc monoſyllaba finibus præcedētium dictionum. Deinde, *coctiſque frugibus aqua pinguior colatur.* Atque hujus emendationis meę tibicen Iſidorus Orig. lib. xx. cap. III. qui totidem pænè verbis, ſuo more, integrum hunc locum tranſſcribſit. *Sicera eſt omnis potio, quæ extra vinum inebriare poteſt. Cujus licet nomen Hebræum ſit, tamen Latinum ſonat pro eo quod ex ſucco frumenti vel pomorum conficiatur, aut palmarum fructus in liquorem exprimantur, coctiſque frugibus aqua pinguior velut ſuccus colatur: & ipſa*

potio

potio sicera nuncupatur. Multa ejus mentio in Sacris literis, & Scriptoribus. Sulpitius Severus Historiæ Sacræ, lib. I. *Eâ tempestate Samson natus traditur, hujus mater diu sterilis Angelum vidit, dictumque ei est, vino & siceră atque immundis abstineret, fore uti puerum ederet libertatis vindicem & hostium ultorem.* Solomon Proverb. cap. xx. *Derisorem (efficit) vinum, tumultuatur sicera, & omnis qui errat in eo non erit sapiens.* Item cap. xxxi. *Non est regum ô Lemuel, non est regum bibere vinum, & principum non est sicera.* D. Lucas Euang. cap. I. *Erit enim magnus corā domino, & vinum & siceram non bibet.* Hieronymus in epistolâ quâdam ad Paulum Monachum. *De his sunt & illi filii Rechab, qui vinum & siceram non bibebant, qui morabantur in tentoriis.*

Cap. XXVI.

Incilæ fossæ. *Incilare.* Festus, Cato, & Palladius, correcti. *Septimontium.* *Uber* terræ.

FOssas veteres in viis ad derivandam aquam fodiebant, quas *Incilas* dicebant. Festus. *Incilæ fossæ, quæ in viis fiunt ad deducendam aquam, sive derivationes de rivo communi factæ.* Ita lego, non *Incillæ.* Dicebant *Incilus* & *Incilis*, utroque genere, quemadmodum *Imbecillus, Imbecillis*, & talia. Cato de Re Rust. cap. CLV. *In monte fossas inciles puras habere oportet. Primâ autumnitate cum pulvis* (lego ex V. C. *pluvia*) *est, tum maximè ab aquâ periculum est. Cum pluere incipiet, familiā cum ferreis sarculis* (ita etiam lego ex V. C.) *exire oportet, incilia aperire, aquam diducere in vias.* Hinc *Incilare.* Palladius lib. XII.

Tit.III. *Viridissimâ parte corticis acuto ferramenti mucrone feriatur, ac fossa frequentius inciletur.* Ita emendo, nam hodiè, *incitetur*. Sed quia cæpi, pergam emendare Palladium eodem libro Tit.VII. ubi de castaneâ. *Castanea inseritur (sicut probavi ipse) sub cortice mense Martio vel Aprili, tamen genere utroq; respondet.* Corrigo ex fide manuscripti, quem utendum suppeditavit mihi doctissimus amicissimusq; Paullus Merula. *Castanea inseritur (sicut probavi) in se sub c.* Sic loquitur Palladius sæpè. Lib. XIII. Tit. I. *Decembri mense seruntur frumenta triticum, far, hordeum, quamvis ordei satio jam sera sit. Et faba circà septimum Idus seri potest.* Idem ille MS[tus.] *circa septa montium feri.* Corrigo, *circa Septimontium.* qui dies festus veteribus Romanis illo mense de quo Scriptori huic sermo. Lib. I. Tit. VI. *Qui arando crudum solum inter sulcos relinquit, suis fructibus derogat, terræ ubertatem infamat.* Longè melius MS. *terræ uber infamat.* Quomodo Græci Poëtæ, οὖθαρ ἀρούρης, quod Didymus exponit, τὸ πιότατον καὶ τεσφιμώτατον τῆς γῆς. Expresserunt id præter Palladium etiam alii. Virgilius Æneid. lib. III.

——— quæ vos à stirpe parentum
Prima tulit tellus, eadem vos ubere læto
Accipiet reduces. ———

Martianus lib. I. *Sola verò (quod vector ejus cygnus impatiens oneris atque etiam subvolandi alumna stagna petierat) Thalia derelicta in ipso florentis campi ubere residebat.* Saluianus lib. VII. de Provid. Dei. *Nemini dubium est Aquitanos omnes populos medullam ferè omnium Galliarum, & uber totius fœcunditatis habuisse.* Ipse denique Palladius libro citato

Tit.VII. *Ne bonum naturalis fœcunditatis colentium depravaverit inertia, & in degeneres surculos uber feracis soli expenderit.* Varro de Re Rust. lib.I. cap. VII. *Cæsar Vopiscus ædilitius causam cū ageret apud Censores, campos Roseæ Italiæ dixit esse sumen.*

Cap. XXVII.

Tertullianus correctus, & explicatus. *Vectores*, passivè. Diogenis Cynici scomma.

TErtulliani Apologeticum paullò ante castigavimus, videbimus & quid in ejusdem de Spectaculis libro reliqui fecerint viri magni. Cap. II. *Tam ferrum Dei res est, quam angeli. Nunquid tamen in hominis necem auctor ista providit?* Quid? si, *prodidit*. Cap. III. *Generaliter dictum intelligamus, cum quid etiam specialiter intelligi capit. Nam & specialiter quædam pronuntiata, generaliter sapiunt.* Lego, *capiunt:* subintelligitur ἀπὸ κοινοῦ, *interpretari*. Cap. IV. *Ne quis argumentari nos putet, ad principalem auctoritatem convertar ipsius signaculi nostri.* Nonne melius? *argutari nos p.* ita conjeceram, cum video etiam D. Iunio in mentem venisse. Cap. IX.

Primus Erichthonius currus & quatuor ausus
Jungere equos, rapidusq; rotis insistere victor.

Miror sanè hoc non vidisse summos illos Censores, legendum esse

——— rapidusq; rotis insistere vector.

Nam *Vectores* passivè οἱ ἐπιβάται Latinis authoribus non infrequens dicuntur. Cap. X *Sed non ignoramus qui sub istis nominibus & institutis simulacris operentur,*

tur, & gaudeant, & divinitatem mentiantur, nequam spiritus scilicet dæmones. Duo postrema verba aliquis malè feriatus de suo adjecit. Cap. XVII. *Erubescat Senatus, erubescant ordines omnes. Ipsæ illæ pudoris sui interemptrices de gestibus suis ad lucem & populum expavescentes semel anno erubescunt.* Lego, *o. omnes, ipsæ illæ p. s. i. d. g. s. a. l. e. p. e. s. a. erubescant.* Sensus est. Ipsæ illæ meretrices pudoris sui interemptrices quę clàm in prostibulis suis nunquam pudore suffunduntur, semel anno in scenâ ludis Floralibus propalàm ad lucem & populum expavescentes de gestibus suis erubescant. Cap. XX. *Novam proximè defensionem suaviludii cujusdam audivi. Sol, inquit, immò etiam ipse Deus de cœlo spectat, nec contaminatur. Planè sol & in cloacam radios suos defert, nec inquinatur.* Nimis heic se torquet Latinius dum *suadiludii* legit, & pro ludorum suasore accipit; minùs verò Dominus Iunius, qui *suaviludium* interpretatur eum, qui suavitatem in ludis constituit; sive agat ipse, sive spectator sit, sive apud alios conetur defendere suavitatis nomine. Sanè, nisi egregiè fallor, habuit ob oculos Tertullianus Diogenis Cynici scomma, qui *πρὸς τὸν ὀνειδίζοντα ὡς εἰς τόπους ἀκαθάρτους εἰσίοι, καὶ γὰρ ἥλιος, ἔφη, εἰς τοὺς ἀποπάτους, ἀλλ' οὐ μιαίνεται.* ut refert in vita ejus Diogenes Laertius lib. VI.

Cap. XXVIII.

Senecæ loca duo restituta. Sidonii pluria.

DE magno Senecâ quàm præclarę nuperè meritus sit CL. Gruterus in omnium doctorum ore versa-

versatur, nec meriti istius debitam gloriam dies ulla obliterabit. Post eum duûm locorum mendas visus sum tollere, cujus rei judicem ipsum in primis cupio, & capio. Epist. XIV. *Nam quemadmodum plus agit tortor, quo plura instrumẽta doloris exposuit (specie enim vincuntur, qui patiẽtiâ restitissent:) ita ex his quæ animos nostros subigunt, & domant, plus proficiũt quæ habent quod ostendant.* Corrigo, *N. q. plus angit tortor.* Epist. XV. *Mos antiquis fuit, usque ad meam servatus ætatem, primis epistolæ verbis adjicere: Si vales, benè est. Rectè & nos dicimus. Si philosopharis, benè est.* Atque hæc ipsa prima epistolę verba, quomodo ergo potuerunt *adjicere*. Scribserim, *primis epistolæ verbis dicere*. Transco ad Sidonium, cujus libri meræ mendarum scatebræ. Iuvabo, & aliquot locorum emẽdationes proponam, nam ut omnium nec est hujus instituti nostri, nec, ingenuè fatebor, viriũ. Interim, dum alii scriptis libris adjuti hanc sibi operam demandabunt, isthæc delibabo. Lib. I. epistolà ad Vincentium, sub finem. *Illo tamen seu exspectat extrema quæque seu sustinet, infelicius nihil est, si post tot notas justas contumeliasque aliquid nunc amplius quàm vivere timet.* Scribo, *p. t. notas inustas*. In epistolà ad Heronium. *Sed inter hos quoque, quanquam stupendi, tamen varii mores, & genii potius quàm ingenii similitudo. Favor namque super his aliqua succinctius.* Scribo, *Fabor n.* Lib. III. in epistola ad Apollinarem. *Quique quod verbis inverecundis auriũ publicarum verecundiam incessant, granditer sibi videntur facetiari.* Lego, *aurium pudicarum verecundiam incessant.* Ibidem. *Ita vivens paucis voluptati, nullis amori, omnibus risui est, vesicarum ruptor,*

fractorq́ ferularum, bibendi avidus, avidior detrahendi, rapido pariter ore spirans canum, spumans vinū, loquens venenum. facit ambigi, putidior, temulentior, an facinorosior existimetur. Scribendum, *spirans cœnam.* Lege, sis, præcedentia etiam. Lib. IV. in epist. ad Claudianum. *Committi domine major in necessitudinis jura provincias, cur quod ad salutis tibi debitum spectat, à stilo & pugillaribus diu temperem.* Corrigo, *i. n. jura pronuncias.* Ibidem. *Quodque pretiosus est, tota illo dicto sic casuratim succincta quam profluens, quam rebus amplam strictamq́ sententiis sentias plus docere quàm dicere.* Restituo. *Quodque pretiosius est, tota illa dictio, &c. quàm discere.* Lib. V. in epist. ad Apollinarem. *Illud sanè velut Atticas leges ita in ære credite incisum, nos sub ope Christi nunquam admissuros amoris terminū, cujus studuimus fundere principium.* Scribo, *fundare principium.* Ibidem in aliâ epistolâ ad eundem. *Timebat enim verebaturque ne quam tibi calumniam turbo barbaricus, aut militaris continuaret improbitas.* Scribo, *concinnaret improbitas.* Quale mēdum memini tollere lib. II. cap. XVI. in Agellio. Et quidem in fine hâc paginæ finis mihi scribtionis. Superabant aliæ multæ tam ad præteritos quam sequentes libros conjecturæ; sed visum manum de tabulâ tollere. Tu macte his præmessis esto amice Lector, & salve.

Cap.

Cap. xxix.

Lais. Nais. Hyccara. Aristophanis Scholiastes, Synesius, Stephanus, Athenæus, emēdantur.

Leguntur apud Aristophanis Scholiasten πλούτῳ hęc verba. Διχῶς ἔυρηται τὸ ἐώνημαι, καὶ ἐπὶ τοῦ ἠγορακότος, καὶ ἐπὶ τοῦ ἠγορασμένου. καὶ ἐπὶ τοῦ μὲν ἠγορακότος, ὡς ἐνταῦθα. ἐπὶ δὲ τοῦ ἠγορασμένου, ὡς παρὰ συνεσίῳ. ἡ γὰρ λαῒς ἀνδράποδον ἦν καρικὸν, ἐκ σικελίας ἐωνημένον. Sunt desumpta èx Synesii epistolâ quâdam ad Euoptium fratrem, ubi paullò quidem plenius, ἡ γὰρ λαῒς, ἔφη τὶς ἤδη λογογράφος, ἀνδράποδον ἦν συγκαρικὸν, ἐκ σικελίας ἐωνημένον. Viden'? apud illum est καρικὸν, apud hunc συγκαρικὸν: neutrum rectè. Emendo. Γενεαλογοῦντες αὐτὸν ἀπὸ τῆς ἐν φήμῃ ναΐδος. ἡ γὰρ ναῒς ἀνδράποδον ἦν ὑκκαρικὸν, &c. Cur ὑκκαρικὸν reposuerim posteà ostendam: ναῒς autem debet omninò legi. Synesii hanc esse genuinam lectionem adundè testantur illa Stephani in ἐυκαρπία. ἔστι καὶ ἐυκαρπία φρούριον Σικελίας ἐν τοῖς λεγομένοις Τιμαίοις. καὶ γενέσθαι λαΐδα ἐν τούτῳ τὴν ἐπὶ κάλλει διαβεβλημένην ἑταίραν, ἣν οἱ πολλοὶ Κορινθίαν φασί. τὴν οὐδὲ Λαΐδα τινὲς λέγουσιν, ἀλλὰ Ναΐδα, καὶ Καρικὸν ἀνδράποδον, ὡς Συνέσιος ἐν ἐπιστολῇ. Pro ἐυκαρπία repono ὕκκαρα, & ὑκκαρικὸν pro καρικὸν. Scriptum fuerat ΗΥΚΚΑΡΑ, librarii scioli ignorantes veterem hunc aspiratæ scribendæ morē in ΕΥΚΑΡΠΙΑ mutarunt. Audi Athenæum lib. xiii. Λαΐδος τῆς ἐξ ὑκκάρων, πόλις δ' αὕτη Σικελικὴ, ἀφ' ἧς αἰχμάλωτος γενομένη ἧκεν εἰς Κόρινθον. Et posteà. Νυμφόδωρος δ' ὁ Συρακούσιος ἐν τῷ περὶ τῶν ἐν Σικελίᾳ θαυ-

μαζομένων, ἐξ ὑκκάρου (ſcribo ὑκκάρων) φησὶ Σικελικοῦ φρουρίου εἶ) τὴν Λαΐδα. Sed & Athenæus Ναΐδα ſcripſit indubiè. Harpocration arguit. Ναΐς, ἑταίρα τίς. Λυσίας ἐν τῷ κατὰ φιλωνίδου, εἰ γνήσιος. καὶ ἀριστοφάνης ἐν γηρυτάδῃ. μήποτε δὲ καὶ ἐν τῷ πλούτῳ φησὶν ὁ κωμικὸς. ἐρᾷ δὲ λαῒς οὐ διὰ σὲ φιλωνίδου. γραπτέον ἦν διὰ τοῦ ν ναΐς, καὶ οὐ λαΐς, ὡς καὶ ἀθήναιος ἀποσημαίνεται.

Cap. XXX.

Acron emendatus. Matronarum adulterii convictarum pœna. Samonico data lux, ſimul medicina. Stola apud Græcos infamis.

ACronis ad lib. I. Sat. II. locus de adulterarum matronarũ pœnâ mendoſè hodie legitur. *Matronæ quæ à maritis ob adulterium repudiabantur, togam accipiebant ſublatâ ſtolâ propter ignominiam. Toga autem meretricibus apta. ita enim proſtare ſolebant cum togis puellæ, ut diſcernerentur à matronis.* Emendare volui olim. *iſtæ e.p.ſ.c t.pullis, u.d.à.m.* Nam ut dignoſcerentur à meretricibus matronæ adulteræ, ſtolâ depoſitâ togam albam capiebant, cũ iſtæ pullam geſtarent. Hinc facem præfero Q. Ser. Sammonico de Morb. Curat. cap. LIX.

Allia præcepit Titinî ſententia Vectî,
Qui veteri claras expreſſit more togatas.

Vocat *claras togatas* matronas adulteras togâ albâ indutas. Emendo verò:

Qui veneris claras expreſſit amore togatas.

Id eſt, qui libidine victus imitatus eſt matronas adulteras. Siquidem Vectius hic, de quo Sammonicus, Tiberii Cæſaris adulterio nobilitatus fuit. Vide

de Plin. lib. XXIX. cap. I. ut autem stola Romæ matronarum vestis, ita in Græcia meretricum. Ælianus ποικ. ἱστ. lib. XII. de Aspasiâ. Ἡ δὲ Ἀσπασία οὔτε ἐνδῦναι πολυτελῆ χιτῶνα ἐβούλετο, οὔτε περίβλημα περιβαλέσθαι ποικίλον ἠξίου, οὔτε λούσασθαι ὑπέμενεν, ἀναφημίσασα δὲ θεοὺς ἐκάλει ἑλληνικοὺς, καὶ ἐλευθερίους τοὺς αὐτοὺς, καὶ τὸ τοῦ πατρὸς ὄνομα ἐβόα, καὶ κατηρᾶτο ἑαυτῇ καὶ τῷ πατρὶ δουλείαν σαφῆ καὶ ὡμολογημένην ὑπομένειν πιστεύουσα τὴν ἔξω τῆς συνηθείας περὶ τὸ σῶμα στολήν τε ἅμα καὶ περίεργον κατασκευήν. ῥαπισθεῖσα δὲ πρὸς ἀνάγκην ἐνέδυ, καὶ εἶκε τοῖς ἐπιτάγμασιν ἀλγοῦσα, ὅμως οὐ παρθενικὰ ἀλλ' ἑταιρικὰ πράττειν ἐβιάζετο. Hinc & Hesiodus meretricem πυγοστόλον appellavit.

Μηδὲ γυνή σε νόον πυγοστόλος ἐξαπατάτω.

Cap. XXXI.

Τιμένιος. Τήβεννος. Trabea Trossula. Dionysii Halycarnassæi ignorantia.

NOn convenit inter authores, Græcorum τήβεννος cui Romanorũ vesti conveniat. Hesychius contentus fuit dixisse. Τήβεννος εἶδος περιβολαίου παρὰ ῥωμαίοις. Dionysius Halycarnasseus lib. III. togas nuncupat. Τὰ δὲ τοιαῦτα τῶν ἀμφιεσμάτων ῥωμαῖοι μὲν τόγας, ἕλληνες δὲ τήβεννον καλοῦσιν, οὐκ οἶδ' ὁπόθεν μαθόντες. ἑλληνικὸν γὰρ οὐ φαίνεταί μοι τοὔνομα εἶναι. Planè in diversum abit Eunapius in vitâ Iuliani. Ἐνταῦθα ἀνά τε ἐπήδησεν ὁ ἀνθύπατος ἐκ τοῦ θρόνου, καὶ τὴν περιπόρφυρον ἀνασείων ἐσθῆτα, τήβεννον αὐτὴν ῥωμαῖοι καλοῦσιν, ὥσπερ μειράκιον ὁ βαρὺς ἐκεῖνος καὶ ἀμείλικτος, ἐκρότει τὸν προαιρέσιον. Quę verba de trabeâ Trossulâ capienda sunt, nam illa erat περιπόρφυρος, sicut Regia

vult, *non pernegantis*: alter, *non pugnantis*. Immo verò *preçantis* rectè est, pro *deprecantis*. Sic apud Terentium *precator* non semel pro *deprecatore*. Heaut. Act. v. Sc. II.

——— nec tu aram tibi,
Neque precatorem paràris.———

Sub ejusdem scenæ exitum.

——— ad Menedemum hinc pergam. eum
Precatorem mihi paro.

Donatus. *Precari, aliquando idem quod deprecari* Phorm. Act. 2. Sc. II.

—— G, ad precatorem abeam credo, qui mihi
Sic oret.———

Quæ loca si ipsis in mentem venissent, nunquam Petronium sollicitassent.

FINIS.

AD

DEVM

Fusæ in diuturno & gravi morbo, Anno clɔ. lɔ. xcix.

Magne DEVS, *qui templa tenes flammantia mundi,*
Qui patrem nobis te dixti, nomine Natos
Appellans blando, pravos licet, & patre tanto
Indignos, si non bonitas faceret tua dignos.
Altera jam celeres agitat per signa quadrigas,
Annum festinus properat dum condere Titan;
Ex quo me serpens per viscera torruit acri
Igne calor, Styga trans Lethæaq; flumina natus,
Febris ubi, morbiq; habitant crudelia secla;
Ad te confugio supplex, te voce fatigo,
Sis facilis, placidamque preces admittito in aurem.
Deme mihi hunc morbum, insolitos mihi deme calores;
Et quæ olim fuerunt juvenanti in corpore vires,
Da, precor, ut redeant, & membra trementia firment.
Grandia sunt, fateor, quæ admisi crimina, grandes
Commerui pœnas, verùm clementia maior
Est tua, quæ veniam suadet sperare benigna.
Namque soles, si quando vagi de tramite recto
Cessimus (humana est ut multùm lubrica vita.)
Mox reduces, blandus peccantibus indulgere,
Vt pater errori natorum ignoscere pronus.
Sed tu, summe Parens, reliquæ mihi tempora vitæ
(Si qua tamen superant.) divinæ ad legis amussim
Instiues, gradibus certisque angusta viarum
Raro trita solo facies transmittere, calcem
Vt postquàm extremum tandem pervenero anhelus,
Præmia cursuræ possim meruisse beatæ.
Vnum hoc mens animi votis ardentibus optat.

LECTOR

LECTOR BENIVOLE

Dum secunda hac pars excuditur abesse coactus fui: interea temporis aliquoties, ut fit, ab operis peccatum. Peto à candore tuo & humanitate, ut hac qua proposui errata, & si qua alia offendes, benignè corrigas. Vale, & his juvenilibus meis studiis aequum te prabe.

Pag. 36. lin. 23. *ad*, leg. *ab*. Pag. 39. *ἄγυν@*, l. *ἄγγν@*. Pag. 41. lin. 29. *cossum*, leg. *coßim*. Pag 44. lin. 11. *illud*. leg. *ille*. Pag. 45. *Sesquibliisse*, leg. *Sesquivliisse*. Pag. 46. *Captro*, leg. *Captio*. ibid. *Capta*, leg. *Capto*. Pag. 47. *ἵτειρον*, leg. *ἵτερον*. leg. Ibidem, *ἀσπήσας*, leg. *ἀγαπήσας*. Pag. 48. lin. 11. *ito*, leg. *ita*. Pag. 50. lin. 9. *expoletarum*, leg. *exoletarum*. Pagin. 66. lin. 3. *torto falcem*, leg. *torto frontem*. Pag. 71. lin. 15. *ibi in*, leg. *ibi monui in*. Pag. 72. lin. 25. *Nunc ut nihil*, leg. *Nunc nihil*, Pag. 85. lin. 7. *habeant*, leg. *habebant*. Pag. 88. lin. 1. dele *aut*. Pag. 91. lin. 7. *utrumquemque*, leg. *unumquemque*. Pag. 91. lin. 25. lege *καλευξάμενοι*, & *δεχομένων*. Pag. 92. lin. 20. lege *ἀπαρχὴν* & *σωζέσθωσαν*. Pag. 101. lin. 18. leg. *Sabini*. Pag. 122. lin. 9. leg. *constantia*. Pag. 124. lin. 7. leg. *erat*. Pag. 127. lin. 9. lege *Apellinem apellentem*. Pag. 129. lin. 6. leg. *lungla*. Pag. 174. lin. 27. leg. *superstitiosioribus*. lin. 31. *μηδὲν εἰσίτω κακόν*. Pag. 175. lin. 17. *qui*, leg. *que*. Pag. 181. lin. 9. *nunc*, lege *tunc*. Pag. 182. lin. 17. *multis*, lege *multùs*. Pag. 193. lin. 1. *huius*, lege. *hunc*. Pag. 208. lin. 9. *Becenices*, lege *Berenices*. lin. 22. *Alimodo*, leg. *Alimodi*. lin. 23. *Alio*, leg. *Alis*. Pag. 213. lin. 25. *ἐκαθήμην*, leg. *ἐκάθημαι*.

INDEX

Rerum & verborum in his Animadversionum Miscellarum libris.

ABascantus non Abascātius apud Statium legi debere. 125.
Academia quā reverētia habitā. 215. puteus eiusdē. 216
Acisculariu. 40.
Acisculorum familia. 41.
Acisculum. 40.
Adærare. 169.
Adjubilare. 143.
Ægroti olera edere soliti. 115
in plateâ collocati. 163.
Æneæ in Laurenti agro sacrificium. 231.
Ænigma. 39.
Æruscatores. 169.
Ἄγγαρ@. 176.
Agnæ *Avillæ.* 78.
Agolum. 99.
Agros funibus mensi veteres. 198.
Albunea. 39.
Alis. 208.
Alopeciosa. 39.
Altelli. 29.
Alumeton. 16.
Amantium mos. 81.
Amicorum peregrè abeuntium mos. 148.
Ἀμφιδρομία. 182.
Amplocti. 101.
Ἀγκαλυπτήρια. 184.
Ἀναλόγιον. 8.
Ἀναπαύλαι. 177.
Anaxamenta. 28.
Angaria. 176.
Annales Maximi qui. 138.
Annulorum sculpturæ. 34.
Antefixa. 24.
Antepagmenta. ibid.
Apello. 127.
Ἀπεινανθισμός. 191.
Apio. 131.
Apocrisiarius. 40.
Ἀπόζεφ@. 157.
Ἀποχαλκίζεσθ. 169.
Apur. 24.
Ara. 172.
Arapennis. 42.
Arcæ in carcere. 173.
Arculata. 25.
Arcuma. ibid.
Argentum quid propriè. 52.
Argennum olim dictū. ibid.
Armites. 92.
Armitia. ibid.
Ἀστένδης. 176.
Ἄσικτον χωρίον. 159.
Ἄστροις τεκμαίρεσθ. 180.
Ate collis. 103.
Auca. 205. *Aucilla.* ibid.
Auger. 26.
Aurea. 128.
Aureax. 127.
Auris pro capisto. 128.
Axamenta. 28.
B.
BAjulorum apud Persas mos. 177.
Bas. 27.

Birrus.

Birrus. 127.
Bonum factum, conceſſum, datum. 74.
Bronton. 67.
Bu. 26.
Βύνη. 40.

C.

Cadere pro Claudicare. 100.
Cacare pro Abſcondere. 69.
Cæde cædem vindicare nefas. 191.
Canacheni. 18.
Canis. 29.
Capite plectendi arctiore in cuſtodiâ & lautiùs habiti. 174.
Cappadocum in tormentis conſtantia. 122.
Capræ in paſcuis vagæ. 93.
Captenſula. 46.
Caſtellamēta Lucanica. 10.
Caſtipulum. 41.
Catax. 100.
Cellæ ſepulcrales. 155.
Cereris in nuptiis vinum libari nefas. 132.
Ceres Σιτώ. 238.
Cervinus. 30.
Cerus. 104.
Ceſticillus. 25.
Χιτώνη Diana. 89.
Χωρίον ἄσικτον & ὑπόβολον. 159
Κιβώλια. 167.
Cineraria. 156.
Cinerarij. ibid.
Cinguli. 43.
Circes. 31.
Ciſio uſi viatores. 124.
Claxendix. 30.
Cociſtrones. 13.
Cocula. 100.
Cœpio. 129.
Columnæ olim fixæ in agris ære alieno obrutorum. 158
Coſſus pro vaticinandi perito. 39.
Cremia. 100.
Crepa. 10.
Crepare in convivio à Claudio pœnè permiſſum. 73.
Crepitu auſpicia vitiata, comitia prohibita. ibid.
Crepitus aſinis emittitur præ gaudio. 74.
Cruſtæ ollarum. 100.
Culei origo. 162.
Cubicula *Nocturna* & *Diurna.* 148.

D.

D & T promiſcè ſcribebantur. 48.
Δικάτην θύειν, ἱστιάσαι. 183.
Decidere pro Mori. 72.
Deverra Dea. 31.
Dextræ reverentia. 57.
Dextræ inter ſigna militaria. 58.
Diaconi olim in Eccleſiâ legebant. 6.
Dianæ à puerperis veſtimēta conſecrari ſolita. 88.
Dies *Magnus.* 227.
Ditiores muceis, pauperiores laciniis ſudorē abſtergebant. 33. à paraſitis Genii dicti. 84.
Divi parentum qui. 63.
Dominorū nomina in ædibus ſcribi ſolita. 174.
Domitiani ſtatuæ centum pondo. 125.
Dubenus. 79.

E.

E pro O antiqui ſcribebāt. 26
Ἐδίατροι. 12.

Ἐδεί-

Ε᾽δρῖται. 192.
Εγκύκλια. 18.
Εἰσπνεῖν. 86.
Εἰσπνήλας. ibid.
Ε᾽παυχεία. 164.
Epigrus. 212.
Ε᾽φόδιοι εὐχαί. 92.
Ε᾽ρμῖνες. 153.
Ε᾽υμαρὶς.
Ε᾽ξαγγίλια. 92.
Ε᾽ξαργυρεῖν. 169.
Exclamatio in funere. 191.
Exercio. 111.
Ε᾽ξιτήρια. 91.
Extricatæ gemmæ. 79.80.
Exulare activè. 130.
Exules ex astris patriæ situ notabant. 180.

F.

F*Alatum.* 48.
Fasnum. 112.
Febra. 16.
Fesnum. 112.
Fibo. 111.
Filiorũ minimi patres olim comitabantur. 175.
Fixulæ. 111.
Flagellorũ lora è setis porcinis. 80.
Flaviæ gentis templum. 123. & flamines. ibid.
Fœnisece caput fœno redimiti. 65.
Follum. 120.
Follicularis vita. ibid.
Forba. 16.
Fores quomodò ornari solitæ. 23.
Fortuna muliebris Iuno. 84.
Fortuna Virginalis Venus. 84. Vestes ei à puellis consecratæ, item icunculæ, & coronæ. 83.84.
Fostis. 42.
Fratres dicti qui eodem munere fungebantur. 74.
Frui pro Edere. 15.
Fruma pro Forma. 15.
Fulgura *Adtestata, Cõtrovorsa, Peremptalia, Postularia, Provorsa, Renovativa.* 55.
Funes olim è setis. 80.
Funibus agros olim metiri mos. 198.

G.

G pro C antiqui ponebãt. 33.
Gaius. 81.
Galbei unde dicti. ibid.
Genii à parasitis dicti divites. 84.
Gladium in justâ cœde soli ostendere mos. 191.
Gladiis semper accincti veteres. 85.
Grassatores. 120.

H.

H*Anula.* 42.
Heluones. 114.
Helusclum. 120.
Heres quæ, & à quibus culta. 119.
Hiascere. 196.
Hicta. 32.
Hyccara. 247.
Hœdus pro Fœdus. 42.
Homicidæ per annum exules. 191.
Homo κατ᾽ ἐξοχὴν pro viro. 19
Hostilii Lares qui. 64. cur culti, & ædes ubi eis dicata. ibid.

I.

IAnus Cerus manus dictus. 105.
Icunculæ Veneri consecratæ à virginibus. 83.

Ι᾽ερὰ

Γερὰ ἰσθῆς, πολύ. 163.
Ignia. 100.
In.muffulus quę nā avis sit. 53.
Incilæ fossæ. 241.
Incilare. 172.241.
Incrementū pro hyperbole, 20
Ingens pro gravido. ibid.
In ordinem redigere. 17.
Inscriptiones ædiū ad amolienda infortunia. 174.
Γόνδη. 121.
Jovi Fulguritori cur sacra facta. 55.
Jovis oculus Sol dictus. 186.
Jovistæ. 56.
Junceæ virgines. 43.
Iungula. 129.
Junoni à puerperis sacra facta. 88.
Iuvenes & virgines sub Veneris regno esse crediti, 83.

K.

Κεῖος. 8.
Κερδώ. 187.
Κίδαρις. 96.
Κρέκται. 7.

L.

L & N antiqui inter se cōmutabant. 33.
Labes imbris. 11.
Lana olim velli non tonderi solita. 28.
Lares Hostilii. 64.
Laurus in purgatione. 24.
Laureo. 44.
Lautitia farina. ibid.
Lectionarius. 8.
Lectores in Ecclesiâ. ibid.
Lectrum. ibid.
Licinus. 227.
Ligna ad coquinas & sacrificia diversa. 100.
Litera quadrata. 149.
Loci communes. 157.
Logi. 20.
Lucem facere. 231.
Lunus deus, 238.

M.

Magi inter medicos habiti. 102.
Magistri & Magistræ pagorum. 21.
Maius. 106.
Malchio. 44.
Μάλχος. ibid.
Malū etiā de arbore dici. 71.
Maniæ. 45.
Mansiones. 177.
Μαργύραι. 167.
Matronarum adulterii convictarum pœna. 248.
Μαυλίδες. 85.
Maximi annales. 139.
Μίλχι. 44.
Meneruare. 117.
Mensæ antiquissimæ quadratę. 110.
Merites. 108.
Mercurius somni pręses, 153. pocula ei ultima libata in cœnâ. ibid. eiusdē effigies in fulcris lectorum. ibid.
Metelli. 108.
Militię mortui publicè Athenis sepulti. 189. & liberi eorum educati. 190.
Millus. 101.
Mitra triplex. 92.
Mneûis. 229.
Mægeum. 33.
Mollestra. 101.
Momar. 46.
Monilibus olim nomina insculpi solita. 99.
Moyses Μίλχι vocatus. 44.
Muceum. 33.

Mugi-

Muginari. 101.
Murci. 67.
Murcinarii. 68.
Mussi. 54.

N.

NAncio. 32.
Naricosus. 46.
Negumare. 101.
Nicolaus dactylus. 46. & placenta. ibid.
Ninguosus. 33.
Noctu lumina in plateis accendi solita. 113. eique usui destinata martyrum corpora. ibid.
Nolæ ad excubiarũ explorationem. 86. in locis munitis adservatæ. ibid.
Nomina monilibus insculpi solita. 99.
Nuces & poma quid differant. 137.
Numeri. 59.
Nũmi aurei in eburneis tabulis, argentei in ligneis portari soliti. 168.
Nuntii læti coronati adveniebant. 161.
Nusciciosus. 33.

O.

Oe pro V *antiquis.* 32.
Ollę cinere refertæ in capita parasitorũ frãgi solitæ. 116.
Oluatium. 148.
Opis Diana. 88.
Ὀπώρεια. 184.
Orci nuptiæ. 133.
Ordinarii homines. 118.
Ὄρος. 158.
Ossuarium. 156.
Οὖπις sive Ὦπις Diana. 87.

P.

P pro B antiquis. 41.
Paga. 49.
Palanga. 48.
Panicoctaria. 181.
Pantices. 196.
Pappus. 48.
Παροψίδης. 199.
Parasiti deorum. 119.
Parientia. 217.
Patela dea. 270.
Patelena. ibid.
Pauperes in manticis pecuniam servabant. 168.
Pedum ungendorũ mos. 147
Πέλεθρον. 199.
Peregrinãtes ex astris patrię situm notabant. 180.
Perse. 50.
Persefacul. ibid.
Pestestas. 108.
Petilum. ibid.
Φῶς ἀγαθόν. 170.
Picumnus deus quis. 61.
Pilumnus deus quis. ibid.
Pistores quando Romæ. 181.
Pocula ultima in cœnâ Mercurio libata. 154.
Poculorum sculpturæ. 155.
Polyandrium. 20.
Poma & nuces quid differant. 137.
Præcincre. 102.
Prægustatores. 11. eorum ordines. ibid. & procuratores. 13.
Proceres unde dicti. 104.
Pronuntiatores. 6.
Prose. 50.
Prosemurium. ibid.
Proverbium noviter explicatum. 116.
Prugnus. 55.
Πυανέψια. 91.
Puerperæ Iunoni sacrificabant.

bant.88.cōtra Sylvani vim quomodo defensæ. 31.
Pultes Lucanicis circumdatæ, 10.
Pumilus. 230.

Q.

Quadrata litera. 149.

R.

Ramus pro membro virili. 81.
Redemptores. 21.
Relicinus. 227.
Requietoria. 156.
Ridere in Academia nefas. 215.
Robur fœminino genere. 24
Robur in carcere. 173.
Romani in classes quinque distributi. 206.

S.

S pro R. 20.
Saccularii. 167.
Sacri apices. 7.
Sacrificia pro victoria. 91. & post victoriam. 92. in nominatibus. 88.183. propter viā. 91. lętis ac dubiis nuntiis. 161.
Sanguis pro damno. 10.
Saperda. 121.
Sardare. 116.
Sardi. ibid.
Saturno aperto capite sacra facta. 230.
Scaptensula. 46.
Σχοῖν☉. 199.
Σχοίνισμα. ibid.
Scoparum usus ad amolienda infortunia. 31.
Sel. 26.
Septimontium. 242.
Sepulcra ab amicis facta. 98.
Sepulcra familiaria, hæreditaria, publica.
Sepulcra in ædibus, vi gris. 155.156.157.
Sepulcro eodem amici ei di soliti. 27.
Sicera. 240.
Sicinnia cantio. 118.
Sicinnistæ. 118.
Signa in foribus clausis cōchâ occultari solita. 30.
Silvani tres. 65.
Simulacra deorū minio picta. 71.
Sincinia cantio. 118.
Sol *Magnus.* 228.
Sol *Manare* quando dictus. 180. item. *Iovis oculus.* 186.
Somnus *Insititius.* 148.
Soracum. 117.
Speculorum materia, genera, & usus. 75.76.77.
Spes *Aëria.* 17.
Spirilium. 109.
Stata mater quæ, eiusque simulacrum. 114.
Στεφανοῦν τὰ εὐαγγέλια. 162.
Stola apud Græcos infamis. 249.
Succincti Lares cur Persio. 64
Sufes. 109.
Sufenus Catulli quis. ibid.
Sufflaminari. 185.
Sufflones. 109.
Συνοίκια. 165.
Supplices in foco considebant. 192.
Syrici. 66.

T.

TA. 27.
In Tabellis pecunię portatæ. 176.
Taminum. 109.
Taminia uva quæ. ibid.

... 110.
... 249.
... 53.
...μα. 89.
...λ@. 90.
...ophili error. 93.
...κ@. 110.
...νειν τὴν δεκάτην. 88. 183. τὰ ...ειτήρια. 91 τὰ ἐπινίκια 92. τὰ ...ἐκβατήρια. ibid. τὰ εὐαγγέλια. 161.
Γυμίνι@. 250.
Trabea trossula. 249.
Trabix. 79.
Trabica. ibid.
Τράφηξ. ibid.
Triboniani error. 93.
Trica. 79.
Trimalcio. 45.
Tu noctuæ vox. 27.
Tulere. 111.

V.

V pro I. 82.
Vber terræ. 242.
Velumenta. 82.
Veneri icunculæ, coronę, & zonæ suspensę. 84.
Vestispici. 55.
Vincamus, exclamatio Hispanorum illato lumine. 170.
Vinulus. 34.
Vngendorum pedum mos. 147.
Vota veterum antequam ad bellum aut peregrè irent. 91.
Vrgus. 66.
Ὑπόβολον χωρίον. 159.
Ὕτεαξ. 80.

Z.

Zabyra. 66.
Zonâ se suspendebant virgines. 94.
In Zonis pecuniæ ferri solitæ. 166.

FINIS.

